

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	401η σύνοδος ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003	
2003/C 234/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές» (COM(2002) 443 τελικό — 2002/0222 (COD))	1
2003/C 234/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των πεζών και άλλων ανεπαρκώς προστατευόμενων χρηστών των οδών στην περίπτωση σύγκρουσης με μηχανοκίνητο όχημα και για την τροποποίηση της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ» (COM(2003) 67 τελικό — 2003/0033 (COD))	10
2003/C 234/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: βιοεπιστήμες και βιοτεχνολογία — μια στρατηγική για την Ευρώπη. Έκθεση προόδου και μελλοντικοί προσανατολισμοί» (COM(2003) 96 τελικό) ..	13

Τιμή: 22,00 EUR

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
2003/C 234/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάταξη συγκράτησης των επιβατών των δίκυκλων οχημάτων με κινητήρα» (κωδικοποιημένη έκδοση) (COM(2003) 145 τελικό — 2003/0058 (COD))	19
2003/C 234/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το πόδι των δίκυκλων οχημάτων με κινητήρα » (κωδικοποιημένη έκδοση) (COM(2003) 147 τελικό — 2003/0059 (COD))	20
2003/C 234/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαπραγμάτευση και εφαρμογή των αεροπορικών συμφωνιών μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών» (COM(2003) 94 τελικό — 2003/0044 (COD))	21
2003/C 234/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95 του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών κανόνων για τη χορήγηση κοινοτικών ενισχύσεων στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων» (COM(2003) 220 τελικό — 2003/0086 (COD))	23
2003/C 234/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων στις ζωτροφές και στα τρόφιμα» (COM(2003) 52 τελικό — 2003/0030 (COD))	25
2003/C 234/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: “Πανευρωπαϊκή συνεργασία για το περιβάλλον μετά τη διάσκεψη του 2003 στο Κίεβο”» (COM(2003) 62 τελικό)	30
2003/C 234/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ανώτατα όρια υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα προϊόντα φυτικής και ζωικής προέλευσης» (COM(2003) 117 τελικό — 2003/0052 (COD))	33
2003/C 234/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Υγειονομική περίθαλψη»	36
2003/C 234/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Δεύτερη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή» (COM(2003) 34 τελικό)	45
2003/C 234/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί τις οδηγίες 92/79/ΕΟΚ και 92/80/ΕΟΚ και εξουσιοδοτεί την Γαλλία να παρατείνει την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης στα βιομηχανοποιημένα καπνά εκτός των τσιγάρων, τα οποία διατίθενται προς κατανάλωση στην Κορσική» (COM(2003) 186 τελικό — 2003/0075 (CNS))	49

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
2003/C 234/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου στην Κοινότητα και την εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κυότο» (COM(2003) 51 τελικό — 2003/0029 (COD))	51
2003/C 234/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προτεραιότητες 2003 — 2006» (COM(2003) 238 τελικό)	55
2003/C 234/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή αναπτυξιακή πολιτική»	61
2003/C 234/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις ΕΕ-Κίνας»	66
2003/C 234/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η βιομηχανική πολιτική σε μία διευρυμένη Ευρώπη» (COM(2002) 714 τελικό)	76
2003/C 234/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση γενικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση κοινοτικών ενεργειών υπέρ της πολιτικής για τους καταναλωτές για τα έτη 2004-2007» (COM(2003) 44 τελικό — 2003/0020 (COD)) ..	86
2003/C 234/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/96/ΕΚ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού» (COM(2003) 219 τελικό — 2003/0084 (COD))	91
2003/C 234/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση αγοράς του ακατέργαστου καπνού (κωδικοποιημένη έκδοση)» (COM(2003) 243 τελικό — 2003/0096 (CNS))	93
2003/C 234/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος» (COM(2003) 297 τελικό — 2003/0104 (CNS))	94
2003/C 234/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η προετοιμασία της 5ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ»	95

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

401η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 16ης ΚΑΙ 17ης ΙΟΥΛΙΟΥ 2003

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές»

(COM(2002) 443 τελικό — 2002/0222 (COD))

(2003/C 234/01)

Στις 8 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 25 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. J. Pegado Liz.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 91 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρωτοβουλία της Επιτροπής να αναθεωρήσει την Οδηγία για την καταναλωτική πίστη είναι σκόπιμη, και ότι το μόνο μειονέκτημά της είναι ότι καθυστέρησε, και συμφωνεί ως προς την ανάλυση που αφορά την αναγκαιότητά της για την αντιμετώπιση των μεταβολών που διενεργήθηκαν στους τομείς που επιχειρεί να ρυθμίσει, καθώς και ως προς τους στόχους που τίθενται. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για την έγκριση και υιοθέτηση της εν λόγω πρότασης ως έχει, εάν αυτή δεν υποστεί πρώτα ορισμένες τροποποιήσεις εις βάθος, οι οποίες υπαγορεύονται κυρίως από την ανάγκη:

- να εξασφαλιστεί η συμβατότητά της με τα προβλεπόμενα σε άλλα κοινοτικά νομοθετικά μέσα που αφορούν συναφή θέματα·
- να διεξαχθεί λεπτομερής προσομοιωτική μελέτη του αντίκτυπου των προτεινόμενων μέτρων, υπό όλες τις πτυχές και διαστάσεις τους, ιδιαίτερα δε όσον αφορά την πρόοδο της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και την αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών·
- να βελτιωθεί μια ολόκληρη σειρά προβλεπόμενων διατάξεων, υπό το φως των αρχών της αναλογικότητας, καθώς και της

ανάγκης να διασφαλιστεί ότι η επιλογή της συνολικής εναρμόνισης δεν θα σημαίνει ενδεχόμενο περιορισμό του επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, έτσι όπως αυτό επιτυγχάνεται σήμερα με τη διατήρηση ελάχιστης ρήτρας.

Οι σημαντικότερες πτυχές που αξίζουν μια εξέταση που να εξυπηρετεί καλύτερα τους στόχους της πρότασης, έτσι όπως προκύπτουν από την εκτίμηση στην οποία προέβη η ΕΟΚΕ, είναι οι ακόλουθες:

- η νομική βάση που χρησιμοποιείται για την υιοθέτηση της Οδηγίας·
- το πεδίο εφαρμογής της, όσον αφορά και τα όσα καλύπτονται, αλλά και τα όσα εξαιρούνται·
- ο τρόπος κατά τον οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος της συνολικής εναρμόνισης, χωρίς να διασφαλίζεται η διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών·
- ο τρόπος κατά τον οποίο αποφεύγεται η εξέταση του φαινομένου της υπερχρέωσης, ωσάν να μπορούσαν να λυθούν όλα τα προβλήματα με έναν ακατάλληλο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, δυσανάλογο κατάλογο υποχρεώσεων ενημέρωσης, με κατάργηση άλλων, πραγματικά σημαντικών, υποχρεώσεων·

- η ανάγκη λεπτομερέστερης μελέτης της δομής, της λειτουργίας και των εγγυήσεων χρήσης των κεντρικών βάσεων δεδομένων·

πέρα από μια ολόκληρη σειρά τεχνικών νομικών ζητημάτων, τα οποία αναφέρονται -και μάλιστα όχι εξαντλητικά- στις ειδικές παρατηρήσεις.

1. Εισαγωγή: λόγος ύπαρξης της οδηγίας

1.1. Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, την οποία η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και για την οποία είναι υποχρεωτική η διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (άρθρο 95 της Συνθήκης), ανταποκρίνεται στην ανάγκη αναθεώρησης της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, όπως τροποποιήθηκε διαδοχικά από τις οδηγίες 90/68/ΕΟΚ της 22ας Φεβρουαρίου 1990 και 98/7/ΕΚ της 16ης Φεβρουαρίου 1998.

1.1.1. Πράγματι, ήδη εδώ και καιρό, διάφοροι λόγιοι, ορισμένοι από τους οποίους αναγνωρίζονται και στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης, ενώ άλλοι αναφέρονται σε ποικίλες εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ⁽¹⁾, επαναλαμβάνονται τακτικά από την κοινωνία των πολιτών και από τις αρχές των κρατών μελών υπέρ της αναθεώρησης της προαναφερόμενης οδηγίας του 1987⁽²⁾.

(1) Επισημαίνονται, μεταξύ αυτών, οι σημαντικότερες:

- η ενημερωτική έκθεση του τμήματος INT για την «Υπερχρέωση των νοικοκυριών»·
- η γνωμοδότηση για την «Υπερχρέωση των νοικοκυριών» (ΕΕ C 149 της 21.6.2002)·
- η γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, (ΕΕ C 337 της 31.12.1988)·
- η γνωμοδότηση για το Πράσινο Βιβλίο «Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες: οι προσδοκίες των καταναλωτών», (ΕΕ C 56 της 24.2.1997)·
- η γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου στην εσωτερική αγορά, (ΕΕ C 169 της 16.6.1999)·
- η γνωμοδότηση για την έκθεση εφαρμογής της οδηγίας 90/88 και την πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 90/88/ΕΚ (ΕΕ C 30 της 30.1.1997)·
- η γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές (ΕΕ C 169 της 16.6.1999).

(2) Μεταξύ των βασικών εκδηλώσεων, στις οποίες προβλήθηκε η εν λόγω ανάγκη για αναθεώρηση, αναφέρονται:

- η ακρόαση που διοργανώθηκε με τους κυβερνητικούς εμπειρογνώμονες στις 4 Ιουλίου 2001, και με τις οργανώσεις των καταναλωτών στις 5 Ιουλίου 2001, στις Βρυξέλλες (κέντρο Borschette),
- η ακρόαση που διοργανώθηκε από την ΟΚΕ στη Στοκχόλμη, στις 18 Ιουλίου 2001,
- η διάσκεψη που διοργανώθηκε από το ιταλικό εθνικό συμβούλιο καταναλωτών και χρηστών, στις 2 Ιουλίου 2001, στο Μιλάνο,
- το συνέδριο με θέμα «Οι καταναλωτικές πιστώσεις και η κοινοτική εναρμόνιση», το οποίο διοργανώθηκε από τη βελγική προεδρία, στις 13 και 14 Νοεμβρίου 2001, στο Σαρλερουά.

1.1.2. Από την Επιτροπή επισημάνθηκαν, κυρίως, οι εξής:

- α) η ανάγκη να περιληφθούν νέες μορφές καταναλωτικής πίστωσης, οι οποίες ήταν άγνωστες το 1987·
- β) η ανάγκη νέας εξισορρόπησης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων καταναλωτών και πιστωτικών φορέων·
- γ) τεχνικές δυσκολίες για τη διείσδυση σε άλλες αγορές.

1.1.3. Από την πλευρά της ΕΟΚΕ, είχαν εντοπισθεί κυρίως οι εξής:

- α) η ίδια η αύξηση του όγκου των καταναλωτικών πιστώσεων·
- β) η εμφάνιση του φαινομένου της υπερχρέωσης·
- γ) οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών και πρακτικών όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας του 1987 και των τροποποιήσεών της·
- δ) το γεγονός ότι οι ρυθμίσεις της οδηγίας δεν ήταν ικανές να εξασφαλίσουν την πραγματική συγκρισιμότητα του πραγματικού κόστους της καταναλωτικής πίστωσης (ΣΕΠΕ — Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Επιτόκιο)·
- ε) η απουσία, σε κοινοτικό επίπεδο, παραμέτρων που να παρέχουν τη δυνατότητα εντοπισμού, κατά ομοιόμορφο τρόπο, των φαινομένων κατάχρησης για την ενδεχόμενη πρόληψη και καταστολή τους·
- στ) η ανάγκη να καταστεί η σχετική με την πίστωση νομοθεσία συμβατή με τη δημοσίευση των πρόσφατων οδηγιών που αφορούν τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων (οδηγία 97/5/ΕΚ της 27ης Ιανουαρίου 1997), το ηλεκτρονικό εμπόριο (οδηγία 2000/31/ΕΚ, της 8ης Ιουνίου 2000) και την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (οδηγία 2002/65/ΕΚ, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002).

1.1.4. Αυτές οι ανεπάρκειες, μεταξύ άλλων, του κοινοτικού καθεστώτος για την καταναλωτική πίστωση θεωρήθηκαν ανησυχητικές από ορισμένα κράτη μέλη και την κοινωνία των πολιτών, στο μέτρο που:

- α) αποτελούν αιτία σημαντικών διαφορών όσον αφορά το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και χαμηλού βαθμού εμπιστοσύνης εκ μέρους των καταναλωτών προς την ενιαία αγορά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών·
- β) προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και αποσταθεροποιούν την ευρωπαϊκή αγορά πίστωσης·
- γ) παρεμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

1.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τον κύριο στόχο που επιδιώκεται με την πρόταση, δηλαδή «να δοθεί η δυνατότητα δημιουργίας μίας αγοράς με μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, η οποία θα προσφέρει τέτοιο βαθμό προστασίας στους καταναλωτές ώστε η ελεύθερη κυκλοφορία των προσφορών πιστώσεων να μπορεί να πραγματοποιείται με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες τόσο γι' αυτούς που προσφέρουν όσο και γι' αυτούς που ζητούν.»

Πράγματι, η σημασία της καταναλωτικής πίστωσης για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς προϋποθέτει, αφενός, τον καθορισμό κανόνων συμπεριφοράς των διαφόρων παρεμβαίνόντων, με βάση την εντιμότητα και τη διαφάνεια, και, αφετέρου, τη θέσπιση αμοιβαίων υποχρεώσεων ορθής και πλήρους ενημέρωσης, τόσο από την πλευρά των επαγγελματιών όσο και των καταναλωτών.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, επομένως, με τις βασικές κατευθύνσεις που επιδιώκει η πρωτοβουλία και που, εν συντομία, είναι:

- α) ο καλύτερος προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας·
- β) η ελαχιστοποίηση των κινδύνων για τους πιστωτικούς φορείς·
- γ) η πληρέστερη ενημέρωση τόσο των καταναλωτών όσο και των εγγυητών τους·
- δ) η πιο ισόρροπη κατανομή των ευθυνών μεταξύ των διαφόρων συναλλασσομένων·
- ε) η θέσπιση κοινών κανόνων για την ανάκτηση των πιστώσεων που δεν αποπληρώνονται.

1.4. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που προαναφέρονται, η πρόταση οδηγίας συνιστά, συνοπτικά και ως κύριες καινοτομίες, να εισαχθούν στο υφιστάμενο καθεστώς τα ακόλουθα:

- α) μία προσπάθεια συνολικής εναρμόνισης, που να διασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και να εξασφαλίζει την ομοιομορφία των καθεστώτων στα διάφορα κράτη μέλη (άρθρα 1 και 30)·
- β) η επέκταση της εφαρμογής του καθεστώτος προσωπικά στους εγγυητές και τους μεσίτες της πίστωσης (άρθρο 2, παράγραφοι δ) και στ) και άρθρα 10, 23, 28 και 29)·
- γ) η επέκταση του πεδίου εφαρμογής σε όλες τις μορφές πιστώσεων που χορηγούνται στους καταναλωτές και στις εγγυήσεις τους, τόσο τις προσωπικές όσο και τις εμπράγματες, συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων εγγύησης και της πίστωσης που αφορά παροχή υπηρεσιών, με την εξαίρεση της ενυπόθηκης πίστωσης για την απόκτηση κατοικίας (άρθρα 2, παράγραφοι β) και ε), 3 και 5)·
- δ) η έννοια «υπεύθυνος δανεισμός» (άρθρο 9), με στόχο να καταστούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υπεύθυνα για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων αποπληρωμής του καταναλωτή-δανειζόμενου και να ενημερώνουν σχετικά τον καταναλωτή πελάτη τους ή τον εγγυητή του·
- ε) η ρητή απαγόρευση της διαπραγμάτευσης πιστώσεων εκτός των εμπορικών καταστημάτων (άρθρο 5)·
- στ) μία νέα μέθοδος υπολογισμού του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου (ΣΕΠΕ) (άρθρο 12), η οποία συμπεριλαμβάνει όλες τις δαπάνες της πίστωσης, προκειμένου να διασφαλίζεται διαφάνεια και συγκρισιμότητα·

- ζ) η ενίσχυση του ρόλου της πληροφόρησης που πρέπει να παρέχεται στους καταναλωτές, είτε πριν είτε κατά τη σύναψη των συμβάσεων, ο οποίος εναρμονίζεται με τα θεσπιζόμενα από τις οδηγίες 2000/31/ΕΚ, της 8ης Ιουνίου 2000, σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο, και 2002/65/ΕΚ, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (άρθρα 6, 10 και 21)·
- η) η απαγόρευση χρησιμοποίησης οποιουδήποτε πιστωτικού τίτλου (συναλλαγματικής, γραμματίου, μεταχρονολογημένης επιταγής) ως εγγύησης, κατά τρόπο ασαφή, της εξόφλησης του χρέους (άρθρο 18)·
- θ) η εισαγωγή μίας ειδικής υποχρέωσης για την παροχή συμβουλών στους καταναλωτές για την επιλογή μεταξύ των διαφόρων μορφών χορήγησης πίστωσης (άρθρο 6, παράγραφος 3)·
- ι) η εισαγωγή του δικαιώματος υπαναχώρησης εντός προθεσμίας 14 ημερών, η οποία αρχίζει από την ημέρα κατά την οποία διαβιβάζεται στον καταναλωτή αντίτυπο της συναφθείσας σύμβασης πίστωσης (άρθρο 11)·
- ια) η υποχρέωση για όλα τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν την ύπαρξη και την πρόσβαση σε μία κεντρική βάση δεδομένων, όπου θα καταχωρούνται οι διαπιστωνόμενες περιπτώσεις προβλημάτων καταβολής των πληρωμών, και η προκύπτουσα από την προηγούμενη υποχρέωση για τους πιστωτικούς οργανισμούς να συμβουλευούνται την κεντρική βάση δεδομένων πριν από οποιαδήποτε χορήγηση πίστωσης (άρθρο 8)·
- ιβ) η ευθύνη των πιστωτικών φορέων για τη μη προμήθεια, τη μερική προμήθεια ή την ασύμφωνη προς τη χρηματοδοτούμενη σύμβαση προμήθεια αγαθών, στην περίπτωση όπου οι προμηθευτές αγαθών παρεμβαίνουν παράλληλα και ως μεσίτες πιστώσεων (άρθρο 19)·
- ιγ) ο καθορισμός ενός συνόλου γενικών συμβατικών ρητρών, θεωρούμενων ως καταχρηστικών, οι οποίες είναι ειδικές για τις συμβάσεις πιστώσεων στους καταναλωτές (άρθρο 15), σύμφωνα εξάλλου με σχετικές συστάσεις που έχει διατυπώσει η ΕΟΚΕ ⁽¹⁾.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Όσον αφορά τις πτυχές που προαναφέρονται, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις εισαγόμενες καινοτομίες στο καθεστώς της πίστωσης που χορηγείται στους καταναλωτές, οι οποίες αντιπροσωπεύουν, ειδικότερα:

2.1.1. πρόοδο σε σύγκριση με το καθεστώς που είχε θεσπιστεί με την οδηγία 87/102/ΕΟΚ, ακόμη και μετά από τις τροποποιήσεις που εισήχθησαν με τις οδηγίες 90/88/ΕΟΚ και 87/7/ΕΚ·

2.1.2. αισθητή βελτίωση του ορισμού των μηχανισμών και των μέσων πληροφόρησης, είτε πρόκειται για τους πιστωτικούς φορείς, είτε για τους δανειζόμενους και τους εγγυητές τους·

⁽¹⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση σχετικά με την έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας 93/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993 (ΕΕ C 116, της 20.4.2001) και τη γνωμοδότηση για τους καταναλωτές και την αγορά ασφαλειών (ΕΕ C 95, της 30.3.1998).

2.1.3. ιδιαίτερη προσοχή κατά τον ορισμό και την ενσωμάτωση των διαφόρων σημερινών πτυχών της πραγματικότητας της πίστωσης για τους καταναλωτές, οι οποίες εντούτοις θα μπορούσαν να βελτιωθούν·

2.1.4. ιδιαίτερη μέριμνα ως προς τον ορισμό θεμελιωδών εννοιών, όπως το «συνολικό χρεωστικό επιτόκιο», το «χρεωστικό επιτόκιο» και τα «ποσά που εισπράττονται από τον πιστωτικό φορέα», εντούτοις η πληθώρα εννοιών ενδέχεται να δημιουργήσει σύγχυση στον καταναλωτή και να μην συμβάλλει στη διαφάνεια της πληροφόρησης·

2.1.5. προσπάθεια για την καθιέρωση μίας μεθόδου υπολογισμού του ΣΕΠΕ, η οποία θα το καθιστά πραγματικά διαφανές και συγκρίσιμο σε οποιοδήποτε κράτος μέλος·

2.1.6. περιορισμό των εξαιρέσεων από το καθεστώς που θεσπίζεται·

2.1.7. αυστηρότερη καθιέρωση των υποχρεώσεων ενημέρωσης του πιστωτικού φορέα έναντι του καταναλωτή και του εγγυητή·

2.1.8. επιλογή της πλήρους κατάργησης της χρήσης συναλλαγματικών, γραμματιών και επιταγών ως εγγυητικών μέσων στις συμβάσεις πίστωσης.

2.2. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν αξιοποίησε την παρούσα ευκαιρία για να προχωρήσει περισσότερο προς την επίτευξη του στόχου της και τη συγκεκριμενοποίηση των θεμελιωδών κατευθύνσεων που χάραξε, σε μία σειρά πτυχών τις οποίες θεωρεί εξίσου σημαντικές, όπως είναι:

2.2.1. ο λεπτομερέστερος καθορισμός της φύσης και του τρόπου λειτουργίας των βάσεων δεδομένων για τα προβλήματα στην καταβολή των πληρωμών, με τη θέσπιση ομοιόμορφων κανόνων με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών — δικαίωμα πρόσβασης, δικαίωμα διόρθωσης, ρητή και αδιαμφισβήτητη ατομική έγκριση, καθορισμός του πλαισίου και των ορίων χρήσης των δεδομένων, κ.λπ·

2.2.2. η καθιέρωση, κατά αδιαμφισβήτητο τρόπο, της υποχρέωσης αναφοράς του ΣΕΠΕ και άλλων ουσιαστικών στοιχείων που καθορίζουν το είδος της χορηγούμενης πίστωσης, σε όλες τις μορφές εμπορικής επικοινωνίας που αφορούν πιστώσεις για καταναλωτές·

2.2.3. η προσπάθεια καθορισμού μίας τυπολογίας ορισμένων συμβάσεων πίστωσης για καταναλωτές, η οποία να εναρμονίζει τους διάφορους τρόπους χορήγησης πιστώσεων και να προβλέπει ορισμένες μεθόδους, όπως είναι το «σύστημα άμεσων χρεώσεων», σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση που χορηγείται στο δανειζόμενο και με την έγκριση του εν λόγω χρέους·

2.2.4. η καθιέρωση, σε επίπεδο ΕΕ, κριτηρίων για τον καθορισμό των μέγιστων επιτοκίων και των τοκογλυφικών επιτοκίων, σε συνάρτηση με τις ίδιες μεταβλητές, ακόμη και αν δεν πρόκειται κατ' ανάγκη για τα ίδια απόλυτα ποσά.

Το θέμα αυτό, λόγω της σπουδαιότητάς του, χρειάζεται περαιτέρω ανάπτυξη. Πράγματι:

2.2.4.1. Τοκογλυφικό είναι το υπερβολικά υψηλό επιτόκιο, σε σχέση με το επιτόκιο που ορίζει ο νόμος ή σε σχέση με την εμπορική εντιμότητα και νομιμότητα, καθώς και σε σχέση με τις έννοιες της δημόσιας τάξης και των χρηστών ηθών, ή το υπερβολικά υψηλό επιτόκιο που επιβάλλει ο δανειστής εκμεταλλευόμενος την κατάσταση ανάγκης του δανειολήπτη.

2.2.4.2. Οι σχετικές με την τοκογλυφία διατάξεις, ως αναπόσπαστο μέρος της νομοθεσίας που ρυθμίζει την οικονομική οργάνωση της αγοράς, θεωρούνται από τα κράτη θέμα δημόσιας τάξης. Παράλληλα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των κανόνων του γενικού κοινοτικού συμφέροντος. Στην πραγματικότητα, οι πιστωτικοί φορείς οφείλουν να τηρούν τους νόμους που ισχύουν στο κράτος φιλοξενίας όσον αφορά την τοκογλυφία, ειδικότερα στις περιπτώσεις των διασυνοριακών συμβάσεων. Δεδομένου του χαρακτήρα δημόσιας τάξης της ρύθμισης για την τοκογλυφία, είναι δυνατόν να προκύψουν διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών.

2.2.4.3. Εναντία στην τάση εναρμόνισης της νομοθεσίας για την τοκογλυφία προβάλλεται το επιχείρημα ότι η τήρηση της υποχρέωσης ενημέρωσης εκ μέρους των πιστωτικών φορέων, και συγκεκριμένα της ενημέρωσης για το εφαρμοζόμενο επιτόκιο, αρκεί, καθώς προσφέρει στον καταναλωτή το δικαίωμα της επιλογής. Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι στην πράξη η τοκογλυφία συναντάται σε περιπτώσεις όπου ο καταναλωτής δεν διαθέτει την ελευθερία της επιλογής. Προβάλλεται ακόμη το επιχείρημα ότι η ρύθμιση της τοκογλυφίας μπορεί να επιβάλει περιορισμούς στην αγορά, και να στερήσει την πίστωση από τους καταναλωτές που την χρειάζονται περισσότερο. Όμως, οι καταναλωτές που βρίσκονται σε δυσχερή κατάσταση πρέπει να προστατεύονται από τους ανέντιμους δανειοδότες.

2.2.4.4. Επιπλέον, με την εισαγωγή του ενιαίου νομίματος, οι διακυμάνσεις των διαφόρων εφαρμοζόμενων επιτοκίων τείνουν να διαφοροποιούνται όλο και λιγότερο, ευνοώντας την εναρμόνιση των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων.

2.2.4.5. Επομένως, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σκόπιμη η ρύθμιση της αγοράς σε αυτόν τον τομέα και ότι η παρέμβαση πρέπει να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο, με σκοπό να αποφευχθούν καταστάσεις στρέβλωσης και περιορισμού του ανταγωνισμού, ενώ κρίνει ότι το αποτελεσματικότερο μέσον θα μπορούσε να είναι ο καθορισμός των μέγιστων επιτοκίων για τα διάφορα είδη καταναλωτικών πιστώσεων.

2.2.5. Τέλος, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την ανάγκη πρόβλεψης ενιαίων ειδικών προϋποθέσεων για τους καταναλωτές με ειδικές ανάγκες, κυρίως όσον αφορά την πρόσβαση στην πίστωση.

2.3. Ακόμη, η ΕΟΚΕ επωφελείται της ευκαιρίας για να εισηγηθεί στην Επιτροπή την αναγκαιότητα δημιουργίας αποτελεσματικών μηχανισμών προστασίας των καταναλωτών στον τομέα των ενυπόθηκων πιστώσεων για την απόκτηση ιδιόκτητης και μόνιμης κατοικίας, έναν τομέα που αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 70 % του συνολικού ύψους των πιστώσεων που χορηγούνται στους καταναλωτές.

2.4. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να μην εκφράσει την αντίρρηση της όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο επελέγησαν ορισμένες λύσεις και διευθετήθηκαν ορισμένες καταστάσεις, ο οποίος θεωρείται ασύμβατος με τον ίδιο το στόχο που ετέθη.

Εν προκειμένω, πρόκειται:

2.4.1. Κατά πρώτο λόγο, για τη νομική βάση που επελέγη για την υιοθέτηση της πρότασης — το άρθρο 95 της Συνθήκης — τη στιγμή που αυτή, από τη φύση της, δεν σχετίζεται αποκλειστικά με την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς και, κατά συνέπεια, θα έπρεπε να επιλεγεί ως βάση το άρθρο 153 της Συνθήκης, καθώς αυτό περιλαμβάνει μέτρα στον τομέα της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς, αλλά εντάσσεται περισσότερο στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών.

2.4.2. Αφετέρου, για τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή προτίθεται να προβεί σε μία πλήρη εναρμόνιση, δηλαδή συνολική και επιτακτική, χωρίς την προσφυγή στην έκδοση κανονισμού και χωρίς τη διασφάλιση του υψηλότερου δυνατού βαθμού προστασίας των καταναλωτών, αλλά αφήνοντας, αντίθετα, στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιλογής της λήψης ή της μη λήψης μέτρων εφαρμογής, σε ουσιαστικές πτυχές, όπως είναι:

- α) η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης (άρθρα 30, παράγραφος 1, εδάφιο β), και 33),
- β) η συμπερίληψη στις διαφημίσεις των χρεωστικών επιτοκίων, του συνολικού χρεωστικού επιτοκίου και του ΣΕΠΕ (άρθρο 4),
- γ) το καθεστώς των κυρώσεων (άρθρο 31),
- δ) το περιεχόμενο των κεντρικών βάσεων δεδομένων (άρθρα 8, παράγραφος 4, και 30, παράγραφος 1, εδάφιο α),
- ε) η υποχρέωση παράδοσης ενός αντιτύπου της σύμβασης πίστωσης στον καταναλωτή ως προαπαιτούμενου για την εγκυρότητά της (άρθρο 10, παράγραφος 1),

γεγονός που δημιουργεί περιστάσεις που ευνοούν την πραγματική διαφοροποίηση των εθνικών νομικών καθεστώτων, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε στρεβλώσεις στην αγορά και σε διαφορετικά επίπεδα προστασίας των καταναλωτών.

2.4.3. Προστίθεται ότι η πρόταση οδηγίας διέπεται από μία γενική φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία η «προστασία των καταναλωτών» ταυτίζεται με την «ενημέρωση των καταναλωτών». Η ΕΟΚΕ, αντίθετα, έχει επανειλημμένως υποστηρίξει ότι, αν και η ενημέρωση των καταναλωτών είναι ουσιώδους σημασίας, εντούτοις θα πρέπει να συμπληρώνεται από θετικούς τρόπους προστασίας και υπεράσπισης των καταναλωτών. Φρονεί, επομένως, ότι, εάν δεν καθιερωθούν ρητώς τέτοια μέτρα, η δέουσα προστασία των καταναλωτών μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη διατήρηση ελάχιστης ρήτρας, ενδεχομένως σε σχέση με ορισμένες πτυχές της οδηγίας που θα πρέπει να διευκρινιστούν.

2.4.4. Θα πρέπει, επίσης, να προβλεφθούν πρόσθετα μέτρα για την παροχή συμβουλών, μέσω κατάλληλων τρόπων, στους καταναλωτές με περιορισμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις και χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης.

2.4.5. Ακόμη, δεν υπάρχει επαρκής αναφορά στο φαινόμενο της υπερχρέωσης⁽¹⁾, ωσάν να ήταν θέμα παντελώς άσχετο με την υπόθεση της πίστωσης για κατανάλωση και να μπορούσε να διευθετηθεί απλά με την εκ πλήρωσης των υποχρεώσεων σχετικά με την ενημέρωση που επιδιώκει να επιβάλει η πρόταση, ενώ είναι γνωστό ότι η σταθερή απουσία βούλησης εκ μέρους της Επιτροπής όσον αφορά την υποβολή προτάσεων νομοθετικής εναρμόνισης στον εν λόγω τομέα συμβάλλει στην επίταση των ανισοτήτων μεταξύ των εθνικών καθεστώτων, οι οποίες παρεμποδίζουν την πραγματική υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, και οι οποίες θα γίνουν ακόμη περισσότερο αισθητές με την ένταξη των νέων κρατών μελών, όπου το φαινόμενο ήδη εξαπλώνεται.

2.4.6. Εξίσου απαράδεκτη είναι η διατήρηση της δυνατότητας απαίτησης αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, χωρίς να καθορίζονται επακριβώς οι όροι σύμφωνα με τους οποίους προσδιορίζεται η αποζημίωση αυτή, αλλά αφήνοντας, αντίθετα, στα κράτη μέλη τη μέριμνα για τον ορισμό της αποζημίωσης που θα θεωρείται «αντικειμενική, δίκαιη και υπολογιζόμενη βάση των μαθηματικών αρχών» (άρθρο 16). Το γεγονός αυτό, πέρα από τις σημαντικές διαφορές μεταχείρισης μεταξύ των καταναλωτών, ενδέχεται να δημιουργήσει ακόμη και συνθήκες στρέβλωσης της χρηματοπιστωτικής αγοράς μεταξύ των διαφόρων κρατών.

2.4.7. Γενικότερα, δεν φαίνεται αποδεκτός ούτε ο καθορισμός των παραμέτρων, τις οποίες, ενόψει της συνολικής εναρμόνισης, δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν τα κράτη μέλη και με τις οποίες θεσπίζονται λύσεις προστασίας των καταναλωτών χαμηλότερου επιπέδου από εκείνες που ήδη εφαρμόζονται σε ορισμένα κράτη μέλη — ορισμένες περιπτώσεις, για παράδειγμα, είναι η υποχρέωση επιστροφής του ποσού προσαυξημένου με τόκους μετά από την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, ή η εξάλειψη της υποχρεωτικής αναφοράς του ΣΕΠΕ στη διαφήμιση.

2.4.8. Ας προστεθεί ακόμη ότι η πρόταση προβάλλει ορισμένους κανόνες, οι οποίοι έχουν ως στόχο την απόδοση ευθυνών στους μεσίτες πιστώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά αυτό γίνεται με τρόπο αποσπασματικό και μη συστηματικό.

2.4.8.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η θέσπιση ρυθμίσεων για τους μεσίτες πιστώσεων συνιστά προτεραιότητα και ότι πρέπει να ολοκληρωθεί κατ' αναλογία με τα όσα ισχύουν για την ασφαλιστική διαμεσολάβηση⁽²⁾.

(1) Η οποία αποτελεί αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ, στην οποία παραπέμπει η σημείωση 1.

(2) Οδηγία 2002/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 9 της 15.1.2003. Για την εν λόγω οδηγία, (ΕΕ C 221 της 7.8.2001).

2.4.8.2. Πολλοί λόγοι στηρίζουν αυτή τη θέση. Κατά πρώτον, το γεγονός ότι οι μεσίτες έχουν σημαντική θέση στην καταναλωτική σχέση, καθώς μεσολαβούν στις σχέσεις μεταξύ του πιστωτικού φορέα και του καταναλωτή. Κατά δεύτερον, οι ρυθμίσεις για τους μεσίτες πιστώσεων είναι ιδιαίτερα ετερογενείς στα διάφορα νομικά συστήματα των κρατών μελών.

Επιπλέον, η νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων δεν συγκλίνει όσον αφορά την ευθύνη των μεσιτών, και κυρίως στον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου και των εξ αποστάσεως πωλήσεων.

2.4.9. Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, δεν θεωρείται αποδεκτή η κατάργηση ενός ελάχιστου ποσού πίστωσης για την υπαγωγή στην προτεινόμενη νομοθεσία, στο μέτρο που κάτι τέτοιο θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτρεπτικά για τη χορήγηση μικροπιστώσεων σε καταναλωτές για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών πρώτης ανάγκης, δεδομένου ότι οι απαιτήσεις της οδηγίας είναι δυσανάλογες σε σχέση με τα εμπλεκόμενα συμφέροντα.

2.4.9.1. Επομένως, η ΕΟΚΕ προτείνει την υιοθέτηση της αρχής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 της προηγούμενης οδηγίας, με τον καθορισμό ελάχιστου ορίου εφαρμογής 500 ευρώ.

2.4.10. Εξάλλου, η σύναψη συμβάσεων για ορισμένα είδη καταναλωτικών πιστώσεων, και ειδικότερα για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), δεδομένου ότι εξακολουθούν αυτές να περιλαμβάνονται στις ρυθμίσεις της οδηγίας, θα πρέπει να διέπεται από διατάξεις που να προσαρμόζουν συγκεκριμένες συνέπειες του προτεινόμενου καθεστώτος στην ιδιαιτερότητα της νομικής υφής των συμβάσεων αυτών ως προς πτυχές όπως το δικαίωμα υπαναχώρησης, ο υπολογισμός του ΣΕΠΕ, ο πίνακας χρεολυσίων, η πρόωρη εξόφληση ή η ανάκτηση του αγαθού σε περίπτωση μη εκτέλεσης της σύμβασης.

2.5. Τέλος, υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα ορισμένων διατάξεων της πρότασης, ή τουλάχιστον ενδεχόμενων ερμηνειών των διατάξεων αυτών, με το καθεστώς άλλων οδηγιών, κυρίως εκείνων που αφορούν την προστασία δεδομένων, τις πωλήσεις εξ αποστάσεως, το ηλεκτρονικό εμπόριο, την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και τις καταχρηστικές ρήτρες, και η πτυχή αυτή αξίζει μια προσεκτική τεχνική και νομική εξέταση.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ορισμοί

3.1.1. Ο ορισμός του μεσίτη πιστώσεων (άρθρο 2, εδάφιο (δ))

Ο ορισμός του μεσίτη πιστώσεων, στο άρθρο 2, εδάφιο δ), πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«μεσίτης πιστώσεων»: είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, έναντι αμοιβής, ασκεί κανονικά μια δραστηριότητα

διαμεσολάβησης έναντι του καταναλωτή, στο πλαίσιο της οποίας προβάλλει ή προτείνει συμβάσεις πίστωσης, εκτελεί τις άλλες προπαρασκευαστικές εργασίες για τη σύναψή τους ή τις συνάπτει.»

3.1.2. Ο ορισμός της σύμβασης εγγύησης (άρθρο 2, εδάφιο (ε))

Στον ορισμό της σύμβασης εγγύησης πρέπει να διευκρινισθεί ότι, κατά την σύνταξή της, είναι δυνατόν να συμπεριληφθεί στην ίδια τη σύμβαση πίστωσης, καθώς κάτι τέτοιο δεν είναι σαφές.

3.1.3. Ο ορισμός της «ανάληψης πίστωσης» (άρθρο 2, εδάφιο (λ))

Στην έννοια «ανάληψη πίστωσης» θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η στιγμή της πραγματικής ανάληψης (ή των πραγματικών αναλήψεων) του ποσού (των ποσών) της πίστωσης και όχι της «διάθεσης στον καταναλωτή».

3.2. Πεδίο εφαρμογής (εξαιρούμενες συμβάσεις)

3.2.1. Να διαγραφεί η λέξη «εφάπαξ» από το εδάφιο γ) της παραγράφου 2 του άρθρου 3.

3.2.2. Να διαγραφεί το εδάφιο δ), της παραγράφου 2, του άρθρου 3, ή να καταστεί σαφές ότι οι όροι που προβλέπονται στα σημεία (i), (ii) και (iii) είναι σωρευτικοί.

3.3. Ενημέρωση πριν από τη σύναψη σύμβασης

3.3.1. Διαφήμιση (άρθρο 4)

Να επιβληθεί η υποχρέωση αναφοράς του ΣΕΠΕ και του συνολικού χρεωστικού επιτοκίου σε όλες τις μορφές εμπορικής επικοινωνίας που σχετίζονται με την πίστωση για καταναλωτές.

3.3.2. Απαγόρευση της σύναψης συμβάσεων πίστωσης εκτός των εμπορικών καταστημάτων (άρθρο 5)

Να διευκρινισθεί ότι η απαγόρευση αφορά αποκλειστικά τις περιπτώσεις προσφορών που δεν ζητήθηκαν.

3.3.3. Εκ των προτέρων ενημέρωση (άρθρο 6)

3.3.3.1. Να διαγραφεί η εξαίρεση που προβλέπεται στην παράγραφο 4, ή διαφορετικά να διευκρινισθεί τουλάχιστον η φράση «στο πλαίσιο δευτερεύουσας δραστηριότητας», η οποία είναι διφορούμενη και απαιτεί κατάλληλη διασαφήνιση.

3.3.3.2. Στο πρώτο μέρος των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 6, να αντικατασταθεί η λέξη «ενδεχομένως» από τη φράση «κατά περίπτωση».

3.3.3.3. Στο δεύτερο μέρος της παραγράφου 2 του άρθρου 6, η φράση «των πλεονεκτημάτων του και, ενδεχομένως, των μειονεκτημάτων του» να αντικατασταθεί από την εξής: «των σημαντικών πτυχών του και των χαρακτηριστικών του».

3.3.3.4. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 6, να αντικατασταθεί η λέξη «ενδεχομένως» από τη φράση «κατά περίπτωση».

3.3.3.5. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 6, να αντικατασταθεί, η φράση «τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που συνδέονται με το προτεινόμενο προϊόν» από τη φράση «τις σημαντικές πτυχές και χαρακτηριστικά του προϊόντος».

3.4. Ενημέρωση από την κεντρική βάση δεδομένων (άρθρο 8)

3.4.1. Η οδηγία πρέπει να ορίζει σαφώς τις συνέπειες της μη ενημέρωσης από την κεντρική βάση δεδομένων και της μη λήψης υπόψη των δεδομένων που περιλαμβάνονται στη βάση αυτή, υπό την έννοια της ευθύνης του πιστωτικού φορέα⁽¹⁾, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της υποχρέωσης της σχετικής ενημέρωσης.

3.4.2. Πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη η πραγματικότητα της μικροπίστωσης, με τον καθορισμό ενός ελάχιστου ποσού για την επιβολή της υποχρέωσης ενημέρωσης από τις βάσεις δεδομένων, ως εναλλακτική λύση στην περίπτωση όπου δεν θα γίνει αποδεκτός ο καθορισμός ελάχιστου ορίου εφαρμογής, όπως συνιστάται στο σημείο 2.4.9.1.

3.4.3. Η υποχρέωση διάθεσης στον καταναλωτή των αποτελεσμάτων της ενημέρωσης από τις βάσεις δεδομένων πρέπει να συμπληρώνεται από το δικαίωμα διόρθωσης εκ μέρους του καταναλωτή, το οποίο να προστατεύεται δεόντως από κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη εκτέλεσης.

3.4.4. Η άμεση και αυτόματη διαγραφή των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν ενδέχεται να εμποδίζει τον καθορισμό των χαρακτηριστικών του πελάτη και να καθιστά αδύνατη την υπόδειξη των καταλληλότερων προϊόντων.

(1) Βλέπε σχετικά Bernard Stauber «La consécration légale d'un devoir de diligence du donneur de crédit», στο «La responsabilité du donneur de crédit aux particuliers», Observatoire du Crédit et de l'Endettement, Οκτώβριος 1996 και «La prévention du surendettement du consommateur: la nouvelle approche de la LCC 2001» στο «La nouvelle loi fédérale sur le crédit à la consommation», εκδ. CEDIDAC, αριθ. 51, Λοζάννη 2002.

3.4.4.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμμορφωθεί η διάταξη αυτή με τα προβλεπόμενα στην αναθεωρημένη Συμφωνία της Βασιλείας, δηλαδή με τον καθορισμό ανώτατης προθεσμίας διατήρησης των δεδομένων, εκτός εάν ο καταναλωτής εκφράσει την επιθυμία του για άμεση καταστροφή τους.

3.5. Υπεύθυνος δανεισμός (άρθρο 9)

3.5.1. Δεν ισχύει για το ελληνικό κείμενο.

3.5.2. Να προστεθεί νέα πρόταση στο τέλος του κειμένου της Επιτροπής:

«Προϋποτίθεται επίσης ότι τόσο ο καταναλωτής όσο και ο εγγυητής έχουν γνωστοποιήσει με ακρίβεια την οικονομική τους κατάσταση.»

3.6. Πληροφορίες που πρέπει να αναφέρονται στη σύμβαση πίστωσης ή εγγύησης (άρθρο 10)

3.6.1. Η υποχρέωση παράδοσης ενός αντίτυπου της σύμβασης στον καταναλωτή πρέπει να θεσπιστεί ως βάση της εγκυρότητας της σύμβασης.

3.7. Δικαίωμα υπαναχώρησης (άρθρο 11)

3.7.1. Να αντικατασταθεί, στην παράγραφο 1, η φράση «κατά την οποία διαβιβάζεται στον καταναλωτή» από τη φράση «κατά την οποία παρελήφθη από τον καταναλωτή».

Η προθεσμία μπορεί να αρχίσει να υπολογίζεται μόνο από την επιβεβαιωμένη ημερομηνία παραλαβής.

3.7.2. Είναι απαραίτητη η διασαφήνιση της διατύπωσης της παραγράφου 3, κυρίως όσον αφορά τη δυνατότητα επιστροφής αγαθών, η οποία φαίνεται να έχει νόημα αποκλειστικά για τις πιστώσεις που συνδέονται με πώληση αγαθών.

3.7.2.1. Επιδιοκίμαζεται, κατ' αρχήν, ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο η χρηματοδοτούμενη σύμβαση δεν πρέπει να υπόκειται στις συνέπειες υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης, αλλά είναι σημαντικό να υπάρξει πρόβλεψη για περιπτώσεις απάτης εκ μέρους κακόπιστων καταναλωτών.

3.7.2.2. Η επιλογή που συνιστάται στη διατήρηση της κυριότητας του χρηματοδοτηθέντος αγαθού μέχρι την εκπνοή της προθεσμίας υπαναχώρησης, ανεξάρτητα εάν το αγαθό έχει περιέλθει στην κατοχή του καταναλωτή, αντιβαίνει στον κανόνα της μεταβίβασης της κυριότητας ως συνέπειας της αμοιβαιότητας που συνδέει τα συμβαλλόμενα μέρη, πράγμα το οποίο δεν συμφωνεί με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διέπει αυτό το θέμα.

Κρίνεται σκοπιμότερο να εξαρτάται η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης όσον αφορά τη σύμβαση πίστωσης από την προηγούμενη εξόφληση του χρηματοδοτηθέντος αγαθού ή από την πραγματική εξόφληση της πίστωσης εάν αυτή χορηγήθηκε κατευθείαν στον αγοραστή-καταναλωτή του αποκτηθέντος αγαθού.

3.8. Πρόωρη εξόφληση (άρθρο 16)

3.8.1. Στην πρόταση διατηρείται η δυνατότητα να απαιτείται από τον καταναλωτή η καταβολή αποζημίωσης, τα πλαίσια της οποίας δεν καθορίζονται με την απαιτούμενη ακρίβεια και αντικειμενικότητα.

3.8.1.1. Η λύση που προτείνεται είναι να καταργηθεί η δυνατότητα απαίτησης καταβολής οποιασδήποτε αποζημίωσης.

3.8.1.2. Σε αντίθετη περίπτωση, πρέπει να προβλέπεται ότι η δυνατότητα επιβολής αποζημιώσεων για την πρόωρη εξόφληση πρέπει να καθορίζεται εκ των προτέρων στη σύμβαση πίστωσης, και ότι η αποζημίωση πρέπει να αφορά αποκλειστικά τις επιβαρύνσεις έναρξης και διαχείρισης της πίστωσης κατανεμημένες στις συνολικές παροχές, τους κινδύνους που συνδέονται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης του δανειολήπτη και τον κίνδυνο της ανάγκης επανατοποθέτησης του κεφαλαίου με χαμηλότερο επιτόκιο -πέραν του ότι πρέπει να προβλέπονται μειωμένες κυρώσεις σε περίπτωση σύναψης νέας συμφωνίας πίστωσης ενόψει της εξόφλησης της προηγούμενης πίστωσης.

3.9. Αλληλέγγυα ευθύνη (άρθρο 19)

3.9.1. Η διάταξη πρέπει να συμπληρωθεί με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ⁽¹⁾.

3.9.2. Δεν αφορά το ελληνικό κείμενο.

(1) «2. Στις περιπτώσεις που:

- α) ο καταναλωτής συνάπτει σύμβαση πίστωσης για την αγορά αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών με πρόσωπο διαφορετικό από αυτό που παρέχει τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, και
- β) ο πιστωτικός φορέας και ο προμηθευτής των αγαθών ή των υπηρεσιών συνδέονται με προϋπάρχουσα σύμβαση βάσει της οποίας η παροχή πίστωσης στους καταναλωτές γίνεται αποκλειστικά από αυτόν τον πιστωτικό φορέα με σκοπό την απόκτηση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών από τον εν λόγω προμηθευτή, και
- γ) ο καταναλωτής που αναφέρεται στο στοιχείο α), λαμβάνει την πίστωση του βάσει της προϋπάρχουσας σύμβασης, και
- δ) τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που καλύπτονται από τη σύμβαση πίστωσης δεν παρασχεθούν μόνο εν μέρει ή δεν ανταποκρίνονται κατά οποιοδήποτε τρόπο στους όρους της σύμβασης παροχής τους, και
- ε) ο καταναλωτής έχει στραφεί κατά του προμηθευτή αλλά χωρίς να ικανοποιηθούν οι βάσιμες απαιτήσεις του, ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν την έκταση και τους όρους άσκησης αυτού του δικαιώματος.»

3.10. Εκτέλεση της σύμβασης εγγύησης (άρθρο 23)

3.10.1. Απαιτείται να διευκρινιστεί η έννοια του όρου «προσφεύγω» στην ισπανική έκδοση, ώστε να καταστεί σαφές ότι πρόκειται για δικαστική προσφυγή. Επίσης, η προθεσμία πρέπει να συντομευθεί σε τριάντα ημέρες.

3.10.2. Ακόμη, στην παράγραφο 3, πάλι δεν δικαιολογείται ο περιορισμός του εγγυημένου ποσού στο υπόλοιπο της πίστωσης και στις καθυστερούμενες οφειλές, αφού η εγγύηση πρέπει να μπορεί να επεκτείνεται σε οποιοδήποτε ποσό πρέπει να αναλάβει ο καταναλωτής ως συνέπεια της αθέτησης της σύμβασης (π.χ. τα έξοδα εκτέλεσης).

3.11. Συνολική εναρμόνιση (άρθρο 30)

3.11.1. Το ζήτημα της πλήρους εναρμόνισης και οι προϋποθέσεις προκειμένου η ΕΟΚΕ να συμφωνήσει με την εν λόγω λύση αναφέρονται παραπάνω, στις γενικές παρατηρήσεις.

3.11.2. Εδώ πρέπει απλώς να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σημείο 3.13 σχετικά με το άρθρο 33, θα πρέπει να διαγραφεί το εδάφιο β) της παραγράφου 1 του άρθρου 30.

3.12. Κυρώσεις (άρθρο 31)

3.12.1. Επί της ουσίας, το θέμα του καθεστώτος των κυρώσεων εξετάστηκε στις γενικές παρατηρήσεις.

3.12.2. Εν προκειμένω, πρέπει απλώς να αναφερθεί ότι οι φράσεις:

«Οι κυρώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Μπορούν ειδικότερα να προβλέπουν την απώλεια τόκων και εξόδων ...»

πρέπει να αντικατασταθούν από τη φράση:

«Οι κυρώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές και να προβλέπουν την απώλεια τόκων και εξόδων...»

3.13. Το βάρος της απόδειξης (άρθρο 33)

3.13.1. Η φράση:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι το βάρος απόδειξης ...»

να αντικατασταθεί από τη φράση:

«Τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν ότι το βάρος απόδειξης...».

4. Συμπεράσματα

4.1. Στόχος της πρότασης οδηγίας είναι να ανταποκριθεί σε μία σειρά προσδοκιών και αναγκών σε σχέση με την προστασία των καταναλωτών, και συγκεκριμένα την επέκταση του πεδίου εφαρμογής στις συμβάσεις εγγύησης, την πρόβλεψη νέων μορφών πίστωσης, αλλά και τη διασαφήνιση βασικών εννοιών που αφορούν τη σχέση πίστωσης, πράγμα που αναγνωρίζεται ότι μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στην ενιαία αγορά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

4.2. Εντούτοις, είναι λυπηρό το γεγονός ότι της πρωτοβουλίας για την αναθεώρηση δεν προηγήθηκε προσομοιωτική μελέτη για να διαπιστωθεί ο αντίκτυπος της εφαρμογής της σε όρους αγοράς (όγκος συναλλαγών, ποσά και είδη πίστωσης, κ.λπ.), τόσο επί της ζήτησης όσο και επί της προσφοράς.

4.3. Επίσης, δεν θεωρείται αποδεκτό το γεγονός ότι η πρόταση, κατά το πρότυπο της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, διατηρεί ως πρωτεύουσα μέριμνα την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και ότι η προστασία των καταναλωτών έχει σημασία μόνο στο μέτρο που διευκολύνει την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας της προσφοράς πίστωσης, και άρα η εν λόγω προστασία δεν αποτελεί ίδιο στόχο, αλλά απλά και μόνο μέσον για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

4.3.1. Κατά συνέπεια, ως νομική βάση της πρότασης προτείνεται το άρθρο 153 της Συνθήκης.

4.4. Ωστόσο, αναγνωρίζονται ως θετικά ορισμένα επιμέρους μέτρα που έχουν επίδραση επί του προβλήματος της υπερχρέωσης, και κυρίως η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού, η υποχρέωση παροχής συμβουλών, η ρύθμιση του δικαιώματος υπαναχώρησης, η υποχρέωση διάθεσης ενός πίνακα χρεολυσίων και η ρύθμιση των εξωδικαστικών διαδικασιών εισπραξης.

4.5. Θα ήταν, εντούτοις, ευκαίιο να είχε αξιοποιηθεί αυτή η ευκαιρία για να υπάρξει περισσότερη πρόοδος, δηλαδή να προβλεφθούν μηχανισμοί δράσης για να αντιμετωπισθούν οι προφανείς καταστάσεις υπερχρέωσης.

4.6. Επίσης, η πρόταση εξακολουθεί να μην ρυθμίζει ένα σημαντικό μερίδιο της πίστωσης, δεν προβλέπει ρύθμιση του φαινομένου της τοκογλυφίας, εξακολουθεί να μην προσδιορίζει μια τυποποίηση των συμβάσεων και διατηρεί την απουσία ευθύνης για τους μεσίτες πιστώσεων.

4.7. Ακόμη παρατηρείται μία υποχώρηση σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς όσον αφορά ορισμένες πτυχές, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει η απάλειψη της υποχρεωτικής αναφοράς του ΣΕΠΕ στη διαφήμιση, με αποτέλεσμα να αφαιρείται από τον καταναλωτή η δυνατότητα σύγκρισης των τιμών της πίστωσης πριν από τη φάση της διαπραγμάτευσής της, πέρα από το γεγονός ότι το προτεινόμενο καθεστώς, στο σύνολό του και από διάφορες απόψεις, προστατεύει τον καταναλωτή πολύ λιγότερο από τα ήδη ισχύοντα σε πολλά κράτη μέλη.

4.8. Δεν είναι αποδεκτό η επιβολή των υποχρεώσεων ενημέρωσης στον πιστωτικό φορέα να τον απαλλάσσει από τις ευθύνες του έναντι του καταναλωτή, δεδομένου ότι, μεταξύ άλλων, η προστασία του καταναλωτή δεν εξαντλείται με τα δικαιώματα ενημέρωσης.

4.9. Συνιστάται η εφαρμογή στην πράξη του καθεστώτος της πρότασης οδηγίας στην εσωτερική αγορά να συμπληρωθεί με μία προσπάθεια κατάρτισης, και δη για τους μεσίτες πιστώσεων γενικά, και ειδικότερα για τους εμπόρους, αλλά επίσης και για τους ίδιους τους καταναλωτές, και κυρίως εκείνους με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, για τους οποίους η παροχή προσωπικά προσαρμοσμένων συμβουλών και η μόρφωση από τις πλέον στοιχειώδεις βαθμίδες της εκπαίδευσης διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο για την κατανόηση των μηχανισμών και των συνεπειών της προσφυγής σε πιστώσεις για καταναλωτές, ιδιαίτερα δε όσον αφορά τη συνετή διαχείριση του οικογενειακού προϋπολογισμού.

4.10. Συνιστάται, επίσης, η μελέτη του αντίκτυπου, η οποία αναφέρεται στο σημείο 4.2, να επεκταθεί, επί του παρόντος, και στα υπό ένταξη κράτη μέλη, και προτείνεται στην εν λόγω μελέτη, την οποία θα πρέπει να πραγματοποιήσει η Επιτροπή και να την υποβάλει στην ΕΟΚΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να περιλαμβάνονται οι παρακάτω πτυχές:

- ο οικονομικός αντίκτυπος του προτεινόμενου καθεστώτος στον τραπεζικό τομέα, το εμπόριο και τη βιομηχανία·
- ο αντίκτυπος στους καταναλωτές, και ειδικότερα στους λιγότερο ευνοημένους καταναλωτές·
- εξέταση των συνεπειών της πρότασης για την ενδεχόμενη ανάπτυξη του διασυνοριακού εμπορίου.

4.11. Η επιλογή της συνολικής εναρμόνισης αξίζει να υποστηριχθεί μόνο εφόσον θα αντιστοιχεί σε πραγματική εξίσωση με το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και εφόσον δεν θα επιφέρει οποιαδήποτε πραγματική μείωση των εγγυήσεων που τους προσφέρονται, σε αντίθεση με αυτό που προκύπτει από την πρόταση.

4.12. Προτείνεται, ακόμη, η διατήρηση της ελάχιστης ρήτρας, συνοδευόμενης από τον ακριβή καθορισμό των τομέων στους οποίους τα κράτη μέλη θα μπορούν να προστατεύουν αποτελεσματικότερα τους καταναλωτές στις συναλλαγές που αφορούν πιστώσεις για καταναλωτές.

4.13. Συνοπτικά και στο παρόν στάδιο της πρότασης οδηγίας, συνιστάται στο Συμβούλιο και τα κράτη μέλη να μην την υιοθετήσουν, πριν η Επιτροπή επανεξετάσει δεόντως τις προτεινόμενες λύσεις, υπό το φως κυρίως των παρατηρήσεων της ΕΟΚΕ, πριν εξακριβώσει τη συμβατότητα των ρυθμίσεων της πρότασης με όσα προβλέπονται σε διάφορα κοινοτικά νομικά μέσα που αφορούν

συναφή θέματα, και πριν εκτιμήσει λεπτομερώς τον αντίκτυπο των προτεινόμενων μέτρων, υπό όλες τις πτυχές και τις διαστάσεις τους, και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις προόδους για την υλοποίηση

της ενιαίας αγοράς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και την πραγματική αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στη διασυνοριακή χρήση τους.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των πεζών και άλλων ανεπαρκώς προστατευόμενων χρηστών των οδών στην περίπτωση σύγκρουσης με μηχανοκίνητο όχημα και για την τροποποίηση της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ»

(COM(2003) 67 τελικό — 2003/0033 (COD))

(2003/C 234/02)

Στις 7 Μαρτίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής και Κοινωνικής Επιτροπής, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Levaux.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 109 ψήφους υπέρ και 4 ψήφους κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στόχος της πρότασης

1.1.1. Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στη μείωση των θανάτων και των τραυματισμών πεζών και ποδηλάτων που οφείλονται σε τροχαία ατυχήματα με την τροποποίηση του πρόσθιου τμήματος των επιβατικών οχημάτων και των ελαφρών φορτηγών έως 2,5 τόνων.

1.1.2. Η ανάγκη μιας οδηγίας προκύπτει από τον αριθμό των ατυχημάτων — 8 000 πεζοί και ποδηλάτες σκοτώνονται και 300 000 τραυματίζονται κάθε χρόνο στην Κοινότητα σε τροχαία ατυχήματα — και από την θέσπιση εναρμονισμένων τεχνικών απαιτήσεων για την έγκριση οχημάτων με κινητήρα που αποτελούν αντικείμενο της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ που πρέπει να τροποποιηθεί.

1.1.3. Το 2001, η Επιτροπή ολοκλήρωσε με επιτυχία έναν κύκλο διαπραγματεύσεων με τις ενώσεις που εκπροσωπούν την ευρωπαϊκή (συμπεριλαμβανομένων των αμερικανικών οχημάτων που πωλούνται στην Ευρώπη), την ιαπωνική και την κορεατική αυτοκινητοβιομηχανία (ACEA, JAMA και KAMA), όσον αφορά την ανάληψη δέσμευσης εκ μέρους της βιομηχανίας για την εισαγωγή μέτρων με σκοπό την βελτίωση της προστασίας των πεζών. Η δέσμευση της βιομηχανίας αποτέλεσε αντικείμενο ανακοίνωσης που υπέβαλε η Επιτροπή στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 11 Ιουλίου 2001. Με βάση τις διάφορες γνώμες που συγκεντρώθηκαν, η Επιτροπή είχε προτείνει είτε να γίνει δεκτή η δέσμευση των κατασκευαστών μέσω σύστασης, είτε να προταθεί μία οδηγία που να βασίζεται στο περιεχόμενο της εν λόγω δέσμευσης, λύση που τελικά επιλέχτηκε.

1.1.4. Έτσι, η πρόταση οδηγίας εντάσσει όλα τα σχετικά στοιχεία της δέσμευσης της βιομηχανίας σε ένα τυπικό πλαίσιο το οποίο παρέχει νομική ασφάλεια όσον αφορά την εφαρμογή τους. Επίσης, αυτές οι νέες απαιτήσεις θα ενσωματωθούν στο σύστημα έγκρισης ΕΚ, ούτως ώστε τα κράτη μέλη να συμμετέχουν στην εφαρμογή των νομικών διατάξεων.

1.2. Περιεχόμενο της οδηγίας

1.2.1. Τα περισσότερα ατυχήματα συμβαίνουν σε αστικές ζώνες και υπάρχει η δυνατότητα σε ταχύτητες μικρότερες των 40 χιλιομέτρων ωριαίως να μειωθεί σημαντικά η σοβαρότητα των τραυματισμών πεζών που οφείλονται σε σύγκρουση με επιβατικά αυτοκίνητα ή ελαφρά φορτηγά με τη βελτίωση των πρόσθιων δομών των οχημάτων.

1.2.2. Οι διατάξεις της εν λόγω πρότασης βασίζονται στις εργασίες της ομάδας εργασίας αριθ. 17 της ευρωπαϊκής επιτροπής για τη ενισχυμένη ασφάλεια των οχημάτων (EEVC — European Enhanced-safety Vehicle Committee) και του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.2.3. Τα μηχανοκίνητα οχήματα (επιβατικά αυτοκίνητα και ελαφρά φορτηγά), προκειμένου να συμμορφώνονται με τις προτεινόμενες οριακές τιμές, πρέπει να υποβάλλονται σε μία σειρά δοκιμών:

- από την 1η Οκτωβρίου 2005 τα νέου τύπου οχήματα θα πρέπει να υποβάλλονται σε δύο δοκιμές που αφορούν την προστασία από τραυματισμούς της κεφαλής και των κνημών
- από την 1η Σεπτεμβρίου 2010 θα απαιτούνται τέσσερις αυστηρότερες δοκιμές για τα νέου τύπου οχήματα
- εντός πέντε ετών όλα τα νέου τύπου οχήματα θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις εν λόγω απαιτήσεις δοκιμών.

1.2.4. Αναγνωρίζεται, όμως, ότι η εφαρμογή των κριτηρίων που ισχύουν για τα επιβατικά οχήματα και τα ελαφρά φορτηγά σε βαρύτερα οχήματα (φορτηγά και λεωφορεία) θα έχει περιορισμένη αξία. Για το λόγο αυτό, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν αφορά τα βαρύτερα οχήματα.

1.2.5. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι οι τεχνικές απαιτήσεις που προβλέπονται στην οδηγία απαιτούν σημαντικές αλλαγές στο σχεδιασμό των οχημάτων, αλλά ότι ο προβλεπόμενος χρόνος προετοιμασίας και η εισαγωγή διαφόρων φάσεων θα επιτρέψουν στους κατασκευαστές να ενσωματώσουν τις αλλαγές αυτές κατά την ανάπτυξη των νέων οχημάτων χωρίς να χρειαστεί η πολυδάπανη τροποποίηση των οχημάτων που βρίσκονται ήδη στο στάδιο της παραγωγής.

1.2.6. Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις που σημειώνονται στον τομέα, προβλέπει την ανάπτυξη εναλλακτικών μέτρων με βάση τις απαιτήσεις που καθορίζονται στην πρόταση. Για το σκοπό αυτό, θα διεξαχθεί, έως την 1η Ιουλίου 2004, μελέτη σκοπιμότητας για τις προτεινόμενες τεχνικές διατάξεις και, ενδεχομένως, θα προταθεί τροποποίηση της οδηγίας.

1.2.7. Τέλος στην αιτιολογική έκθεση, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι κατασκευαστές αυτοκινήτων ανέλαβαν, επίσης, τη δέσμευση να εισαγάγουν τα ακόλουθα μέτρα ενεργητικής και παθητικής ασφάλειας που συμβάλλουν στην ενίσχυση της προστασίας των πεζών:

- από την 1η Ιουλίου 2004, όλα τα νέα οχήματα θα διαθέτουν συστήματα αντιμεπλοκής των τροχών κατά την πέδηση (ABS), που εφαρμόζονται σήμερα και αποτελούν αντικείμενο ειδικής παρακολούθησης

— από την 1η Οκτωβρίου 2003, όλα τα νέα μηχανοκίνητα οχήματα θα είναι εξοπλισμένα με φανούς πορείας για την ημέρα (DRL). Η Επιτροπή αποφάσισε να μην προτείνει την εισαγωγή τους από την βιομηχανία έως ότου επιτευχθεί εναρμονισμένη προσέγγιση σε κοινοτικό επίπεδο

— μελέτη για εγκατάσταση μη ενισχυμένων προφυλακτικών στα νέα οχήματα και ταχεία κατάργηση της πώλησης των ενισχυμένων προφυλακτικών. Η Επιτροπή σκοπεύει να προτείνει την έκδοση οδηγίας που θα περιέχει διαδικασία δοκιμής για την έγκριση των προφυλακτικών που διατίθενται στην αγορά

— σταδιακή εισαγωγή ηλεκτρονικού εξοπλισμού με βάση τις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΠΠΕ).

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και στηρίζει την ενέργεια της Επιτροπής διότι πρέπει να ληφθούν όλα τα μέτρα προκειμένου να μειωθούν οι συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων με θύματα πεζούς και ποδηλάτες. Εκτιμά το γεγονός ότι στην οδηγία επισυνάπτεται παράρτημα με δελτίο αξιολόγησης του αντίκτυπου που θα καταστήσει δυνατό στο μέλλον τον καλύτερο υπολογισμό των συνεπειών του προτεινόμενου κειμένου. Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι η προστασία των πεζών και των ποδηλατών από τροχαία ατυχήματα πρέπει να ενταχθεί σε μία συνολική προσέγγιση. Ναι μεν είναι απαραίτητο να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών μιας σύγκρουσης με ένα αυτοκίνητο, αλλά είναι εξίσου αναγκαίο να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξαλειφθούν, από την αρχή, οι πιθανότητες σύγκρουσης.

2.2. Ειδικότερα, πρέπει να υπενθυμιστούν και να αναπτυχθούν τρεις πτυχές για την πρόληψη συγκρούσεων πεζών, ποδηλατών, και αυτοκινήτων:

2.2.1. Ανάπτυξη του αισθήματος ευθύνης στα εμπλεκόμενα μέρη, με την επισήμανση του ότι οι συγκρούσεις οφείλονται πολύ συχνά στην απροσεξία πεζών, ποδηλατών, και οδηγών αυτοκινήτων, ότι οι οδηγοί των αυτοκινήτων δεν είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για τα ατυχήματα και ότι και οι άλλοι χρήστες πρέπει να έχουν υπεύθυνη συμπεριφορά.

2.2.2. Παιδεία και ενημέρωση, που πρέπει να παρέχονται συνεχώς ήδη από το δημοτικό σχολείο, επαναλαμβανόμενες επικοινωνιακές εκστρατείες για την καλύτερη τήρηση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας καθώς και η παρότρυνση των πολιτών για μία σωστή συμπεριφορά.

2.2.3. Φυσικός διαχωρισμός των χρηστών των δρόμων εντός και εκτός των πόλεων, που αποτελεί το δίχως άλλο τον αποτελεσματικότερο τρόπο πρόληψης προκειμένου πεζοί, ποδηλάτες

και οχήματα να μην συναντώνται όταν κυκλοφορούν. Για την επίτευξη τούτου, θα πρέπει, μέσω μελετών, να ενθαρρυνθεί η διευθέτηση του οδικού δικτύου των πόλεων όπου η συνύπαρξη αυτή είναι πιο έντονη και πιο μόνιμη. Οι εργασίες που θα προκύψουν για την κατασκευή προστατευμένων διαβάσεων πεζών, γεφυρών πεζών, ποδηλατοδρόμων, ειδικών λωρίδων κυκλοφορίας, φωτισμού και σήμανσης, ... θα πρέπει να συνοδεύονται από μηχανισμούς κρατικών οικονομικών ενισχύσεων. Πέρα από το άμεσο ενδιαφέρον των διευθετήσεων αυτών για τη μείωση των ατυχημάτων, θα καταστεί εφικτό ένα αστικό περιβάλλον καλύτερα προσαρμοσμένο σε ειδικές καταστάσεις, όπως των ατόμων με ειδικές ανάγκες, και θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων των αστικών κέντρων.

2.3. Η ΕΟΚΕ έχει σαφώς επίγνωση του γεγονότος ότι το αντικείμενο της πρότασης οδηγίας είναι τεχνικής φύσεως και αφορά ένα συγκεκριμένο θέμα: «την προσαρμογή των προσθίων τμημάτων των οχημάτων». Εκτιμά την μέθοδο που συνίσταται στην επίλυση των προβλημάτων ανά περίπτωση αλλά επιθυμεί να υπενθυμιστούν τόσο οι επιδιωκόμενοι στόχοι όσο και η συνολική στρατηγική που έχει υιοθετηθεί για την επίτευξή τους, προκειμένου να κατανοηθούν καλύτερα από όλους τα νέα μέτρα. Η ΕΟΚΕ ζητά, λοιπόν, από την Επιτροπή να συμπληρώσει την αιτιολογική έκθεση της οδηγίας αυτής υπενθυμίζοντας ότι εντάσσεται σε μία σφαιρική στρατηγική οι τρεις κυριότερες πτυχές της οποίας αναφέρονται παραπάνω στο σημείο 2.2.

2.4. Η πρόταση οδηγίας τροποποιεί την οδηγία 70/156/ΕΟΚ της 6ης Φεβρουαρίου 1970 η οποία ορίζει το πλαίσιο του συστήματος έγκρισης ΕΚ των οχημάτων με κινητήρα. Στα 33 χρόνια που έχουν μεσολαβήσει, η οδηγία αυτή έχει διορθωθεί, τροποποιηθεί ή συμπληρωθεί τριάντα περίπου φορές, πράγμα που δείχνει ότι το Συμβούλιο προσπαθεί να λάβει υπόψη όλα τα νέα στοιχεία που μπορούν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού. Λόγω της παλαιότητας της οδηγίας αυτής και των τροποποιήσεων που έχει υποστεί, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να μελετήσει το ενδεχόμενο συνολικής επανεξέτασής της, εκ νέου διατύπωσης της και, ενδεχομένως, επικαιροποίησής της με τη μορφή νέας οδηγίας. Τούτο θα ήταν μία ευκαιρία για την εκ νέου διευκρίνιση του περιεχομένου της συνολικής πολιτικής πρόληψης όσον αφορά τους χρήστες των οδών, τους πεζούς, τους ποδηλάτες, τους μοτοσικλετιστές, οι οποίοι παραδόξως δεν αναφέρονται, και τους οδηγούς των οχημάτων. Ταυτόχρονα, θα μπορούσαν να συμπληρωθούν τα στατιστικά εργαλεία και τα μέσα αξιολόγησης των αιτίων και των συνεπειών των ατυχημάτων ούτως ώστε να προσδιοριστούν επακριβώς οι λόγοι και οι ευθύνες στα τροχαία ατυχήματα.

2.5. Στην παράγραφο 3 της αιτιολογικής έκθεσης της πρότασης οδηγίας διευκρινίζεται ότι:

«στην παρούσα οδηγία παρουσιάζονται δοκιμές και οριακές τιμές που βασίζονται στις συστάσεις της ΕΕVC»

Η ΕΟΚΕ ζητά αυτό το εδάφιο 3 να συμπληρωθεί ως εξής:

«και αποτελούν τον τελικό στόχο της οδηγίας εάν έως την 1η Ιουλίου 2004 δεν έχουν καταρτιστεί νέα και εναλλακτικά μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος.»

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η πρόταση οδηγίας έχει συνταχθεί σε συνεργασία με τους οικονομικούς κύκλους των αυτοκινητοβιομηχανιών, ιδιαίτερα την ACEA, και επαναλαμβάνει κατά βάση τις δεσμεύσεις που παρουσίασε η Επιτροπή σε ανακοίνωσή της στις 11 Ιουλίου 2001.

3.2. Χωρίς να περιμένουν, οι ευρωπαίοι κατασκευαστές άρχισαν να εφαρμόζουν τις απαιτήσεις της οδηγίας. Επιθυμούν την ταχεία υιοθέτηση της για να έχουν νομική ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το αίτημα αυτό διότι κάθε καθυστέρηση ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί καθώς και την τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις διάφορες φάσεις (Ιούλιος 2004, Σεπτέμβριος 2010, ...).

3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, επίσης, το κοινό διάβημα της Επιτροπής και των κατασκευαστών (άρθρο 5, παράγραφος 1), για την αξιολόγηση της προόδου που σημειώνεται στον τομέα της προστασίας των πεζών με βάση πληροφορίες και ανεξάρτητες μελέτες. Επίσης, συμφωνεί με τη εκπόνηση της μελέτης σκοπιμότητας, που προβλέπεται για τον Ιούλιο του 2004, η οποία θα καταστήσει δυνατή τη λήψη νέων και εναλλακτικών μέτρων όσον αφορά την προστασία ισοδύναμου αποτελέσματος με τις συστάσεις που προβλέπονται στις δοκιμές που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ενισχυμένη ασφάλεια των οχημάτων (ΕΕVC).

3.4. Η ΕΟΚΕ, διαπιστώνοντας ότι εκπονούνται ήδη μελέτες στο πλαίσιο αυτό χάρη στην εκ των προτέρων εφαρμογή των προβλεπόμενων μέτρων, τονίζει την ανάγκη να υιοθετηθεί επειγόντως η οδηγία προκειμένου να τηρηθούν οι προβλεπόμενες ήδη μακρινές προθεσμίες.

3.5. Τέλος, η ΕΟΚΕ διερωτάται για το μέλλον των παλαιών οχημάτων που δεν καλύπτονται από την οδηγία και τα οποία θα κυκλοφορούν ακόμη μετά το 2015. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να προτείνει ήδη από το 2010 μηχανισμό απόσυρσης ή προσαρμογής για περίοδο 5 ετών προκειμένου να αποτραπεί η παράλληλη κυκλοφορία, για πολλά έτη, οχημάτων που συμμορφώνονται και οχημάτων που δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Για τα νέα κράτη μέλη, ωστόσο, θα μπορούσε να προβλεφθεί μία μεταβατική περίοδος έως το 2020.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την οδηγία αυτή και επιθυμεί να υιοθετηθεί τάχιστα. Εκτιμά, πράγματι, ότι θα συμβάλει στην ελαχιστοποίηση των συνεπειών των ατυχημάτων πεζών και ποδηλάτων που έρχονται σε σύγκρουση με οχήματα (επιβατικά αυτοκίνητα ή ελαφρά φορτηγά) έως 2,5 τόνων.

4.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας αποτελεί καρπό σημαντικής προπαρασκευαστικής εργασίας από κοινού με τους κατασκευαστές αυτοκινήτων. Ήδη από το 2001, για να βελτιωθεί η ασφάλεια των χρηστών, οι κατασκευαστές ανέλαβαν ορισμένες δεσμεύσεις σύμφωνα με τις τεχνικές απαιτήσεις που αναφέρονται στο κείμενο.

4.3. Η ΕΟΚΕ ζητά στην αιτιολογική έκθεση της υπό εξέταση πρότασης οδηγίας να υπενθυμίζει η Επιτροπή ότι η εν λόγω σφαιρική πολιτική πρόληψης περιλαμβάνει τρεις κύριες πτυχές:

- τη δημιουργία αισθήματος ευθύνης σε όλους τους χρήστες των δρόμων εντός και εκτός των πόλεων (πεζοί, ποδηλάτες, μοτοσικλετιστές, οδηγοί οχημάτων, ...)
- την παιδεία και την ενημέρωση με τη μορφή επαναλαμβανόμενων δράσεων για την τήρηση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας
- τη διευθέτηση των οδών και των εθνικών δρόμων ώστε να επιτευχθεί ο φυσικός διαχωρισμός των διαφόρων κατηγοριών χρηστών εφόσον η καλύτερη πρόληψη είναι να αποτρέπεται, κάθε φορά που αυτό είναι δυνατό, η σύγκρουση οχημάτων

με πεζούς, ποδηλάτες,Οι διευθετήσεις θα πρέπει να είναι συστηματικές κατά τη διάρκεια των εργασιών συντήρησης του οδικού δικτύου και να υποστηρίζονται από κατάλληλες οικονομικές ενισχύσεις στις οποίες να έχουν πρόσβαση οι τοπικές αρχές.

4.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την Επιτροπή που ανέλαβε την αναθεώρηση του συνόλου της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ που έχει τροποποιηθεί τριάντα περίπου φορές από την έκδοσή της. Η αναπροσαρμογή αυτή πρέπει να γίνει από κοινού με την αυτοκινητοβιομηχανία και τις ενώσεις χρηστών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δίνεται τώρα η ευκαιρία για να διευκρινιστεί το περιεχόμενο μιας σφαιρικής πολιτικής όσον αφορά την πρόληψη ατυχημάτων για τους χρήστες των δρόμων εντός και εκτός των πόλεων.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: βιοεπιστήμες και βιοτεχνολογία — μια στρατηγική για την Ευρώπη. Έκθεση προόδου και μελλοντικοί προσανατολισμοί»

(COM(2003) 96 τελικό)

(2003/C 234/03)

Στις 6 Μαρτίου 2003, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή κ. Braghin στις 25 Ιουνίου 2003.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 111 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Τον Ιανουάριο του 2002, η Επιτροπή υπέβαλε πρόγραμμα δράσης για τις βιοεπιστήμες και την βιοτεχνολογία, που διαρθρώνεται σε δύο μέρη: στρατηγικοί προσανατολισμοί και ένα πρόγραμμα το οποίο κατανέμεται σε 30 σημεία και αποβλέπει στο να μεταφέρει στην πράξη την στρατηγική αυτή.

1.2. Τα ευρωπαϊκά όργανα υποστήριξαν την ολοκληρωμένη αυτή πρόταση της Επιτροπής, η δε ΕΟΚΕ εκφράστηκε με

εμπεριστατωμένο τρόπο σχετικά με τα έγγραφα που της είχαν υποβληθεί⁽¹⁾.

1.2.1. Στη γνωμοδότηση για την ανακοίνωση «Βιοεπιστήμες και βιοτεχνολογία — Μια στρατηγική για την Ευρώπη» η ΕΟΚΕ υπέβαλε μία σειρά προτάσεων, μία από τις οποίες ήταν, συγκεκριμένα, να επικρατήσει η αρχή της προφύλαξης, στο πλαίσιο επίσης της βιοεποπτείας, καθώς και να εφαρμοστεί σε όλες τις φάσεις να

⁽¹⁾ Για τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ βλέπε ΕΕ C 96 της 18.4.2002 και ΕΕ C 61 της 14.3.2003.

καταστεί ρητή η αρχή της επιβάρυνσης των υπευθύνων με το κόστος των ζημιών καθώς και των δυσχερειών που προκύπτουν από τη χρήση των τεχνολογιών αυτών· να εμπλουτισθεί το πρόγραμμα δράσης με πτυχές όπως είναι η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση των νέων στις βιοεπιστήμες, ο ακριβής προσδιορισμός των ευθυνών των επιμέρους ενδιαφερόμενων πλευρών, η διαφάνεια σε όλες τις φάσεις της έρευνας, η ανιχνευσιμότητα καθώς και μια σαφής και κατανοητή επισήμανση· να υιοθετηθούν κριτήρια κινδύνου/οφέλους σε όλους τους οργανισμούς που διεξάγουν διαπραγματεύσεις προκειμένου να αναγνωρισθούν σε διεθνές επίπεδο οι προσδοκίες των καταναλωτών· να διεξάγεται διαρκής διάλογος για την αξιολόγηση της επιστημονικής προόδου, τον προσδιορισμό μιας στρατηγικής επικοινωνίας και την παροχή αντικειμενικών πληροφοριών.

1.3. Το Συμβούλιο της Βαρκελώνης εξέτασε το πρόγραμμα δράσης και υπογράμμισε την σημασία των πρωτοποριακών τεχνολογιών δεδομένου ότι αποτελούν ζωτικό παράγοντα της μελλοντικής ανάπτυξης. Επιπλέον, ζήτησε την θέσπιση των κατάλληλων μέτρων, με το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα, προκειμένου οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν το δυναμικό της βιοτεχνολογίας, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την αρχή της προφύλαξης καθώς και τις ανησυχίες δεοντολογικού και κοινωνικού χαρακτήρα.

1.4. Το Συμβούλιο «Ανταγωνιστικότητα» της 26ης Νοεμβρίου 2002 υιοθέτησε μια σειρά σημαντικών συμπερασμάτων, που καλύπτουν ευρύ φάσμα μέτρων: από την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων έως τη διάθεση περισσότερων πόρων για την έρευνα, από την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας έως την συγκρότηση σε δίκτυο των διαθέσιμων στο Διαδίκτυο πληροφοριών, από τον προορατικό ρόλο των δημόσιων αρχών έως την συμμετοχή της κοινωνίας και τον κοινωνικό διάλογο, από το κανονιστικό πλαίσιο έως την διεθνή συνεργασία.

1.5. Η υπό εξέταση ανακοίνωση αποτελεί την πρώτη από τις εκθέσεις που ζητήθηκαν στο πλαίσιο αυτό και παρουσιάζει τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στο επίπεδο της κατάρτισης πολιτικής, καθώς και τα συγκεκριμένα επιτεύγματα, παρουσιάζοντας προκαταβολικά ορισμένα από τα θεμελιώδη θέματα που προέκυψαν και έχουν ουσιαστική σημασία για την επιτυχία του προγράμματος δράσης.

1.6. Ορισμένα κράτη μέλη δεν είναι ακόμα σε θέση να μετατρέψουν τους στόχους των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σε δράσεις, στους καθοριστικούς, για την ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας και των βιοεπιστημών, τομείς.

1.7. Ο τομέας της βιοτεχνολογίας, ο οποίος θεωρείται ένας από τους τομείς που διαθέτουν σημαντικές προοπτικές μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, συνίσταται από ένα δίκτυο τεχνολογιών στο πλαίσιο του οποίου η καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο. Οι επιχειρήσεις του τομέα αυτού προέρχονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, από τον πανεπιστημιακό χώρο ή από μεγάλες επιχειρήσεις (μετά από συγχώνευση ή ενσωμάτωση [spin-off]) και διαθέτουν κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου ή ιδιωτών επενδυτών (business angels· δηλαδή προερχόμενα από τοπικά δίκτυα ιδιωτών επενδυτών τα οποία παρέχουν χρηματοδότηση και συμβουλές στις νέες επιχειρήσεις).

1.8. Οι επιχειρήσεις του τομέα της βιοτεχνολογίας είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ΜΜΕ, οι οποίες καλύπτουν περισσότερους του ενός επιστημονικούς κλάδους, είναι εξαιρετικά εξειδικευμένες, με σημαντικές ωστόσο διαφορές από επιχείρηση σε επιχείρηση, διαθέτουν μεγάλη ευρηματικότητα και χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα ανάπτυξης (παρά την κρίση που πλήττει τις επιχειρήσεις της γεωργικής βιομηχανίας τροφίμων που βασίζονται στη βιοτεχνολογία). Έχει επισημανθεί⁽¹⁾ ότι ένα μεγάλο ποσοστό των εν λόγω επιχειρήσεων είναι συγκεντρωμένο σε ομίλους, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό η σύσταση τεχνολογικής υποδομής, η συγκέντρωση κρίσιμης μάζας γνώσεων, η αλληλεπίδραση στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών και η εξεύρεση προσωπικού με υψηλό δυναμικό επιτυγχάνονται αποτελεσματικότερα.

1.9. Η διάνοξη νέων πεδίων στον τομέα της μοριακής βιολογίας και της βιοτεχνολογίας είχε ως αποτέλεσμα την ταχεία εξάπλωση του τομέα σε ολόκληρο τον κόσμο κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια, ενώ παράλληλα αναπτύχθηκαν σε πολύ σημαντικό βαθμό οι δραστηριότητες E&T και αυξήθηκαν επίσης σημαντικά οι θέσεις απασχόλησης. Ένας άλλος παράγοντας που συμβάλλει στην αύξηση αυτή των γνώσεων και των επιχειρήσεων είναι το γεγονός ότι καλύπτουν περισσότερους του ενός επιστημονικούς κλάδους και ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ του πανεπιστημιακού χώρου και των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα τη δημιουργία ιδιαίτερα αποτελεσματικών συνεργιών.

1.10. Τα χαρακτηριστικά του τομέα που μόλις σκιαγραφήθηκαν επιτρέπουν να γίνουν κατανοητές οι ανησυχίες που διατυπώνονται στην υπό εξέταση ανακοίνωση όσον αφορά ορισμένους τομείς στρατηγικής σημασίας όπως είναι η έρευνα, η ανεύρεση δημοσιονομικών πόρων και το σύστημα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, δεδομένου ότι υπάρχει ο κίνδυνος οι ελλείψεις και οι καθυστερήσεις να επηρεάσουν αρνητικά την μακροπρόθεσμη επιτυχία της βιοτεχνολογίας στην ΕΕ.

2. Παρατηρήσεις για τις θεμελιώδεις πλευρές της στρατηγικής και για τις προτάσεις

2.1. Ευρωπαϊκή Έρευνα

2.1.1. Η ευρωπαϊκή έρευνα και στον τομέα ακόμη των βιοεπιστημών και της βιοτεχνολογίας χαρακτηρίζεται από έλλειψη πόρων και κατακερματισμό και υφίσταται τις αρνητικές συνέπειες μιας μη επαρκούς, ακόμη, συνεργασίας μεταξύ εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων και μεταξύ επιστημονικής βάσης και βιομηχανίας, διαθέτει δε υπέρμετρα περιορισμένους πόρους σε σχέση με τις κυριότερες χώρες ανταγωνισμού.

2.1.1.1. Οι κοινοτικοί πόροι που έχουν διατεθεί φαίνονται ανεπαρκείς εάν συγκριθούν με τα κονδύλια που επενδύουν κατ' έτος τα κύρια αμερικανικά ερευνητικά κέντρα και οι εθνικές επενδύσεις δεν είναι σε θέση να καλύψουν το χάσμα αυτό, οι δε ερευνητικές δράσεις της ΕΕ δεν είναι συντονισμένες κατά τρόπο που να επιτρέπουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

⁽¹⁾ Διάφοροι συγγραφείς, «Innovation and competitiveness in European biotechnology», Enterprise Papers 7, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002.

2.1.1.2. Ωστόσο είναι γεγονός ότι στον τομέα των βιοεπισημών και της βιοτεχνολογίας, η έρευνα και η ανάπτυξη γενικά δεν χρειάζονται σημαντικές συγκεντρωμένες ευρωπαϊκές υποδομές ούτε προγράμματα μεγάλων διαστάσεων, για το λόγο ότι συχνά η πρόοδος μπορεί να επιτευχθεί χάρη στην ποικιλία των προσεγγίσεων και των διαδικασιών, πράγμα εφικτό ακόμη και για τις ΜΜΕ και τα μικρά ερευνητικά ινστιτούτα. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο δρόμος που πρέπει να διανυθεί προκειμένου οι τυχόν πολλά υποσχόμενες ερευνητικές δράσεις να μεταμορφωθούν σε ανταγωνιστικά αποτελέσματα ικανά να μετατραπούν σε εμπορεύσιμα προϊόντα, είναι συχνά μακρύς και επικίνδυνος (ιδιαίτερα όταν απαιτούνται πολύπλοκες διαδικασίες έγκρισης, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων). Κατά συνέπεια, για να χαράξουν μία τέτοια πορεία, οι επιχειρήσεις χρειάζεται να διαθέτουν ισχυρό χρηματοδοτικό απόθεμα, μακρόπνοο σχέδιο και την ικανότητα να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους.

2.1.1.3. Η χρηματοδοτική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί περισσότερο στην αλληλεπίδραση και συμπληρωματικότητα μεταξύ ΜΜΕ και μεγάλων επιχειρήσεων, διότι μόνον με τον τρόπο αυτό μπορεί να επιταχυνθεί η μετατροπή των γνώσεων σε προϊόντα, που κατά τα άλλα είναι κατακερματισμένες και δεν υποστηρίζονται από πόρους που θα τους επιτρέψουν να αναπτυχθούν.

2.1.1.4. Ο κατακερματισμός των χρηματοδοτικών πόρων που προορίζονται για την έρευνα δεν οφείλεται μόνον στο γεγονός ότι πολλοί από αυτούς δεν επαρκούν, αλλά υπάρχει και το πρόβλημα της οργάνωσης: πράγματι, μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει καμία συντονισμένη στρατηγική που να συνδυάζει διάφορες δυνατότητες και λειτουργίες και που να είναι σε θέση να συντονίσει την ποικιλία των αποκεντρωμένων προσπαθειών. Είναι συνεπώς απαραίτητη μία στενή και λειτουργική διατομεακή συνεργασία μεταξύ ερευνητικών ινστιτούτων και βιομηχανικών επιχειρήσεων, ενώ είναι σκόπιμο επίσης να βελτιωθεί, στην επόμενη φάση, η κινητικότητα και η συνεργασία μεταξύ βιομηχανίας και ερευνητικών ινστιτούτων.

2.1.1.5. Για να εμπλουτιστεί η επιστημονική βάση είναι πράγματι απαραίτητο να υπάρξει μία καλύτερη ενσωμάτωση έρευνας και διδασκαλίας, όσον αφορά όμως τη συγκεκριμένη πτυχή η Ευρώπη αντιμετωπίζει θεσμικά και οργανωτικά εμπόδια όπως η περιορισμένη κινητικότητα των ερευνητών και η υπερβολική γραφειοκρατία: θα ήταν σκόπιμο να μελετηθεί το ενδεχόμενο παροχής ειδικών κινήτρων ούτως ώστε οι ερευνητές του πανεπιστημιακού χώρου να προσελκύνονται από βιομηχανικά σχέδια και να αναπτύσσουν, στο πλαίσιο αυτό, επιστημονικούς ομίλους και επιχειρηματικά κεφάλαια.

2.1.2. Το Έκτο Πρόγραμμα Πλαίσιο (FP6) αποτελεί μία χρήσιμη αφετηρία, αρκεί τα θέματα που θα γίνουν δεκτά και τα κριτήρια επιλογής να λάβουν υπόψη την ιδιαιτερότητα του ερευνητικού αυτού τομέα και να εξασφαλίσουν, μακροπρόθεσμα, τον αποτελεσματικό προγραμματισμό του. Η αναγκαία ωστόσο ιδιωτική συμβολή για την επίτευξη του στόχου του 3 % επί του ετήσιου ΑΕΠ έως το 2010 μπορεί να είναι ρεαλιστική μόνο εάν υπάρξει αποφασιστικότητα και συνοχή όσον αφορά τον προσδιορισμό ενός φάσματος κατάλληλων πολιτικών και εάν δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις (πολιτικές, όργανα, υποδομές κ.λπ.) που είναι κατάλληλες για τις ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας και της Ανάπτυξης (E&A).

2.1.3. Κατά την ΕΟΚΕ έχει πρωταρχική σημασία να συγκροτηθεί ένα σύνολο κανονιστικών, επιχειρηματικών, φορολογικών και δημοσιονομικών παραγόντων με συνδυασμένη δράση που να ενθαρρύνουν την ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου τόσο στις αντίστοιχες επιχειρήσεις όσο και στον πανεπιστημιακό χώρο και στα δημόσια ερευνητικά κέντρα. Αυτό προϋποθέτει ειδικότερα την απλοποίηση της πρόσβασης στις δημόσιες χρηματοδοτήσεις, την ύπαρξη ευελιξίας σε ένα καθορισμένο πλαίσιο αναφοράς (το οποίο είναι απαραίτητο λόγω της μεγάλης διάρκειας της έρευνας αλλά και το οποίο θα πρέπει οπωσδήποτε να προσαρμόζεται με ευέλικτο τρόπο στην δυναμική και απρόβλεπτη εξέλιξη της επιστήμης), τη φορολογική και δημοσιονομική υποστήριξη των καινοτόμων επιχειρήσεων και, τέλος, μία αγορά κεφαλαίων που να διευκολύνει την πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου και να συνοδεύει τις νέες επιχειρήσεις («start up») στις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής τους, μέσω μεταξύ άλλων χρηματοδοτήσεων που να καταναλώνουν τις συγκυριακές δυσκολίες και τις αναπόφευκτες φάσεις κρίσεως.

2.1.4. Η πρόσφατη εμπειρία καταδεικνύει ότι ο χρηματοπιστωτικός κόσμος έχει την τάση να επιδιώκει βραχυπρόθεσμα κέρδη, δίχως να λαμβάνει υπόψη ότι η έρευνα στον βιοτεχνολογικό τομέα απαιτεί μακρόχρονες περιόδους, που ξεπερνούν πολλές φορές την δεκαετία, εις βάρος της συγκρότησης «περιοριστικών στοιχείων» («assets») που θα μπορούσαν να καταστούν κερδοφόρα εάν είχαν τον χρόνο να αναπτυχθούν. Επιπλέον, συχνά παραγνωρίζεται το γεγονός ότι οι βιοτεχνολογικές επιχειρήσεις δεν παράγουν μόνον προϊόντα, αλλά παρέχουν και βιοτεχνολογικές υπηρεσίες, και στην περίπτωση αυτή μπορεί ο κίνδυνος να είναι μικρότερος, ταυτόχρονα όμως η αύξηση της αξίας και η απόδοση της επένδυσης γίνονται βραδύτερα: μια υπερβολικά κερδοσκοπική συμπεριφορά πλήττει αυτή την δεύτερη τυπολογία επιχειρήσεων, που ωστόσο αποτελεί επιχειρηματική κληρονομιά στην Ευρώπη.

2.1.4.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να καταβάλει προσπάθειες προκειμένου να καθιερωθεί η αρχή της υποστήριξης της μακροπρόθεσμης επιχειρηματικότητας και στρατηγικών ανάπτυξης που να συνοδεύονται με την δυνατότητα αξιολόγησης των ενδιάμεσων στόχων, καθώς και της υποστήριξης προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού και στο επιχειρηματικό επίσης επίπεδο, κατά τρόπο που η έννοια της επένδυσης να καταστεί πιο ρεαλιστική και σταθερή. Η προσέγγιση αυτή είναι ακόμη πιο αναγκαία στο βαθμό που το κεφάλαιο κινδύνου πολύ συχνά εγκαταλείπει μια νέα πρωτοβουλία μόλις ακριβώς επιτευχθεί η είσοδος στο χρηματιστήριο ή εάν η αποδοτικότητα δεν είναι άκρως υψηλή, εις βάρος έτσι των ΜΜΕ που θα ήταν σε θέση να αναπτυχθούν εάν, στο χρηματοδοτικό επίπεδο, εδίδετο μεγαλύτερη προσοχή στις δυναμικές του τομέα.

2.1.5. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι αρμόδια για τις πολιτικές αυτές είναι τα κράτη μέλη, όμως η ΕΕ θα πρέπει να διαδραματίζει ενεργό ρόλο προκειμένου να διευκολυνθεί μια ανοιχτή μέθοδος συνεργασίας, να πραγματοποιηθεί μια αξιολόγηση των επιτυχημένων πολιτικών (benchmarking στους διάφορους τομείς), να προταθούν μέσα που να διευκολύνουν την συγκρότηση ενός πιο ομοιογενούς, συνεκτικού και ενθαρρυντικού πλαισίου υπέρ της έρευνας και της καινοτομίας, εκτός από το να ενθαρρύνει τη δημιουργία δημόσιων κεφαλαίων για την κάλυψη της εν λόγω απαίτησης και από το να ενσωματώσει στις κοινοτικές πολιτικές όλους τους έμμεσους μηχανισμούς που την διευκολύνουν.

2.1.6. Η Επιτροπή θα πρέπει με τρόπο πιο αποφασιστικό να ωθήσει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν με συνοχή τις αρχές και τις στρατηγικές επιλογές που έχουν ήδη αποφασιστεί, διευκολύνοντας την αναζήτηση κατάλληλων λύσεων και προτείνοντας τη διεξαγωγή φόρουμ ή συνδιασκέψεων και τη συγκρότηση ομάδων υψηλού επιπέδου στο πλαίσιο των οποίων η ανταλλαγή των ιδεών και οι προτάσεις λύσεων να βρουν την κατάλληλη ανταπόκριση.

2.2. Επιστήμη και κοινωνία

2.2.1. Η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της δηλώνει ότι δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι οι δεοντολογικές, νομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές, με την ευρύτερη έννοια, όπως επίσης και τα διάφορα ρεύματα σκέψης, θα ληφθούν υπόψη και θα αποτελέσουν τμήμα της διαδικασίας έρευνας και ανάπτυξης και ότι θα επιδιώξει ώστε η δεοντολογική και κοινωνική συζήτηση να συνεχίσει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας έρευνας και ανάπτυξης.

2.2.2. Η προσέγγιση αυτή προκύπτει από τη διαπίστωση ότι η ταχεία εξέλιξη του τομέα των βιοεπιστημών έχει δημιουργήσει μεγάλες προσδοκίες για την θεραπεία ασθενειών καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, γεννώντας ταυτόχρονα ανησυχίες όσον αφορά τις δεοντολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

2.2.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση αυτή και συμβουλεύεται την άποψη ότι οι δημόσιες αρχές, εκτός από τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις, θα πρέπει να αναλάβουν να αντιμετωπίσουν τις ανησυχίες που αφορούν τις συνθήκες μέσα στις οποίες πραγματοποιούνται οι θεμελιώδεις επιλογές στον τομέα αυτό: διαφορετικά, οι ανησυχίες ενός κοινού που είναι ελάχιστα ή κακά ενημερωμένο θα οδηγήσουν, πράγματι, σε επιβραδύνσεις και σε κρίσεις κατά την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.

2.2.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για να γίνουν επαρκώς κατανοητές οι βιοεπιστήμες και η βιοτεχνολογία είναι απαραίτητο να υπάρχει η κατάλληλη παιδεία και κατάρτιση, καθώς και ολοκληρωμένες κοινοτικές πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης, όπως έχει καταδειχθεί σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις ⁽¹⁾.

2.2.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την απαγόρευση της κλωνοποίησης του ανθρώπου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και όπως τόνισε εκ νέου η «Ευρωπαϊκή Ομάδα Δεοντολογίας των Επιστημών και των Νέων Τεχνολογιών» (EGE) και εκφράζει την ευχή οι εν εξελίξει πρωτοβουλίες για μια παγκόσμια διάσκεψη σχετικά με το θέμα αυτό να υποστηριχθούν από τα ευρωπαϊκά όργανα.

2.2.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι επιβάλλεται, για λόγους ορθής προφύλαξης, να περιοριστεί η χρηματοδότηση, στο πλαίσιο του FP6, της έρευνας για τα εμβρυονικά στελεχιαία κύτταρα ανθρώπου και εκφράζει την ευχή οι προτάσεις που η Επιτροπή καταρτίζει αυτή τη στιγμή να μπορέσουν να βρουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ των δεοντολογικών ανησυχιών και των απαιτήσεων της έρευνας.

2.2.6.1. Για το θέμα αυτό, το οποίο εξετάστηκε κατά τη διάρκεια διοργανικού σεμιναρίου στις 24 Απριλίου 2003, οι απόψεις που υπερισχύουν διαφέρουν, όχι μόνον μεταξύ οργάνων, αλλά και μέσα στον ίδιο τον επιστημονικό κόσμο. Ενώ τα κράτη μέλη συμφωνούν όσον αφορά τη χρήση στελεχιαίων κυττάρων ενηλίκων, ορισμένα από αυτά δεν δέχονται την έρευνα σχετικά με τα εμβρυονικά στελεχιαία κύτταρα.

2.2.6.2. Πέραν των σχετικών δεοντολογικών προβληματισμών, δεν υπάρχει συναίνεση όσον αφορά τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους που συνδέονται με την χρήση εμβρυονικών στελεχιαίων κυττάρων, αντί της χρήσης στελεχιαίων κυττάρων ενηλίκων: κατά συνέπεια, η αρχή της προφύλαξης υποδεικνύει ότι είναι σκόπιμο να διατηρηθεί η αναστολή των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων υπέρ της έρευνας για τα εμβρυονικά στελεχιαία κύτταρα, έως ότου υπάρξει συναίνεση ως προς το έγγραφο που η Επιτροπή καταρτίζει για το θέμα.

2.2.6.3. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι οι βιοτεχνολογικές επιχειρήσεις κατ' ουσία δεν κάνουν χρήση, στο πλαίσιο των ερευνητικών προγραμμάτων τους, εμβρυονικών κυττάρων ανθρώπου για το λόγο ότι υπάρχει το πρόβλημα της απόρριψης και ο κίνδυνος ανάπτυξης ανεπιθύμητων κυττάρων και μόλυνσης με ζωικό υλικό, αλλά κάνουν χρήση στελεχιαίων κυττάρων ενηλίκων, παρά τη μεγάλη δυσκολία που συνεπάγεται η απομόνωση, καλλιέργεια και διαφοροποίησή τους.

2.3. Πνευματική ιδιοκτησία

2.3.1. Η ανακοίνωση δηλώνει ότι η ύπαρξη ενός σαφούς, δίκαιου, υποστηρίξιμου από δημοσιονομική άποψη και αποτελεσματικού συστήματος αδειών ευρεσιτεχνίας, που να εφαρμόζεται με συνοχή σε όλη την ΕΕ, έχει ζωτική σημασία προκειμένου να υπάρξει πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού των βιοτεχνολογιών και εκφράζει τη λύπη της για την καθυστέρηση που σημειώθηκε όσον αφορά τη μεταφορά της οδηγίας 98/44/EK για τη νομική προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων στα εθνικά νομικά συστήματα.

2.3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη αυτή και υποστηρίζει συνεπώς τις προσπάθειες της Επιτροπής που αποσκοπούν στην επιτάχυνση των χρόνων εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, και παράλληλα εκφράζει την ευχή, μετά την πολιτική συμφωνία της 3ης Μαρτίου 2003 για την κοινοτική άδεια ευρεσιτεχνίας, να υιοθετηθεί ταχέως ο σχετικός κανονισμός.

2.3.3. Μολονότι δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα αιτήματα που προωθήθηκαν από την ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την κοινοτική άδεια ευρεσιτεχνίας ⁽²⁾, ο συμβιβασμός που επιτεύχθηκε θα επιτρέψει να καλυφθεί ταχύτερα το σημερινό κανονιστικό κενό, γεγονός που θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

2.3.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίμονα από την Επιτροπή να παρέμβει για την ταχεία μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας για τις άδειες ευρεσιτεχνίας του τομέα της βιοτεχνολογίας, για το λόγο ότι η βιομηχανία βιοτεχνολογίας χρειάζεται ασφάλεια δικαίου κατά την χορήγηση αδειών ευρεσιτεχνίας σε βιοτεχνολογικές εφευρέσεις.

⁽¹⁾ Για το θέμα αυτό βλέπε κυρίως τη γνωμοδότηση που η ΕΟΚΕ υιοθέτησε το 2002 σχετικά με το συμβουλευτικό έγγραφο (EE C 61 της 14.3.2003).

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, EE C 155 της 29.5.2001.

2.4. Γενετικώς Τροποποιημένοι Οργανισμοί (ΓΤΟ)

2.4.1. Η ανακοίνωση εκφράζει ικανοποίηση για την αξιοσημείωτη πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά το κανονιστικό πλαίσιο των ΓΤΟ, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής συμφωνίας που επιτεύχθηκε ως προς τις δύο προτάσεις της Επιτροπής που καθορίζουν ένα πλήρες κοινοτικό σύστημα για την ανίχνευση και την επισημάνση των ΓΤΟ, καθώς και της προώθησης της εφαρμογής του πρωτοκόλλου της Καρθαγένης.

2.4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις δύο προτάσεις σχετικά με τους ΓΤΟ, που αναφέρονται στην ανίχνευσιμότητα και την επισημάνση των ΓΤΟ, τις οποίες υποστήριξε στις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της, καθώς και για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την εφαρμογή και την αποδοχή, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, του πρωτοκόλλου της Καρθαγένης, που δίνει σε όλες τις συμβαλλόμενες χώρες τη δυνατότητα να προβαίνουν σε αξιολόγηση του κινδύνου πριν αποδεχθούν την εισαγωγή νέων ΓΤΟ.

2.4.3. Εκφράζει ωστόσο την λύπη της για το γεγονός ότι μόνο ορισμένες χώρες έχουν έως σήμερα αποδεχθεί την οδηγία 2001/18/ΕΚ που περιλαμβάνει μια πιο πλήρη διαδικασία έγκρισης των ΓΤΟ και καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει αποφασιστικά τις προσπάθειες εφαρμογής της και να επιβάλει κυρώσεις στα κράτη μέλη που δεν συμμορφώνονται.

2.4.4. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη και επωφελή την σύσταση, στις 4 Δεκεμβρίου 2002, στις Βρυξέλλες, του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εργαστηρίων για τους ΓΤΠ (ENGL), που θα λειτουργεί ως δίκτυο επιστημονικής και τεχνικής αριστείας στην ΕΕ, στο πλαίσιο της νομοθεσίας για τους ΓΤΟ, και συμφωνεί ιδιαίτερα με το γεγονός ότι το Κοινό Κέντρο Έρευνας της Επιτροπής (CCR) θα συντονίζει τις δραστηριότητες του δικτύου ENGL και θα λειτουργεί ως εργαστήριο αναφοράς της ΕΕ.

2.4.5. Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με τη δήλωση της ανακοίνωσης (βλέπε σημείο 3.δ, σ. 18) ότι το καθήκον της σαφούς εξήγησης και τεκμηρίωσης των οφελών από τη χρήση ΓΤΟ ανήκει κυρίως στη βιομηχανία βιοτεχνολογίας. Πρόκειται πράγματι για πολιτιστικό και μορφωτικό ζήτημα που μπορεί να αντιμετωπιστεί ικανοποιητικά μόνο από δημόσια όργανα, τόσο εθνικά και τοπικά όσο και κοινοτικά, σε συντονισμό μεταξύ τους και σε συνεργασία με τους διάφορους ενδιαφερόμενους, διαφορετικά θα υπάρξει έλλειψη αξιοπιστίας, κατακερματισμός και ανεπάρκεια των προσπαθειών, όπως επίσης οικονομική επιβάρυνση για τις ΜΜΕ, πράγμα που θα είναι άδικο και θα πλήξει την ανταγωνιστικότητα του τομέα.

2.5. Διεθνή ζητήματα

2.5.1. Η υπό εξέταση ανακοίνωση διαπιστώνει ότι οι συζητήσεις για την βιοτεχνολογία και τα συναφή ζητήματα έχουν πολλαπλασιασθεί στο πλαίσιο μιας σειράς διεθνών φόρουμ και διαφόρων πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί από πολυάριθμα διεθνή όργανα. Παρατηρεί επιπλέον ότι τα όργανα αυτά διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο σε ειδικούς τομείς, αλλά ότι κανένα από αυτά δεν αποτελεί την κατάλληλη βάση για την προώθηση του ανοικτού και διαφανούς διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερόμενων πλευρών.

2.5.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ευχή να μπορέσει η Επιτροπή να διαδραματίσει ενεργό ρόλο κατά τη σύσταση ενός πολυμερούς συμβουλευτικού φόρουμ με σκοπό τη διευκόλυνση του διαλόγου μεταξύ των διαφόρων πλευρών, οι οποίες σήμερα διαφέρουν πολύ μεταξύ τους, και να ενισχυθεί η συνοχή των συμφωνιών που επιτυγχάνονται στις διάφορες έδρες, κατά τρόπο ώστε οι νέοι εν ισχύει κανόνες ή οι κανόνες που βρίσκονται στη φάση της έγκρισης εκ μέρους της ΕΕ να μπορέσουν να εξεταστούν στο σωστό τους πλαίσιο και να ξεπεραστούν έτσι οι αποκλίσεις που διαπιστώνονται σήμερα, κυρίως στους κόλπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

2.5.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες αυτές, έχοντας την πεποίθηση ότι διαχείριση της βιοτεχνολογικής καινοτομίας σημαίνει εξεύρεση του τρόπου με τον οποίο θα προσδιορίζονται οι κανόνες και οι κοινές αρχές σε σφαιρική κλίμακα, ενώ ταυτόχρονα θα γίνονται σεβαστές οι νομίμως διαφορετικές θεωρήσεις τους στα διάφορα τμήματα του κόσμου.

2.6. Ανταγωνιστικότητα

2.6.1. Οι διάφορες αποκλίνουσες και μη συντονισμένες έως τώρα δράσεις είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί ο αντίκτυπος, η αποτελεσματικότητα και η συνοχή της ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα αυτό, και οδήγησαν στη διατήρηση, εάν όχι στην επιδείνωση, του υφιστάμενου χάσματος σε σύγκριση με τους κυριότερους διεθνείς ανταγωνιστές. Η ευρωπαϊκή βιοτεχνολογική βιομηχανία καθυστερεί όσον αφορά τις διαστάσεις των επιχειρήσεων, την άμεση και παράγωγη απασχόληση, την αποδοτικότητα και τα κυκλώματα διανομής των προϊόντων.

2.6.1.1. Οι δημόσιες αρχές, τόσο οι εθνικές, όσο και οι κοινοτικές, πρέπει να έχουν επίγνωση ότι είναι σημαντικό να υπάρχει ένα σύνολο δράσεων με συνοχή, που να προβλέπει την σαφή και διαφανή ενημέρωση και κατάρτιση και να παρέχει ασφάλεια ως προς το πλαίσιο αναφοράς, καθώς και τα κατάλληλα μέσα παροχής κινήτρων, ούτως ώστε οι εν λόγω τομείς που διανοίγουν μεγάλες προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης να αναπτυχθούν το ταχύτερο δυνατό.

2.6.2. Η μελέτη «Καινοτομία και ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιοτεχνολογίας»⁽¹⁾, ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι η ανταγωνιστικότητα του τομέα δεν ανήκει αποκλειστικά μόνον στις επιχειρήσεις, αλλά σε ένα ευρύτερο φάσμα θεσμικών υποδομών και πολιτικών που επιδρούν με δυναμικό τρόπο στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, προσδιορίζει καταστάσεις και διαδικασίες που μπορούν να ενισχυθούν με μια μακροπρόθεσμη δημόσια δράση. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συζητήσουν τα στοιχεία και τις προτάσεις που περιέχονται σ' αυτήν και, με αφετηρία το σημείο αυτό, να εντοπίσουν πιο αποφασιστικές πολιτικές επιλογές που θα πρέπει να υλοποιηθούν στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.

(1) Enterprise Papers, αριθ. 7, 2002, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3. Υποδείξεις

3.1. Η ανταγωνιστικότητα του βιοτεχνολογικού τομέα αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Λισαβόνας και η ΕΟΚΕ θεωρεί απόλυτη προτεραιότητα το να επιφορτισθούν η ΕΕ και τα κράτη μέλη με τον στόχο αυτό, εντοπίζοντας κάθε κατάλληλη δράση που θα συμβάλει στην επίτευξή της και συνεργαζόμενα για την εξάλειψη όλων των εμποδίων που αντιτίθενται σ' αυτήν.

3.2. Το πρότυπο των «ομίλων» («clusters») και των «βιοτεχνολογικών επωαστήρων» αποτελούν καθοριστικό στοιχείο για την κατανόηση της δυναμικής της ανταγωνιστικότητας, της συνεργίας δράσεων, της μεταφοράς τεχνολογίας, των πιο επωφελών προσεγγίσεων χρηματοδότησης: η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής και η γνώση και διάδοση των ορθών πρακτικών μπορούν να ασκηθούν ειδικότερα στο πλαίσιο αυτό προκειμένου να εξευρεθούν λύσεις ικανές να προωθήσουν μια εντατικότερη διαδικασία ανάπτυξης.

3.3. Ο καινοτόμος τομέας των βιοτεχνολογιών συγκροτείται κυρίως από έναν μεγάλο αριθμό ΜΜΕ, που βρίσκονται στη βάση της διαδικασίας καινοτομίας, αλλά στις οποίες δεν προσαρμόζονται πάντοτε τα μέσα για την ενθάρρυνση της έρευνας, την τεχνολογική μεταφορά και τη χρηματοδότηση που υφίστανται σήμερα. Θα πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια προκει-

μένου να κατανοηθεί καλύτερα η τυπολογία των επιχειρήσεων του τομέα (προϊόντα και υπηρεσίες) και οι ειδικές απαιτήσεις χρηματοδότησης, αλλά ακόμα ειδικότερα η απλοποιημένη πρόσβαση στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις και η χρηματοδότηση των τεχνολογικών διαδικασιών και όχι μόνο της έρευνας με τη στενή έννοια (ειδικότερα προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των διαδικασιών εκτός από την ποιότητα των προϊόντων, η ικανότητα αναπαραγωγής τους σε βιομηχανικό επίπεδο, η ομοιογενοποίηση των επιμέρους προϊόντων, η εφαρμογή έγκυρων μεθόδων).

3.4. Η θεώρηση των ιδιαιτεροτήτων αυτών υποδεικνύει ότι θα πρέπει να αναθεωρηθεί η ίδια η έννοια του κεφαλαίου κινδύνου, προκειμένου να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες του τομέα και να διασφαλιστεί ότι θα ληφθούν υπόψη θεωρήσεις όπως η διάρκεια της έρευνας, η επαγγελματική ικανότητα του προσωπικού, τα απαιτούμενα προσόντα από τα όργανα εποπτείας.

3.5. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με κάποια απαισιοδοξία ότι, αφενός, τα κράτη μέλη δεν έχουν αναλάβει ικανοποιητικές δράσεις για την έγκαιρη υλοποίηση όσων προβλέπονται στα συμπεράσματα και, αφετέρου, ότι η έκθεση της Επιτροπής δεν εξετάζει συγκεκριμένα τις καθυστερήσεις και τις δυσκολίες που σημειώθηκαν κατά την προώθηση του προγράμματος 30 σημείων (έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2003) 248). Για το λόγο αυτό εκφράζει την ευχή ότι στην προσεχή ετήσια έκθεση θα εξεταστούν αναλυτικά, τόσο όσα έχουν επιτευχθεί, όσο και όσα δεν έχουν επιτευχθεί ή καθυστερούν σε σχέση με το εγκεκριμένο πρόγραμμα.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάταξη συγκράτησης των επιβατών των δικύκλων οχημάτων με κινητήρα» (κωδικοποιημένη έκδοση)

(COM(2003) 145 τελικό — 2003/0058 (COD))

(2003/C 234/04)

Στις 9 Απριλίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Pesci.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 401η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 112 ψήφους υπέρ, 0 κατά και 3 αποχές.

1. Η πρόταση αποσκοπεί στην κωδικοποίηση σε ένα ενιαίο κείμενο όλων των νομοθετικών πράξεων που έχουν υιοθετηθεί από το 1993 σχετικά με τη διάταξη συγκράτησης των επιβατών δικύκλων οχημάτων με κινητήρα.

2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρησιμότερη η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία. Η απλοποίηση είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, και η έλλειψή της

αποτελεί σοβαρό εμπόδιο που μπορεί να επιβραδύνει — όπως στον τομέα των οχημάτων με κινητήρα — την βιομηχανική ανάπτυξη. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή, και ότι μοναδικός στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση εγκρίνει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το πόδι των δίκυκλων οχημάτων με κινητήρα » (κωδικοποιημένη έκδοση)

(COM(2003) 147 τελικό — 2003/0059 (COD))

(2003/C 234/05)

Στις 9 Απριλίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Pesci.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 401η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 111 ψήφους υπέρ, 0 κατά και 2 αποχές.

1. Η πρόταση αποσκοπεί στην κωδικοποίηση σε ένα ενιαίο κείμενο όλων των νομοθετικών πράξεων που έχουν υιοθετηθεί από το 1993 σχετικά με τη διάταξη συγκράτησης των επιβατών δικύκλων οχημάτων με κινητήρα.

2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρησιμότερη η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία. Η απλοποίηση είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, και η έλλειψή της

αποτελεί σοβαρό εμπόδιο που μπορεί να επιβραδύνει — όπως στον τομέα των οχημάτων με κινητήρα — την βιομηχανική ανάπτυξη. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή, και ότι μοναδικός στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση εγκρίνει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαπραγμάτευση και εφαρμογή των αεροπορικών συμφωνιών μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών»⁽¹⁾

(COM(2003) 94 τελικό — 2003/0044 (COD))

(2003/C 234/06)

Στις 14 Μαρτίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 80, παράγραφος 2, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιουνίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Ghigois.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 119 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή και ιστορικό

1.1. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε με επιτυχία ένα εντυπωσιακό πρόγραμμα ελευθέρωσης και ολοκλήρωσης των αεροπορικών μεταφορών. Η Ένωση ενοποίησε τις επιμέρους αγορές των αεροπορικών μεταφορών σε έναν ενιαίο εσωτερικό χώρο. Με την υιοθέτηση μέτρων ελευθέρωσης των αεροπορικών μεταφορών στα πλαίσια της τρίτης δέσμης μέτρων, εφάρμοσε στον τομέα αυτό τις αρχές που αποτελούν τη βάση του προγράμματος για την ενιαία αγορά.

1.2. Ωστόσο, οι διεθνείς πτήσεις από και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθούν να υπόκεινται σε διμερείς συμφωνίες κλασικού τύπου όπως συνηθίζεται στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών. Με άλλα λόγια, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει ακόμα ενιαία πολιτική στον τομέα των διεθνών αεροπορικών μεταφορών. Η Επιτροπή, στη Λευκή Βίβλο με τίτλο «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών», χαρακτήρισε την ανάπτυξη συντονισμένης εξωτερικής δράσης στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών ως στόχο με απόλυτη προτεραιότητα, λόγω των επιπτώσεων που έχει η μη συντονισμένη προσέγγιση του θέματος για την ευρωπαϊκή βιομηχανία αεροπορικών μεταφορών. Η Επιτροπή ανέκαθεν υποστήριζε την άποψη ότι παρόμοιες συμφωνίες δημιουργούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών αεροπορικών εταιρειών και επηρεάζουν αρνητικά την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς, εφόσον περιορίζουν τις δυνατότητες επενδύσεων και ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών αεροπορικών εταιρειών (δυνάμει των συμφωνιών αυτών οι εταιρείες θα πρέπει να ανήκουν κατά 50 % τουλάχιστον

σε υπηκόους της χώρας στην οποία έχουν την έδρα τους. Οι εταιρείες που δεν συμμορφώνονται με τον όρο αυτό κινδυνεύουν να απολέσουν τα δικαιώματά τους για την πραγματοποίηση διεθνών μεταφορών). Το Δεκέμβριο του 1998, η Επιτροπή κατέθεσε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο προσφυγή για παράβαση του κοινοτικού δικαίου κατά οκτώ κρατών μελών με την κατηγορία ότι οι χώρες αυτές σύναψαν συμφωνίες για την παροχή δικαιωμάτων μεταφορών από και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αμερικανούς μεταφορείς, έναντι ενός αντίστοιχου αλλά αυστηρά περιορισμένου δικαιώματος που χορηγήθηκε στους εθνικούς αερομεταφορείς αυτών των οκτώ κρατών μελών (ρήτρα της εθνικότητας). Με την απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καταδίκασε τα κράτη αυτά με την αιτιολογία ότι όταν σύναψαν τις επονομαζόμενες συμφωνίες «ανοικτού ουρανού» με τις Ηνωμένες Πολιτείες, παραβίασαν την εξωτερική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον καθορισμό των τιμολογίων στις αεροπορικές μεταφορές, τις διακοινοτικές συνδέσεις και το ηλεκτρονικό σύστημα κρατήσεων. Διαπίστωσε, επίσης, ότι οι ρήτρες σχετικά με την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των αεροπορικών εταιρειών παραβιάζουν την αρχή του τόπου εγκατάστασης. Πρόκειται για διάκριση που εμποδίζει τις αεροπορικές εταιρείες άλλων κρατών μελών, οι οποίες δεν έχουν συνάψει παρόμοιες συμφωνίες, να επωφεληθούν της μεταχείρισης ως εθνικές εταιρείες στην ευρωπαϊκή χώρα υποδοχής. Οι κοινοτικοί κανόνες για το δικαίωμα εγκατάστασης απαγορεύουν παρόμοιες διακρίσεις.

1.3. Η Επιτροπή εξήγαγε στο μεταξύ τα συμπεράσματά της από τις αποφάσεις αυτές, κατέγραψε την κατάσταση όσον αφορά τις εξωτερικές σχέσεις της Κοινότητας στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, και παρουσίασε τους προανατολισμούς και τις βασικές αρχές της εξωτερικής πολιτικής της Κοινότητας στον τομέα αυτό. Κρίνει ότι οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου έχουν άμεσες νομικές συνέπειες τις οποίες η Ένωση θα πρέπει να λάβει σύντομα υπόψη. Αυτό αφορά κατά κύριο λόγο τις διατάξεις κάθε συμφωνίας οι οποίες υπόκεινται στο εξής στην αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Κοινότητας. Εξάλλου, οι ρήτρες εθνικότητας, σε όλες τις προαναφερθείσες συμφωνίες, παραβιάζουν το κοινοτικό δικαίο εφόσον καθιερώνουν διακρίσεις με κριτήριο την εθνικότητα.

(1) Το έγγραφο της Επιτροπής ζητά και άλλα μέτρα όπως, π.χ., την εξουσιοδότηση για την έναρξη κοινοτικών διαπραγματεύσεων — μεταξύ της Κοινότητας και των ΗΠΑ για τη δημιουργία ενός ανοικτού εναέριου χώρου με τις Ηνωμένες Πολιτείες — σε κοινοτικό επίπεδο για τον καθορισμό των κοινοτικών αερομεταφορών που θα εκτελούν διεθνή δρομολόγια από και προς τρίτες χώρες, καθώς και για θέματα που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας.

2. Κύρια σημεία της πρότασης

Στα πλαίσια της ίδιας αρμοδιότητάς τους (τομείς ίδιας αρμοδιότητας των κρατών μελών· οι διμερείς συμφωνίες δεν συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο και πρέπει να προσαρμοστούν σε περίπτωση που δεν έχουν διεξαχθεί διαπραγματεύσεις σε κοινοτικό επίπεδο), τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να συνάπτουν ή να τροποποιούν τις συμφωνίες με τρίτες χώρες με βάση το κοινοτικό δίκαιο. Δεδομένου ότι ο πυρήνας του προβλήματος έγκειται στην επίλυση του θέματος της αρμοδιότητας, είναι απαραίτητο να συνεργαστούν στενά τα κράτη μέλη της Ένωσης με τα κοινοτικά όργανα. Συνεπώς, η υπό εξέταση πρόταση καθορίζει τους όρους και τις υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούν κατά τη σύναψη διμερών συμφωνιών. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεσμεύονται να λαμβάνουν υπόψη τα γενικά κοινοτικά συμφέροντα, είναι απαραίτητο να καθιερωθεί μια διαδικασία ελέγχου. Κάθε κράτος μέλος υπόκειται έναντι των υπόλοιπων κρατών μελών σε αυτονόητες υποχρεώσεις όσον αφορά την πληροφόρηση και την επικοινωνία σχετικά με την έναρξη και την ολοκλήρωση διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνιών. Δεδομένου ότι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα γενικά κοινοτικά συμφέροντα, πρέπει να θεσπιστεί μια αποτελεσματική και διαφανής διαδικασία επαλήθευσης. Κάθε κράτος μέλος έχει προφανείς υποχρεώσεις πληροφόρησης και ανακοίνωσης σχετικά με την έναρξη και την ολοκλήρωση διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνιών. Στο βαθμό που οι αεροπορικές εταιρείες συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις θα ήταν σκόπιμο να τύχουν όλες οι κοινοτικές αεροπορικές εταιρείες ίσης μεταχείρισης, προκειμένου να προληφθεί κάθε διάκριση και να αποτραπεί η ευνοϊκή μεταχείριση των εταιρειών της ενεχόμενης χώρας. Γενικά, ισχύει ο κανόνας ότι πρέπει να αποφεύγεται κάθε ρύθμιση που ενδέχεται να προκαλέσει στρεβλώσεις στην ενιαία αγορά αεροπορικών μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Την ευθύνη για την καθιέρωση διάφανων διαδικασιών που δεν προκαλούν διακρίσεις για την κατανομή των δικαιωμάτων αεροπορικών μεταφορών μεταξύ ευρωπαίων μεταφορέων φέρουν τα κράτη μέλη.

3. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Η ΕΟΚΕ έλαβε γνώση της πολιτικής συμφωνίας που επιτεύχθηκε στο Συμβούλιο των Υπουργών στις 5 Ιουνίου 2003 και εκφράζει τη βαθιά λύπη της για το γεγονός ότι το Συμβούλιο έλαβε την απόφαση αυτή πριν λάβει γνώση της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, οι ευρωπαϊκές αερομεταφορές βρίσκονται σε επισφαλή νομική κατάσταση. Τα κράτη μέλη έχουν συνάψει με τρίτες χώρες μεγάλο αριθμό διμερών αεροπορικών συμφωνιών οι οποίες περιλαμβάνουν ορισμένες διατάξεις αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο. Επί του παρόντος, η Επιτροπή δεν διαθέτει ακόμη εντολή για την διεξαγωγή διαπραγματεύσεων κοινοτικού επιπέδου με τρίτες χώρες για θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ένωσης και, επομένως, υποβάλει σχετικό αίτημα (συγκεκριμένα, βλέπε σημείο 2).

4.2. Είναι επείγοντως απαραίτητο να εξαλειφθεί το συντομότερο δυνατόν η νομική αυτή αβεβαιότητα. Λόγω της πίεσης στην οποία υπόκειται ο τομέας των αεροπορικών μεταφορών, έχει θεμελιώδη σημασία η ύπαρξη σταθερών από νομική άποψη

συμφωνιών διότι τα δικαιώματα πραγματοποίησης μεταφορών αποτελούν μέρος της υπεραξίας των στοιχείων του ενεργητικού των επιχειρήσεων αερομεταφορών. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να καταβληθούν αμέσως προσπάθειες για την χάραξη σαφούς νομικού πλαισίου όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη διεθνών συμφωνιών στον αεροπορικό τομέα. Παρόμοιο πλαίσιο θα διασφαλίζει την προσαρμογή των διμερών αεροπορικών συμφωνιών στο κοινοτικό δίκαιο διατηρώντας συγχρόνως τα κεκτημένα δικαιώματα (δικαίωμα πραγματοποίησης μεταφορών) που συμφωνήθηκαν στα πλαίσια των συμφωνιών αυτών.

4.3. Λαμβανομένης υπόψη της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής όσον αφορά τη διαπραγμάτευση συμφωνιών στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές, όπως διαμορφώθηκε μετά από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 5ης Νοεμβρίου 2002, θα ήταν ευκαίιο να καθιερωθεί μια απλή, σαφής, και διάφανη αλλά και αποτελεσματική διαδικασία. Παρόμοια διαδικασία θα επιτρέψει το συντονισμό των διαπραγματεύσεων στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών με τρίτες χώρες σε επίπεδο κρατών μελών ή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.4. Υπό τους όρους αυτούς, κρίνεται σκόπιμο να απλοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι διοικητικές διαδικασίες ενημέρωσης της Επιτροπής από τα κράτη μέλη πριν από την διεξαγωγή διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες. Εξάλλου, μολονότι κρίνεται ευκαίιο να μπορεί η Επιτροπή να προειδοποιεί ένα κράτος μέλος όταν κρίνει ότι οι διαπραγματεύσεις που διεξάγει με τρίτο κράτος μπορεί να υπονομεύσει τους στόχους της Κοινότητας, παρόμοια διαδικασία δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα απολύτως απαραίτητα όρια για την διασφάλιση του αποτελεσματικού συντονισμού των κρατών μελών και της Επιτροπής κατά τις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται στους τομείς των αρμοδιοτήτων τους.

5. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής

Δεδομένου ότι οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών έχουν κατανεμηθεί μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει καταρχήν την πρωτοβουλία της Επιτροπής να καθιερώσει μέσω της θέσπισης κανονισμού έναν αποτελεσματικό μηχανισμό συνεργασίας και διαβούλευσης μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας κατά τρόπο ώστε τα προβλήματα και οι διαφορετικές προσεγγίσεις να επισημαίνονται ευθύς εξ αρχής.

5.1. Άρθρο 1, παράγραφος 2

Θα ήταν σκόπιμο να περιορισθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι διοικητικές διαδικασίες (κρίνεται υπερβολικό να απαιτείται η διαβίβαση όλων των λεπτομερειών σχετικά με τη νέα συμφωνία, με την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, έναν ημερολογιακό μήνα πριν από την έναρξη των επαφών με τη σχετική τρίτη χώρα.)

5.2. Άρθρο 4, παράγραφος 2

Η δυνατότητα της Επιτροπής να αντιταχθεί στη σύναψη συμφωνίας φαίνεται να υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό τα νόμιμα δικαιώματα

που ήδη διαθέτει όσον αφορά την πληροφόρηση, την κοινοποίηση, και τη διαφάνεια. Η ΕΟΚΕ θεωρεί προτιμότερο να δοθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα να προειδοποιεί ένα κράτος μέλος όταν κρίνει ότι οι διαπραγματεύσεις που διεξάγει το κράτος αυτό ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τους στόχους της Κοινότητας.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95 του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών κανόνων για τη χορήγηση κοινοτικών ενισχύσεων στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων»

(COM(2003) 220 τελικό — 2003/0086 (COD))

(2003/C 234/07)

Στις 20 Μαΐου 2003 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιουνίου 2003 (γενικός εισηγητής: ο κ. Simons).

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Το eTEN αποτελεί τον πυρήνα του σχεδίου δράσης eEurope 2005, το οποίο, με τη σειρά του, συνιστά ουσιώδες μέρος της στρατηγικής της Λισσαβώνας, στόχος της οποίας είναι να καταστήσει την ΕΕ μέχρι το 2010 την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία στον κόσμο. Το πρόγραμμα eTEN αποκτά νέο προσανατολισμό, προκειμένου να καταστεί βασικό μέσο για την εκτέλεση του σχεδίου δράσης eEurope 2005, ενώ το κέντρο βάρους του βρίσκεται στην υλοποίηση των στόχων του eEurope στον τομέα των υπηρεσιών του γενικού συμφέροντος. Ο νέος προσανατολισμός του ουσιώδους περιεχομένου του προγράμματος πρέπει, τώρα, να συμπληρωθεί και από μία αναθεώρηση της χρηματοδοτικής δομής του. Επί του παρόντος, το ανώτατο όριο της κοινοτικής ενίσχυσης περιορίζεται στο 10 % επί του συνολικού κόστους της επένδυσης, ενώ είναι δυνατή η χρηματοδότηση των μελετών που σχετίζονται με το πρόγραμμα μέχρις ύψους 50 % επί του συνολικού κόστους τους. Εντούτοις, οι εμπειρίες της Επιτροπής καταδεικνύουν ότι το ποσοστό αυτό είναι εμφανώς

ανεπαρκές για την προώθηση της παροχής υπηρεσιών και προκειμένου να λειτουργήσει ως πραγματικό κίνητρο για τη συνέχιση αυτής της φάσης. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει την αύξηση του ανώτατου ορίου χρηματοδότησης των σχεδίων από 10 % σε 30 %. Αυτή η αύξηση θα ισχύει μόνο για σχέδια με σκοπό την παροχή υπηρεσιών και την υλοποίηση εφαρμογών. Αυτή η ενέργεια δεν θα επιφέρει μεταβολές στο συνολικό χρηματοδοτικό πλαίσιο του eTEN.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Στο σχέδιο δράσης eEurope 2005 ⁽¹⁾ ανακοινώνεται από την Επιτροπή, στην παράγραφο όσον αφορά τη χρηματοδότηση, ότι θα υποβληθεί πρόταση για την αύξηση του ανώτατου ορίου χρηματοδότησης, κατά τη φάση εισαγωγής των σχεδίων eTEN, από 10 % σε 30 %, χωρίς να θίγονται τα λοιπά προγράμματα TEN.

⁽¹⁾ Η ΕΟΚΕ καταρτίζει γνωμοδότηση για την τελική έκδοση «eEurope 2002», επίσης.

2.2. Ζητήθηκε η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την εκ λόγω πρόταση, η οποία περιλαμβάνει μόνο ένα άρθρο.

2.3. Η ΕΟΚΕ δεν έχει αντίρρηση για την τροποποίηση του άρθρου 5, παράγραφος 3, με την προσθήκη της πρότασης: «Σε περίπτωση σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος, όπως αυτά περιγράφονται στο Παράρτημα Ι, της απόφασης αριθ. 1336/97/ΕΚ (14), το συνολικό ποσό της χορηγούμενης κοινοτικής επιδότησης, βάσει του παρόντος κανονισμού, μπορεί να ανέρχεται σε ποσοστό 30 % επί της συνολικής επενδυτικής δαπάνης.», επειδή επικροτεί τα επιχειρήματα που αιτιολογούν την τροποποίηση αυτή.

2.3.1. Με τη νέα οργάνωση των σχεδίων eTEN, το κέντρο βάρους της δράσης eEurope 2005 μετατίθεται στη συγκεκριμένη εφαρμογή των υπηρεσιών eEurope για το κοινό συμφέρον.

2.3.2. Οι μέχρι σήμερα εμπειρίες από το σύνολο των σχεδίων καταδεικνύουν ότι με τις υφιστάμενες χρηματοδοτικές ρυθμίσεις τα σχέδια αυτά συγκεκριμενοποιούνται στην αγορά σε ελάχιστο βαθμό.

2.3.3. Καθώς η φάση μελέτης για νέες τηλεπικοινωνίες συνεπάγεται υψηλό κόστος, για το οποίο, στις περισσότερες περιπτώσεις, παραχωρείται το κατάλληλο ανώτατο όριο του 50 % για τις δαπάνες μελέτης, το χρηματοδοτικό περιθώριο που απομένει για τη φάση παροχής είναι περιορισμένο.

2.3.4. Η Επιτροπή αναφέρεται σε αναλογία μεταξύ των σχεδίων μελέτης ή σκοπιμότητας και των σχεδίων εισαγωγής της τάξης του 95 % προς 5 %. Επιθυμεί να επιτευχθεί αναλογία τουλάχιστον της τάξης του 50/50. Σύμφωνα με τις εμπειρίες από τα σχέδια TIG⁽¹⁾ του 5ου προγράμματος — πλαίσιο, είναι απαραίτητη η πρόβλεψη ανώτατου χρηματοδοτικού ορίου της τάξης του 30 % — 40 % για την παροχή υπηρεσιών στην πράξη.

(1) TIG — Τεχνολογία για την Κοινωνία της Πληροφορίας του 5ου και του 6ου προγράμματος-πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη της ΕΕ, 2002-2006, απόφαση αριθ. 1513/2002/ΕΚ, ΕΕ L 232 της 29.8.2002, σ. 1.

2.3.5. Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα συμβάλλουν έμπρακτα στην επίτευξη του στόχου της δράσης eEurope 2005, θα πρέπει να αναλαμβάνεται μικρότερος αριθμός σχεδίων σε σύγκριση με πριν, τα οποία να διαθέτουν δυνατότητες για την υλοποίησή τους, να είναι απτά και να έχουν αισθητό αντίκτυπο στην αγορά.

2.4. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι, με τον καθορισμό του ανώτατου ορίου 30 %, υπάρχει παρέκκλιση από τις ανάλογες τροποποιήσεις για ανώτατο όριο μέχρι 20 % για τα σχέδια TEN στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας⁽²⁾. Η αιτιολογία αυτής της παρέκκλισης αναφέρεται στο σημείο 2.3.4 και κρίνεται από την ΕΟΚΕ επαρκής.

2.5. Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σύντομα μία αξιολόγηση αυτής της τροποποίησης, καθώς και εκείνης σχετικά με τα σχέδια TEN στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, κατά τρόπο ώστε εάν, παρ' ελπίδα, δεν σημειωθεί επαρκής επιτυχία τότε να εξετασθεί η πραγματοποίηση νέων ριζοσπαστικών επιλογών πολιτικής για όλα τα TEN. Δηλαδή, σε περίπτωση που το υφιστάμενο χρηματοδοτικό σύστημα των TEN δεν λειτουργεί, να εφαρμοσθεί μία ριζοσπαστικότερη μέθοδος.

3. Συμπέρασμα

Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις δυνατότητες που παρουσιάζει για την ανάληψη κοινοτικών τηλεπικοινωνιακών σχεδίων, τα οποία συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στην επίτευξη των στόχων των Διευρωπαϊκών Δικτύων, η αύξηση του συνολικού ποσοστού επιδότησης από 10 % σε 30 % των συνολικών επενδυτικών δαπανών και ελπίζει ότι, κατά αυτόν τον τρόπο, θα επιτευχθούν ταχύτερα οι σχετικοί στόχοι. Σε περίπτωση που διαφανεί ότι δεν επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο, τότε θα πρέπει να εξετασθούν ριζοσπαστικότερες μέθοδοι χρηματοδότησης.

(2) «Κατευθυντήριες γραμμές/TEN ενέργειας», της 18.7.2002, ΕΕ C 241 της 7.10.2002, «Κατευθυντήριες γραμμές για τα διευρωπαϊκά τηλεπικοινωνιακά δίκτυα», της 29.5.2002, ΕΕ C 221 της 17.9.2002, «Γενικοί κανόνες για τις κοινοτικές ενισχύσεις / TEN», της 20.3.2002, ΕΕ C 125 της 21.3.2002, «Τροποποίηση προσανατολισμοί/TEN», της 21.3.2002, ΕΕ C 125 της 27.5.2002.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων στις ζωοτροφές και στα τρόφιμα»

(COM(2003) 52 τελικό — 2003/0030 (COD))

(2003/C 234/08)

Στις 28 Φεβρουαρίου 2003 και σύμφωνα με τα άρθρα 37, 95 και 152 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Ιουνίου 2003, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Chiriaco.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Λευκό Βιβλίο για την ασφάλεια των τροφίμων⁽¹⁾, που δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή το 2000, ανέφερε μεταξύ των αιτιών των επανειλημμένων κρίσεων τροφίμων που καταγράφησαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες, την ανεπάρκεια, τις αντιφάσεις και τα κενά των διατάξεων που ισχύουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και προσδιόριζε ειδικότερα ως αδύνατα σημεία την καθαρά τομεακή προσέγγιση και τη σημαντική ανομοιογένεια όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων και την οργάνωση των συστημάτων ελέγχων μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών.

1.2. Η αρχή του να δίδεται προτεραιότητα στην ασφάλεια των τροφίμων και η ολοκληρωμένη προσέγγιση θεωρήθηκαν ως οι κύριες αρχές που διέπουν τους νέους κανόνες που η ΕΕ καταρτίζει στον τομέα αυτό, σε συμφωνία με το περιεχόμενο της Λευκής Βίβλου.

1.3. Με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002 που θεσπίζει τις αρχές και τις γενικές απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, ιδρύεται μία Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων και προσδιορίζονται διαδικασίες στο πεδίο της ασφάλειας των τροφίμων⁽²⁾. Το γεγονός αυτό αποτελεί θεμελιώδες σημείο αναφοράς για την παρούσα πρόταση, η οποία, εξάλλου, συσχετίζεται, αφενός, με την πρόταση κανονισμού για την υγιεινή των τροφίμων⁽³⁾, που βρίσκεται στη φάση της υιοθέτησης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και, αφετέρου, με την πρόταση κανονισμού για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή στις 11 Ιουλίου 2002⁽⁴⁾. Η δέσμη αυτή προτάσεων συμπληρώνεται τώρα με τη νέα πρόταση για την υγιεινή των ζωοτροφών, επί της οποίας η ΕΟΚΕ καλείται να αποφανθεί στο άμεσο μέλλον⁽⁵⁾.

1.4. Η υπό εξέταση πρόταση υλοποιεί την θεμελιώδη αρχή του να δίδεται προτεραιότητα στην ασφάλεια των τροφίμων μέσω της υιοθέτησης της σφαιρικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης των ελέγχων στο σύστημα παραγωγής ζωοτροφών και τροφίμων. Η παραγωγική διαδικασία εξετάζεται στο σύνολό της, τόσο ως κλάδος, όσο και στα διάφορα επιμέρους συστατικά που παρεμβαίνουν στη σύνθεση του προϊόντος (ζωοτροφές, πρόσθετες ουσίες, τρόφιμα), προκειμένου να καταστεί δυνατό ο έλεγχος να ασκείται σε όλο το φάσμα του παραγωγικού κύκλου, δηλαδή από το αγρόκτημα, συμπεριλαμβανομένων των εκμεταλλεύσεων εκτροφής ζώων, (ή τη θάλασσα) στο τραπέζι.

1.5. Επιπλέον, η πρόταση προσδιορίζει με σαφήνεια την υπευθυνότητα των κρατών μελών, τα οποία πρέπει να μεριμνούν ώστε οι διάφοροι φορείς να εφαρμόζουν ορθά την κοινοτική νομοθεσία, μέσω ενός επαρκούς συστήματος ελέγχων, προβλέπει δε επίσης τους τρόπους και τα χρονικά διαστήματα εντός των οποίων οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα επαληθεύουν και θα αξιολογούν, με έρευνες και επιθεωρήσεις, την ικανότητα των κρατών μελών να ανταποκριθούν στην εν λόγω ευθύνη τους.

1.6. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το σύστημα των ελέγχων και οι συναφείς δραστηριότητες έχουν ήδη προσαρμοστεί στην αρχή του να δίδεται προτεραιότητα στην ασφάλεια τροφίμων. Πράγματι, σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν, ήδη, είτε ενεργοποιηθεί νέες θεσμικές και διαδικαστικές λύσεις, είτε συσταθεί υπηρεσίες, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων. Ωστόσο, οι αρμοδιότητες και τα χαρακτηριστικά των εθνικών υπηρεσιών ποικίλουν, ενώ η Ευρωπαϊκή Αρχή έχει αποκλειστικώς καθήκοντα παροχής επιστημονικών συμβουλών, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των κινδύνων, και ενημέρωσης του κοινού, και όχι αρμοδιότητες παρακολούθησης και ελέγχου: τις αρμοδιότητες αυτές διατηρούν αποκλειστικά οι υπηρεσίες της Επιτροπής, ειδικότερα δε η Υπηρεσία Κτηνιατρικής και Φυτογυγιονομικής Επίθεωρησης.

1.7. Με αφετηρία τις βασικές αρχές που προβλέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002, η νέα στρατηγική προβλέπει ότι η Επιτροπή θα χαράξει τους κοινούς προσανατολισμούς για την οργάνωση των συστημάτων ελέγχου και θα πραγματοποιήσει επιθεωρήσεις σε κάθε κράτος μέλος προκειμένου να επαληθευθεί η αποτελεσματικότητα, καθώς και η συνοχή με τα προγράμματα ελέγχου που έχουν θεσπισθεί σε εθνικό επίπεδο.

(1) COM(1999) 719 τελικό, γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 204 της 18.7.2000.

(2) ΕΕ L 31 της 1.2.2002.

(3) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 155 της 29.5.2001.

(4) COM(2002) 377 τελικό, ΕΕ C 262 της 29.10.2002, ΕΕ C 95 της 23.4.2003.

(5) COM(2003) 180 τελικό.

1.8. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει, έξι μήνες μετά την υιοθέτηση του κανονισμού, να προσδιορίσει το δικό του πρόγραμμα ελέγχου και ολοκληρωμένη παρέμβασης με πολυετείς προβολές. Τέλος, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να υποβάλει ετήσια έκθεση για τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν και τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί. Το σύνολο των εκθέσεων των κρατών μελών συγκροτεί τη βάση της ετήσιας έκθεσης που η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

1.9. Εξάλλου, αυτό το σύστημα ελέγχων, για να αποδειχθεί αποτελεσματικό, θα πρέπει να εφαρμόζεται όχι μόνο στα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες, (που θα είναι πλήρη μέλη τη στιγμή που το σύστημα θα τεθεί σε ισχύ), αλλά και στις εισαγωγές που προέρχονται από τις χώρες που συνδέονται με την ΕΕ με διμερείς συμφωνίες, στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα, ή με άλλες ειδικές συμφωνίες (Νορβηγία, Ισλανδία και Νήσοι Φερόες), ή από άλλες ενδεχομένως χώρες. Συνεπώς, όσον αφορά την εναρμόνιση των ελέγχων, εκτός από την ευρωπαϊκή διάσταση, υφίσταται και μία διεθνής διάσταση.

1.10. Ενώ για τις χώρες που συνδέονται με διμερείς συμφωνίες, στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα, ισχύουν κανόνες οι οποίοι έχουν θεσπιστεί με σκοπό τη διασφάλιση ενός ισοδύναμου επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και της υγείας των ζώων, για τις λιγότερο ανεπτυγμένες αναπτυσσόμενες χώρες, η Επιτροπή αντιμετωπίζει την περίπτωση ειδικής μεταχείρισης, η οποία δεν προβλέπεται μεν να περιλαμβάνει εξαιρέσεις, θα περιλαμβάνει ωστόσο δράσεις υποστήριξης των εθνικών προγραμμάτων ελέγχου, καθώς και δράσεις επιμόρφωσης και, ενδεχομένως, επιτόπιες αποστολές κοινοτικών εμπειρογνομόνων.

1.11. Η πρόταση περιέχει μια σειρά πρωτοβουλιών που αποβλέπουν στη βελτίωση του επιπέδου του ελέγχου για την ασφάλεια των τροφίμων, για την εφαρμογή των οποίων ζητείται σημαντική αύξηση της χρηματοδοτικής υποστήριξης, η οποία θα πρέπει να ανέλθει από 3 σε 16 εκατομμύρια EUR.

1.12. Οι κυρώσεις για τους παραβάτες πρέπει να είναι «αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές» και να εφαρμόζονται με βάση ένα ελάχιστο επίπεδο ασφαλείας. Σε περίπτωση σοβαρών παραβάσεων (οι οποίες ορίζονται στο Παράρτημα VI ως «ποινικά αδικήματα», όταν διαπράττονται εσκεμμένα ή λόγω σοβαρής αμέλειας) πρέπει να επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις (άρθρο 55).

1.13. Σε περίπτωση σοβαρών ελλείψεων εκ μέρους ενός κράτους μέλους (π.χ. αναποτελεσματικότητα ή ανεπάρκεια του συστήματος ελέγχων), προβλέπεται η προσθήκη μιας νέας διάστασης στο προβλεπόμενο από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002 μέτρο διασφάλισης, μέσω, ενδεχομένως, της υιοθέτησης μέτρων προστασίας όπως, για παράδειγμα, η προσωρινή πτώση της εμπορίας των προϊόντων.

1.14. Πρέπει να υπογραμμιστεί, τέλος, ότι το σύστημα ελέγχων θα εφαρμοστεί στην Ευρώπη των 25, δεδομένου ότι ο κανονισμός θα αρχίσει να ισχύει και για τα δέκα νέα κράτη μέλη, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες υπέρ μιας εναρμόνισης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελεύθερη διακίνηση στην εσωτερική αγορά με όλες τις εγγυήσεις ασφαλείας των τροφίμων.

1.15. Όσον αφορά το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ είναι ενήμερη σχετικά με τις δραστηριότητες ελέγχου που αναπτύσσονται αυτή τη στιγμή στα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες, με την συμμετοχή εμπειρογνομόνων, σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο, και με σκοπό την πλήρη επισκόπηση της κατάστασης και, κατ' επέκταση, τον προσδιορισμό των κατάλληλων μέτρων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση της πρότασης, την οποία κρίνει ικανοποιητική όσον αφορά τη διάσταση της εσωτερικής αγοράς και την απαίτηση ενός καλύτερου προγραμματισμού και μιας εναρμόνισης των συστημάτων ελέγχου στο κοινοτικό πλαίσιο, προς το συμφέρον της προστασίας των καταναλωτών.

2.2. Η κεντρική σημασία που αποδίδεται στην ασφάλεια των τροφίμων και η ολοκληρωμένη προσέγγιση ανταποκρίνονται στην απαίτηση της κατατάσσας και παγίωσης της εμπιστοσύνης των πολιτών, που κλονίστηκε από τις επανειλημμένες κρίσεις στον τομέα των τροφίμων. Ως προς το θέμα αυτό έχει ουσιαστική σημασία, αφενός, να αναπτυχθούν αποτελεσματικές και μόνιμες σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων, προκειμένου να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες των ελέγχων σε συνδυασμό με την εκτίμηση των κινδύνων, και, αφετέρου, να εδραιωθούν οι ικανότητες λειτουργίας και συντονισμού του Ευρωπαϊκού Γραφείου Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων (ΓΤΚΘ). Εξάλλου, έχει θεμελιώδη σημασία η προσέγγιση να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, να βασίζεται σε εταιρικές σχέσεις και να προβλέπει την ενημέρωση των καταναλωτών.

2.2.1. Ενώ, αυτή τη στιγμή, η Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων αρχίζει να λειτουργεί — πρόκειται δε να αποκτήσει πλήρη λειτουργική αυτονομία μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2003 — το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων διαπιστώνει ακόμα, πράγμα που επανειλημμένως έχει καταδείξει η ΕΟΚΕ, ότι είναι απαραίτητο να τονωθεί ο δυναμισμός της δράσης του, μέσω της διάθεσης των κατάλληλων πόρων. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει ισχυρή συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των κοινοτικών οργάνων και των αρμόδιων εθνικών αρχών.

2.3. Στην πρόταση εκφράζεται ιδιαίτερη ικανοποίηση για μια σειρά από καινοτόμες πτυχές ή πτυχές από τις οποίες προκύπτει ότι επιδεικνύεται μεγαλύτερη αποφασιστικότητα σε σχέση με το παρελθόν. Αυτές είναι:

- α) ο καλύτερος προσδιορισμός της ευθύνης των κρατών μελών σε συνάρτηση με τις άμεσες αρμοδιότητές που διαθέτουν ως ελεγκτές — τόσο ως «κάτοχοι αρμοδιοτήτων ελέγχου», όσο και ως «εγγυητές της υγείας των πολιτών» — με πλήρη σεβασμό της αρχής της ευθύνης του φορέα, που έχει προσδιοριστεί στους κανονισμούς σχετικά με την υγιεινή·
- β) η ευθύνη του φορέα και του εισαγωγέα ως μέσο απλοποίησης της δραστηριότητας ελέγχου: ενθαρρύνεται ο πραγματικός «αυτοέλεγχος», όσον αφορά την τήρηση των κανόνων υγιεινής και ασφαλείας, και συνδυάζεται με τις κατάλληλες κυρώσεις, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, όπως επίσης και με διάφορους τύπους ενθάρρυνσης, όταν οι μηχανισμοί εκούσιας πιστοποίησης μειώνουν τις δαπάνες των αρμόδιων αρχών·

- γ) η κατάρτιση του προσωπικού που αναλαμβάνει τον έλεγχο (αρχή που θα πρέπει να διέπει όλη τη νέα νομοθεσία στον τομέα των τροφίμων και όχι μόνον).
- δ) η ουσιαστική ισότητα των ρόλων, των αρχών και των μέτρων που υιοθετούνται.
- ε) η καθιέρωση της αρχής του «ελέγχου με υποστήριξη» των ικανοτήτων ελέγχου και της εφαρμοσιμότητας των προγραμμάτων που υποβάλλονται από τα κράτη: η μέθοδος αυτή καθιστά πιο αποδεκτή την αρχή της επικουρικότητας, μέσω μιας ουσιαστικής καθοδήγησης με επιμορφωτικό χαρακτήρα.
- στ) η βελτιστοποίηση του υπάρχοντος συστήματος ελέγχου και η εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων.
- ζ) η επισήμοποίηση του ρόλου των επιθεωρητών (που υφίσταται ήδη στην πράξη αλλά όχι επισήμως) και ο προσδιορισμός των διαφόρων τύπων επιμόρφωσης που περιέχονται στο παράρτημα II.
- η) ο ποσοτικός προσδιορισμός των πόρων και ο προσδιορισμός των επιμέρους κονδυλίων του κοινοτικού προϋπολογισμού και των πηγών χρηματοδότησης (δημοσιονομικό δελτίο και άρθρα 26-29).
- θ) η αρχή του προγραμματισμού μέσω των πολυετών εθνικών προγραμμάτων ελέγχου και των ετήσιων εκθέσεων (τίτλος V, άρθρα 42-44).
- ι) ο ενιαίος ορισμός των αδικημάτων προς κύρωση με μέτρα ποινικού χαρακτήρα (παράρτημα VI), δεδομένου ότι διαπιστώθηκε (αιτιολογική σκέψη 44) ότι τα σημερινά συστήματα κύρωσης (κυρίως διοικητικού χαρακτήρα) δεν επαρκούν πάντοτε για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τους κανόνες.

2.4. Οι προσπάθειες που θα πρέπει να καταβληθούν προκειμένου τα εθνικά συστήματα ελέγχου να μπορέσουν να προσαρμοστούν στα νέα καθήκοντα ποικίλλουν ανάλογα: με την αποτελεσματικότητα και τις λειτουργικές ενισχύσεις των υφιστάμενων συστημάτων, με την καλή λειτουργία ενός συστήματος που βασίζεται σε εταιρικές σχέσεις με τους παράγοντες του τομέα, όπως επίσης και με την ισχύουσα, λίγο έως πολύ ολοκληρωμένη, προσέγγιση (σε ορισμένα κράτη μέλη οι αρμοδιότητες ελέγχου κατανέμονται μεταξύ διαφορετικών υπηρεσιών που δεν συντονίζονται πάντοτε σωστά). Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να προβλεφθεί μια προκαταρκτική επιθεώρηση που θα αποβλέπει στο να εξεταστούν, από κοινού με τα διάφορα κράτη μέλη, οι όροι του συστήματος ελέγχου που ισχύει σήμερα, προκειμένου να εντοπιστούν εγκαίρως οι αναγκαίες προσαρμογές.

2.5. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και να διατεθούν ικανοποιητικοί πόροι στα νέα κράτη μέλη που θα χρειαστεί να προσαρμόσουν τα συστήματά τους στο κοινοτικό κεκτημένο. Ως αποτέλεσμα της τρέχουσας διαδικασίας παρακολούθησης των εν λόγω κρατών μελών, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εντοπίσει ορισμένα κρίσιμα σημεία του συστήματος ελέγχων τα οποία απαιτούν τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων, κυρίως όσον αφορά τις ενισχύσεις και την κατάρτιση του προσωπικού, το καθεστώς και τον αριθμό των εργαστηρίων, το επίπεδο εξοπλισμού τους, κ.λπ.

2.5.1. Πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί το ενδεχόμενο λήψης ειδικών μέτρων για τις μικρές επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα σε τοπική κλίμακα και για τις βιοτεχνίες προκειμένου να προωθηθεί η συμμόρφωσή τους προς τα υπάρχοντα πρότυπα.

2.6. Όσον αφορά τη διαχείριση των κρίσεων και τα προγράμματα έκτακτων περιστάσεων (άρθρο 13) είναι αναγκαία η προσαρμογή των λειτουργικών διαδικασιών υπό το φως των εμπειριών από τις πρόσφατες κρίσεις. Επιπλέον, οι διαδικασίες ελέγχου, ειδικότερα όσον αφορά τις ζωτροφές, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και τις φυσικές καταστροφές. Είναι γνωστό πράγματι ότι σε περιπτώσεις καταστροφών όπως είναι οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες, οι εκρήξεις ηφαιστειών και οι σεισμοί, οι ζωτροφές μπορούν να υποστούν σοβαρές αλλοιώσεις. Πρόκειται έτσι για συμβάντα που επιφέρουν μια σειρά αναστατώσεων, οι οποίες συνδέονται κυρίως με την έκτακτη κατάσταση που προκαλούν. Συνεπώς, είναι εύκολο να διαφύγουν ακόμη και από τους πιο στοιχειώδεις κανόνες προστασίας.

2.7. Όσον αφορά τους ελέγχους στις εισαγωγές από τρίτες χώρες (τίτλος II, κεφάλαιο V), θα πρέπει να ενισχυθεί η διεθνής συνεργασία στο πλαίσιο του Codex Alimentarius και του κώδικα SPS (OMC) και να γίνει διάκριση μεταξύ τρίτων χωρών ανάλογα με το αναπτυξιακό τους επίπεδο, ενώ παράλληλα θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην τεχνική και επιστημονική ενίσχυση των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, προκειμένου να διευκολυνθεί ο σεβασμός των κοινοτικών κανόνων και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να τεθούν νέοι φραγμοί. Οι διαδικασίες που αναφέρονται στο σημείο 34 της εισαγωγής και, στη συνέχεια, διευκρινίζονται στα επιμέρους άρθρα, είναι σημαντικές, προκειμένου να αποφευχθεί η εισαγωγή μολυσμένων πρώτων υλών και να διασφαλιστεί η ασφάλεια των ευρωπαίων καταναλωτών. Χρειάζεται για το λόγο αυτό να ληφθεί υπόψη ότι οι χώρες αυτές, ειδικότερα όσον αφορά τα σιτηρά, τις αποξηραμένες ζωτροφές και τα υλικά ζωοτεχνικής προέλευσης, συχνά δεν ελέγχουν τη χρήση φυτοφαρμάκων, χημικών λιπασμάτων, αναβολικών ουσιών κ.λπ. και απαιτούν τεχνικοεπιστημονική ενίσχυση κατά τη διεξαγωγή των ελέγχων.

2.7.1. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις μόλυνσης που οφείλονται σε διαδοχικούς αθέμιτους χειρισμούς (ζωοτροφές σε τεμάχια), που πραγματοποιούνται εκτός της χώρας προέλευσης· εάν ο σεβασμός των ευρωπαϊκών υγειονομικών κανόνων, που ελέγχεται στην χώρα προορισμού, επιτρέπει την άρνηση παραλαβής του φορτίου, αυτό μπορεί να αποτελέσει σοβαρή ζημιά για τη χώρα προέλευσης.

2.7.2. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαίο να προβλεφθούν, στο πλαίσιο της συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες, διαρθρώσεις υποστήριξης ή ενίσχυσης που να επιτρέπουν να επαληθεύεται, στην χώρα προέλευσης, η απαιτούμενη συμμόρφωση και ενδεχομένως να υποδεικνύουν διαδικασίες και λύσεις προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη των ευαίσθητων τοπικών παραγωγικών διαρθρώσεων. Επιπλέον, θα πρέπει να προβλεφθούν μορφές ελέγχου που να προσδιορίζουν με ακρίβεια τις ευθύνες των διαφόρων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγέων.

2.8. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, το δημόσιο σύστημα ελέγχων θα πρέπει να αλληλεπιδρά θετικά με τα συστήματα πιστοποίησης της ποιότητας και της ασφάλειας και των συστημάτων ανιχνευσιμότητας που θέτουν εκουσίως σε λειτουργία οι φορείς του τομέα. Αυτό σημαίνει ότι το ζήτημα της διεπιστημονικής κατάρτισης όσον αφορά την ασφάλεια και την ποιότητα, δεν αφορά μόνον το προσωπικό ελέγχου (άρθρο 51 και παράρτημα 2), αλλά και όλους τους παράγοντες του κλάδου, στους οποίους περιλαμβάνονται, εκτός από τους αρμόδιους φορείς, και το προσωπικό των εγκαταστάσεων, της μεταφοράς και της αποθήκευσης, όπως καθίσταται σαφές από τον κανονισμό που προτείνεται για τον τομέα της υγιεινής. Η προληπτική προσέγγιση και η ευθύνη των φορέων έχουν πράγματι ουσιαστική σημασία προκειμένου να καταστεί πιο αποτελεσματικό το δημόσιο σύστημα ελέγχου, μειώνοντας το σχετικό κόστος και επιτρέποντας στις αρμόδιες αρχές να επικεντρώνονται στους πρωταρχικούς κινδύνους.

2.8.1. Προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερα η προστασία των καταναλωτών, είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η συνεργία μεταξύ των συστημάτων δημόσιου ελέγχου και των διαδικασιών αυτοελέγχου και ανιχνευσιμότητας, που θέτουν σε λειτουργία οι παράγοντες της βιομηχανίας τροφίμων, πράγμα που επιτυγχάνεται καλύτερα όταν οι εν λόγω διαδικασίες συμπληρώνονται με εκουσία συστήματα πιστοποίησης. Ενδιαφέροντα πειράματα βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη σε ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν (benchmarking) στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνιών στον συγκεκριμένο κλάδο (ανιχνευσιμότητα) για την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων⁽¹⁾.

2.8.2. Οι κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις του τομέα και οι ενώσεις καταναλωτών μπορούν να συμβάλουν θετικά στην κατάρτιση των υπευθύνων και στη διάδοση των πληροφοριών για το σύστημα ελέγχων που έχει τεθεί σε λειτουργία. Θεμελιώδη σημασία έχουν ωστόσο η διαφάνεια των μηχανισμών και η συμμετοχή των παραγόντων του κλάδου στον σχετικό διάλογο και στην εταιρική σχέση.

2.9. Μια επωφελής συνεργία μπορεί να παγιωθεί με την ενσωμάτωση των κριτηρίων της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων στην αναθεώρηση της ΚΓΠ, έστω και αν ο προτεινόμενος κανονισμός απαιτεί να πραγματοποιούνται οι έλεγχοι για τις ΚΟΑ στο πλαίσιο του καθιερωμένου ειδικού συστήματος ελέγχου. Η ΕΟΚΕ σημειώνει πράγματι ότι η «πολλαπλή συμμόρφωση» που περιλαμβάνεται στην πρόταση κανονισμού για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στο πλαίσιο της ΚΓΠ⁽²⁾, η οποία προβλέπει ότι, για να χορηγηθούν οι ενισχύσεις, πρέπει να υπάρχει συμμόρφωση προς τους κυριότερους κανόνες που ισχύουν στους τομείς της δημόσιας υγείας, της υγείας των ζώων και των φυτών και της

καλής διαβίωσης των ζώων, και η οποία επιτρέπει την προσφυγή σε εξειδικευμένες συμβουλές στις επιχειρήσεις, μπορεί να διαδραματίσει προληπτικό ρόλο και να μειώσει τους εκ των υστέρων ελέγχους. Στη γνωμοδότησή της η ΕΟΚΕ συνιστά τα συστήματα παροχής συμβουλών στις επιχειρήσεις του γεωργικού τομέα να εισαχθούν σε εθελούσια βάση και φρονεί ότι «οι συμβουλές αυτές δεν πρέπει να δίδονται μόνο σε σχέση με την τήρηση των κανόνων αλλά να αποβλέπουν στην συνεχή βελτίωση της οικονομικής, οικολογικής και κοινωνικής κατάστασης της επιχείρησης», να παρέχονται δε και κατάλληλα κίνητρα⁽³⁾. Προκειμένου να παγιωθεί λοιπόν μία επωφελής συνεργία πρέπει να προβλεφθούν μορφές επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων αρχών και των διαφόρων παραγόντων.

2.10. Η ΕΟΚΕ κρίνει θετικά όσα αναφέρονται σχετικά με τις διαδικασίες συντονισμού όταν στους σχετικούς ελέγχους συμμετέχουν διαφορετικές υπηρεσίες και κυρίως όταν υπάρχει εκχώρηση αρμοδιοτήτων (αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 και άρθρο 5), καθώς και τις διατάξεις εναρμόισης των εργαστηρίων αναφοράς, κυρίως όταν η αρμοδιότητα των ελέγχων εκχωρείται σε μη κυβερνητικά όργανα (αιτιολογικές σκέψεις 17-21), τα οποία θα πρέπει να διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους και να παρακολουθούνται στο έργο τους.

2.10.1. Είναι ουσιαστικό να εναρμονιστούν σε κοινοτικό επίπεδο οι προϋποθέσεις και οι κανόνες λειτουργίας των οργανισμών που έχουν την ευθύνη της διεξαγωγής ελέγχων, να τυποποιηθούν οι μέθοδοι δειγματοληψίας και ανάλυσης και να οριστεί η συχνότητα με την οποία πρέπει να διενεργούνται. Πρέπει συνεπώς να ενισχυθούν οι δραστηριότητες των κοινοτικών εργαστηρίων αναφοράς και του Κοινού Κέντρου Ερευνών και να αυξηθούν οι πόροι που προορίζονται για το σκοπό αυτό στο 6ο πρόγραμμα πλαίσιο.

2.11. Ειδική προσοχή θα πρέπει να δοθεί, τώρα μάλιστα που η Ευρώπη θα αριθμεί 25 μέλη, στην παροχή βοήθειας και τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών (τίτλος IV), μέσω μιας εντατικοποίησης των ανταλλαγών εμπειριών και «ορθών πρακτικών» μεταξύ των φορέων που διενεργούν τους ελέγχους: πράγματι, η προσέγγιση την οποία υιοθετεί η πρόταση δεν είναι τόσο η αριθμητική ενίσχυση της κεντρικής ευρωπαϊκής διάρθρωσης της Υπηρεσίας Κτηνιατρικής και Φυτοϋγειονομικής Επιθεώρησης, αλλά η παγίωση της ικανότητάς της να λειτουργεί σε δίκτυο συντονίζοντας και εναρμονίζοντας τις επιχειρησιακές πρακτικές των ελέγχων.

2.12. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων, η οποία θα βασίζεται στην επικουρικότητα, χρειάζεται να υπάρξει μέριμνα, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο στρέβλωσης του ανταγωνισμού, μέσω της θέσπισης κοινών κανόνων, κυρίως όσον αφορά τα τέλη επιθεώρησης που επιβάλλονται στους φορείς. Όσα αναφέρονται στο άρθρο 28 και αφορούν τα τέλη έχουν χαρακτήρα αρκετά γενικό. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ζητεί να προβλεφθεί η παρακολούθηση των συστημάτων επιβολής τελών που υφίστανται στα κράτη μέλη, προκειμένου να επαληθευτεί κατά πόσον είναι συμβατά μεταξύ τους, και να προσδιοριστούν ακριβέστερα μέσα εναρμόνισης. Πρέπει επίσης να διαπιστωθεί σε ποιες περιπτώσεις τα τέλη αυτά επιβαρύνουν με ανάμοιο τρόπο τους διάφορους φορείς του τομέα, από την πρωτογενή παραγωγή στην τελική διανομή, ούτως

(1) Βλέπε για παράδειγμα το εθνικό σύμφωνο για την ασφάλεια και την ποιότητα τροφίμων που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων και υπογράφηκε στο CNEL (Εθνικό Συμβούλιο Οικονομίας και Εργασίας) στις 8 Ιουλίου 2002 από τις γεωργικές, συνδικαλιστικές επιχειρηματικές και εμπορικές οργανώσεις και από το Υπουργείο Γεωργικής και Δασικής Πολιτικής.

(2) COM(2003) 23 τελικό — 2003/0006.

(3) COM(2003) 23 τελικό — 2003/2006, σημείο 4.3.2.

ώστε να μην γίνονται διακρίσεις. Είναι ωστόσο προφανές ότι η δαπάνη των ελέγχων στις περιπτώσεις που αποδεικνύεται η μη συμμόρφωση θα πρέπει κυρίως να επιβαρύνει τους υπεύθυνους, ενώ θα πρέπει επίσης να εξετασθούν μηχανισμοί επιβράβευσης των περιπτώσεων ορθής εφαρμογής της εκούσιας πιστοποίησης της συμμόρφωσης.

2.13. Όσον αφορά την οργάνωση των τοπικών συστημάτων δημόσιου ελέγχου εκφράζεται η ευχή να προσδιοριστούν εργαστήρια αναφοράς, σε περιφερειακό επίπεδο, για τις τοπικές υπηρεσίες, τα οποία να χρηματοδοτηθούν, κατά τη φάση της έναρξης λειτουργίας τους, από κοινού, μέσω κοινοτικών και εθνικών πόρων.

2.14. Η ΕΟΚΕ σημειώνει την κατάργηση μιας σειράς οδηγιών (άρθρο 61), δεδομένου ότι οι διατάξεις τους υιοθετούνται ή συμπληρώνονται με τον παρόντα κανονισμό. Ζητεί ωστόσο να γίνει μία προσεκτική επαλήθευση της αντιστοιχίας των διατάξεων, κυρίως σε σχέση με την οδηγία για την χρηματοδότηση των κτηνιατρικών ελέγχων (96/43/ΕΚ), με σκοπό την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού εξαιτίας μιας ιδιαίτερα διαφοροποιημένης εφαρμογής των ελέγχων εκ μέρους των κρατών μελών.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της πρότασης της Επιτροπής και θεωρεί ότι η εν λόγω πρόταση

συμβάλλει θετικά στην υλοποίηση της αρχής του να δίδεται προτεραιότητα στην ασφάλεια των τροφίμων, στο πλαίσιο του συστήματος διεξαγωγής ελέγχων στις ζωοτροφές και τα τρόφιμα.

3.2. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι για να εξασφαλιστεί η επιτυχία της ολοκληρωμένης προσέγγισης είναι απαραίτητο να προωθηθεί μία ισχυρή εταιρική σχέση μεταξύ των διαφόρων παραγόντων του τομέα, η οποία να βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και τη διαφάνεια και να λειτουργεί στο πλαίσιο της δέουσας ισορροπίας μεταξύ επίσημων μηχανισμών ελέγχου και μηχανισμών αυτοελέγχου, ανάληψης ευθυνών και εκούσιας πιστοποίησης των παραγώνων.

3.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι δεν είναι δυνατόν να διασφαλιστεί η ασφάλεια των τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση εάν δεν προωθηθεί και δεν ενισχυθεί, αφενός, η συνεργασία με τρίτες χώρες — μέσω συμφωνιών και ειδικών μέτρων, τα οποία να διαβαθμίζονται ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των εν λόγω χωρών — και, αφετέρου, η διεθνής συνεργασία στο πλαίσιο του Codex Alimentarius, αφού ισχυροποιηθεί η παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επιτροπή αυτή, και του ΠΟΕ.

3.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εναρμόνιση των ελέγχων στις υποψήφιες χώρες και ζητεί να προωθηθούν δράσεις κατάρτισης και ενημέρωσης, οι οποίες να μην απευθύνονται αποκλειστικά στους αρμόδιους για τη διεξαγωγή ελέγχων, αλλά και στους υπευθύνους των διαφόρων τομέων και στο ευρύ κοινό.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: “Πανευρωπαϊκή συνεργασία για το περιβάλλον μετά τη διάσκεψη του 2003 στο Κίεβο”»

(COM(2003) 62 τελικό)

(2003/C 234/09)

Στις 6 Φεβρουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Ribbe.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 119 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

1.1. Η Επιτροπή παρουσιάζει στην ανακοίνωση τις απόψεις της σχετικά με την πανευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα του περιβάλλοντος μετά την πέμπτη διάσκεψη των ευρωπαίων Υπουργών Περιβάλλοντος στο Κίεβο (21 έως 23 Μαΐου 2003) και συγχρόνως περιγράφει τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος κυρίως όσον αφορά τις χώρες που βρίσκονται ανατολικά και νοτιοανατολικά των σημερινών εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτικές μεταβολές που σημειώθηκαν κατά τα προηγούμενα χρόνια άνοιξαν νέες δυνατότητες για την εφαρμογή κοινών μέτρων με στόχο τη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

1.2. Η πρώτη διάσκεψη των ευρωπαίων Υπουργών Περιβάλλοντος πραγματοποιήθηκε το 1991 στο Dobris. Στόχος ήταν αφενός να δημιουργηθεί ένα γενικό πολιτικό καθεστώς για την εφαρμογή κοινών μέτρων και αφετέρου να υποστηριχθούν οι εμφανιζόμενες δημοκρατικές κοινωνίες στην προσπάθειά τους για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη. Συγχρόνως καθιερώθηκε και η διαδικασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη» η συνέχεια της οποίας θα συζητηθεί στο Κίεβο.

1.3. Η Επιτροπή αξιολογεί θετικά τη μέχρι σήμερα συνεργασία καθώς και ορισμένα θετικά συγκεκριμένα αποτελέσματα και εξελίξεις που σημειώθηκαν και τα οποία οδήγησαν εν μέρει σε αισθητές βελτιώσεις στον τομέα του περιβάλλοντος. Συγχρόνως όμως η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι πολλά απομένουν ακόμη να γίνουν. Αναφέρεται στη λυπηρή κατάσταση του περιβάλλοντος σε ορισμένα κράτη και συγχρόνως επισημαίνει τις αρνητικές επιπτώσεις που συνεπάγεται η κατάσταση αυτή για την υγεία των ανθρώπων που ζουν στις χώρες αυτές και κυρίως των παιδιών. Η Επιτροπή τονίζει ότι χρειάζεται να αναπτυχθούν επείγοντως αποτελεσματικότερες στρατηγικές για το περιβάλλον.

1.4. Η Επιτροπή θεωρεί ως στόχο της διαδικασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη» την προσαρμογή των νομικών διατάξεων των κρατών μελών στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος καθώς και την υλοποίηση των στόχων που

υιοθετήθηκαν στη Συνάντηση Κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ για την αειφόρο ανάπτυξη. Ο στόχος αυτός, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα επιτευχθεί μέσω της εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων αλλά και μέσω κατάλληλων δράσεων και επενδύσεων. Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιηθούν και μέσα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να υλοποιηθούν συγκεκριμένα σχέδια και να προβληθούν οι διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων.

1.5. Μολονότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και ιδιαίτερα οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αναγνωρίζονται ως μέρος της διεργασίας αυτής, κανένας ουσιαστικός ρόλος δεν ανατίθεται σε αυτές.

1.6. Η Επιτροπή κατατάσσει τις ενδιαφερόμενες χώρες σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες ανάλογα με το βαθμό των σχέσεων που διατηρούν με την Ευρωπαϊκή Ένωση:

- τα 10 νέα κράτη μέλη καθώς και τις 3 υποψήφιες για ένταξη χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία),
- οι 5 χώρες των Δυτικών Βαλκανίων
- τα δυτικά νέα ανεξάρτητα κράτη (ΝΑΚ) και ο Καύκασος καθώς και
- τα ΝΑΚ της Κεντρικής Ασίας που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή συνεργασία ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης των Ηνωμένων Εθνών, και του ΟΑΣΕ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Λόγω του σύντομου χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μεταξύ της δημοσίευσης της ανακοίνωσης της Επιτροπής, της σχετικής συζήτησης στο Συμβούλιο των Υπουργών (με απόφαση) και της Διάσκεψης αυτής καθεαυτής, η ΕΟΚΕ παραιτήθηκε από την έκδοση γνωμοδότησης πριν από τη Διάσκεψη του Κίεβο. Θα ήθελε στη γνωμοδότηση αυτή να μην αξιολογήσει μόνο την ανακοίνωση αλλά και την πορεία και τα αποτελέσματα της Διάσκεψης.

Η διεργασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη» και η Διάσκεψη του Κίεβο

2.2. Ο τίτλος που επιλέχθηκε ήδη το 1991 στο Dobris για τη διεργασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη» η οποία περιγράφεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, δημιουργεί την εντύπωση ότι πρόκειται για μια σφαιρική στρατηγική για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη. Αυτό όμως δεν συμβαίνει (πλέον) μολονότι είχε διατυπωθεί στο Dobris παρόμοια σκέψη.

2.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημερινή σημασία της διεργασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη» για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής πολιτικής και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως ένα συγκεκριμένο θετικό αποτέλεσμα αυτής της διεργασίας είναι, π.χ., η εγκρίσιμα το 1998 Σύμβαση του Αιχς με την οποία πραγματοποιήθηκε ένα σημαντικό βήμα προς τη συμμετοχή της κοινωνίας στη διεργασία λήψης πολιτικών αποφάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος.

2.4. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες της Επιτροπής καθώς και όλων των χωρών που συμμετέχουν στη διαδικασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη». Παρόμοια ανάληψη δεσμεύσεως υπογραμμίζει τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης για το μέλλον της Ευρώπης. Ο υψηλός αριθμός των συμμετεχόντων στη Διάσκεψη του Κίεβο (περί τις 4 000) δείχνει τη μεγάλη σημασία έχουν που λάβει τα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης στην κοινωνία.

2.5. Ως ένα αξιόλογο θετικό σημείο αξιολογεί η ΕΟΚΕ, το γεγονός ότι παράλληλα με την υιοθέτηση συγκεκριμένων συμφωνιών⁽¹⁾ στη Διάσκεψη πραγματοποιήθηκε και ένας θετικός διάλογος μεταξύ των αρμόδιων επί του θέματος υπουργών και εκπροσώπων των μη κυβερνητικών οργανισμών.

2.6. Η ΕΟΚΕ ασκεί ωστόσο κριτική διότι δεν υποβλήθηκε ούτε πριν ούτε κατά τη Διάσκεψη λεπτομερής αξιολόγηση του ερωτήματος για τα στοιχεία της διεργασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη» που αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικά ή για τα σημεία όπου αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες. Λόγω της δραματικής κατάστασης του περιβάλλοντος (βλ. 3η Έκθεση για την κατάσταση του περιβάλλοντος, που υποβλήθηκε στη Διάσκεψη του Κίεβο από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος), μία παρόμοια αξιολόγηση θα ήταν σαφώς κατάλληλη 12 χρόνια μετά την έναρξη της διεργασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη» και θα ήταν χρήσιμη προκειμένου να αναπτυχθούν πραγματικά αποτελεσματικότερες στρατηγικές για το περιβάλλον (βλ. σημείο 1.3).

Οι νέες προκλήσεις στην προστασία του περιβάλλοντος στα ανατολικά και νοτιοανατολικά εξωτερικά σύνορα της σημερινής ΕΕ

2.7. Από την ανακοίνωση και το τελικό κείμενο προκύπτει σαφώς ότι κύριος στόχος στα πλαίσια της διαδικασίας είναι τώρα η προστασία του περιβάλλοντος στις ανατολικές και νοτιοανατολικές χώρες της Ευρώπης. Έστω και εάν η σημερινή κατάσταση και οι δυνατότητες ανάπτυξης στις προαναφερθείσες περιοχές διαφέρουν

ριζικά, κύριος στόχος σύμφωνα με τη βούληση των συμμετεσχόντων στη Διάσκεψη, είναι η εξομοίωση των περιβαλλοντικών προτύπων των χωρών αυτών με τα πρότυπα της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και υποστηρίζει το στόχο αυτό με έμφαση διότι η ολοκληρωτική υιοθέτηση και εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας θα οδηγήσει αδιαμφισβήτητα σε σημαντικές βελτιώσεις στο περιβάλλον.

2.8. Συγχρόνως δεν πρέπει όμως να λησμονείται το γεγονός ότι σε πολλά έγγραφα της η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζει ότι τα ευρωπαϊκά περιβαλλοντικά προβλήματα δεν οφείλονται σε συχνές παραβάσεις των περιβαλλοντικών διατάξεων της Ένωσης. Η πλειονότητα των δραστηριοτήτων που επιβαρύνουν σοβαρά το περιβάλλον πραγματοποιείται νομίμως, γεγονός που δείχνει ότι είναι απαραίτητο να αναληφθούν περαιτέρω πρωτοβουλίες εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα το γεγονός αυτό. Τούτο όμως σημαίνει επίσης ότι για τις προαναφερθείσες χώρες τα κοινοτικά πρότυπα μπορεί να εκληφθούν μόνο ως ενδιάμεσα βήματα για την αειφόρο ανάπτυξη. Η νομοθεσία πρέπει να ενταθεί περαιτέρω και η στάση τόσο των επιχειρηματιών όσο και κάθε πολίτη πρέπει να προσανατολισθεί προς την προστασία του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης.

2.9. Η ανακοίνωση της Επιτροπής κατατάσσει τις ενδιαφερόμενες χώρες προς τις οποίες προσανατολίζεται η μελλοντική διαδικασία, σε 4 διαφορετικές περιφέρειες (βλ. σημείο 1.6). Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο τον καταμερισμό αυτό διότι στις χώρες αυτές διαφέρουν τόσο η σημερινή κατάσταση όσο και οι μελλοντικές δυνατότητες. Τα νέα κράτη μέλη για παράδειγμα θα υιοθετήσουν τις περιβαλλοντικές διατάξεις της Ένωσης και θα επωφεληθούν από τους χρηματοδοτικούς πόρους των διαρθρωτικών ταμείων, των ταμείων συνοχής και των ταμείων για τη γεωργική ανάπτυξη, γεγονός που δεν ισχύει για τις υπόλοιπες περιφέρειες.

Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών

2.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες που κατέβαλαν ορισμένες ενδιαφερόμενες χώρες για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων αλλά συγχρόνως συζητείται την άποψη της Επιτροπής ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθεί σημαντικά η συνειδητοποίηση της ανάγκης για προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και η πολιτική βούληση για τη λήψη πρόσθετων μέτρων.

2.11. Το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων, που επιβάλλεται να επενδυθούν στο μέλλον στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αειφόρο ανάπτυξη, πρέπει να προέλθει από τα ίδια τα κράτη ή από τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Μόνο όταν υπάρχει έντονη συνειδητοποίηση για το περιβάλλον οι πολιτικοί θα είναι έτοιμοι να παράσχουν τους πόρους. Σχετικά πρέπει να υπάρξει μια κοινωνία που να συζητείται την ιδέα ότι η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφόρος ανάπτυξη αποτελούν ευκαιρία για μία καλύτερη κοινωνία και όχι για ανταγωνισμό όσον αφορά τους πόρους που θα διατεθούν για τη βελτίωση των γενικών υποδομών ή, π.χ., σε κοινωνικά, εκπαιδευτικά θέματα ή σε θέματα υγείας. Επιβάλλεται επείγοντως η ανάληψη προσπαθειών για την ανωτέρω συνειδητοποίηση.

(1) Πρωτόκολλο για τη στρατηγική εξέταση της συμβατότητας με το περιβάλλον, την καθιέρωση μετρητών για την απαλλαγή από βλαβερές ουσίες και την απομάκρυνση αποβλήτων και για την αστική ευθύνη και αποζημίωση βλαβών που προκλήθηκαν από διασυνοριακές συνέπειες βιομηχανικών ατυχημάτων.

2.12. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει εντελώς καθοριστικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Η ΕΟΚΕ τόνισε πολλές φορές ότι η προστασία του περιβάλλοντος και η αιφόρος ανάπτυξη δεν μπορούν να ρυθμιστούν «εκ των άνω», αλλά ότι επιβάλλεται να αναζητηθεί μια μέθοδος από τη βάση. Το γεγονός αυτό επισημαίνεται εν μέρει και από την Επιτροπή στην ανακοίνωσή της στην οποία περιγράφει για παράδειγμα το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα νέα Περιφερειακά Περιβαλλοντικά Κέντρα (ΠΠΚ) τα οποία συγχρηματοδοτεί.

2.13. Όσο αξιόλογη και αν είναι η εργασία των ΠΠΚ δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη ένα αποτελεσματικό λειτουργικό κοινό περιβαλλοντικό σύστημα. Οι υφιστάμενες πολλές ομάδες χαρακτηρίζονται από μια πολύ χαλαρή οργάνωση σε εθνικό επίπεδο με αποτέλεσμα να διαδραματίζουν υποδεέστερο ρόλο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

2.14. Σχετικά πρέπει ο ρόλος των ΠΠΚ να συζητηθεί σε συνάρτηση με τη δημιουργία ενσωματωμένων — όχι μόνο αποκεντρωμένων — διαρθρώσεων, τη συνεκτίμηση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διεργασία «περιβάλλον για την Ευρώπη» και τη σύσταση μη κυβερνητικών οργανώσεων.

2.15. Κατά την ΕΟΚΕ ένας αξιόλογος στόχος θα επιτευχθεί μέσω της εντονότερης συμμετοχής εργοδοτικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών ενώσεων. Η συνειδητοποίηση του περιβάλλοντος πρέπει να αφορά όλες τις κοινωνικές τάξεις και να αρχίζει από νεαρή ηλικία. Μόνο αν συνδυασθούν η εκπαίδευση και μετεκπαίδευση για οικολογικά θέματα, θα είναι δυνατό να γίνει λόγος για ενέργεια που αρχίζει εκ των κάτω. Κατά την ΕΟΚΕ η άποψη αυτή δεν ελήφθη υπόψη κατά τη διεργασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη». Η διεργασία αυτή δεν έλαβε υπόψη το θέμα αυτό και δεν προχώρησε αρκετά προς την επιθυμητή κατεύθυνση.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση των αποτελεσμάτων και της τελικής δήλωσης της Διάσκεψης του Κίεβο. Υπογραμμίζει τη διαπίστωση που περιέχει η δήλωση αυτή ότι οι εξελίξεις που μπορούν ήδη να προβλεφθούν πιθανόν να προκαλέσουν πολυάριθμα νέα προβλήματα. Ωστόσο, ούτε η ανακοίνωση της Επιτροπής ούτε η τελική δήλωση της Διάσκεψης του Κίεβο αναφέρουν σε οποιοδήποτε σημείο ή αναγνωρίζουν πως θα μπορούσαν να αποφευχθούν στο μέλλον παρόμοια άγνωστα έως σήμερα αλλά

απόλυτα προβλέψιμα νέα περιβαλλοντικά προβλήματα στις αναφερόμενες χώρες.

3.2. Ένα παράδειγμα που θα ήθελε να επισημάνει η ΕΟΚΕ είναι η αύξηση του όγκου των μεταφορών, ιδίως των οδικών, που επισημάνθηκε και από τους Υπουργούς Περιβάλλοντος, φαινόμενο που εμφανίζεται στις προαναφερθείσες χώρες και κυρίως σε εκείνες στις οποίες σημειώνεται αισθητή οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια. Ένα περαιτέρω παράδειγμα μπορεί να είναι η εντατικοποίηση της γεωργικής παραγωγής. Η εξαγωγή παλαιών τεχνολογιών (π.χ. αυτοκίνητα χωρίς ή με περιορισμένο έλεγχο των εκπομπών) ή η μεταφορά παλαιών πρακτικών από την ΕΕ προς τις χώρες αυτές, θα χειροτερεύσει εν μέρει τα προβλήματα.

3.3. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να περιγράψει η Επιτροπή λεπτομερέστερα στα μελλοντικά της έγγραφα την κατάσταση των προβλημάτων και σαφέστερα τις στρατηγικές για την καταπολέμηση των ενδεχόμενων επιπτώσεών τους. Από αυτή την άποψη η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τόσο το έγγραφο της Επιτροπής όσο και η τελική δήλωση χαρακτηρίζεται από γενικότητα και ανακρίβεια. Βασικός στόχος δεν μπορεί να είναι μόνο η επίλυση των ολέθριων οικολογικών προβλημάτων που κληρονομήθηκαν από τα παλιά συστήματα, αλλά η επίτευξη αιφόρου ανάπτυξης για το μέλλον για την οποία χρειάζεται να σημειωθεί σημαντική πρόοδος και στα υφιστάμενα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από αυτή την άποψη τόσο το έγγραφο της Επιτροπής όσο και η τελική δήλωση του Κίεβου αφήνουν μια πικρή γεύση αποφυγής δεσμεύσεων.

3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή αλλά και την UNECE (Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη), ως συνδιοργανώτρια της Διάσκεψης του Κίεβου, να αξιολογήσουν τις μέχρι σήμερα επιτυχίες και ελλείψεις αλλά και την στρατηγική που πρέπει να αναπτυχθεί για την ένταξη της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διεργασία «Περιβάλλον για την Ευρώπη».

3.5. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίσει η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στα πλαίσια της διαδικασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη» δεν αναγνωρίζεται ακόμη επαρκώς. Η αιφόρος ανάπτυξη, ιδιαίτερα στις χώρες στις οποίες σημειώνεται καθυστέρηση όσον αφορά την ευμάρεια, μπορεί να επιτευχθεί μόνο εφόσον όλες οι κατηγορίες της κοινωνίας δείχνουν κατανόηση για το στόχο αυτό ή απαιτούν από την κυβέρνηση να αναλάβει κατάλληλες πρωτοβουλίες. Η ΕΟΚΕ, μολονότι αναγνωρίζει τη σοβαρότητα και την αφοσίωση με την οποία λειτουργούν τα περιφερειακά περιβαλλοντικά κέντρα, αμφιβάλει εάν επαρκεί η δημιουργία και η ενίσχυση των κέντρων αυτών.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ανώτατα όρια υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα προϊόντα φυτικής και ζωικής προέλευσης»

(COM(2003) 117 τελικό — 2003/0052 (COD))

(2003/C 234/10)

Στις 26 Μαρτίου 2003, και σύμφωνα με τα άρθρα 37, 95 και 152 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 27 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Cassina.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και της 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 110 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές, την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Προοίμιο και στόχοι της πρότασης

1.1. Στόχος προτεραιότητας του εξεταζόμενου κανονισμού είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων που συνεπάγεται για την υγεία και το περιβάλλον η χρήση των φυτοφαρμάκων και η συνέχιση της διαδικασίας εναρμόνισης σε κοινοτικό επίπεδο των ανώτατων ορίων υπολειμμάτων (MRL) για όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Πράγματι, η ισχύουσα νομοθεσία έδωσε την δυνατότητα στα κράτη μέλη να καθορίσουν διαφοροποιημένα όρια στις μεμονωμένες εθνικές νομοθεσίες.

1.2. Στο ευρύτερο πλαίσιο που προβλέπεται από το έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, η εν λόγω πρόταση πρέπει να εξετασθεί υπό το φως της ανακοίνωσης που υπέβαλε η Επιτροπή προς το Συμβούλιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο Προς μια θεματική στρατηγική για την βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων⁽¹⁾, επί της οποίας η ΕΟΚΕ είχε σε γενικές γραμμές εκφραστεί θετικά στη σχετική γνωμοδότησή της στην οποία και παραπέμπει για μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση του θέματος⁽²⁾.

1.3. Η εξεταζόμενη πρόταση έχει την μορφή ενιαίου κανονισμού σε αντικατάσταση των τεσσάρων οδηγιών που ρυθμίζουν σήμερα την εν λόγω προβληματική σε κοινοτικό επίπεδο⁽³⁾. Για την προετοιμασία της, η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα προβλήματα που προέκυψαν από την πρόσληψη των προαναφερθεισών οδηγιών, συνέλεξε τις υποδείξεις για την εφαρμογή της που διατυπώθηκαν κατά τις εργασίες του πέμπτου κύκλου της απλούστερης νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά (SLIM) και ενσωμάτωσε επίσης τις σχετικές κατευθύνσεις που προέκυψαν στα πλαίσια του Συμβουλίου γεωργίας στις 20 Νοεμβρίου 2001 και περιβάλλοντος στις 12 Δεκεμβρίου 2001, μαζί με τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 30ής Μαΐου 2002.

1.4. Για την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή θα έχει ως πρωταρχική αρμοδιότητα να διαχειρίζεται τους κινδύνους που προέρχονται από την χρήση των φυτοφαρμάκων, ενώ σημαντικός ρόλος θα αναληφθεί από την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EAAT) η οποία, μέσω του δικτύου εμπειρογνομώνων στα μεμονωμένα κράτη μέλη, θα παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις για την αξιολόγηση των κινδύνων και θα καταρτίζει ανεξάρτητες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις επί του θέματος, σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται από τη Λευκή Βίβλο για την ασφάλεια των τροφίμων⁽⁴⁾.

1.5. Κατά την μεταβατική περίοδο από την διαδικασία που ισχύει σήμερα στη διαδικασία που προβλέπεται από τον παρόντα κανονισμό, τα δεδομένα που δεν έχουν ακόμη εναρμονισθεί, και τα οποία αναφέρονται είτε στις υπάρχουσες ουσίες είτε σε νέες ουσίες — των οποίων τα ανώτατα όρια υπολειμμάτων είναι σήμερα καθορισμένα σε εθνικό επίπεδο — θα συστηματοποιηθούν από την EAAT, θα αξιολογηθούν με βάση κριτήρια ασφάλειας και θα θεωρηθούν ως προσωρινά LMR, προκειμένου εν συνεχεία να αξιολογηθούν μεμονωμένως βάσει της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Συνεπώς η οδηγία αυτή παραμένει η βασική αναφορά της κοινοτικής νομοθεσίας, έστω και αν πρόκειται στο άμεσο μέλλον να αναθεωρηθεί.

1.5.1. Η πρόταση οδηγίας η οποία, από την στιγμή που εγκριθεί οριστικώς, θα απαγορεύει στα κράτη μέλη να καθορίζουν αφ' εαυτών τις LMR, συμπίπτει με την προθεσμία κατά την οποία θα επιβληθεί η απόσυρση από την εμπορία μιας σειράς 400 και περισσότερων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, η χρήση των οποίων θα απαγορευθεί οριστικώς εντός του 2004 κατ' εφαρμογήν της ισχύουσας νομοθεσίας.

1.5.2. Η πρόταση παρέχει τη δυνατότητα χρησιμοποίησης στοιχείων παρακολούθησης για τον προσδιορισμό των LMR στις ειδικές περιπτώσεις που δεν έχει εγκριθεί η χρήση ουσιών που παραμένουν στο περιβάλλον και μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα, υπολειμμάτων ή ουσιών που χρησιμοποιούνται σε προϊόντα δευτερευούσης σημασίας, όπως είναι τα μπαχαρικά.

⁽¹⁾ COM(2002) 349 τελικό της 1.7.2002.

⁽²⁾ EE C 85 της 28.4.2003.

⁽³⁾ Οδηγίες: 76/895/ΕΟΚ· 86/362/ΕΟΚ· 86/363/ΕΟΚ· 90/642/ΕΟΚ.

⁽⁴⁾ COM(1999) 719 τελικό· EE C 204 της 18.7.2000.

1.5.3. Πρέπει, επίσης να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις της πρότασης της Επιτροπής Κανονισμού του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τους επίσημους ελέγχους των τροφίμων και των ζωοτροφών.

1.6. Για να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή προστασία των καταναλωτών, η βασική αρχή επί της οποίας στηρίζεται ο κανονισμός στο σύνολό του είναι ο καθορισμός προκαθορισμένου ορίου, βάσει τη οποίου δεν θα επιτρέπονται υπολείμματα άνω του 0,01 mg/Kg, εκτός και αν το ανώτατο αυτό όριο ενδέχεται να αποτελέσει κίνδυνο για τον καταναλωτή. Στην περίπτωση αυτή, θα καθοριστούν όρια κατώτερα των LMR.

1.7. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, μετά από μια μεταβατική περίοδο, η εφαρμογή των διατάξεων που προβλέπονται από τον παρόντα κανονισμό θα αποτελέσει σημαντικό βήμα για την ενοποίηση και την απλούστευση της νομοθεσίας που ισχύει σήμερα, και θα απαλειφθούν τόσο τα προβλήματα των μη δασματολογικών φραγμών που εμφανίστηκαν κατά τις εσωτερικές συναλλαγές στην ενιαία αγορά ή με τρίτες χώρες, και θα αποτελέσει απτή συμβολή στην προστασία της ανθρώπινης υγείας, των ζώων και του περιβάλλοντος.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση ενιαίου κανονισμού, σε αντικατάσταση των τεσσάρων οδηγιών που ισχύουν σήμερα, αποτελεί σημαντική συμβολή για την εφαρμογή της στρατηγικής που επιδιώκει «την βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων», εφόσον, με τον κανονισμό αυτό, συνδυάζεται επιτυχώς η προστασία της ανθρώπινης υγείας από τους κινδύνους με την απαραίτητη προστασία των καλλιεργειών. Θεωρεί επίσης ότι ο κανονισμός αυτός θα εξυγιάνει μια κατάσταση που ευνοεί τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

2.2. Με βάση την προβληματική αυτή η ΕΟΚΕ τάσσεται ακόμη μια φορά υπέρ της βιώσιμης χρήσης των φυτοφαρμάκων, και ζητά να μειωθεί η χρήση και/ή ο κίνδυνος των χημικών ουσιών στη γεωργία έτσι ώστε να γίνονται περισσότερο σεβαστές οι φυσικές διεργασίες που ρυθμίζουν την γεωργική παραγωγή και συνεπώς υποστηρίζει την κοινοτική στρατηγική. Ο προτεινόμενος κοινοτικός κανονισμός αποτελεί απαραίτητο βήμα προς την εναρμόνιση και την προστασία της υγείας. Εντάσσεται με συνεκτικό τρόπο στο πλαίσιο της ανακοίνωσης «θεματική στρατηγική για την βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων»⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι πολλές από τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στη σχετική γνωμοδότησή της βρίσκουν απήχηση στο εξεταζόμενο έγγραφο.

2.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί εύστοχη και αποτελεσματική την επιλογή της νομικής βάσης (άρθρο 37, παράγραφος 2, τρίτη περίπτωση, άρθρο 95, παράγραφος 1 και άρθρο 152, παράγραφος 4, στοιχείο β), που καλύπτει το σύνολο των θεμάτων που αλληλοσυνδέονται στην πρόταση. Συγκεκριμένα, εγκρίνει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα με άμεση εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη από 1ης Ιανουαρίου 2005 για τα νωπά προϊόντα και από 1ης Ιουλίου 2005 για τα αποθηκευμένα προϊόντα.

2.4. Με την διατύπωση αυτών των πρώτων κρίσεων γενικού χαρακτήρα, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει, όπως και κατά το παρελθόν, ότι η συνετή χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι ακόμη δυνατή σε μεγάλο βαθμό για ευρύ φάσμα εφαρμογών που κατά κύριο λόγο αφορούν τον γεωργικό κόσμο, με βάση την προστασία των φυτών και των φυτικών προϊόντων — με συνακόλουθα σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα, θεωρεί όμως ότι πρέπει να τεθεί και πάλι με σαφήνεια και συνεκτικότητα ο στόχος της συνέχισης της διαδικασίας υποκατάστασης για πιο ασφαλείς εναλλακτικές ουσίες και ή μεθόδους⁽²⁾ στα πλαίσια των επιστημονικών και τεχνολογικών προόδων.

2.5. Προς την κατεύθυνση αυτή και λαμβανομένης υπόψη της στρατηγικής σημασίας του εξεταζόμενου θέματος, η ΕΟΚΕ τονίζει την σημασία που έχει, με βάση τα όσα προβλέπονται στο VI πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης, η διάθεση οικονομικών πόρων και επιστημονικών ικανοτήτων για την υποστήριξη κοινοτικών ερευνητικών προγραμμάτων προκειμένου να εντοπισθούν και ακολούθως να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικές ουσίες και παραγωγικές μέθοδοι, ικανές να διατηρούν υψηλά επίπεδα προστασίας των καλλιεργειών, με αισθητά πλεονεκτήματα όσον αφορά το περιβάλλον και την υγεία γενικότερα.

2.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια προσεκτική και πιο υπεύθυνη διαχείριση της χρήσης των χημικών προϊόντων στην Κοινότητα θα αποτελέσει σημαντικό σημείο αναφοράς για τις προς ένταξη χώρες, προπάντων όμως για τις αναπτυσσόμενες χώρες, οι προσπάθειες των οποίων στον τομέα της παραγωγής βασικών γεωργικών προϊόντων, θα μπορούν να βασισθούν, στη μεγαλύτερη δυνατή υπεράσπιση του περιβάλλοντος με υψηλό επίπεδο της ανθρώπινης και ζωικής υγείας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση η οποία καθορίζει σε 0,01 mg/Kg το ανώτατο επίπεδο υπολειμμάτων και σημειώνει ότι αυτά τα LMR έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί στη νομοθεσία που καλύπτει τις παιδικές τροφές που εξ ορισμού πρέπει να εξασφαλίζουν απόλυτη σχεδόν εγγύηση, σύμφωνα με την αξιολόγηση της επιστημονικής επιτροπής τροφίμων.

3.1.1. Ακόμη και αν οι μέθοδοι ανάλυσης δεν επιτυγχάνουν επί του παρόντος να εξασφαλίσουν την επιθυμητή «μηδενική τιμή» κινδύνου, για ορισμένες εν δυνάμει επικίνδυνες ουσίες χρειάζεται τουλάχιστον να προσδιοριστεί μια σαφής τάση προς την σταδιακή πτώση των ανώτατων επιπέδων, με την αδιάκοπη προσαρμογή των αναλυτικών μεθόδων — όπως εν μέρει συμβαίνει ήδη — βάσει των τεχνολογικών και επιστημονικών προόδων, με τη συνεκτική εφαρμογή της αρχής της προληψέως.

⁽¹⁾ COM(2002) 349 τελικό της 1.7.2002.

⁽²⁾ Βλέπε την γνωμοδότηση NAT/156, EE C 85 της 28.4.2003, σημείο 5.8.

3.2. Για να εξασφαλισθεί μια ευρεία και αντιπροσωπευτική επιστημονική βάση, η ΕΟΚΕ εύχεται να τεθεί σύντομα σε λειτουργία η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (ΕΑΑΤ), δεδομένου ότι στην υπηρεσία αυτή ανατίθενται αρμοδιότητες για την υποστήριξη και τον επιστημονικό συντονισμό. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ εύχεται, έστω και αν ακόμη δεν λειτουργεί πλήρως, να τεθεί μεταξύ των πρώτων προτεραιοτήτων της ΕΑΑΤ η επίλυση του προβλήματος των φυτοφαρμάκων.

3.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η εφαρμογή του κανονισμού προβλέπει την διατήρηση μιας σειράς δοκιμασμένων ήδη διαδικασιών, όπως της ΕΟΚΕ και θεωρεί ότι οι εν λόγω μηχανισμοί εφαρμογής, έστω και αν είναι εν μέρει δαπανηροί για ορισμένους φορείς, εξασφαλίζουν ωστόσο, στο πλαίσιο του προτεινόμενου κανονισμού, μια σημαντική απλούστευση της ισχύουσας νομοθεσίας που ευνοεί την απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3.4. Η ΕΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τους κινδύνους που ενδέχεται να απορρυσούν από την ανάθεση της εποπτείας στα κράτη μέλη, στην περίπτωση κατά την οποία τα κριτήρια εφαρμογής της εν λόγω εποπτείας διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα. Γι' αυτό και ζητεί από την Επιτροπή να παράσχει σχετικές ενδείξεις για την απόληψη του κινδύνου αυτού. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο που ακολουθεί αμέσως μετά τον αποκλεισμό των προϊόντων που ορίζονται στην οδηγία 91/414/ΕΟΚ, έχει σημασία να προβλεφθούν δοκιμές προκειμένου να αποφευχθεί η ενδεχόμενη παρουσία ουσιών που έχουν αποκλεισθεί.

3.4.1. Τα κράτη μέλη επίσης πρέπει να υποχρεωθούν να παρέχουν οδηγίες για τη βιώσιμη διάθεση των αποθεμάτων σε πεπαιωμένα προϊόντα.

3.4.2. Κατά την μεταβατική περίοδο από το ένα καθεστώς στο άλλο (τελευταίο εξάμηνο του 2003 και όλο το έτος 2004), η ΕΟΚΕ ζητεί να προβλεφθούν κατάλληλα μέσα ενημέρωσης και επαγγελματικής κατάρτισης που θα επιτρέπουν στους φορείς κάθε επιπέδου να ανταποκριθούν δεόντως στις αλλαγές του πλαισίου που προβλέπεται από τη νέα νομοθεσία.

3.4.3. Έχει επίσης σημασία τα εθνικά εργαστήρια να ευθυγραμμιστούν όσον αφορά τις μεθόδους και τα κριτήρια καταγραφής εντός ενός πλαισίου κοινής αναφοράς.

3.5. Στο ίδιο πλαίσιο, χρειάζεται να επιδειχθεί απαραμειωτή προσοχή στις συνθήκες ασφάλειας των χρηστών που εκτιθενται περισσότερο στον κίνδυνο αυτό, στην κατάρτισή τους, στη σαφήνεια και στο ευκατανόητο των ενδείξεων επί των προϊόντων και στον καθορισμό των σχετικών ευθυνών. Τα θέματα αυτά προσδιορίζονται εν μέρει στην οδηγία 91/414/ΕΟΚ, αλλά η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι επιτακτική ανάγκη να κατοχυρωθούν και να προσαρμοσθούν καταλλήλως οι προδιαγραφές αυτές για να διασκεδασθούν οι ανησυχίες που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

3.6. Αλλά και στην περίπτωση ακόμη που εφαρμόζονται δεόντως οι υποδείξεις των δύο προηγούμενων σημείων, είναι απαραίτητο επίσης η θέσπιση ενός σαφούς και διαφανούς καθεστώτος κυρώσεων με ενιαία εφαρμογή για όλα τα κράτη μέλη, κατά τρόπο ώστε οι κυρώσεις να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποθαρρυντικές για να μην παρέχονται άλλες δυνατότητες νέων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

3.7. Για να πραγματοποιηθεί το συντομότερο δυνατό η μετάβαση από τον προσωρινό καθορισμό των LMR στον οριστικό καθορισμό τους, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διασφαλισθεί η συγχρονικότητα και η πλήρης συνοχή μεταξύ της έγκρισης του εξεταζόμενου κανονισμού και της αναθεώρησης της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ. Η ΕΟΚΕ θα παρακολουθήσει με προσοχή την πρόταση αναθεώρησης που πρέπει να υποβληθεί κατά το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους και για την οποία θα πρέπει να κληθεί να γνωμοδοτήσει.

3.8. Τα αγροτικά προϊόντα διατροφής των τρίτων χωρών που εισάγονται στην Κοινότητα, πρέπει να τηρούν τις ίδιες απαιτήσεις υγιεινής, ποιότητας και ασφάλειας της διατροφής με αυτές που απαιτούνται από τους κοινοτικούς παραγωγούς. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ διερωτάται αν το άρθρο 29 (άδεια εισαγωγών από τρίτες χώρες) θεσπίζει διαφορετικά LMR σε σχέση με τα κοινοτικά προϊόντα, ούτως ώστε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορετικές ορθές πρακτικές στον τομέα της γεωργίας. Μπορεί να γίνει δεκτός μόνον ο προσδιορισμός ανώτατων ορίων υπολειμμάτων (LMR) για τα εισαγόμενα προϊόντα που δεν παράγονται στην ΕΕ.

3.9. Σε ό,τι αφορά τα νέα κράτη μέλη, έχουν την υποχρέωση να σεβαστούν το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα αυτό. Δεδομένου όμως ότι οι μέθοδοι και τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται από τα κράτη αυτά στον τομέα της γεωργίας, διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από τις μεθόδους και τα προϊόντα που εφαρμόζονται στο έδαφος της ΕΕ, η ΕΟΚΕ προτείνει να παρασχεθεί στα εν λόγω κράτη ειδική υποστήριξη (παροχή συμβουλών και τεχνογνωσία) για να καταστεί δυνατή η ευθυγράμμιση τους με τον παρόντα κανονισμό και την θεματική στρατηγική για μια βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από τους κανόνες. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι υφίστανται στις χώρες της Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης τεράστιες ποσότητες πεπαιωμένων φυτοφαρμάκων ή που δεν θα χρησιμοποιηθούν: είναι απαραίτητο να βοηθηθούν τα νέα κράτη μέλη για να προβούν στη βιώσιμη εξάλειψη παρόμοιων προϊόντων.

3.10. Όπως λέχθηκε προηγουμένως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση κανονισμού μπορεί να αποκτήσει μεγάλη σημασία για τις τρίτες χώρες, και ειδικότερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, πιστεύει δε ότι είναι παραδειγματική η πρωτοβουλία για τα φυτοφάρμακα που εφαρμόστηκε στο πλαίσιο της συνεργασίας με τις χώρες ΑΚΕ⁽¹⁾. Είναι απαραίτητο να συνεχισθεί η ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών — καταλλήλως στοχοθετημένων — και με άλλους εταίρους, π.χ. στο πλαίσιο του προγράμματος Euromed και της συνεργασίας με τις χώρες Mercosur.

(1) «Πρόγραμμα πρωτοβουλίας για τα φυτοφάρμακα» για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: www.coleacp.org.

3.11. Όταν θα καθορισθούν νέα εναρμονισμένα όρια, η Επιτροπή πρέπει να επιδιώξει την τήρηση των LMR του Κώδικα, σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ που θεσπίστηκαν στα τέλη της δεκαετίας 1990. Πολλοί από τους κανόνες αυτούς δεν είναι αποδεκτοί από την Κοινότητα και θα πρέπει να εξεταστούν κατά

περίπτωση. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η τήρηση των διεθνών κανόνων δεν πρέπει να οδηγήσει σε άμβλυση των κοινοτικών απαιτήσεων και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδιώξει τη διατήρηση του ίδιου υψηλού επιπέδου υγειονομικής προστασίας, που υπήρχε έως σήμερα.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Υγειονομική περιθαλψη»

(2003/C 234/11)

Στις 21 Ιανουαρίου 2003 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απεφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιουνίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Bedossa).

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 61 ψήφους υπέρ, 5 κατά, και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Δεκεμβρίου 2001⁽¹⁾, ύστερα από την πρωτοβουλία που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας το Μάρτιο του 2000, και η προκαταρκτική έκθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του 2002 θέτουν σαφώς ένα από τα πιο δύσκολα θέματα, μετά το ζήτημα των συντάξεων, για την οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης σύμφωνης με τις αξίες της όπως αυτές περιγράφονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

1.1.1. Η υγεία ορίζεται συχνά ως υπέρτατο αγαθό στις κοινωνίες μας. Η διαπίστωση αυτή ισχύει τόσο στο επίπεδο κάθε πολίτη και της οικογένειάς του όσο και στο επίπεδο κάθε κράτους.

— Είναι σαφές ότι η έννοια αυτή έχει βιωθεί με διαφορετικό τρόπο από τον κάθε πολίτη, και ότι οι απαντήσεις των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συχνά διαφέρουν τόσο ως προς την

οργάνωση της περιθαλψης όσο και στα επίπεδα ανάληψης των δαπανών.

— Υφίστανται ορισμένες προκλήσεις που θα πρέπει να απαντηθούν και οι οποίες επιβάλλονται στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιβάλλουν, επίσης, καλή κατανόηση προκειμένου να τεθούν σε εφαρμογή κοινές και προσαρμοσμένες απαντήσεις, που θα σέβονται τις σημερινές διαφορές.

— Ο ορισμός της «Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας» επιβάλλει να θεωρείται η υγεία ως ένα σύνολο που αντιπροσωπεύεται ταυτόχρονα από την «σωματική διανοητική και κοινωνική υγεία» κάθε ατόμου.

— Η υγεία δεν περιορίζεται στην περιθαλψη που συνδέεται με παθολογίες αλλά θα πρέπει να λαμβάνει γενικότερα υπόψη τις προσπάθειες που καταβάλλονται στα θέματα της πρόληψης και της προώθησης των ατομικών και συλλογικών δεξιοτήτων και του κάθε είδους περιβάλλοντος.

— Η υγεία, ακριβώς επειδή αποτελεί υπέρτατο αγαθό, δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά από τη σκοπιά των κοινωνικών δαπανών και των λανθάνουσών οικονομικών δυσκολιών.

(1) COM(2001) 723 τελικό, «Το μέλλον της υγειονομικής περιθαλψης και της περιθαλψης των ηλικιωμένων ατόμων: η ασφάλιση της πρόσβασης της ποιότητας και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας».

Αποτελεί επένδυση και αντιπροσωπεύει έναν απαραίτητο, αποδοτικό και χρήσιμο τομέα της οικονομίας που δημιουργεί σημαντική προστιθέμενη αξία στην ανάπτυξη των κοινωνιών και καθιστά δυνατή την εξέλιξη.

1.1.2. Η χωρίς διακρίσεις πρόσβαση, η ποιότητα, και η δημοσιονομική βιωσιμότητα των συστημάτων περίθαλψης και, ειδικότερα, εκείνων που προορίζονται για τους ηλικιωμένους και τα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα, θέτουν μια σειρά προκλήσεων και κοινών προβλημάτων σε όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν τη διεύρυνση και, ακόμα περισσότερο μετά, που δεν έχουν δώσει την ίδια απάντηση, ενώ οι αρχές της αλληλεγγύης της ισότητας και της καθολικότητας έχουν υιοθετηθεί από όλους.

1.1.3. Είναι αληθές ότι η ζήτηση των Ευρωπαίων για τις υπηρεσίες που παρέχουν τα συστήματα περίθαλψης δεν έπαυσε να αυξάνει κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών. Σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι απαντήσεις που δόθηκαν ελήφθησαν πάντοτε στα πλαίσια του κράτους, σε ένα συνεχώς και πιο δύσκολο εθνικό πολιτικό πλαίσιο. Οι προκλήσεις που τίθενται από την εξέταση των συστημάτων περίθαλψης, μολονότι είναι κοινές σε όλα τα κράτη μέλη, θα είναι ακόμη περισσότερο για τις υποψήφιες χώρες το 2004. Αδιαφιλονίκητα, οι προκλήσεις για κάθε κράτος είναι σημαντικές και, προπάντων, παρουσιάζουν αλληλεπίδραση.

1.2. Το σχέδιο γνωμοδότησης αποσκοπεί στην επίλυση διάφορων στόχων:

- στην προώθηση μιας δράσης για την απόκτηση γνώσεων, των ανταλλαγών, και τη συγκρισιμότητα των ευρωπαϊκών συστημάτων υγείας·
- στη στήριξη της δράσης των οργάνων της ΕΕ, ιδίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την ανάληψη ειδικότερων και αποτελεσματικότερων πρωτοβουλιών στον τομέα της υγείας
- στην ενθάρρυνση των πρωτοβουλιών των κοινωνικοεπαγγελματικών κύκλων στα κράτη μέλη για τη βελτίωση των κοινών πολιτικών.

Πάντως, το παρόν σχέδιο γνωμοδότησης ενισχύει και συμπληρώνει τη δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω του προγράμματος δημόσιας υγείας 2003-2008.

1.3. Από άποψη εθνικού πλούτου, το μερίδιο της κατανάλωσης στον τομέα της υγείας, μετά τη συνθήκη της Ρώμης, παρουσίασε μέση ετήσια αύξηση υψηλότερη κατά 2 % σε σχέση με την αντίστοιχη του ΑΕγχΠ για το σύνολο των αναπτυσσόμενων χωρών και κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, σε σχέση με την αύξηση του ΑΕγχΠ, η αύξηση αυτή ανήλθε, από 4 % το 1960 σε περισσότερο από 8 % σήμερα (Πηγή: ΟΟΣΑ 2002) έστω και εάν σημείωσε επιβράδυνση τα τελευταία έτη.

1.3.1. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, έστω και εάν διαπιστώνεται επιβράδυνση της αύξησης της αναλογίας Δαπανών υγείας/ΑΕγχΠ, το ύψος αυτού του κονδυλίου του προϋπολογισμού παραμένει υψηλό και αυξάνεται σταθερά. Το κοινό αίσθημα θέτει το ερώτημα κατά πόσο η συνεχής αυτή αύξηση διασφαλίζει το αναμενόμενο όφελος της καλύτερης συλλογικής και ατομικής υγείας. Η συνεχής αύξηση των δαπανών δεν συνοδεύεται, ωστόσο, από μείωση των ανισοτήτων, κοινωνικο-επαγγελματικού κυρίως χαρακτήρα, από την άποψη της ποιότητας και της διάρκειας ζωής. Ο στόχος της μείωσης των ανισοτήτων αυτών θα πρέπει να αποτελεί στο εξής τον κατ' εξοχήν δείκτη αξιολόγησης των ευρωπαϊκών πολιτικών για την υγεία και το μοχλό για την τροποποίηση των στρατηγικών, που απαιτούνται αναγκαστικά.

1.4. Οι καθοριστικοί παράγοντες στα τρέχοντα θέματα υγείας είναι πολυάριθμοι και ποικίλλουν από χώρα σε χώρα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μπορούν να απαριθμηθούν δέκα περίπου ουσιαστικοί παράγοντες που ασκούν σημαντική επίδραση:

1.4.1. Οι δημογραφικές επιπτώσεις

1.4.1.1. Η ηλικία ή η γήρανση του πληθυσμού αποτελούν προφανώς καθοριστικά δεδομένα για τις δαπάνες υγείας.

1.4.1.2. Διάφορες πρόσφατες μελέτες, που πραγματοποιήθηκαν σε επτά βιομηχανικές χώρες, φαίνεται να επιβεβαιώνουν ότι την τελευταία δεκαετία η επίδραση της δημογραφίας στο ρυθμό αύξησης των δαπανών ανήλθε σε 1 % σε όγκο. Η αύξηση αυτή κατανέμεται ισομερώς μεταξύ της συνολικής αύξησης του πληθυσμού και της επίδρασης της γήρανσης.

1.4.1.3. Έστω και εάν το σχετικό βάρος των συνιστωσών του αντίκτυπου αυτού διαφέρει από χώρα σε χώρα, η επίδρασή του είναι συνεπώς ουσιαστική. Ωστόσο, οι παραδοσιακοί ποσοτικοί δημογραφικοί παράγοντες δεν είναι οι μόνοι που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη.

1.4.1.4. Για παράδειγμα, πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτό που οι ειδικοί αποκαλούν «επίδραση της γενιάς». Διαπιστώνεται, συγκεκριμένα, ότι οι πρόσφατες γενιές των χρηστών της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι συνηθισμένες σε πολύ σημαντικότερες υπηρεσίες υγείας σε σύγκριση με τις προηγούμενες που δεν είχαν όλες πρόσβαση σε ισοδύναμο επίπεδο περίθαλψης.

1.4.1.5. Μπορεί δικαιολογημένα να σκεφθεί κανείς ότι οι επιδράσεις αυτές μπορεί να έχουν μια επιταχυντική επίδραση στις δαπάνες της υγείας όταν οι γενιές αυτές φτάσουν σε προχωρημένη ηλικία, εάν η πρόσβαση στις φροντίδες προωθηθεί ορθά κατά τη διάρκεια του ενεργού βίου και ιδιαίτερα τα χρόνια της αρχικής εκπαίδευσης.

1.4.2. Οι αντιλήψεις της υγείας

1.4.2.1. Οι διαφορετικές αντιλήψεις για την υγεία ασκούν, επίσης, μία μη αμελητέα επίδραση στις προσδοκίες και στη συμπεριφορά των δικαιούχων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Η υγεία θεωρείται απόλυτο αγαθό, δικαίωμα του πολίτη που οι αρμόδιες αρχές πρέπει να προστατεύουν. Αυτό συνεπάγεται αύξηση των δαπανών προκειμένου να ικανοποιηθεί αυτή η προσδοκία και τον κίνδυνο να απολεσθεί η πολιτική συναίνεση κάθε φορά που επιδιώκεται να μειωθούν οι δωρεάν ή σχεδόν δωρεάν ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες για δημοσιονομικούς λόγους.

1.4.3. Η επιδημιολογία

1.4.3.1. Η προστασία της υγείας πρέπει να αντιμετωπίσει σήμερα νέες προκλήσεις, οι οποίες συνδέονται, επίσης, με τις νέες πανδημίες που εμφανίζονται στην περίπτωση ορισμένων μεταδοτικών ασθενειών ή στην περίπτωση νέων εκδηλώσεων γνωστών ασθενειών οι οποίες δεν πλέον εύκολο να θεραπευτούν, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολο να υπολογιστεί ποσοτικά η επίπτωσή τους από πλευράς κόστους και οργάνωσης των ιατροφαρμακευτικών φροντίδων.

1.4.4. Η οικονομική ανάπτυξη

1.4.4.1. Πολυάριθμες μελέτες έχουν αποδείξει το σύνδεσμο μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και εξέλιξης των δαπανών στον τομέα της υγείας, δηλαδή όταν αυξάνεται το εισοδηματικό επίπεδο οι δαπάνες υγείας αυξάνονται δυσανάλογα. Πάντως, σε μακροοικονομικό επίπεδο ο συσχετισμός αυτός δεν απαντάται στην πορεία των συγκυριακών εξελίξεων: δεν παρατηρείται σημαντική μείωση των δαπανών στον τομέα της υγείας ακόμη και σε περιπτώσεις επιβράδυνσης της οικονομικής ανάπτυξης.

1.4.4.2. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί μορφή αποσύνδεσης της ζήτησης ιατροφαρμακευτικών φροντίδων από την κατάσταση της οικονομίας. Συντελεί στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πολιτικές περιορισμού των υγειονομικών δαπανών στα κράτη που επιθυμούν να ευαισθητοποιήσουν περισσότερο τους επαγγελματικούς φορείς και τους καταναλωτές.

1.4.5. Η κοινωνική οργάνωση

1.4.5.1. Η εξέλιξη του τρόπου ζωής, η οργάνωση της οικογενειακής ζωής, οι μεταλλαγές στον τομέα της εργασίας, και η αύξηση της αβεβαιότητας ανατρέπουν τα παραδοσιακά στοιχεία αναφοράς των συστημάτων υγείας.

1.4.5.2. Συνεπώς, παρατηρείται ενίοτε μια εντονότερη προβολή των κοινωνικών προβλημάτων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έστω και εάν η προσέγγιση αυτού του παράγοντα είναι πολύπλοκη και απαιτεί περαιτέρω εξέταση, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται, πόσο μάλλον που η απαίτηση της αρχής της προφύλαξης καθίσταται ιδιαίτερα αισθητή στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η κοινωνική ανασφάλεια κάθε τύπου (ανεργία, αβεβαιότητα, διακρίσεις, ρύπανση) έχει ολοένα μεγαλύτερες επιπτώσεις στα κράτη και τις δαπάνες του τομέα της υγείας και καθιστά επιτακτικότερη την απαίτηση της εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης.

1.4.6. Οι απαιτήσεις περιβάλλοντος και διατροφής

1.4.6.1. Ο θεμελιώδης ρόλος που διαδραματίζει το περιβάλλον, με την ευρύτερη έννοιά του, όσον αφορά την εξέλιξη των δαπανών υγείας, δεν χρειάζεται απόδειξη.

1.4.6.2. Ωστόσο, μπορεί από τώρα να τονιστεί βάσει μελέτης σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα πλαίσια του προγράμματος «Ρύπανση της ατμόσφαιρας και υγεία» ότι ακόμη και μια ελάχιστη μείωση των επιπέδων ατμοσφαιρικής ρύπανσης έχει θετική επίδραση στη δημόσια υγεία και δικαιολογεί τη λήψη προληπτικών μέτρων.

1.4.6.3. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το φαινόμενο της κατανάλωσης επικίνδυνων προϊόντων όπως καπνού, ναρκωτικών, οινοπνεύματος κ.λπ.

1.4.6.4. Η ποιότητα της διατροφής αποτελεί μείζονα πρόκληση: οι κακές διατροφικές συνήθειες ευθύνονται για μία σειρά μηχανισμών οι οποίοι προκαλούν αύξηση της νοσηρότητας και ακόμη και της θνησιμότητας: αποτελούν, για παράδειγμα, την πρωταρχική αιτία των θανάτων από καρκίνο. Η πρόκληση αυτή είναι ακόμη πιο ανησυχητική επειδή πλήττει το σύνολο του πληθυσμού, ιδίως δε τους νέους (βλ. το φαινόμενο της παχυσαρκίας).

1.4.7. Η τεχνική πρόοδος

1.4.7.1. Είναι γνωστός ο αμφιλεγόμενος χαρακτήρας της τεχνικής προόδου που μπορεί να έχει θετική ή αρνητική επίδραση στην εξέλιξη των δαπανών υγείας. Ωστόσο, η τεχνική πρόοδος αποτελεί απαραίτητο δεδομένο.

1.4.7.2. Μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι η εμφάνιση μιας θεραπευτικής, συχνά, ενδέχεται να προσδιορίσει ασθένεια που «δεν υπήρχε πριν» λόγω έλλειψης θεραπειών.

1.4.7.3. Το φαινόμενο αυτό είναι έκδηλο κυρίως τη στιγμή της καινοτομίας, είτε πρόκειται για το πεδίο των φαρμάκων ή για ορισμένες τεχνικές έρευνας.

1.4.7.4. Εννοείται ότι θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να αποτραπεί η επικάλυψη των νέων διαγνωστικών ή θεραπευτικών τεχνικών με τις παλαιές τεχνικές.

1.4.7.5. Πρέπει, συνεπώς, να διευκολυνθεί η εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών ή η αντικατάσταση των παλαιών, παρατηρώντας ότι η αντικατάσταση αυτή συχνά αντιμετωπίζει κοινωνικοπολιτιστικά εμπόδια που συχνά δημιουργούνται από συντηρητικές στάσεις των εργαζομένων στον τομέα της υγείας.

1.4.7.6. Μπορούν να ληφθούν για παράδειγμα οι τεχνικές της ακτινολογίας που επιτρέπουν σήμερα να συνυπάρχουν οι παραδοσιακές ακτινοβολίες με την τομογραφία, την IRM (απεικόνιση μαγνητικού συντονισμού) και πρόσφατα την PET (τομογραφία εκπομπής ποζιτρονίων).

1.4.8. Κοινωνικοπολιτιστικά πρότυπα συμπεριφορές

1.4.8.1. Τα κοινωνικοπολιτιστικά πρότυπα συμπεριφορές βραβαίνουν πολύ στην εξέλιξη των δαπανών της υγείας.

1.4.8.2. Οι συλλογικές και ατομικές δράσεις που σχετίζονται μ' αυτές, συνδέονται κατά κύριο λόγο με την πρωταρχική πρόληψη.

1.4.8.3. Τα αποτελέσματά τους που περιλαμβάνουν αδιαφιλονίκητα περιθώρια χειρισμού, έχουν βελτιωθεί αισθητά τα τελευταία χρόνια παράλληλα με την ανάπτυξη διαδικασιών αξιολόγησης.

1.4.8.4. Πέρα από το κάπνισμα, τα ναρκωτικά, την υπερβολική χρήση οινόπνευματώδη ποτών ή το υπερβολικό βάρος, πρέπει να σημειωθεί το σημαντικό μερίδιο των ατυχημάτων κυκλοφορίας, των οικιακών ατυχημάτων, των ασθενειών που μπορούν να προκαλέσουν αυτοκτονίες στους νέους, όπως τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες.

1.4.8.5. Οι συμπεριφορές αυτές συνδέονται με την αλληλεπίδραση ατομικών, οικογενειακών και κοινωνικών παραγόντων. Οι συμπεριφορές, αυτές οι οποίες συχνά προκαλούν το γνωστό ως επίπεδο πρόωρης θνησιμότητας, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν με ακρίβεια, δεδομένου ότι μπορούν να συμβάλουν στη χάραξη στρατηγικών εξάλειψης των παραγόντων κινδύνου και των παραγόντων εκείνων αύξησης των δαπανών.

1.4.8.6. Η εκπαίδευση και η πρόληψη αποτελούν απαραίτητη επένδυση. Εάν οι πρακτικές αυτές ασκούνται με ένα συμμετοχικό πνεύμα, έτσι ώστε τα άτομα και ο πληθυσμός, ιδιαίτερα τα πλέον ευάλωτα και τα πλέον εκτεθειμένα σε κινδύνους άτομα, να μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στην κατάρτιση των πρακτικών αυτών, τα οικονομικά οφέλη και το όφελος από απόψεως υγείας είναι βέβαια.

1.4.9. Η ζήτηση και προσφορά ιατροφαρμακευτικών φροντίδων

1.4.9.1. Πρόκειται για αναμφισβήτητους παράγοντες που έχουν όμως διαφορετική επίδραση στα κράτη μέλη.

1.4.9.2. Επίσης, μολονότι η ζήτηση υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικών φροντίδων αυξάνεται συνεχώς, δεν προέρχεται πάντα από αντικειμενική ανάγκη και επηρεάζεται από την ποιοτική και ποσοτική σημασία της προσφοράς των εν λόγω υπηρεσιών.

1.4.10. Η επίδραση της κοινωνικής προστασίας

1.4.10.1. Η αυξανόμενη ζήτηση κοινωνικής και ιατρικής κάλυψης ασκεί συνεχή πίεση στη δυναμική του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Αυτός ο παράγοντας, που συνδέεται σημαντικά με τον προηγούμενο, έχει να κάνει περισσότερο με τη ζήτηση περίθαλψης, την οποία λίγο ως πολύ καλύπτει, παρά με την προσφορά περίθαλψης.

1.4.10.2. Κάθε κράτος οργανώνει το δικό του σύστημα κοινωνικής προστασίας σε συνάρτηση με τα δικά του κριτήρια.

1.4.10.3. Το ζήτημα πλέον που έχει τεθεί από την αύξηση των μετακινήσεων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλει την πλήρη γνώση κάθε συστήματος κοινωνικής προστασίας και οδηγεί, είτε το θέλουμε ή είτε όχι, σε σύγκριση.

1.4.10.4. Πολυάριθμα ερωτήματα συνδέονται πλέον με την ελεύθερη διακίνηση των ασθενών και κυρίως με τη γνώση της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών εξέλιξης.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Βάσει των διαπιστώσεων που γίνονται στο σημείο 1, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιθυμεί να συνειδητοποιηθούν επειγόντως και σοβαρά οι πολλαπλές πτυχές των πολιτικών υγειονομικής περίθαλψης. Κρίνει ότι αυτή η ανάγκη ενίσχυσης της εμπειρογνομosύνης και της αναζήτησης κοινών στόχων πρέπει να συμπληρώσει τη συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Συνέλευση λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική της διεύρυνσης της Ένωσης.

2.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει ένα φιλόδοξο και αναγκαίο πρόγραμμα εργασίας στα ακόλουθα εγκάρσια θέματα:

- την αξιολόγηση της επίδρασης των διαφόρων παραγόντων επί της υγείας,
- την υγεία στις υποψήφιες χώρες,
- τις ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση στις ιατροφαρμακευτικές φροντίδες,
- την γήρανση και το ζήτημα της υγείας,
- την προώθηση ορθών πρακτικών και της αποτελεσματικότητας στον τομέα της υγείας.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.3. Τα θέματα αυτά που προώθησε η Επιτροπή και το πρόγραμμα δημόσιας υγείας παρουσιάζουν ειδικότερα ενδιαφέρον για τη μελλοντική συζήτηση σχετικά με την χάραξη της διατομεακής πολιτικής, την κινητικότητα των ασθενών, και το μέλλον της περίθαλψης των ηλικιωμένων ατόμων.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή παρατηρεί ότι η συγκριτική ανάλυση των συστημάτων περίθαλψης επιφέρει πολυσύνθετες στρατηγικές θεωρήσεις όπως, για παράδειγμα, το ζήτημα της γήρανσης: σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού εξαρτάται από την οικογενειακή διάθρηση, την κινητικότητα των ηλικιωμένων, τις τυπολογίες ιατρικών καταναλώσεων, την συνεχιζόμενη αύξηση της τιμής των τεχνολογιών.

2.5. Η ποιότητα και η δυνατότητα καθολικής πρόσβασης στα συστήματα απαιτούν την εφαρμογή συστημάτων ελέγχου προκειμένου να διασφαλισθεί η δημοσιονομική βιωσιμότητα.

2.6. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί, επίσης, ότι αυτό αφορά όλες τις πολιτικές, κυρίως τις οικονομικές και κοινωνικές, και ότι σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η στενή σχέση μεταξύ της κατάστασης της υγείας και της απασχολησιμότητας καθώς και άλλες πτυχές όπως η ηλικία και οι συντάξεις και τονίζει ότι συχνά οι προσδοκίες δεν βρίσκουν ανταπόκριση.

Όλες βασίζονται σε τρεις αρχές: στη στήριξη μιας ορθά ενημερωμένης οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, στην αρχή της αλληλεγγύης, που αποτελεί ουσιαστική ευρωπαϊκή αξία και, τέλος, σε μια ευφυή και αποτελεσματική πολιτική πρόληψης.

2.7. Ο συντονισμός των πολιτικών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, όπως και στην περίπτωση των συντάξεων, οδηγεί σε πολλά ερωτήματα:

- προσδιορισμό του συστήματος περίθαλψης,
- ρόλος και σημασία των συμπληρωματικών συμβατικών συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης,
- αναγκαιότητα διαφοροποίησης της περίθαλψης της υγείας και της άνεσης.

2.8. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφέρει και τους ακόλουθους λόγους:

- για ορισμένους, το ζήτημα που τίθεται από την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος προκαλεί αναπόφευκτα προβληματισμό σχετικά με τον προσδιορισμό των «υπηρεσιών γενικού συμφέροντος» στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, κυρίως με την οριοθέτηση των πρακτικών συνεπειών αυτού του προσδιορισμού.
- η περίθαλψη απαιτεί ειδικευμένο προσωπικό με υψηλά προσόντα ενώ η σημασία των επαγγελματιών παροχής υπηρεσιών, ιδίως στα ηλικιωμένα άτομα, απαιτεί την υιοθέτηση προγραμμάτων δια βίου κατάρτισης.

- η δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτών των πολιτικών υγειονομικής περίθαλψης οδηγεί, σε συνεχή ή τακτική βάση, στη διεύρυνση του πεδίου προβληματισμού, στο άμεσο μέλλον, κυρίως σε ό,τι αφορά τη διάθεση των πόρων και τον προορισμό τους.

2.9. Τα ερωτήματα αυτά εκφράζονται με διαφορετικό τρόπο στα διάφορα κράτη, ανάλογα με τις πολιτικές και κοινωνικοπολιτιστικές παραδόσεις. Η διαπίστωση των διαφορών αυτών δεν αναιρεί τη σημασία των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη και δεν αποτρέπει την αναζήτηση κοινών τρόπων ανταλλαγών, απόκτησης γνώσεων, και εξεύρεσης λύσεων.

3. Προκλήσεις και προβληματικές

Πρέπει να τονιστεί το ενδιαφέρον του θέματος «υγειονομική περίθαλψη και περίθαλψη ηλικιωμένων ατόμων: υποστήριξη των εθνικών στρατηγικών που αποβλέπουν σε υψηλό επίπεδο προστασίας».

Φυσικά, το θέμα αυτό είναι επίκαιρο και δικαιολογεί ένα στρατηγικό προβληματισμό των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

3.1. Η σκοπιμότητα του προβληματισμού αυτού στηρίζεται σε πολλές στρατηγικές επιταγές:

- οι συνεχείς δυσκολίες των εθνικών δημόσιων αρχών προκειμένου να μειώσουν τις υγειονομικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών του πληθυσμού και των διαφόρων περιφερειών, να ελέγξουν τις δαπάνες υγείας, όποια και εάν είναι η φύση, η οργάνωση, και η λειτουργία των συστημάτων υγείας
- η απουσία πραγματικών κοινοτικών αρμοδιοτήτων σχετικά με τα καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης (εκτός από τους κανονισμούς συντονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και υπόλοιπους) όπως, επίσης, και σχετικά με τις πολιτικές υγείας που προωθούνται στους κόλπους κάθε κράτους μέλους που δεν δικαιολογούν τη συνέχιση της πολιτικής αδιαφορίας για τις προβληματικές αυτές λόγω ακριβώς των παρατηρήσεων που αναφέρθηκαν πιο πάνω
- η προοπτική της προσχώρησης το 2004 10 νέων κρατών μελών θα πρέπει να ωθήσει τις σημερινές 15 χώρες μέλη στη γνώση και στην πιο αυστηρή παρακολούθηση της προβληματικής στα θέματα της υγείας
- η εξέλιξη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου διευκολύνει με την πάροδο του χρόνου μια μεγαλύτερη ελευθερία πρόσβασης στην περίθαλψη σύμφωνα με υπερεθνικά κριτήρια

— η ανάπτυξη της ελεύθερης διακίνησης των ατόμων, των ασθενών, των επαγγελματιών, που διευκολύνεται από την οικονομική ανάπτυξη και την αυξανόμενη ολοκλήρωση των εθνικών αγορών, προς όφελος μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς δικαιολογεί επίσης τον προβληματισμό αυτό.

3.2. Το νέο άρθρο 137 ΕΚ (της συνθήκης της Νίκαιας) επιτρέπει στις αρχές της ΕΕ να υιοθετούν κοινοτικές οδηγίες μόνο σχετικά με ελάχιστες προδιαγραφές στα θέματα κοινωνικής προστασίας και σύμφωνα με τον κανόνα της ομοφωνίας.

Ενώπιον των σημαντικών προκλήσεων που αποτελούν για την Ευρωπαϊκή Ένωση τα προβλήματα υγείας, η συνοχή της, η ικανότητά της να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική οικονομία η οποία βασίζεται στη γνώση, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής έγκειται στην προώθηση της συνειδητοποίησης των προκλήσεων αυτών.

3.2.1. Όσον αφορά την προβληματική της ελεύθερης διακίνησης των ασθενών, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου εξελίσσεται σημαντικά με την πάροδο του χρόνου οργανώνοντας στην πράξη το δίκαιο της ελεύθερης διακίνησης των ασθενών από την οπτική των θεμελιωδών δικαιωμάτων που θεσπίζονται από τις κοινοτικές συνθήκες ξεπερνώντας έτσι τις έντονες αντιφάσεις των εθνικών συστημάτων περίθαλψης και ασφάλισης υγείας.

3.2.2. Η λογική αυτή απεικονίζεται από το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει προωθήσει εδώ τρία χρόνια μια μεταρρύθμιση του κοινοτικού κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 (άρθρο 22 του Κανονισμού) και προτίθεται να εγγράψει το πεδίο της υγείας στα άρθρα 49 και 50 της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

3.2.3. Άλλη παράδειγμα της νέας κατάθεσης πραγμάτων είναι η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (υπόθεση C-326/00 IKA κατά Βασιλείου Ιωαννίδη). Όσον αφορά την υποχρέωση ενός κράτους μέλους να αναλάβει τα ιατρικά έξοδα ενός συνταξιούχου που επισκέπτεται άλλο κράτος μέλος χωρίς αυτή η ανάληψη να υποβάλλεται σε διαδικασίες έγκρισης και σε όρους Οι συνέπειες της απόφασης είναι σαφείς: ένας ασθενής έστω και εάν πάσχει από χρόνια ασθένεια μπορεί να τύχει περίθαλψης σε ένα κράτος με την ευκαιρία της μετακίνησής του.

3.3. Η κινητικότητα δεν αφορά μόνο τους ασθενείς αλλά και τους επαγγελματίες της υγείας. Η εξέλιξη των συστημάτων περίθαλψης επιτρέπει να εμφανιστούν κίνδυνοι έλλειψης επαγγελματιών της υγείας σε ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό.

3.3.1. Αυτός ο κίνδυνος έλλειψης αυξάνει συνεχώς. Ορισμένα κράτη κατορθώνουν να διατηρήσουν μια προσφορά ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης προσφεύγοντας ολοένα και περισσότερο σε επαγγελματίες (ιατρούς, νοσοκόμους) που προέρχονται από χώρες όπου αυτό το εργατικό προσωπικό πλεονάζει ακόμη.

3.3.2. Υπάρχουν ενδείξεις πως η ισορροπία αυτή είναι ασταθής και ότι στην Ευρώπη των 15 πρόκειται να αναπτυχθεί δημογραφική κρίση των επαγγελματιών της υγείας. Ένα θέμα που δεν έχει ακόμα εξεταστεί επαρκώς είναι το ερώτημα ποια θα είναι η κατάσταση που θα προκύψει στο θέμα αυτό μετά τη διεύρυνση σε μια Ευρώπη των 25.

3.4. Η προοπτική αυτή τείνει να υποστηρίξει μια συντονισμένη και οργανωμένη στρατηγική, που αποβλέπει στην ανάλυση και πρόβλεψη των προβλημάτων, στη διευκόλυνση της επαγγελματικής κινητικότητας των παραγόντων χωρίς ταυτόχρονα να αποσταθεροποιεί τα εθνικά συστήματα των νέων κρατών μελών της Ένωσης.

Πάντως, η προώθηση της διασυνοριακής κινητικότητας δεν θα επιτρέψει από μόνη της σε καμία περίπτωση να καταπολεμηθεί η προβλεπόμενη έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί σε μόνιμη βάση η ζήτηση εργατικού δυναμικού στον τομέα των ιατροφαρμακευτικών φροντίδων, πρέπει να ληφθούν μέτρα τα οποία θα εγγυηθούν την ελκυστικότητα των εν λόγω επαγγελμάτων και θα ενθαρρύνουν τους εργαζόμενους να παραμείνουν στον τομέα, προσφέροντας κυρίως μια θετική εικόνα της ποιότητας των εν λόγω θέσεων απασχόλησης και πρωτοβουλίες κατάρτισης και προώθησης της διαφάνειας της επαγγελματικής εξέλιξης.

3.4.1. Τα προβλήματα του τομέα των ιατροφαρμακευτικών φροντίδων που συνδέονται με τη διεύρυνση της ΕΕ προκύπτουν από τον κίνδυνο ορισμένα κράτη να μην επιδώσουν να αντιμετωπίσουν την ανάπτυξη των συστημάτων υγείας ως εθνική προτεραιότητα.

3.4.2. Υφίσταται επίσης κίνδυνος κορεσμού των επιπέδων των κοινωνικών και υγειονομικών εγγυήσεων. Θα μπορούσε να υπάρξει φυγή επαγγελματιών και ασθενών προς τα κράτη μέλη που διαθέτουν καλύτερη υγειονομική οργάνωση. Τα παραδείγματα του τύπου αυτού αφθονούν. Χωρίς να αντιστρατεύεται κανείς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων, θα πρέπει τα κράτη μέλη που διαθέτουν λιγότερο αναπτυγμένα ή λιγότερο αποτελεσματικά συστήματα υγείας σε σχέση με τα άλλα, να καταβάλλουν δημοσιονομικές οργανωτικές και ποιοτικές προσπάθειες προκειμένου να πετύχουν την αύξηση του επιπέδου της πολιτικής όσον αφορά την εθνική υγεία σε σχέση με το κοινοτικό σύνολο.

3.5. Ενώπιον των προκλήσεων αυτών, οι δημόσιες αρχές και οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των συστημάτων φαίνονται ανίσχυροι λόγω της ιδιαίτερης πολυπλοκότητας των προβλημάτων και των οικονομικών πιέσεων.

3.5.1. Καμία χώρα της Ένωσης δεν ισχυρίζεται ότι έχει επιλύσει τα προβλήματα αυτά. Ωστόσο, όλες οι χώρες μέλη πρέπει να επιδώσουν ένα κοινό στόχο, δηλαδή την ανάπτυξη μιας μεθόδου διαχείρισης και εκτίμησης των αναγκών υγείας που να είναι συνεκτική στις αρχές της, και να διαθέτει ευέλικτες μεθόδους.

3.5.2. Η δημογραφική γήρανση αποτελεί αμετάκλητο δεδομένο. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, αντιπροσωπεύει μια μη δυνάμενη να μειωθεί ετήσια άνοδο των δαπανών υγείας μεταξύ 0,4 και 1,5 % ετησίως ανάλογα με τις εθνικές καταστάσεις και τους τύπους ανάληψης των δαπανών υγείας και γήρανσης. Θα πρέπει να χαρακτηθούν προσαρμοσμένες πολιτικές για την αντιμετώπιση των κινδύνων ανικανότητας και εξάρτησης του πληθυσμού.

3.6. Η ιατρική κατανάλωση υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ιατρικών προϊόντων παραμορφώνεται βαθμιαία και αυξάνει τη δημοσιονομική της πίεση στο συνολικό κόστος.

Για το λόγο αυτό οι μεταρρυθμίσεις της υγείας που θα πρέπει να υποστηριχθούν στο μέλλον πρέπει να εστιαστούν στην πρόληψη, στην προώθηση της υγείας, και στην ανάπτυξη της βασικής ιατρικής.

3.6.1. Για την αντιμετώπιση των πολυσύνθετων και δαπανηρών προβλημάτων αυτών, οι προσπάθειες πρέπει να στραφούν προς μία πιο ορθολογική χρήση των πόρων και την υιοθέτηση νέων προσεγγίσεων της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Θα πρέπει να προωθηθούν οι πολυλειτουργικές και συντονισμένες υπηρεσίες εγγύτητας στο σύνολο της επικράτειας. Απαιτείται ένα πνεύμα συντονισμού παραγόντων και υπευθύνων της υγείας. Επίσης, η κατ' οίκον περίθαλψη — νοσοκόμοι, γηριατρικές υπηρεσίες, κατ' οίκον νοσηλεία — είναι τρεις πρωταρχικοί τομείς μεταξύ άλλων.

3.6.2. Οι παραδοσιακές νοσοκομειακές διαρθρώσεις θα πρέπει να μεταρρυθμιστούν. Πρέπει, συνεπώς, να διευκολυνθεί ένα βαθμιαίο δίκτυο παροχής υπηρεσιών που κυμαίνεται από το γενικό νοσοκομείο ως τις πιο ειδικές περιθαλψεις. Στο πνεύμα αυτό, είναι απαραίτητες οι διασυνοριακές και διαπεριφερειακές συνεργασίες. Υφίστανται πειραματικές εμπειρίες που θα πρέπει να ενθαρρυνθούν.

3.6.3. Τέλος, η εξέλιξη των συστημάτων υγείας διέρχεται από μια δυναμική των επαγγελματιών και των ικανοτήτων. Η αναγνώριση νέων ιατρικών ειδικοτήτων δεν μπορεί να γίνει χωρίς προηγούμενη ορθολογική οργάνωση των ιατρικών κλάδων και αξιοποίηση των παραϊατρικών επαγγελματιών.

3.7. Όσον αφορά το πρόβλημα της δημοσιονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων υγείας, πρέπει να σημειωθεί η συνέχιση των σημαντικών ποσοτικών και ποιοτικών εννοιολογικών διαφορών μεταξύ των συστημάτων.

3.7.1. Ο καθορισμός και η εφαρμογή της έννοιας του εγγυημένου κατώτερου ορίου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ιατρικών αγαθών βαθμιαίως καθίσταται πραγματικότητα.

3.7.2. Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο να προωθηθεί μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία που θα αποβλέπει στον προσδιορισμό των παροχών, των προϊόντων υγείας, και των θεραπευτικών πρωτοκόλλων που συνδέονται με τις κυριότερες γνωστές παθολογίες σε μια προσπάθεια αξιοποίησης και «αμοιβαίας αναγνώρισης». Με τον τρόπο αυτό, η δημόσια χρηματοδότηση θα έχει περισσότερη προτεραιότητα και τα συστήματα περίθαλψης θα είναι πιο αποτελεσματικά.

3.7.2.1. Αυτή η επιταγή διασφάλισης στο σύνολο του πληθυσμού μιας ευρύτατης πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για όλους, ενός κατώτατου ορίου δικαιωμάτων και παροχών, σημαίνει ότι πρέπει να προχωρήσουμε πέρα από την απλή μεταρρύθμιση των ελάχιστων επιπέδων που έχει εξαγγελθεί σήμερα από την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Σχετίζεται με την αξιοπιστία της ανάπτυξης της ΕΕ, τη διεύρυνσή της, και τη σταθερότητα των εθνικών συστημάτων.

3.7.3. Αυτή η μέθοδος αξιολόγησης για την ανάληψη των αναγκών υγείας είναι συμβατή με τη διατήρηση μιας λογικής αλληλεγγύης και θα προσφέρει περισσότερο στην άμεση αίσθηση ευθύνης των επαγγελματιών και των ασθενών.

3.7.4. Όσον αφορά την μικρότερης προτεραιότητας περίθαλψη που δεν σχετίζεται με τη λογική δημόσιας υγείας, μπορεί να προσφύγει κανείς σε τύπους επικουρικής ασφάλισης⁽¹⁾.

3.8. Θεωρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πρέπει να υποδείξει τη δημιουργία ενός οργάνου παρατήρησης, ανάλυσης, και ανταλλαγής απόψεων για τις εθνικές πολιτικές υγείας όσον αφορά τις πολυάριθμες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα συστήματα περίθαλψης. Αυτό το εγχείρημα σέβεται πλήρως τις θεμελιώδεις αρχές των συνθηκών, κυρίως την αρχή της επικουρικότητας και της εθνικής αρμοδιότητας. Η προσέγγιση αυτή συμπληρώνει τη δράση που προέβλεψε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.9. Όσον αφορά τη διαδικασία βελτίωσης της ποιότητας της περίθαλψης, μπορεί να αντιμετωπισθεί ένα εγχείρημα τύπου «σύγκρισης των επιδόσεων». Οι περισσότερες από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν αρχίσει στα πλαίσια της ΕΕ καθιστούν έκδηλη την προσπάθεια των δημόσιων αρχών και των οργάνων διαχείρισης να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των νοσοκομειακών συστημάτων καθώς και την προσφυγή στις διαδικασίες βεβαίωσης και πιστοποίησης της ποιότητας της περίθαλψης.

3.9.1. Αυτή η πρωτοβουλία ξεπερνά τις διαφορές αντίληψης και οργάνωσης των εθνικών συστημάτων υγείας.

3.9.2. Θα μπορούσαν να προωθηθούν ευφυή κοινοτικά μέσα για τη σήμανση και τις πρωτοβουλίες βελτίωσης καινοτόμων θεραπευτικών τεχνολογιών βάσει ιατρικο-οικονομικά κριτήρια.

3.9.3. Στο ίδιο πνεύμα, η Ένωση θα πρέπει να διασφαλίσει στον πληθυσμό της υγειονομικά και νοσοκομειακά κέντρα αριστείας που δεν θα πρέπει να χαρακτηρίζουν μόνο τα πιο πλούσια κράτη.

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τη «Συμπληρωματική ασφάλιση ασθενείας» — ΕΕ C 204 της 18.7.2000.

4. Οι πολιτικές ευθύνες

4.1. Μολονότι η οργάνωση και η χρηματοδότηση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης εξαρτάται από τις εσωτερικές πολιτικές των κρατών, υφίστανται τρεις προβληματικές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης:

4.2. Το άρθρο 152 της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τη δημόσια υγεία εγγυάται ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Ωστόσο, το άρθρο αυτό, μολονότι σχετίζεται με τη δημόσια υγεία και ειδικότερα με αυτή που συνδέεται με όλα τα προβλήματα πρόληψης, έχει λιγότερη ισχύ από άποψη πολιτικής της υγείας.

4.3. Μολονότι οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς επιβάλλουν στις εθνικές πολιτικές να συμμορφώνονται με τους εσωτερικούς κανόνες, υφίστανται συχνά δικαιολογημένα όρια στα κράτη που δεν έχουν αναγνωρίσει ακόμη στο πεδίο αυτό την ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων, των αγαθών και των υπηρεσιών.

4.4. Η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και ο αντίκτυπος των δαπανών στον τομέα της περίθαλψης που έχουν συνέπειες στις δημόσιες δαπάνες των κρατών έχουν πλαισιωθεί από το σύμφωνο σταθερότητας και σύγκλισης.

5. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

5.1. Λαμβάνοντας υπόψη τις αντίστοιχες αρμοδιότητες των κρατών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις προβληματικές που έχουν τεθεί, καθώς και την παρέμβαση πολυάριθμων παραγόντων, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτείνει σειρά μέτρων που προέρχονται από την εφαρμογή της ανοικτής μεθόδου συντονισμού με την οποία μπορούν να οριστούν οι προαναφερόμενοι στόχοι και οι αρχές σε μια προσέγγιση σχετική με την υγειονομική περίθαλψη καθώς και τη μακροχρόνια περίθαλψη των ηλικιωμένων:

5.1.1. Συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών και κατάρτιση πινάκων δραστηριότητας, στόχων και αρχών σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.1.2. Ισχυρή και υποστηριζόμενη πολιτική απασχόλησης: η ιατρική δημογραφία εμφανίζεται ήδη σποραδικά, και θα πρέπει να αναληφθούν τοπικές και εθνικές πρωτοβουλίες προκειμένου να πολλαπλασιαστεί η προσφορά χωρίς να περιμένουμε τη ζήτηση. Είναι, κυρίως, επιτακτικό να επιτευχθεί η οριστική σύνταξη της οδηγίας για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και των ικανοτήτων.

5.1.3. Γενικευμένη προώθηση των δεικτών ποιότητας της περίθαλψης: ορθές πρακτικές τεχνικών, πιστοποίηση του προσωπικού, έγκριση των εγκαταστάσεων.

5.1.4. Υποστήριξη μιας γενικευμένης πολιτικής ενημέρωσης και επικοινωνίας για τα σημερινά συστήματα, τις σημερινές διαρθρώσεις και τις πολιτικές που εφαρμόζονται.

5.1.5. Δημιουργία ευρωπαϊκού χάρτη ασφάλισης κατά ασθενειών, που θα επιτρέπει την ελεύθερη διακίνηση και την αναγνώριση των κεκτημένων δικαιωμάτων, κυρίως όσον αφορά τις ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού ή τα ηλικιωμένα άτομα ⁽¹⁾.

5.2. Στην περίπτωση αυτή, δεν προβλέπεται ακόμη η εφαρμογή της ανοικτής μεθόδου συντονισμού για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

5.2.1. Η ταχεία εφαρμογή της είναι απαραίτητη.

Οι φιλοδοξίες της πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

- Εκσυγχρονισμός των εθνικών συστημάτων, μέσω της ανάπτυξης ενός προγράμματος ποιοτικής υγειονομικής περίθαλψης.
- Καλύτερη συνεργασία των κρατών μελών.

Η συνεργασία αυτή θα επιτρέψει τον προσδιορισμό κοινών στόχων, εάν είναι δυνατόν στα θέματα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της φροντίδας των ηλικιωμένων, στόχοι που θα πρέπει να οδηγήσουν σε εθνικά προγράμματα δράσης που θα επιτρέψουν την τακτική κατάρτιση συνθετικών εκθέσεων.

5.2.2. Στα πλαίσια αυτά, η επιλογή αξιόπιστων δεικτών θα επιτρέψει την καταμέτρηση των ακολουθούμενων πολιτικών, των προκλήσεων που τέθηκαν το 2001 – δυνατότητα πρόσβασης, ποιότητα, και δημοσιονομική βιωσιμότητα – και θα πρέπει να λάβουν υπόψη τις προβλέψεις για τη δημογραφική εξέλιξη, την αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων, την προοδευτική μείωση του χρόνου εργασίας.

5.2.3. Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού, εάν εφαρμοστεί σωστά, μπορεί να απαντήσει στον αντίκτυπο του κοινωνικού δικαίου στα εθνικά συστήματα ασφάλισης, ασθενείας και κυρίως στον συνυπολογισμό των νέων δικαστικών προόδων που ενδεχόμενα λαμβάνονται μέρα με την ημέρα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά τη συζήτηση των διαφόρων υποθέσεων.

5.2.4. Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού θα πρέπει να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α) Ποια μπορεί να είναι τα προσεχή στάδια της διαδικασίας αυτής στα θέματα της ασφάλισης ασθενείας;
- β) Μπορεί να προβλεφθεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών στα θέματα διαπίστευσης, αξιολόγησης, ή προδιαγραφών, η εφαρμογή ποιοτικών προδιαγραφών, ο προσδιορισμός των όρων πραγματικής ισοδυναμίας των προσόντων, η αμοιβαία αναγνώριση των πρακτικών;

⁽¹⁾ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εισαγωγή της Ευρωπαϊκής Κάρτας Ασφάλισης Υγείας — COM(2003) 73 τελικό.

- γ) Στα θέματα μείωσης του κόστους, ποια μπορεί να είναι τα οφέλη από τις ανταλλαγές ορθών πρακτικών, λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς των εθνικών συστημάτων;
- δ) Ποια είναι η πορεία της διαδικασίας του δείκτη ποιότητας σχετικά τόσο με τις διαρθρώσεις όσο και τις πρακτικές;
- ε) Με ποιο τρόπο μπορεί να βελτιωθεί η πολιτική διάθεσης των προϊόντων υγείας, με καλύτερη συνεκτίμηση της επιταγής της καινοτομίας, την απαίτηση των αναπτυσσόμενων χωρών για πρόσβαση στα προϊόντα που είναι απαραίτητα για την καταπολέμηση μαστιγών όπως το έιτς (βλ. μελλοντικές συζητήσεις του ΔΟΕ και εφαρμογή των συμφωνιών της Ντόχα) και την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σπατάλης;
- στ) Ο συντονισμός των εθνικών ρυθμίσεων στον τομέα του διασυνοριακού εμπορίου φαρμάκων δεν θα πρέπει να έχει ως συνέπεια μείωση του επιπέδου των παροχών όσον αφορά τη διάθεσή τους και την παροχή συμβουλών στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Για να τεθεί σε εφαρμογή αυτή η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού, να καταστεί ευκρινής και αξιόπιστη, και να αποκτήσει σταθερό

περιεχόμενο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί απαραίτητη τη δημιουργία μιας ελαφράς, ευέλικτης, και αποτελεσματικής διάρθρωσης η οποία θα είναι αρμόδια για μια σειρά προτεραιοτήτων δράσης που αναφέρονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

6. Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιθυμεί να καταστούν οι προκλήσεις της υγείας τομέας παρέμβασης σύμφωνα με το υφιστάμενο πολιτικό και νομικό πλαίσιο της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να αναπτυχθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο «ευφυή» συλλογικά συστήματα πέραν των συζητήσεων για το «γίγνεσθαι» των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την ανάγκη για πολιτική βούληση προκειμένου να διευκολυνθεί η γνώση των υγειονομικών πραγματικοτήτων και να αξιοποιηθούν οι άριστες καινοτόμες πρακτικές στον ιατροφαρμακευτικό και κοινωνικό τομέα. Για το λόγο αυτό, προτίθεται να προτείνει τη δημιουργία αποτελεσματικών οργάνων για να διασφαλιστεί σε όλους τους πολίτες της ΕΕ το θεμελιώδες δικαίωμα σε μια καλύτερη υγεία.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Δεύτερη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή»

(COM(2003) 34 τελικό)

(2003/C 234/12)

Στις 30 Ιανουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Δεύτερη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. P. Barros Vale.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 114 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1.1. Η Επιτροπή δημοσίευσε, στις 30 Ιανουαρίου, τη Δεύτερη έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, η οποία περιλαμβάνει ένα ευρύ και ενδιαφέρον σύνολο στατιστικών που προσφέρουν μια γενική θεώρηση της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, κυρίως όσον αφορά δείκτες κατάλληλους για την ανάλυση του σημαντικού αυτού θέματος.

1.1.2. Η Δεύτερη Έκθεση Προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή εγγράφεται στα πλαίσια της προετοιμασίας των προτάσεων της Επιτροπής για το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή μετά από το 2006. Η έκθεση αυτή, στο πρώτο μέρος της, ενημερώνει την ανάλυση για τη συνοχή που παρουσιάστηκε στη Δεύτερη Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή και στην Πρώτη Έκθεση Προόδου και, στο δεύτερο μέρος, προβαίνει σε συνθετική εξέταση της κατάστασης του προβληματισμού εντός της ΕΕ σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή.

1.1.3. Πέρα από τα συγκεντρωμένα και επεξεργασμένα πραγματικά στοιχεία, που παρουσιάζονται στο παράρτημα της δεύτερης αυτής έκθεσης, η Επιτροπή επιχειρεί μια προσέγγιση σχετικά με το στάδιο όπου βρίσκεται η συζήτηση που αναπτύσσεται για τη σημερινή πραγματικότητα και για τις μελλοντικές προοπτικές, η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική στη συγκεκριμένη φάση, υπό το πρίσμα της μεταρρύθμισης της Περιφερειακής Πολιτικής από το 2007.

1.1.4. Τον τελευταίο καιρό υπήρξαν πλούσιες συμβολές από τους διάφορους φορείς σχετικά με την οικοδόμηση της μελλοντικής αυτής Περιφερειακής Πολιτικής, στις οποίες περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και η διοργάνωση θεματικών σεμιναρίων με θέματα όπως «Οι προτεραιότητες για την Ένωση και για τις Περιφέρειες», «Προτεραιότητες σε θέματα απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής», «Ορεινές ζώνες» και «Αστικές ζώνες».

1.2. Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή: σημερινή κατάσταση και τάσεις σε μια διευρυμένη Ευρώπη

1.2.1. Παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια σε θέματα συνοχής, η Έκθεση αναφέρει ότι οι ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών και, κυρίως, μεταξύ των περιφερειών, εξακολουθούν να είναι σημαντικές και θα επιδεινωθούν ακόμη περισσότερο σε μια Ευρώπη διευρυμένη σε 25 κράτη μέλη.

1.2.2. Τα στοιχεία που παρέχει η Έκθεση δείχνουν διπλασιασμό της διαφοράς εισοδήματος μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων περιφερειών. Πράγματι, ο λόγος του εισοδήματος ανά κάτοικο των 10 % πλουσιότερων περιφερειών (ως τέτοιες ορίζονται εκείνες που παρουσιάζουν υψηλότερο εισόδημα, συγκεντρώνοντας 10 % του πληθυσμού) προς το εισόδημα ανά κάτοικο των 10 % φτωχότερων περιφερειών (ως τέτοιες ορίζονται εκείνες που παρουσιάζουν χαμηλότερο εισόδημα, συγκεντρώνοντας 10 % του πληθυσμού) είναι 2,6 στην ΕΕ των 15, θα ανέλθει σε 4,4 σε μία ΕΕ 25 μελών και θα φθάσει σε 6 σε μία ΕΕ 27 μελών.

1.2.3. Σύμφωνα με την Έκθεση, 48 περιφέρειες των σημερινών κρατών μελών (που συγκεντρώνουν το 18 % του πληθυσμού της ΕΕ) παρουσιάζουν εισόδημα ανά κάτοικο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) κατώτερο του ορίου του 75 % του μέσου όρου της ΕΕ15 (στοιχεία του 2000). Σε μια Ευρώπη διευρυμένη σε 25 μέλη, ένα σύνολο 67 περιφερειών (που θα συγκεντρώνουν το 26 % του πληθυσμού) θα εμφανίζουν επίπεδο εισοδήματος ανά κάτοικο κατώτερο του 75 % και, μεταξύ των σημερινών κρατών μελών, μόνο 30 περιφέρειες (το 12 % του πληθυσμού της σημερινής ΕΕ15) θα είναι επιλέξιμες στο πεδίο του Στόχου 1.

1.2.4. Σε μία διευρυμένη Ευρώπη, οι περιφερειακές ανισότητες σε θέματα απασχόλησης θα αυξηθούν επίσης. Το ποσοστό ανεργίας θα είναι, κατά μέσον όρο, 2,4 % για το 10 % του πληθυσμού που ζει στις πιο ευημερούσες περιφέρειες και, κατά μέσον όρο, 22,6 % για το 10 % του πληθυσμού που ζει στις πλέον μειονεκτικές περιφέρειες.

1.2.5. Η γήρανση του πληθυσμού σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης θα προκαλέσει, επίσης, πολλές μεταβολές στη νέα πραγματικότητα που θα συνιστά η διευρυμένη Ένωση.

1.2.6. Η ένταξη των υποψηφίων χωρών θα επιφέρει μείωση του ποσοστού απασχόλησης στο εσωτερικό της Ένωσης και θα έχει σημαντική επίδραση επί της τομεακής κατανομής της απασχόλησης. Το σχετικό βάρος της αγροτικής απασχόλησης θα ανέλθει από 4,4 % στην ΕΕ15 σε 5,5 % στην ΕΕ25 (7,6 στην ΕΕ27), ενώ το μερίδιο που αφορά τον τομέα των υπηρεσιών θα μειωθεί, και εκείνο που αφορά τη βιομηχανία θα διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα.

1.2.7. Η Έκθεση επισημαίνει επίσης ότι εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ χωρών και περιφερειών όσον αφορά διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν την πραγματική σύγκλιση και φανερώνει την καθαρά μειονεκτική κατάσταση των σημερινών χωρών της συνοχής.

1.2.8. Ακόμη, ένα χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα συνδυάζεται με χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και με μικρότερη δραστηριότητα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας. Τα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, με τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στους κλάδους της υψηλής τεχνολογίας και με το επίπεδο των δαπανών για E & A, παρουσιάζουν τεράστιες αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών, με καθαρά μειονεκτική κατάσταση για τις χώρες της Νότιας Ευρώπης, που εμφανίζουν χαμηλότερες τιμές σε διάφορους δείκτες, και οι αποκλίσεις αυτές είναι ακόμη πιο έντονες σε περιφερειακό επίπεδο.

1.2.9. Από την άλλη πλευρά, η Έκθεση αξιολογεί θετικά το οικονομικό δυναμικό μιας διευρυμένης Ευρώπης, επειδή οι υποψήφιας χώρες παρουσιάζουν, γενικά, υψηλότερο ποσοστό οικονομικής ανάπτυξης από των σημερινών κρατών μελών και επειδή, γενικά, θα συμβάλουν στην ανύψωση του μέσου επιπέδου εκπαίδευσης στην Ένωση.

1.3. Οι συζητήσεις σχετικά με το μέλλον της Πολιτικής για τη Συνοχή

1.3.1. Η σύνοψη των συζητήσεων που παρουσιάζεται στο δεύτερο μέρος της Έκθεσης φανερώνει τη σημασία του προβληματισμού σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή.

1.3.2. Τα κυριότερα θέματα που συζητήθηκαν τοποθετήθηκαν στο επίπεδο των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή και στη συμβολή των άλλων κοινοτικών πολιτικών προς το στόχο της συνοχής.

1.3.3. Φαίνεται ότι υπάρχει κοινή συναίνεση, στην παρούσα φάση της συζήτησης, ως προς το ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και να επικεντρωθεί σ' αυτές η κύρια προσπάθεια των χρηματοδοτικών πόρων που τίνονται στη διάθεση της πολιτικής αυτής της Ένωσης. Η προτεραιότητα αυτή είναι ακόμη περισσότερο σημαντική, δεδομένου ότι, με τη νέα κατάσταση που θα προκύψει από την προσεχή διεύρυνση, η συντριπτική πλειονότητα των νέων περιφερειών θα εντάσσονται στην κατηγορία των «περιφερειών με καθυστέρηση ανάπτυξης», οι οποίες, σύμφωνα με τα ισχύοντα (από το 1989) κριτήρια, που φαίνεται ότι όλοι συμφωνούν για τη διατήρησή τους, είναι εκείνες που πληρούν τη συνθήκη να διαθέτουν έως το 75 % του μέσου όρου του ΑΕγχΠ ανά κάτοικο, σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης. Εν τω μεταξύ, εμφανίζονται διάφορες προτάσεις και ιδέες που συνηγορούν προς το να συμπληρωθεί το στατιστικό αυτό κριτήριο και με άλλα, όπως η κατάσταση της απασχόλησης, το ποσοστό απώλειας πληθυσμού, η παραγωγικό-

τητα, το διαπιστωμένο επίπεδο δημοσιονομικής εκτέλεσης, καθώς και ο ίδιος ο περιφερειακός χαρακτήρας των εν λόγω περιοχών.

1.3.4. Η προτεραιότητα αυτή δεν σημαίνει, ωστόσο, όσον αφορά τις σχετικές απόψεις, ότι θα πρέπει να εγκαταλειφθούν οι δράσεις που αναπτύσσει η Ένωση εκτός των περιφερειών με καθυστέρηση ανάπτυξης. Στις περιφέρειες αυτές, διαπιστώνεται ότι γίνεται πολύς λόγος για τις προσπάθειες που πρέπει να καταβληθούν κυρίως σε θέματα όπως οι αστικές ζώνες σε κρίση, ορισμένες αγροτικές περιοχές με περισσότερα μειονεκτήματα, και άλλες που προβάλλουν ανάγκες που οφείλονται στις αδυναμίες τους ως προς την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και έρευνα κ.λπ.

1.3.5. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ η συνέχιση της υποστήριξης προς τις περιφέρειες που δικαιούνται ενισχύσεων εκτός του Στόχου 1, πέραν του ότι ανταποκρίνεται στην ίδια την έννοια της «δικαιοσύνης της συνοχής», συνιστά ουσιώδη πολιτικό στόχο για την κατανομή πόρων μεταξύ των διαφόρων χωρών, είτε είναι είτε όχι καθαροί δικαιούχοι από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

1.3.6. Η Έκθεση επισημαίνει ότι, από τις τέσσερις εναλλακτικές δυνατότητες που μνημονεύονται στη Δεύτερη Έκθεση σχετικά με τη συνοχή και αντιπροσωπεύουν διαφορετικές λύσεις για τις δυσκολίες που θα παρουσιαστούν μετά από τη διεύρυνση, μόνο δύο⁽¹⁾ έτυχαν ευρείας αποδοχής και, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων του 2002, οι περισσότερες θέσεις υποστήριξαν την πρώτη δυνατότητα.

1.3.7. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εκπρόσωποι των εξόχως απομακρυσμένων, των ορεινών και των νησιωτικών περιοχών της ΕΕ φρονούν ότι οι περιφέρειες αυτές πρέπει να εξακολουθήσουν να περιλαμβάνονται στην κατηγορία των περιφερειών με καθυστέρηση ανάπτυξης, ακόμη και εάν το επίπεδο των εισοδημάτων τους υπερβεί το επίπεδο επιλεξιμότητας. Επιβάλλεται, πάντως, να ληφθεί υπόψη ότι σε ορισμένες περιπτώσεις (ιδίως στις περιφέρειες όπου εδράζονται δραστηριότητες στα ανοιχτά των ακτών) ο βαθμός του δημιουργούμενου πλούτου είναι φαινομενικός και όχι πραγματικός.

1.3.8. Ορισμένες απόψεις υποστήριξαν επίσης την ανάγκη να συνεχιστεί η υποστήριξη προς τις περιφέρειες που δεν παρουσιάζουν καθυστέρηση, είτε επειδή σε πολλές περιοχές εξακολουθούν να υφίστανται τα προβλήματα διαρθρωτικής αναπροσαρμογής και οικονομικής ανάπτυξης, είτε επειδή τα Διαρθρωτικά Ταμεία συνιστούν απαραίτητο μηχανισμό για τη στήριξη του δυναμικού περιφερειακής ανάπτυξης σε ολόκληρη την ΕΕ. Ορισμένες προτάσεις προσανατολίζονται προς μια μεγαλύτερη αποκέντρωση των υφιστάμενων μηχανισμών της πολιτικής για τη συνοχή.

(1) Η μία από τις λύσεις είναι εκείνη που προβλέπει τη διατήρηση του ισχύοντος κατωφλίου επιλεξιμότητας στο 75 % του κοινοτικού μέσου όρου του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ για τη διευρυμένη ΕΕ, σε συνδυασμό με ένα διαφοροποιημένο μεταβατικό καθεστώς που θα αφορά, αφενός, τις περιφέρειες οι οποίες, λόγω της συγκλίσεώς τους, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι εμφανίζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη τους στα πλαίσια της Ένωσης των 15 και, αφετέρου, τις περιφέρειες που θίγονται από τη στατιστική επίπτωση και για τις οποίες θα πρέπει να προβλεφθεί μεγαλύτερη ενίσχυση. Η άλλη λύση είναι εκείνη που προβλέπει τον καθορισμό ενός κατωφλίου επιλεξιμότητας που θα υπερβαίνει το 75 %, προκειμένου να περιοριστεί ή να εξαλειφθεί ο αντίκτυπος της εν λόγω στατιστικής επίπτωσης.

1.3.9. Η γνώση μέσω της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών αναφέρεται επίσης όλο και περισσότερο ως αναγκαίο στοιχείο για την πραγματοποίηση βελτιώσεων στα διάφορα επίπεδα εφαρμογής της Πολιτικής της Συνοχής, κυρίως όμως ως τρόπος εξασφάλισης της διάδοσης ορθών πρακτικών και λύσεων, που αναπτύσσονται, με μεγάλες διαφοροποιήσεις, λίγο-πολύ σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης.

1.3.10. Το θέμα των διαθέσιμων οικονομικών πόρων είναι επίσης σημαντικό, ιδιαίτερα δε στα πλαίσια της διεύρυνσης, και φαίνεται ότι το να θεωρείται ως βάση —δηλαδή ως κατώτατο όριο— για τις νέες απαιτήσεις η εκχώρηση ποσοστού 0,45 % του κοινοτικού ΑΕγχΠ στον προϋπολογισμό της περιφερειακής πολιτικής αποτελεί στόχο που συγκεντρώνει την κοινή συναίνεση.

1.3.11. Ως γενικός πολιτικός στόχος της Ένωσης φαίνεται ότι αξίζει επίσης ευρεία υποστήριξη η άποψη ότι η ίδια η πολιτική για τη συνοχή πρέπει να χαράσσεται σε συνδυασμό με όλα τα στοιχεία της στρατηγικής της Λισαβόνας, ως συλλογική φιλοδοξία για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

1.3.12. Τέλος, η Έκθεση τονίζει την ανάγκη να απλουστευθεί η διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, με τήρηση των αρχών της υπευθυνότητας, της αποδοτικότητας και της χρηστής οικονομικής διαχείρισης, να συνεχιστούν οι δράσεις που αποβλέπουν στη διασυννοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία προς την κατεύθυνση μιας πιο ισορροπημένης ανάπτυξης της ευρωπαϊκής επικράτειας, καθώς επίσης και την ανάγκη να ενισχυθεί η συμβολή των λοιπών κοινοτικών πολιτικών προς το στόχο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

1.3.13. Ο στόχος που φαίνεται να τίθεται προς επίτευξη είναι να αποτραπεί η έλλειψη συνοχής με άλλες κοινοτικές πολιτικές και να καταβληθούν προσπάθειες για την ύπαρξη πραγματικής σύγκλισης δράσεων και μηχανισμών για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Χρειάζεται, ωστόσο, ακόμη πολύς δρόμος για να μπορούμε να πούμε, λόγου χάρι, ότι η αγροτική και η αλιευτική πολιτική, ή η πολιτική του ανταγωνισμού ή της έρευνας αποτελούν ιδανικά παραδείγματα ενός τέτοιου συνδυασμού, ο οποίος αποτελεί αίτημα εδώ και καιρό.

2. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

2.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον τρόπο κατά τον οποίο έχει συνταχθεί και διαρθρωθεί η Έκθεση, ο οποίος διευκολύνει την ανάγνωση και την εξέτασή της, για την αντικειμενικότητα και τη σαφήνεια της, και για το συνθετικό της πνεύμα. Αναγνωρίζει επίσης την προσπάθεια της Επιτροπής για την εκπόνηση ενός εγγράφου υψηλής ποιότητας, από τεχνική και από στατιστική άποψη.

2.2. Η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια σε θέματα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ.

2.3. Πράγματι, οι στατιστικές που παρουσιάζονται στην Έκθεση καθιστούν σαφές ότι η κοινοτική πολιτική για τη συνοχή έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο. Επισημαίνονται τα σημαντικά οικονομικά οφέλη για τα τρία λιγότερο ευημερούντα κράτη μέλη (Πορτογαλία, Ελλάδα και Ισπανία), όπου ο μέσος όρος

του κατά κεφαλήν εισοδήματος ανήλθε από το 67,8 % του κοινοτικού μέσου όρου το 1988 στο 78,1 % το 2001.

2.4. Επισημαίνεται επίσης η επιτυχής περίπτωση την οποία αντιπροσωπεύει η Ιρλανδία, όσον αφορά την κοινοτική πολιτική για τη συνοχή, με μια αξιοσημείωτη από κάθε άποψη εξέλιξη, και ειδικότερα όσον αφορά την εξέλιξη του ΑΕγχΠ της σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσον όρο.

2.5. Παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί, η ΕΟΚΕ ανησυχεί αρκετά για το γεγονός ότι εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της ΕΕ και, κυρίως, για την αύξηση των ανισοτήτων αυτών στα πλαίσια της διεύρυνσης της ΕΕ.

2.6. Θα ήταν επίσης δικαιολογημένο, στο μέλλον, στο εσωτερικό του καθενός από τους στόχους της συνοχής, να δίδεται προτίμηση, κατά τη χορήγηση των πόρων, στις περιφέρειες που παρουσιάζουν το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας.

2.7. Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι ουσιώδες να διοχετευθούν αξιόλογα ποσά προς παραγωγικούς και αποδοτικούς τομείς, ώστε να ενισχυθεί η διαρκής ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών, μέσω της υποστήριξης δραστηριοτήτων σημαντικών για το σκοπό αυτό.

2.8. Τέλος, η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι συμφωνεί με την ανάγκη ενίσχυσης της διασυννοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, ώστε να προωθείται μια πιο ισορροπημένη ανάπτυξη του ευρωπαϊκού εδάφους στο σύνολό του, και να ενισχυθούν οι συνέργιες και συμπληρωματικότητες των κοινοτικών πολιτικών με την πολιτική για τη συνοχή, υπό την έννοια ότι όλες οι πολιτικές οφείλουν να συμβάλλουν στο στόχο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, χωρίς βέβαια να πάμουν να επιδιώκουν τους κύριους στόχους για τους οποίους έχουν χαραχτεί.

2.9. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι τα στοιχεία που μνημονεύονται στην Έκθεση σχετικά με τις εθνικές και περιφερειακές ανισότητες καθιστούν σαφή την ανάγκη να συνεχιστούν και να ενταθούν οι προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου της συνοχής σε μια διευρυμένη Ένωση και, ως εκ τούτου, συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής να εξακολουθήσει η πολιτική για τη συνοχή να αποδίδει προτεραιότητα στις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση ανάπτυξης.

2.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μία πολιτική για τη συνοχή που θα αντιμετώπιζε τις ιδιαίτερες ανάγκες των πλέον μειονεκτικών περιφερειών των υποψηφίων χωρών, ενώ παράλληλα θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες που θα εξακολουθούν να υφίστανται όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών της σημερινής ΕΕ15, ακόμη και εάν αυτές οι τελευταίες ενδέχεται να φαίνονται λιγότερο σημαντικές σε σχετικούς όρους. Η ΕΟΚΕ φρονεί ακόμη ότι θα ήταν επιθυμητό, στα πλαίσια της μελλοντικής πολιτικής για τη συνοχή, να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των περιφερειών με μόνιμα γεωγραφικά μειονεκτήματα.

2.11. Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι εναλλακτικές δυνατότητες που προτάθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων του 2002 όσον αφορά τα κριτήρια επιλεξιμότητας για την αποδοχή του καθεστώτος περιφέρειας του Στόχου 1, προσανατολίστηκαν προς τη διατήρηση του κριτηρίου της επιλεξιμότητας, σε συνδυασμό με ειδικό καθεστώς για τις περιφέρειες που, λόγω της στατιστικής επίπτωσης της διεύρυνσης (μέσω της ένταξης χωρών, το ΑΕγχΠ των οποίων είναι χαμηλότερο από το σημερινό μέσο ΑΕγχΠ της κοινότητας), δεν είναι πλέον επιλέξιμες για τον Στόχο αυτόν, παρότι εξακολουθούν να παρουσιάζουν σημαντικά μειονεκτήματα ως προς την οικονομική ανάπτυξη.

2.12. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι συζητήσεις σχετικά με την πρόταση της ανάγκης εισαγωγής άλλων κριτηρίων, συμπληρωματικών προς τα σημερινά κριτήρια επιλεξιμότητας, τα οποία να λαμβάνουν υπόψη ιδιαίτερες καταστάσεις, αξίζουν περαιτέρω σκέψη, κυρίως δε εάν ληφθούν υπόψη οι στόχοι που ορίστηκαν στη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας και οι σημερινές προοπτικές της αγοράς εργασίας, και ειδικότερα ο τρόπος κατά τον οποίο εξελίχθηκε και θα εξελιχτεί κατά τα προσεχή έτη το ποσοστό ανεργίας σε ορισμένες από τις σημερινές περιφέρειες του Στόχου 1.

2.13. Ανεξάρτητα από το ζήτημα του κατωφλίου για επιλεξιμότητα στο Στόχο 1, η ΕΟΚΕ θεωρεί το όριο του 0,45 % του κοινοτικού ΑΕγχΠ που εκχωρείται στην πολιτική για τη συνοχή ως πιθανώς ανεπαρκές επίπεδο χρηματοδότησης για τη στήριξη των νέων χωρών της ένταξης και των σημερινών κρατών μελών που δεν έχουν φθάσει ακόμη σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης.

2.14. Πράγματι, πρόκειται ίσως για μόλις 80 000 εκατ. EUR επιπλέον, τα οποία θα πρέπει να ανταποκριθούν στις ανάγκες 10 νέων χωρών. Παρά το γεγονός ότι ορισμένες περιφέρειες δεν θα είναι πλέον επιλέξιμες, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι πιστώσεις ύψους 340 000 εκατ. EUR (έναντι 260 000 εκατ. EUR για την περίοδο 2000-2006) θα είναι πιθανότατα ανεπαρκείς για την επίτευξη του στόχου της βελτίωσης της πολιτικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή του συνόλου, είτε των σημερινών περιφερειών είτε των μελλοντικών.

2.15. Επομένως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αύξηση των κονδυλίων σε επίπεδο ίσο ή ανώτερο του σημερινού 0,45 % του κοινοτικού ΑΕγχΠ, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος σημαντικής μείωσης των κοινοτικών ενισχύσεων προς τις πλέον μειονεκτικές περιφέρειες από το 2007 και έπειτα.

2.16. Πράγματι, η διατήρηση του ελάχιστου ορίου του 0,45 % του κοινοτικού ΑΕγχΠ, σε μία συγκυρία αύξησης των χρηματοδοτικών αναγκών για την αντιμετώπιση της αύξησης των περιφερειακών ανισοτήτων που θα προκύψουν από τη διεύρυνση, σημαίνει ότι οι πλέον μειονεκτικές περιφέρειες των Δεκαπέντε ενδέχεται να καλύψουν πλήρως το κόστος της διεύρυνσης όσον αφορά την πολιτική για τη συνοχή, μέσω της μείωσης των κοινοτικών ενισχύσεων που θα τους αναλογούν.

2.17. Τούτο, δε, αληθεύει ακόμη περισσότερο καθότι υφίσταται μία αναδιοχέτευση ενός σημαντικού μέρους των κεφαλαίων υποστήριξης των πλέον αδύναμων περιφερειών, προς τις πλουσιότερες περιφέρειες, στο μέτρο που η απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών για την υλοποίηση των σχεδίων πολλές φορές γίνεται στο εξωτερικό, σε χώρες ή περιφέρειες πλουσιότερες (οι οποίες είναι καθαροί συνεισφέροντες στα διαρθρωτικά ταμεία). Εάν, από

τη μία πλευρά, οι πλούσιες χώρες διοχετεύουν κονδύλια για τα διαρθρωτικά ταμεία, από την άλλη, με την ευκαιρία της εκτέλεσης των σχεδίων εκ μέρους των δικαιούχων, λαμβάνουν ένα μέρος των κονδυλίων αυτών μέσω της παροχής αγαθών και υπηρεσιών στον τομέα αυτόν.

2.18. Η άποψη της ΕΟΚΕ είναι ότι η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη και από πολιτική και από οικονομική άποψη, δεδομένου ότι έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με οποιαδήποτε αρχή δικαίας κατανομής των δαπανών της διεύρυνσης.

2.19. Πράγματι, και στο πρώτο και στο δεύτερο πακέτο Ντελόρ, τα κεφάλαια διπλασιάστηκαν χωρίς να έχει μεσολαβήσει διεύρυνση. Με τη διεύρυνση, η θέση της Επιτροπής δεν φαίνεται αρκετά τολμηρή.

2.20. Πάντως, δεν πρέπει να παραβλέπουμε την ανάγκη οικονομικής αύξησης, δεδομένου ότι μόνο αυτή θα καταστήσει δυνατή την επίτευξη του ελάχιστου στόχου του 0,45 % του ΑΕγχΠ. Επιβάλλεται, κατά την αντίληψη της ΕΟΚΕ, να δοθεί ειδική προσοχή στο ζήτημα αυτό, ιδίως με τη δημιουργία προϋποθέσεων που θα επιτρέπουν την αύξηση των οικονομιών εντός βραχυτάτου διαστήματος.

2.21. Εν κατακλείδι, η φιλοδοξία της συνέχισης μιας πολιτικής για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή που θα ανταποκρίνεται, αφενός, στις ιδιαίτερες ανάγκες των πλέον μειονεκτικών περιφερειών των υποψηφίων χωρών και, αφετέρου, στις ανάγκες που οι λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες της σημερινής ΕΕ των 15 εξακολουθούν να εμφανίζουν ως προς την οικονομική ανάπτυξη, παρότι η ευημερία τους θα αυξηθεί στατιστικά σε μια διευρυμένη Ευρώπη, συνιστά ασφαλώς, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ σε ένα λιαν προσεχές μέλλον.

2.22. Η γνώμη της ΕΟΚΕ είναι ότι, παρότι η Έκθεση επισημαίνει πτυχές που θεωρούμε σημαντικές, η συζήτηση που διεξάγεται σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή βρίσκεται ακόμη πολύ μακριά από την ολοκλήρωσή της. Δεδομένου ότι η πολιτική για τη συνοχή συνιστά καθοριστικό πυλώνα της ενοποίησης μεταξύ των λαών και των εδαφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθίσταται σαφής ανάγκη η πολιτική αυτή να διαθέτει τα κατάλληλα οικονομικά μέσα ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες που απορρέουν από τη νέα συγκυρία και να εξασφαλίσει, έτσι, την αξιοπιστία της.

2.23. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έχει πρωτεύουσα σημασία, στα πλαίσια του προβληματισμού για τη συνοχή, να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών κατά την εφαρμογή της σημαντικής αυτής πολιτικής. Όντως, πρόκειται για ένα θέμα όπου έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος και όπου υπάρχουν ακόμη πολλά να γίνουν, πόσο μάλλον που οι οργανώσεις που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών είναι εκείνες που διαθέτουν τη μεγαλύτερη ικανότητα να προσαρμόζουν τη λήψη πολιτικών αποφάσεων στην πραγματική κατάσταση που οι εν λόγω αποφάσεις καλούνται να υπηρετήσουν.

2.24. Η σημασία της εταιρικής σχέσης, εξάλλου, αναγνωρίζεται από την ίδια την Επιτροπή, η οποία έχει ήδη ζητήσει από την ΕΟΚΕ την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης σχετικά με τη λειτουργία στην πράξη της εταιρικής σχέσης για την εκτέλεση των διαρθρωτικών ταμείων.

2.25. Τα ζητήματα της λειτουργικότητας, της απλούστευσης και της διαφάνειας των διαδικασιών αντιπροσωπεύουν επίσης πεδία προβληματισμού για την ΕΟΚΕ στα πλαίσια του παρόντος έργου, στα οποία πρέπει να προστεθούν η προβλέψιμη πρωτόγνωρη ανάλυση που θα απαιτήσει η διεύρυνση ως πρόκληση, καθώς και οι τάσεις εξέλιξης των καθοριστικών για την πραγματική σύγκλιση παραγόντων, κυρίως δε εκείνων που καλούνται «δυναμικοί παράγοντες ανταγωνιστικότητας», καθώς και οι μέθοδοι προώθησής τους.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

2.26. Τέλος, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι έχει πρωτεύουσα σημασία να εξετάσει η Επιτροπή σοβαρά το ενδεχόμενο η ανεπάρκεια μέσων για τη συνέχιση, στα σημερινά επίπεδα, της κοινοτικής πολιτικής για τη συνοχή, να οδηγήσει στην ανάγκη μιας προσπάθειας για την πολιτική της συνοχής που θα διαρκέσει πολύ περισσότερο χρόνο, και θα έχει αυξημένες δαπάνες και αποτελέσματα πολύ λιγότερο κατανοητά για την κοινή γνώμη των διαφόρων χωρών.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί τις οδηγίες 92/79/ΕΟΚ και 92/80/ΕΟΚ και εξουσιοδοτεί την Γαλλία να παρατείνει την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης στα βιομηχανοποιημένα καπνά εκτός των τσιγάρων, τα οποία διατίθενται προς κατανάλωση στην Κορσική»

(COM(2003) 186 τελικό — 2003/0075 (CNS))

(2003/C 234/13)

Στις 5 Μαΐου 2003, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουνίου 2003 με βάση την εισαγωγική έκθεση του εισηγητή κ. Burani.

Κατά την 401ης σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περίληψη του εγγράφου της Επιτροπής

1.1. Η πρόταση οδηγίας αφορά στην αίτηση της Γαλλίας με την οποία ζητεί να παραταθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009 το καθεστώς παρέκκλισης που έχει ήδη παραχωρηθεί στην Κορσική όσον αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τον καπνό για ποσό χαμηλότερο των εθνικών ειδικών φόρων κατανάλωσης. Η παρέκκλιση παραχωρήθηκε με τις σχετικές δηλώσεις στα πρακτικά του Συμβουλίου επ' ευκαιρία της εγκρίσεως των δύο οδηγιών, της υπ' αριθ. 92/79/ΕΟΚ για τα τσιγάρα και της υπ' αριθ. 92/80/ΕΟΚ για τα βιομηχανικά καπνά εκτός των τσιγάρων αντιστοίχως. Η παρέκκλιση, που παραχωρήθηκε κατ' αρχάς μέχρι την 21η Δεκεμβρίου 1997 υπό την προϋπόθεση ότι οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης θα αυξάνονταν σταδιακά προκειμένου να εξισωθούν με τους εθνικούς ειδικούς φόρους κατανάλωσης μέχρι την προαναφερθείσα ημερομηνία, παρατάθηκε μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2002, κατόπιν σχετικής αιτήσεως της Γαλλίας, βάσει της οδηγίας 1999/81/ΕΚ.

1.2. Αφήνοντας κατά μέρος τις τεχνικές ιδιαιτερότητες της εφαρμογής των οδηγιών, που ενδιαφέρουν μόνο δευτερευόντως την εξέταση της αίτησης, η παρέκκλιση που εξετάζεται εδώ προβλέπει την εφαρμογή στην Κορσική για τα τσιγάρα μιας λιανικής τιμής μειωμένης κατά το ένα τρίτο σε σχέση με τις τιμές που εφαρμόζονται στην Ηπειρωτική Γαλλία, ενώ για τα πούρα και τα πουράκια και τα λοιπά βιομηχανοποιημένα καπνά εκτός των τσιγάρων η μείωση θα είναι 15 %.

1.3. Κατά την υποβολή της αίτησης παρέκκλισης, η Γαλλία αναφέρει τα φορολογικά μέτρα που προτίθεται να επιβάλει κατά τη ζητούμενη μεταβατική περίοδο προκειμένου να εναρμονιστεί πλήρως με το φορολογικό καθεστώς που ισχύει στην υπόλοιπη ηπειρωτική Γαλλία.

1.4. Η αίτηση παράτασης βασίζεται στο υπόμνημα «Για την αναγνώριση της νησιωτικής ιδιαιτερότητας της Κορσικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση» της 26ης Ιουλίου 2000, που συμπληρώθηκε με την επιστολή της 5ης Νοεμβρίου 2002 βάσει της οποίας κρίνεται ότι χρειάζεται μια επιπλέον προθεσμία για την προστασία του τομέα δραστηριότητας που συνδέεται με την παραγωγή βιομηχανοποιημένων καπνών στην Κορσική καθώς και με τη διανομή των εν λόγω προϊόντων.

1.5. Η Γαλλία δηλώνει ότι η παραγωγή τσιγάρων στην Κορσική παρέχει απασχόληση σε 53 άτομα και ότι το επιπλέον περιθώριο που προκύπτει από την εφαρμογή του φορολογικού καθεστώτος παρέκκλισης μπορεί να αντισταθμίσει μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα και συνεπώς από υψηλότερο κόστος παραγωγής σε σύγκριση με την υπόλοιπη χώρα. Η κατάσταση οφείλεται επίσης στην απόσταση και στη μορφολογία του νησιού που συνεπάγονται οι υψηλές δαπάνες παραγωγής και διανομής.

1.6. Σε ό,τι αφορά τη διανομή, η Κορσική αριθμεί 350 εμπόρους οι οποίοι απασχολούν περίπου τον ίδιο αριθμό μισθωτών, κυρίως κατά τους τέσσερις έως πέντε μήνες της τουριστικής περιόδου. Οι έμποροι αυτοί παρέχουν και τοπικές υπηρεσίες σε αραιοκατοικημένες ορεινές περιοχές, συμβάλλοντας έτσι έμμεσα στη διατήρηση του πληθυσμού στις εν λόγω περιοχές.

1.7. Σε συνεδρίαση μεταξύ της Επιτροπής και της Γαλλικής Κυβέρνησης, αναγνωρίστηκε ότι η άμεση και πλήρης εναρμόνιση με την ισχύουσα φορολογία «θα μπορούσε να διαταράξει την οικονομική και κοινωνική ισορροπία του νησιού». Προτάθηκε συνεπώς μια σειρά μέτρων σταδιακής εναρμόνισης των ειδικών φόρων κατανάλωσης:

- για τα τσιγάρα, στο πλαίσιο μιας ετήσιας ποσόστωσης 1 200 τόνων και μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2007, ο συνολικός συντελεστής ειδικού φόρου κατανάλωσης θα αντιστοιχεί στο 35 % της τιμής των τσιγάρων της δημοφιλέστερης κατηγορίας του νησιού. Ακολούθως, και μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2009, ο εφαρμοζόμενος συντελεστής θα πρέπει να αυξηθεί στο 44 %, για να εναρμονιστεί πλήρως με την ισχύουσα φορολογία στην ηπειρωτική Γαλλία που (σήμερα είναι 58,99 %).
- για τα πούρα και άλλα προϊόντα καπνού, έχει προβλεφθεί ένα συμπλήρωμα βοηθητικών μέτρων που διαφοροποιούνται σύμφωνα με το είδος του προϊόντος, και τα οποία θα ισχύσουν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2009. Μετά την προθεσμία αυτή, θα εφαρμοσθούν οι συντελεστές που ισχύουν σε όλη την Γαλλική επικράτεια.

2. Παρατηρήσεις

2.1. Το ζήτημα καίτοι δεν έχει μεγάλη σημασία ποσοτικώς εάν συγκριθεί με το συνολικό ύψος των εσόδων που δημιουργούνται από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τον καπνό, δημιουργεί εντούτοις ορισμένα ενδιαφέροντα προβλήματα αρχής. Η ΕΟΚΕ επισύρει την προσοχή της Επιτροπής και του Συμβουλίου σε ορισμένες παρατηρήσεις που αξίζουν ίσως να ληφθούν υπόψη.

2.2. Στο έγγραφο της Επιτροπής το οποίο αναφέρει τα στοιχεία που δίδει το ενδιαφερόμενο μέρος δηλώνεται ότι η ποσότητα καπνού (όσον αφορά μόνο τα τσιγάρα) που πωλείται στην Κορσική ανέρχεται σε 1 200 τόνους ετησίως. Με πληθυσμό κάτω των 260 000 κατοίκων, και λαμβανομένων υπόψη των παιδιών και των μη καπνιστών, κάθε καπνιστής του νησιού πρέπει να καταναλώνει ποσότητα τσιγάρων που πλησιάζει τα οκτώ κιλά κατά κεφαλήν. Η ποσότητα αυτή ελαττώνεται εάν ληφθεί υπόψη η κατανάλωση των τουριστών (βεβαίως δεν είναι όλοι καπνιστές) για περίοδο τεσσάρων έως πέντε μηνών ετησίως όπως αναφέρεται στο έγγραφο. Αλλά και με αυτή ακόμη τη διόρθωση η ποσότητα που διατίθεται στο εμπόριο φαίνεται ότι είναι σημαντικά υψηλότερη από τις πραγματικές δυνατότητες κατανάλωσης των κατοίκων και των τουριστών.

2.3. Συνάγεται συνεπώς το συμπέρασμα ότι μια ορισμένη ποσότητα τσιγάρων και (πιθανώς άλλων ειδών βιομηχανοποιημένων καπνών, για τα οποία δεν έχουν ανακοινωθεί ποσοτικές πληροφορίες) προορίζεται για «εξαγωγή» προς την ηπειρωτική χώρα. Στη γνωμοδότησή της⁽¹⁾ για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου⁽²⁾, η ΕΟΚΕ υπενθύμισε ότι οι αγορές καπνών πέρα των συνόρων είναι πλήρως νόμιμες, εφόσον τηρούνται οι ποσότητες που προβλέπονται στην οδηγία 95/12/ΕΚ. Εν τούτοις, λαμβανομένων υπόψη των ποσοτήτων — πιθανώς πολύ μεγάλων — που δεν προορίζονται για την κατανάλωση στην Νήσο διερωτάται κανείς κατά πόσο μπορεί πραγματικά να εφαρμοσθεί η οδηγία και κατά πόσον δεν πρέπει να ληφθούν μέτρα για την καταπολέμηση φαινομένων παράνομου εμπορίου. Η αμφιβολία, έστω και αν είναι αυθαίρετη, δεν φαίνεται ωστόσο εντελώς αδέμητη.

2.4. Οπωσδήποτε, ανεξάρτητα από τα αν η έξοδος καπνών από την νησί είναι νόμιμη ή παράνομη, οι ελάχιστες εισπράξεις του γαλλικού κράτους θα πρέπει να είναι οπωσδήποτε ορισμένου ύψους. Μπροστά στις ελάχιστες αυτές εισπράξεις, τίθεται το ζήτημα της διατήρησης των θέσεων απασχόλησης 53 ατόμων που ασχολούνται με την παραγωγή τσιγάρων, μια παραγωγή που είναι βεβαίως ελάχιστου όγκου σε σχέση με τις ανάγκες. Χωρίς να μειώνεται η σημασία του μεγαλύτερου κόστους παραγωγής, μπορεί ωστόσο να υποθέσει κανείς ότι το κόστος διανομής που αναφέρεται στο έγγραφο της Επιτροπής είναι μεγαλύτερο για τα τσιγάρα που παράγονται στο νησί σε σύγκριση με τα τσιγάρα που πρέπει να μεταφερθούν από την Ήπειρο δια θαλάσσης ή αέρος.

2.5. Αλλά και ως προς τη διανομή φαίνεται να υπάρχουν αμφιβολίες. Κανένας έμπορος δεν πουλάει αποκλειστικώς και μόνο τσιγάρα, συνεπώς οι 350 έμποροι λιανικής πώλησεως οι οποίοι κατά την τουριστική περίοδο θα απασχολήσουν προσωπικό για να αντιμετωπίσουν την αύξηση των πωλήσεων (σύμφωνα με το έγγραφο σχεδόν 350 άτομα) για λόγους εντελώς διαφορετικούς από την πώληση προϊόντων καπνού. Ας σημειωθεί επίσης ότι σύμφωνα με την «3η αιτιολογική σκέψη» της οδηγίας, το μεγαλύτερο μέρος των εμπορών λιανικής πώλησης είναι εγκατεστημένο

⁽¹⁾ ΕΕ C 36 της 8.2.2001, σ. 111.

⁽²⁾ COM(2001) 133 τελικό.

σε αραιοκατοικημένες ορεινές περιοχές. Ωστόσο είναι πολύ δύσκολο γι' αυτούς να έχουν ύψος πωλήσεων τέτοιο ώστε να τους αναγκάζει να καταφύγουν σε εξωτερική βοήθεια επιπλέον των οικογενειακών μελών.

2.6. Λαμβανομένων πάντων υπόψη, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα παρέκκλισης δικαιολογούνται μόνο για την περίπτωση που αναφέρεται στην «5η αιτιολογική σκέψη», δηλαδή «προκειμένου να μη διαταραχθεί η οικονομική και κοινωνική ισορροπία του νησιού». Επιπλέον δεν μπορεί να διαφύγει της προσοχής το γεγονός ότι τα όσα αναφέρονται στο έγγραφο της Γαλλικής κυβέρνησης και επαναλαμβάνονται στο έγγραφο της Επιτροπής, δηλαδή «η νησιωτική ιδιαιτερότητα της Κορσικής» και οι δυσκολίες που οφείλονται «στην απόσταση και την μορφολογία του νησιού»

αποτελούν κοινά χαρακτηριστικά όλων σχεδόν των νησιών της ΕΕ, και πολλές φορές μάλιστα οι δυσχέρειες είναι πολύ σοβαρότερες.

2.7. Συνεπώς η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξεταζόμενη πρόταση μόλις και μετά βίας μπορεί να δικαιολογηθεί επί τη βάση των αιτιολογικών σκέψεων που υιοθετούνται σε σημείο μάλιστα που να διερωτάται κανείς αν πρόκειται μάλλον για κρατική ενίσχυση και όχι για ένα μέτρο προσωρινής φορολογικής παρέκκλισης. Αφετέρου, η ΕΟΚΕ γνωρίζει πολύ καλά τα πολιτικά δεδομένα και τις σχέσεις που συνδέουν το νησί με την ηπειρωτική Γαλλία. Η άρνηση θα είχε συνέπειες πολύ πιο σημαντικές από τη σχετικά μικρή αξία των ποσών που διακυβεύονται. Με απροθυμία λοιπόν αλλά και με επίγνωση των ευθυνών της η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας υπό τους όρους που διατυπώθηκαν προηγουμένως.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου στην Κοινότητα και την εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κυότο»

(COM(2003) 51 τελικό — 2003/0029 (COD))

(2003/C 234/14)

Στις 19 Φεβρουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 175, παράγραφος 1, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση της κας Le Nouail Marlière.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 106 ψήφους υπέρ και 8 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Τα επιστημονικά στοιχεία επιβεβαιώνουν⁽¹⁾ ότι λαμβάνουν χώρα κλιματικές μεταβολές και ότι το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης της θερμοκρασίας που παρατηρείται τα τελευταία πενήντα

χρόνια οφείλεται σε ανθρώπινες δραστηριότητες. Η συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα αυξήθηκε κατά 31 % σε 25 χρόνια, η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξήθηκε κατά 0,6 °C από το 1861 και, εάν δεν ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών, αναμένεται να επιταχυνθεί ο ρυθμός των μεταβολών, με αύξηση της θερμοκρασίας κατά 1,4 έως 5,8 °C εντός της προσεχούς εκατονταετίας, πράγμα που θα σημάνει άνοδο της στάθμης της θάλασσας μεταξύ 0,1 και 0,9 του μέτρου⁽²⁾.

(1) «Τρίτη έκθεση αξιολόγησης της IPCC (Διακυβερνητική επιτροπή για την αλλαγή του κλίματος) 2001» και μελέτη που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τίτλο «Προοπτικές της παγκόσμιας πολιτικής για την ενέργεια, την τεχνολογία και το κλίμα».

(2) Το περιβάλλον στην Ευρώπη: τρίτη αξιολόγηση — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Κοπεγχάγη, 2003, σ. 91.

Οι κλιματικές μεταβολές θα οδηγήσουν σε οικονομικές απώλειες λόγω συχνότερων τροπικών κυκλώνων, απώλειας ξηράς ως αποτέλεσμα της στάθμης της θάλασσας και ζημιών σε αλιευτικά αποθέματα, στη γεωργία και την ύδρευση. Μία άνοδος της στάθμης της θάλασσας μικρότερη του ενός μέτρου σε 100 χρόνια θα είναι επαρκής για να σβηστούν από το χάρτη πολλά νησιωτικά κράτη, για να κατακλυσθούν οι παράκτιες περιοχές και για να μετακινηθούν περισσότεροι από 150 εκατομμύρια άνθρωποι έως το 2050.

Οι κλιματικές μεταβολές επιτείνουν την επισιτιστική ανασφάλεια στις χώρες που βρίσκονται σε τροπικές ή υποτροπικές ζώνες και έχουν μεγάλο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού. Στις χώρες αυτές θα μειωθεί η δυνητική απόδοση των καλλιεργειών, γεγονός που θα τις καταστήσει ακόμα πιο ευάλωτες στην πείνα, τις κοινωνικές αναταραχές και την πολιτική αστάθεια.

Οι πληθυσμοί που διαβιούν σε χώρες που τελούν υπό την πίεση του ύδατος θα αυξηθούν από 1,7 δισ. (το ένα τρίτο του σημερινού πληθυσμού του πλανήτη) σε 5 δισ. μέχρι το 2025. Η γεωγραφική εξάπλωση της δυνητικής μετάδοσης ελονοσίας και δάγκειου πυρετού θα αυξηθεί, ενώ οι ασθένειες αυτές πλήττουν ήδη το 40 έως 50 % του πληθυσμού του πλανήτη.

Όλες οι προσομοιώσεις που έχουν εκπονηθεί προειδοποιούν ότι, λόγω της θερμικής αδράνειας του πλανήτη, ακόμη και αν αποφασιστεί η ανάληψη δραστηκών ενεργειών, θα χρειαστούν δεκαετίες για μια αξιοσημείωτη επιβράδυνση της αύξησης της θερμοκρασίας.

1.2. Η Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC), που υπεγράφη από 154 χώρες κατά τη Σύνοδο Κορυφής για τη Γη που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο του Ιουνίου του 1992, τέθηκε σε ισχύ στις 21 Μαρτίου 1994 και αποτελεί μια συντονισμένη προσπάθεια για την αντιμετώπιση της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη που επέρχεται ως αποτέλεσμα των προκαλούμενων από τον άνθρωπο (ανθρώπινα-γενών) κλιματικών μεταβολών. Απώτερος στόχος της είναι η «σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων αερίων φαινομένου θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε ένα επίπεδο που θα απέτρεπε κάθε επικίνδυνη ανθρωπογενή παρέμβαση στο κλιματικό σύστημα. Ένα τέτοιο επίπεδο πρέπει να επιτευχθεί εντός ενός χρονικού πλαισίου επαρκούς για να επιτραπεί στα οικοσυστήματα να προσαρμοστούν φυσικά στις κλιματικές μεταβολές, να εξασφαλιστεί ότι η παραγωγή τροφίμων δεν απειλείται και να επιτραπεί στην οικονομική ανάπτυξη να προχωρήσει με βιώσιμο τρόπο (1)».

1.3. Το Πρωτόκολλο του Κυότο (ΠΚ) στην UNFCCC εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1997, κατά την τρίτη σύνοδο της Διάσκεψης των Μερών στο Κυότο της Ιαπωνίας. Μέχρι στιγμής το έχουν επικυρώσει 76 χώρες, καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, και οι περισσότερες από τις υπό ένταξη χώρες.

Για να τεθεί σε ισχύ, το Πρωτόκολλο του Κυότο πρέπει να επικυρωθεί από περισσότερες από 55 χώρες, που αντιπροσώπευαν περισσότερο από το 55 % των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) το 1990. Οι Ηνωμένες Πολιτείες αποσύρθηκαν από το πρωτόκολλο το 1998. Παρά τις προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου αυτού πριν από τη Διάσκεψη Κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ, τον Αύγουστο του 2002, το πρωτόκολλο δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ.

(1) Άρθρο 2 της UNFCCC.

1.4. Η ΕΕ είχε δεσμευτεί να μειώσει κατά 8 % τις εκπομπές αερίων φαινομένου του θερμοκηπίου για την περίοδο 2008-2012 σε σύγκριση με τα επίπεδα που κατεγράφησαν το 1990. Ωστόσο, με βάση τα μέτρα που έχουν επί του παρόντος υιοθετηθεί και τεθεί σε εφαρμογή, το σύνολο των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στην ΕΕ αναμένεται να μειωθεί κατά 4,7 % από το 1990 έως το 2010, οπότε θα εναπομένει ποσοστό 3,3 % για να επιτευχθεί ο στόχος της κατά 8 % μείωσης. Για να επιτύχει η ΕΕ το στόχο που όρισε στο Κυότο, θα χρειαστεί να αναλάβει ουσιαστικές δράσεις και να χαράξει νέες πολιτικές (2). Το 1998, τα δεκαπέντε κράτη μέλη ενέκριναν «συμφωνία επιμερισμού των βαρών», όπου συμφώνησαν να κατανειμούν μεταξύ τους τη συλλογική υποχρέωση μείωσης, ορίζοντας ένα στόχο για την κάθε χώρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κυότο κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 2002, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου αριθ. 358/2002/ΕΚ (3). Τα κράτη μέλη ολοκλήρωσαν τη διαδικασία της εθνικής επικύρωσης στις 31 Μαΐου 2002.

1.5. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί η εκπλήρωση των δεσμεύσεών τους για μείωση των εκπομπών, τα Μέρη του παραρτήματος I του ΠΚ διαθέτουν τους λεγόμενους ευέλικτους μηχανισμούς, που δημιουργήθηκαν με σκοπό την προώθηση της επίτευξης μειώσεων των εκπομπών με αποτελεσματικό ως προς το κόστος τρόπο. Οι εν λόγω ευέλικτοι μηχανισμοί είναι: η εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών, η κοινή εφαρμογή και ο μηχανισμός καθαρής ανάπτυξης (προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της συνεργασίας μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών).

Κατά την 7η Διάσκεψη των Μερών της UNFCCC, που πραγματοποιήθηκε στο Μαρακές το Νοέμβριο του 2001, τα Μέρη εξέδωσαν επίσης την Υπουργική Δήλωση του Μαρακές, που αναγνωρίζει ότι η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την εξέταση των σχέσεων μεταξύ κλιματικών μεταβολών και αειφόρου ανάπτυξης (4).

2. Περιεχόμενο της πρότασης

2.1. Η υπό εξέταση πρόταση απόφασης θα αντικαταστήσει την απόφαση αριθ. 389/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου για ένα μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών CO₂ και άλλων αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου μέσα στην Κοινό-

(2) Βλέπε υποσημείωση 2, σ. 102.

(3) Απόφαση αριθ. 358/2002/ΕΚ, της 25ης Απριλίου 2002, για την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του Πρωτοκόλλου του Κυότο στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές και την από κοινού τήρηση των σχετικών δεσμεύσεων (ΕΕ L 130 της 15.5.2002, σ. 1-20, όπου περιλαμβάνεται το πρωτόκολλο και τα παραρτήματά του.

Έκθεση του ΕΚ Α5-0025/2002 σχετικά με την πρόταση του Συμβουλίου όσον αφορά την έγκριση εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κ.λπ.

(4) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Οι κλιματικές μεταβολές στο πλαίσιο της συνεργασίας για την ανάπτυξη. COM(2003) 85 τελικό.

τητα ⁽¹⁾, με την οποία καθιερώθηκε μηχανισμός για την παρακολούθηση των ανθρωπογενών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και την αξιολόγηση της προόδου στον τομέα της τήρησης των ανειλημμένων υποχρεώσεων ως προς τις ως άνω εκπομπές.

2.2. Η αναθεώρηση έχει τους κάτωθι στόχους:

- Να ληφθούν υπόψη στο μηχανισμό παρακολούθησης οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων και οι κατευθύνσεις για την εφαρμογή της σύμβασης-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές («UNFCCC») και του πρωτοκόλλου του Κυότο, κατόπιν της πολιτικής συμφωνίας και των νομικών αποφάσεων που ελήφθησαν κατά την έβδομη διάσκεψη των μερών («COP7») στο Μαρακές.
- Να παρασχεθεί περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τις προβλέψεις για τις εκπομπές σε επίπεδο κρατών μελών και Κοινότητας και παράλληλα να επιδιωχθεί η εναρμόνιση των ως άνω προβλέψεων, βάσει της πείρας από τον ήδη υφιστάμενο μηχανισμό παρακολούθησης.
- Να αντιμετωπισθούν θέματα σχετικά με τις υποχρεώσεις και την εφαρμογή που απορρέουν από τη συμφωνία περί εσωτερικού καταμερισμού των βαρών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών.

2.3. Η συγκεντρωθείσα πείρα από την εφαρμογή του μηχανισμού παρακολούθησης αποδεικνύει ότι είναι αναγκαίο να εναρμονισθούν περαιτέρω οι υποβαλλόμενες εκθέσεις ως προς τις πολιτικές, τα μέτρα και τις προβλέψεις των κρατών μελών. Μέχρι σήμερα, η ορθή αξιολόγηση των πολιτικών και των προβλέψεων των κρατών μελών ήταν δυσχερής λόγω των σημαντικών μεθοδολογικών διαφορών στα πλαίσια του εφαρμοζόμενου προγράμματος. Το να διατίθενται αξιόπιστες προβλέψεις για τις εκπομπές έχει πλέον καθοριστική σημασία για το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και την πρόληψη φαινομένων μη συμμόρφωσης.

2.4. Προβλέπεται κοινοτικό σύστημα απογραφών για τα αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, βάσει του πρωτοκόλλου του Κυότο. Η συμμόρφωση της Κοινότητας προς τις κατευθύνσεις του πρωτοκόλλου του Κυότο και η ποιότητα της κοινοτικής απογραφής δεδομένων για τα αέρια που συντελούν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, εξαρτώνται από την εφαρμογή των εθνικών συστημάτων μητρώων καταγραφής των αντίστοιχων εκπομπών και την ποιότητα των απογραφών στα κράτη μέλη.

⁽¹⁾ ΕΕ L 167 της 9.7.1993, σ. 31, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση αριθ. 296/1999/ΕΚ (ΕΕ L 117 της 5.5.1999, σ. 35).

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για ένα μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών CO₂ και άλλων αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου μέσα στην Κοινότητα», ΕΕ C 73, της 15.3.1993, σ. 73.

Γνωμοδότηση του ΕΚ σε μόνη ανάγνωση ΕΕ C 115, της 26.4.1993, σ. 246.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης 389/93/ΕΟΚ για ένα μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών CO₂ και άλλων αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου μέσα στην Κοινότητα», ΕΕ C 89 της 19.3.1997, σ. 7.

Απόφαση του ΕΚ, 2η ανάγνωση, ΡΕ T4-0079/1999, ΕΕ C 150 της 28.5.1999.

2.5. Για να αξιολογηθεί κατά πόσον η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της οδεύουν προς επίτευξη των θεσπισμένων στόχων βάσει του πρωτοκόλλου του Κυότο, δηλαδή για να αξιολογηθεί η όντως επιτελεσθείσα πρόοδος και οι προβλεπόμενες πρόοδοι, θα συνεχισθεί η ετήσια υποβολή έκθεσης προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

2.6. Οι κατευθύνσεις δυνάμει του άρθρου 7, παρ. 4 του πρωτοκόλλου του Κυότο προβλέπουν για κάθε Μέρος του παραρτήματος I την υποχρεωτική δημιουργία και τήρηση εθνικών μητρώων ώστε να εξασφαλίζεται η ακριβής λογιστική παρακολούθηση της έκδοσης, διατήρησης, μεταφοράς, απόκτησης, κατάργησης και απόσυρσης των καταλογισμένων ποσοτικών μονάδων, των μονάδων μείωσης των εκπομπών, των πιστοποιημένων μειώσεων των εκπομπών και των μονάδων εξάλειψης. Ως Μέρη του πρωτοκόλλου του Κυότο, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη καλούνται να καθιερώσουν εθνικά μητρώα.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Το πρωτόκολλο του Κυότο, που αποφασίστηκε το 1997 για να περιοριστούν οι εκπομπές αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, αντιστοιχεί στο 3 % και μόνον της προσπάθειας που είναι αναγκαία για την αναχίτηση της διαδικασίας αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη. Η εφαρμογή του θα είχε ασημαντή επίδραση, ακόμη και αντιπαραγωγική για ορισμένους, δεδομένου ότι θα ευνοούσε ενεργειακές λύσεις που παρουσιάζουν άλλους κινδύνους, όπως την πυρηνική ενέργεια ή την επιτάχυνση της αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, με απροσδιόριστες παρενέργειες. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις τροποποιήσεις που θα επιτρέψουν την απλούστευση των διαδικασιών για τις ετήσιες ή περιοδικές εκθέσεις των κρατών μελών της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης και την τήρηση των υποχρεώσεών τους για ενημέρωση της Γραμματείας της Σύμβασης.

3.2. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για την υποβολή σχεδίων και διερευνητικών μελετών, όπως η μελέτη WETO («World Energy, Technology, and Climate Policy Outlook») ⁽²⁾, δεδομένου ότι πρόκειται για μια από τις προτεραιότητες του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για την έρευνα 2003-2006, το οποίο θα αφιερώσει 2,12 δισεκατομμύρια EUR για την αειφόρο ανάπτυξη, την πλανητική μεταβολή και τα οικοσυστήματα, στη διάρκεια των τεσσάρων προσεχών ετών. Η προαναφερόμενη αυτή μελέτη περιλαμβάνει τις προβλέψεις για την ενέργεια στον πλανήτη, τις προόδους που έχουν σημειωθεί στον τομέα των ενεργειακών τεχνολογιών, τις επιδράσεις επί της πολιτικής που αφορά την κλιματική μεταβολή, τις τεχνολογικές προοπτικές.

3.2.1. Εάν εμφανιστούν νέες πηγές ενέργειας, οι στόχοι του Κυότο ως προς τις εκπομπές αερίων θα μπορούσαν να επιτευχθούν πιο εύκολα. Σύμφωνα με τη μελέτη WETO οι δαπάνες για την

⁽²⁾ «Ενέργεια, τεχνολογία και κλιματική πολιτική: οι παγκόσμιες προοπτικές με ορίζοντα το 2030». Πρέπει να αναφερθούν επίσης δύο πρόσφατες ανακοινώσεις της Επιτροπής: «Οι κλιματικές μεταβολές στο πλαίσιο της συνεργασίας για την ανάπτυξη», COM(2003) 85 τελικό της 11.3.2003, και «Διαμόρφωση προγράμματος δράσης για την περιβαλλοντική τεχνολογία», COM(2003) 131 τελικό της 25.3.2003 αντίστοιχα.

υλοποίηση των στόχων αυτών θα μπορούσαν να περιοριστούν κατά ποσοστό έως και 30 % εάν χρησιμοποιηθούν σε μεγάλη κλίμακα οι πυρηνικές ή οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Θα μπορούσαν επίσης να περιοριστούν αισθητά οι εκπομπές αερίων με την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, πράγμα που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και του ποσοστού εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα της καταναλωόμενης ενέργειας. Σύμφωνα πάντα με τη μελέτη WETO, τις μεγαλύτερες προσπάθειες για τον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας θα κληθεί πιθανότατα να τις καταβάλει ο κλάδος της βιομηχανίας. Ο περιορισμός της κατανάλωσης ενέργειας με υψηλό ποσοστό εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα θα πρέπει να επιτευχθεί κυρίως με την αντικατάσταση του άνθρακα από το φυσικό αέριο και τη βιομάζα και, σε μικρότερο βαθμό, από το πετρέλαιο. Στο σενάριο αυτό θα μπορούσε επίσης να συνυπολογιστεί μια αξιολογητή αύξηση της παραγωγής ενέργειας με τη χρησιμοποίηση διάφορων πηγών ανανεώσιμης ενέργειας, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι όλοι οι τομείς ανθρώπινων δραστηριοτήτων πρέπει να συμμετάσχουν στην προσπάθεια για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

3.3. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Αλλαγή του Κλίματος (ΕΠΑΚ) επιβεβαίωσε ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες περαιτέρω μείωσης των εκπομπών, αλλά μεγάλο μέρος των εν λόγω δυνατοτήτων επί του παρόντος παραμένει ανεκμετάλλευτο επειδή υφίστανται φραγμοί που παρεμποδίζουν τη διεύθυνση στην αγορά των αντίστοιχων τεχνολογιών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, στο πλαίσιο του ΕΠΑΚ, έχουν ήδη εντοπισθεί ορισμένοι από τους επιμέρους φραγμούς καθώς και οι ειδικές ενέργειες που απαιτούνται για την υπερκέρασή τους ⁽¹⁾.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ο Μηχανισμός Καθαρής Ανάπτυξης (ΜΚΑ) επιτρέπει στις αναπτυσσόμενες χώρες να επιτυγχάνουν Πιστοποιημένες Μειώσεις

⁽¹⁾ COM(2003) 131 τελικό.

Εκπομπών χρηματοδοτώντας έργα μείωσης των εκπομπών στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι πιστοποιημένες μειώσεις εκπομπών θα επιτρέψουν με τη σειρά τους στις αναπτυσσόμενες χώρες να εκπληρώσουν τους δικούς τους στόχους μείωσης των εκπομπών. Συνεπώς, ο ΜΚΑ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά τις σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ αναπτυσσόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών.

4.2. Προτού ακόμα τεθεί σε ισχύ το πρωτόκολλο του Κυότο, οι βασισμένες σε έργα δραστηριότητες μπορούν να είναι επιλέξιμες βάσει του ΜΚΑ και να δημιουργήσουν πιστώσεις. Οι πιστώσεις αυτές θα έχουν αξία, εφόσον οι κυβερνήσεις μπορούν να τις αγοράσουν για να εκπληρώνουν σε ό,τι αφορά τους στόχους του Κυότο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο ΜΚΑ αντιπροσωπεύει οικονομικό κίνητρο για τον οικολογικό προσανατολισμό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Υπ' αυτή την έννοια, και με συνεκτίμηση της απαίτησης περιβαλλοντικής προσθετικότητας που προβλέπει το Πρωτόκολλο του Κυότο, ο ΜΚΑ αναμένεται να αποτελέσει ικανοποιητικό μέσον για τη μεταφορά καθαρών και σύγχρονων τεχνολογιών προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, παρέχοντας παράλληλα πραγματικά αναπτυξιακά οφέλη ⁽²⁾.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι έχει μεγάλη σημασία να εκσυγχρονίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση τον ίδιο μηχανισμό της για την παρακολούθηση των εκπομπών αερίων φαινομένου του θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και να εφαρμόσει το πρωτόκολλο του Κυότο, προκειμένου να μπορέσει να αναπτύξει ενεργό δράση για τις προσχωρήσεις στο Πρωτόκολλο του Κυότο και τις επικυρώσεις του, στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής περιβαλλοντικής συνεργασίας και μετά τη σχετική Διάσκεψη στο Κιέβο ⁽³⁾.

⁽²⁾ COM(2003) 85 τελικό.

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Πανευρωπαϊκή περιβαλλοντική συνεργασία μετά τη διάσκεψη του 2003 στο Κιέβο» COM(2003) 62 τελικό.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προτεραιότητες 2003 — 2006»

(COM(2003) 238 τελικό)

(2003/C 234/15)

Στις 8 Μαΐου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, όρισε τον κ. Cassidy ως γενικό εισηγητή.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 80 ψήφους υπέρ, 15 κατά και 18 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Δέκα χρόνια Εσωτερικής Αγοράς χωρίς σύνορα

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής, τα συμπεράσματά της, και το σχέδιο δράσης που περιγράφεται στα παραρτήματα. Συμφωνεί ότι εναπομένουν πολλά ακόμη προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της Εσωτερικής Αγοράς.

1.2. Η Εσωτερική Αγορά δεν έχει ολοκληρωθεί και απομένουν ακόμη μείζονες προκλήσεις κατά την περίοδο 2003-2006. Υπάρχουν ακόμη διάφοροι εθνικοί φραγμοί που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και ατόμων.

1.3. Πέραν της άρσης των εθνικών εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και ανθρώπων, υπάρχουν και νέα προβλήματα και εξελίξεις, όπως για παράδειγμα η μετατροπή της ΕΕ (από ΕΟΚ σε ΕΕ και περαιτέρω), η στρατηγική της Λισαβόνας με τη σφαιρικότερη πολιτική της προσέγγιση, η επικείμενη διεύρυνση, τα αποτελέσματα των συζητήσεων της Συνέλευσης, η μεταβαλλόμενη διεθνής κατανομή της εργασίας, καθώς και οι τρέχουσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, που επηρεάζουν τις προβλέψεις και το περιβάλλον της Εσωτερικής Αγοράς.

1.4. Μολονότι σήμερα υπάρχουν σχετικά λίγοι περιορισμοί στην κυκλοφορία των κεφαλαίων, η πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες υπήρξε αργή. Αυτό αποτελεί σημαντικό έναυσμα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ώστε να επισπεύσουν τη διαδικασία συναπόφασης δεδομένου ότι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες αποτελούν παράγοντα διευκόλυνσης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ. Εξάλλου, η εθνική προστασία των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για την εσωτερική αγορά, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη μέτρα της ΕΕ. Κατά την άρση των φραγμών αυτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των πολιτών (καταναλωτές, εργαζόμενοι και επιχειρηματίες).

1.5. Η πρόοδος την τελευταία δεκαετία δεν ήταν επαρκής ώστε να επιδράσει επί της ανεργίας η οποία παραμένει σε υψηλό επίπεδο, δηλαδή 8 % με πρόβλεψη να ανέλθει σε 8,8 % σύμφωνα με τις

Εαρινές Οικονομικές Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που υιοθετήθηκαν στις 8 Απριλίου (1). Ενώ η άρση των εμποδίων που εξακολουθούν να υφίστανται στην Εσωτερική Αγορά προσφέρει σοβαρές πρόσθετες οικονομικές δυνατότητες, και άρα δυνητικά πρόσθετες θέσεις εργασίας, η ανεργία δεν μπορεί να καταπολεμηθεί επιτυχώς χωρίς να ασκηθεί μακροοικονομική πολιτική προσανατολισμένη στη δημιουργία απασχόλησης και χωρίς να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή της στρατηγικής για την απασχόληση σε εθνικό επίπεδο.

1.6. Η ανακοίνωση της Επιτροπής τονίζει ότι η ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς αποτελεί συνεχή διαδικασία στην οποία συμμετέχουν και τα κράτη μέλη. Ωστόσο, η ανακοίνωση υπογραμμίζει ότι η αύξηση των ρυθμιστικών εμποδίων οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο ορισμένα κράτη μέλη μεταφέρουν τα ευρωπαϊκά μέτρα στην εθνική τους νομοθεσία.

2. Προτεραιότητες για την περίοδο 2003 — 2006

2.1. Διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων

Οι συναλλαγές με τις τρίτες χώρες αναπτύσσονται ταχύτερα από ό,τι οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Ένα αίτιο είναι η έλλειψη μιας διαδικασίας αμοιβαίας αναγνώρισης η οποία να έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε προϊόντα τα οποία έχουν παραχθεί σε μια άλλη χώρα να εμπνέουν εμπιστοσύνη στους καταναλωτές. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να αναγνωρίζει τα συστήματα των άλλων κρατών μελών. Η ύπαρξη σταθερού νομικού συστήματος, υψηλά και σαφή ποιοτικά πρότυπα και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την επιμόρφωση των καταναλωτών αποτελούν ιδανικές προϋποθέσεις για την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών.

(1) European Economy No 2. 2003.

2.2. Ολοκλήρωση των αγορών υπηρεσιών

2.2.1. Μέχρι στιγμής είναι τα ίδια χαρακτηριστικά των υπηρεσιών που εμποδίζουν την ανάπτυξη μίας Εσωτερικής Αγοράς υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα η σημασία της τεχνολογίας και των δεξιοτήτων των παρόχων υπηρεσιών, οι σημαντικές διαφορές των εθνικών νομοθεσιών και οι διαφορετικές τιμές που προκύπτουν από αυτές, οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των εισοδημάτων και των προτύπων, η απουσία σε επίπεδο ΕΕ αποτελεσματικών μηχανισμών διευθέτησης αυτών των διαφορών και, τέλος, η έλλειψη εμπιστοσύνης έναντι των νομικών συστημάτων άλλων κρατών. Οι υπηρεσίες εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν το 20 % μόνο του εμπορίου στην Εσωτερική Αγορά, ποσοστό μικρότερο απ' ό,τι πριν από μια δεκαετία! Καθώς σχεδόν το 90 % όλων των ΜΜΕ στην ΕΕ είναι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, υπάρχει επειγούσα ανάγκη για πρόοδο.

2.2.2. Εξαιρουμένων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, για τις οποίες υιοθετήθηκαν 32 από τα 42 μέτρα του σχεδίου δράσης, τα λοιπά πεδία του τομέα των υπηρεσιών δεν αποτέλεσαν ακόμη αντικείμενο συνολικής πολιτικής για την εσωτερική αγορά. Δεδομένου ότι η Επιτροπή καταρτίζει επί του παρόντος σχετικά μέτρα, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να επισύρει την προσοχή στους ίδιους περιορισμούς που θέτει το θέμα, όσον αφορά τα πρότυπα προστασίας της κοινωνικής ασφάλισης, του περιβάλλοντος και της ασφάλειας των καταναλωτών, λαμβανομένων ιδιαίτερα υπόψη της διαδικασίας ενσωμάτωσης των νέων κρατών και των αναγκών των ΜΜΕ, για παράδειγμα σχετικά με την εμπορική προβολή και την αρχή της χώρας καταγωγής.

2.3. Εξασφάλιση βιομηχανιών δικτύου υψηλής ποιότητας· διασφάλιση υψηλών ποιοτικών προτύπων κατά την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

2.3.1. Οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας προσφέρουν υπηρεσίες διαρκείς, υψηλής ποιότητας και ευρείας έκτασης. Κατά την ιδιωτικοποίηση, την αυτονόμηση και την ελευθέρωση, πρέπει πάντοτε να πρεσβεύουν το συμφέρον των καταναλωτών και την παροχή οικονομικά προσιτών και γενικά προσβάσιμων υπηρεσιών. Για λόγους ασφάλειας και ποιότητας, πρέπει να διασφαλίζεται η πρόσληψη προσωπικού με επαρκή εκπαίδευση για την κάλυψη των κενών.

2.3.2. Οι βιομηχανίες δικτύου — τηλεπικοινωνίες, νερό, ενέργεια, μεταφορές, κ.λπ. — αποτελούν ουσιαστικό τμήμα της Εσωτερικής Αγοράς της ΕΕ. Μολονότι μετά την φιλελευθεροποίηση σημειώθηκε θεαματική πρόοδος με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις, ιδίως στις τηλεπικοινωνίες και τους αεροπορικούς ναύλους, ωστόσο, πολλά απομένουν να πραγματοποιηθούν στους τομείς του νερού, των σιδηροδρόμων, και της ενέργειας. Οι βιομηχανίες δικτύου — τηλεπικοινωνίες, νερό, ενέργεια, μεταφορές, κ.λπ. — αποτελούν ουσιαστικό τμήμα της Εσωτερικής Αγοράς της ΕΕ. Μολονότι μετά την φιλελευθεροποίηση σημειώθηκε πρόοδος με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών κυρίως για τις επιχειρήσεις, και εν μέρει για τους καταναλωτές, οι βελτιώσεις για τους καταναλωτές και τους χρήστες ήταν πολύ περιορισμένες και σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργήθηκαν προβλήματα στον εφοδιασμό και στον τομέα της ασφάλειας.

2.3.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έκκληση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να επισπεύσουν την υιοθέτηση της «δεύτερης δέσμης μέτρων για τους σιδηροδρόμους»

και της δέσμης μέτρων για τη δημιουργία του «ενιαίου ευρωπαϊκού ουρανού». Σε σχέση με τις βιομηχανίες δικτύου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της εγκαθίδρυσης ισορροπίας μεταξύ του γενικού συμφέροντος και του ανταγωνισμού. Επιπλέον, θεωρεί αναγκαία την υποβολή από την Επιτροπή πρότασης οδηγίας-πλαίσιο, με σκοπό την παγίωση των πολιτικών αρχών που διέπουν τις υπηρεσίες γενικής οικονομικής ωφέλειας και την παραχώρηση στα κράτη μέλη της απαραίτητης ευελιξίας σε αυτό το πεδίο.

2.3.4. Η μεγάλη Εσωτερική Αγορά συνεπάγεται αναπόφευκτα έναν αυξανόμενο όγκο μεταφορών. Η πολιτική μεταφορών της Ένωσης αντιμετωπίζει την πρόκληση της διαμόρφωσης κατάλληλου πλαισίου για τις αναγκαίες μεταφορές, το οποίο να είναι φιλικό προς το περιβάλλον — και την κοινωνία — και ταυτόχρονα να διασφαλίζει την παράλληλη και ορθολογική χρήση των διάφορων μεταφορικών μέσων (σιδηρόδρομοι, αυτοκινητόδρομοι, πλωτοί οδοί, ...). Ωστόσο, πρέπει επιπλέον να δοθούν και κίνητρα για να αποφεύγονται οι περιττές μεταφορές.

2.3.5. Η επιτάχυνση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων που αναφέρει η Επιτροπή (TEN-T) επιβάλλεται μεν να υποστηριχθεί, αλλά οι πόροι που έχουν διατεθεί έως τώρα από την ΕΕ και τα κράτη μέλη δεν επαρκούν για την επίτευξη αυτών των στόχων.

2.4. Μείωση του αντίκτυπου των φορολογικών εμποδίων

2.4.1. Η βασική προτεραιότητα, εδώ και μία εικοσαετία περίπου, είναι ένα εναρμονισμένο σύστημα σύμφωνα με το οποίο ο ΦΠΑ επιβάλλεται στη χώρα προέλευσης (αρχή της προέλευσης) αντί στη χώρα κατανάλωσης (αρχή του προορισμού). Η ύπαρξη 15 διαφορετικών φορολογικών αρχών αποτελεί μεγάλη επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παραμείνουν αρμόδια για το θέμα των συντελεστών του ΦΠΑ, αλλά η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει ένα ρόλο όσον αφορά τη δημιουργία ενός εναρμονισμένου συστήματος.

2.4.2. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί την Επιτροπή ότι οι προτάσεις της για τη σταδιακή κατάργηση του φόρου για την καταχώρηση του αριθμού κυκλοφορίας των οχημάτων θα συναντήσουν αντιδράσεις από ορισμένα κράτη μέλη.

2.5. Αύξηση των ευκαιριών για δημόσιες συμβάσεις

Λίγες μόνο δημόσιες συμβάσεις ανατίθενται σε επιχειρήσεις οι οποίες έχουν την έδρα τους σε άλλο κράτος μέλος και αυτό σε μια αγορά η οποία ανέρχεται σε 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, δηλαδή σε 1 429 δις EUR. Αυτό σημαίνει ότι το σύστημα δεν λειτουργεί ικανοποιητικά. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την βραδεία πρόοδο στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά την υιοθέτηση της νομοθετικής δέσμης μέτρων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις. Κατά συνέπεια, υπάρχουν ακόμη περιθώρια για τη βελτίωση του συστήματος και επειδή πρόκειται για μία μεγάλη αγορά προμηθειών θα ήταν δυνατό να δημιουργηθούν καλύτερες ανταγωνιστικές συνθήκες, μέσω διασυνοριακών προσκλήσεων υποβολής προσφορών με σημαντικό αριθμό δυνητικών υποψηφίων. Κατά τον υπολογισμό των προβλεπόμενων δαπανών, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν απαραίτητως υπόψη το κατά κανόνα υψηλότερο μεταφορικό κόστος, καθώς και τις τεχνικές και

εμπορικές προκλήσεις, μίας διασυννοριακής εκτέλεσης παραγγελιών. Από αυτή την άποψη, οι μεγάλες επιχειρήσεις που είναι συνηθισμένες να αναλαμβάνουν διεθνείς δραστηριότητες βρίσκονται σε καλύτερη θέση από τις ΜΜΕ οι οποίες διαθέτουν στενά περιθώρια για την ανάληψη δράσης. Ο κίνδυνος κοινωνικού ντάμπινγκ μέσω της χρήσης εργατικού δυναμικού από χώρες με χαμηλούς μισθούς ή άλλως εργατικού δυναμικού που υποαμείβεται πρέπει να αποφευχθεί μέσω κατάλληλου ελέγχου.

2.6. Βελτίωση των συνθηκών για τις επιχειρήσεις

2.6.1. Βασικό εργαλείο για την επιτυχία της Εσωτερικής Αγοράς είναι το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η ΕΕ πρέπει να δημιουργήσει ένα περιβάλλον στο οποίο να μπορούν να ευδοκιμήσουν και οι επιχειρήσεις και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ λυπάται ιδιαίτερα για την καθυστέρηση που σημειώνεται όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της πρόσφατης συμφωνίας του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

2.6.2. Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει επανειλημμένα τις ανησυχίες της για τις επιπτώσεις των κοινοτικών και των εθνικών μέτρων (της γραφειοκρατίας) στους παράγοντες της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς. Ένας από τους στόχους του προγράμματος για την Εσωτερική Αγορά είναι ο περιορισμός των επιβαρύνσεων για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Ως εκ τούτου, καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συντάσσουν λεπτομερέστερες «αξιολογήσεις των επιπτώσεων» των προτάσεών τους.

2.6.2.1. Η ΕΟΚΕ έχει παρατηρήσει επανειλημμένα ότι ο χώρος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν εμπλέκεται επαρκώς στην κατάρτιση των διατάξεων που συνδέονται με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς: ζητά να ενισχυθεί η διαδικασία διαβουλευσεων της Επιτροπής με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Μικρών Επιχειρήσεων, η ΕΟΚΕ επιθυμεί η ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς να αποκτήσει ένα σύστημα διαβούλευσης και συνεργασίας με τις εκπροσωπευτικές οργανώσεις των μικρών επιχειρήσεων προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχή τους στο σύνολο της κοινοτικής νομοθετικής διαδικασίας.

2.6.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, εντούτοις, τη διάκριση που πρέπει να γίνεται μεταξύ αφενός των περιπτώσεων νομικών και διοικητικών δαπανών και αφετέρου των απαραίτητων για τη διασφάλιση και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας προτύπων και ρυθμίσεων στον κοινωνικό και στον περιβαλλοντικό τομέα, αλλά και στον τομέα της νομικής προστασίας των καταναλωτών, με την έννοια των κοινών στόχων της ΕΕ όπως αυτοί ορίζονται στις Συνθήκες και στη στρατηγική της Λισσαβόνας.

2.6.4. Η ΕΟΚΕ αναμένει τις προτάσεις της Επιτροπής για την Εταιρική Διακυβέρνηση και ελπίζει ότι θα είναι συνεπείς με τα διεθνή κριτήρια. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS) χρήζουν νομικής επικύρωσης με σκοπό την εφαρμογή τους στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον κανονισμό για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, και η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή και το Συμβούλιο να υιοθετήσουν τάχιστα τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ISA). Απαιτείται, επίσης, να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

2.6.5. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τις διασυννοριακές προσφορές εξαγοράς. Υπογραμμίζει ότι είναι αναγκαίο να επιτευχθεί ισορροπία δυνάμεων ώστε να ισχύουν οι ίδιοι όροι σε όλα τα κράτη μέλη.

2.6.6. Όσον αφορά την πρόταση της Επιτροπής για ένα Ευρωπαϊκό Καταστατικό Ιδιωτικών Εταιρειών για τις ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ ελπίζει η πρόταση να μην έχει ως συνέπεια την αύξηση του γραφειοκρατικού φόρτου και τονίζει ότι υπάρχουν πολυάριθμες μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις των οποίων οι μέτοχοι και οι εργαζόμενοι επιθυμούν να παραμείνουν ιδιωτικές.

2.7. Αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης

2.7.1. Μολονότι το πεδίο πρωτοβουλιών της Επιτροπής στον τομέα αυτό είναι περιορισμένο, η ανακοίνωση τονίζει το διττό πρόβλημα της αύξουσας γήρανσης του πληθυσμού και της φθίνουσας ηλικίας συνταξιοδότησης.

2.7.2. Η «αναλογία εξάρτησης» (ο αριθμός των εργαζομένων που συντηρεί τους συνταξιοδοτούμενους) αποτελεί, επίσης, πηγή ανησυχιών.

2.7.3. Οι δημογραφικές μεταβολές επιβάλουν ανάλογη προσαρμογή της αγοράς εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, αλλά και των υποδομών όπως π.χ. του συστήματος προστασίας της υγείας. Στο πλαίσιο της επιλογής της Λισσαβόνας, η αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας αποτελεί πρωταρχικό στόχο για την ορδή ανάπτυξη κάθε οικονομικής, κοινωνικής, και εν προκειμένω, συνταξιοδοτικής στρατηγικής⁽¹⁾. Παράλληλα με την εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των ηλικιωμένων εργαζομένων είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα για την αύξηση της απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων. Χρειάζεται μια πολιτική απασχόλησης και μια μακροοικονομική πολιτική προσεκτικά προσανατολισμένες προκειμένου να δημιουργηθούν οι απαραίτητες θέσεις εργασίας· διαφορετικά, η αύξηση της απασχόλησης ηλικιωμένων εργαζομένων θα μπορούσε να επιδράσει αρνητικά στην απασχόληση των νεότερων εργαζομένων.

2.7.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει⁽¹⁾ ότι οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την επίτευξη ενός δίκαιου και ισορροπημένου συστήματος συνταξιοδότησης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τόσο την αύξηση του προσδόκιμου ζωής όσο και τις νέες μορφές συμβάσεων εργασίας, αλλά και τον αντίκτυπο των διαφορετικών συστημάτων χρηματοδότησης των συντάξεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης εξετάζονται επί του παρόντος υπό το πρίσμα της Εσωτερικής Αγοράς και των δημοσιονομικών απαιτήσεων. Το γεγονός αυτό μπορεί να επιδράσει αρνητικά στα συστήματα συνολικά. Τα συστήματα συνταξιοδότησης χρειάζεται αναμφίβολα να μεταρρυθμιστούν, αλλά η μεταρρύθμιση πρέπει να τα αφορά εξ ολοκλήρου. Εξάλλου, στη διαδικασία των μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να συμμετάσχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι και ιδιαίτερα οι κοινωνικοί εταίροι.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τις ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις, ΕΕ C 48 της 21.2.2002.

2.7.5. Η Εσωτερική Αγορά συνεπάγεται προκλήσεις και για τα συστήματα προστασίας της υγείας. Η κινητικότητα των εργαζομένων εντός της Εσωτερικής Αγοράς μπορεί ενδεχομένως να συμβάλει στην κάλυψη έλλειψης προσωπικού ιδιαίτερα στο νοσηλευτικό τομέα. Η κινητικότητα των ασθενών, όμως, μπορεί να οδηγήσει στην άνιση επιβάρυνση και στην έλλειψη ισορροπίας των συστημάτων υγείας λόγω της διαφορετικής τους δομής. Και σε αυτή την περίπτωση, η εξέταση των προκλήσεων αποκλειστικά υπό το πρίσμα της Εσωτερικής Αγοράς μπορεί να οδηγήσει σε αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επιδιώκονται. Προκειμένου να αποφευχθεί παρόμοια εξέλιξη είναι απαραίτητο να διεξαχθεί μια σφαιρική συζήτηση σχετικά με τις προκλήσεις.

2.7.6. Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στη μεταρρύθμιση των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων στα μελλοντικά κράτη μέλη. Οι μεταρρυθμίσεις στις χώρες αυτές προσανατολίστηκαν κατά το παρελθόν περισσότερο προς την ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, την ανάληψη ίδιας ευθύνης, την προσωπική κάλυψη κινδύνων αλλά και τη στήριξη χρηματοδοτούμενων πυλώνων. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να προκαλέσει χάσμα και ένταση όταν τα κράτη αυτά προσχωρήσουν στην Ένωση.

2.8. Απλούστευση του κανονιστικού περιβάλλοντος

Ένας εκ των στόχων της Εσωτερικής Αγοράς είναι η αντικατάσταση δεκαπέντε εθνικών ρυθμίσεων με ένα κοινοτικό κανονισμό. Τα κράτη μέλη συνεχίζουν να αυξάνουν τις απαιτήσεις που προβλέπονται στις κοινοτικές οδηγίες (διαδικασία γνωστή ως «επιχρυσωση»). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει προτείνει τη θέσπιση ενός «τεστ συμβατότητας», πρόταση που η ΕΟΚΕ επικροτεί⁽¹⁾, με την προϋπόθεση ότι τα κριτήρια του τεστ αυτού θα λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον όλων των πολιτών στην Εσωτερική Αγορά.

2.9. Εφαρμογή των κανόνων

2.9.1. Τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν τις οδηγίες εγκαίρως ή δεν τις εφαρμόζουν σωστά. Ο αριθμός των αγωγών για παραβίαση του κοινοτικού δικαίου αυξήθηκε από 700 το 1992 σε περισσότερες από 1 500 το 2002⁽²⁾. Η επίλυση των εν λόγω υποθέσεων παραβίασης του κοινοτικού δικαίου εξαρτάται ιδιαίτερα από το έργο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσημα της επίλυσης των υποθέσεων παραβίασης του κοινοτικού δικαίου και ελπίζει ότι οι ρυθμίσεις Solvit θα συμβάλουν ουσιαστικά προς αυτή την κατεύθυνση. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συντάσσει εκθέσεις σχετικά με τα επιτεύγματα του δικτύου Solvit σε τακτική βάση.

2.9.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι μια πιθανή αντιμετώπιση του ελλείμματος μεταφοράς θα μπορούσε να είναι η μεγαλύτερη χρήση κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

(γνωστών ως νόμων της ΕΕ) οι οποίοι εφαρμόζονται αμέσως, αντίθετα προς τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που απευθύνονται στις κυβερνήσεις από τις οποίες και προέρχονται τα περισσότερα προβλήματα μεταφοράς.

2.9.3. Ωστόσο, η μεγαλύτερη χρήση κανονισμών θα πρέπει να συνεπάγεται την αυστηρή τήρηση της αρχής της επικουρικότητας και τον ταυτόχρονο σεβασμό των προτύπων στον τομέα των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων και της προστασίας των καταναλωτών και του περιβάλλοντος.

2.9.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για ένα «μηχανισμό ελέγχου», σύμφωνα με τον οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να κοινοποιούν στην Επιτροπή τους νέους τεχνικούς κανονισμούς πριν τους θέσουν σε εφαρμογή.

2.9.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, τις συστάσεις της Επιτροπής για καλύτερη διοικητική συνεργασία και για τη θέσπιση εθελοντικών κωδικών συμπεριφοράς/επαγγελματικών κανόνων σε κοινοτικό επίπεδο.

2.10. Εξασφάλιση περισσότερης και καλύτερης πληροφόρησης — Μία Εσωτερική Αγορά για τους πολίτες

2.10.1. Παρά την πρόοδο που πραγματοποιήθηκε μέχρι στιγμής, οι πολίτες αγνοούν ακόμη τα δικαιώματά τους και τη βοήθεια που μπορούν να λάβουν από τα υφιστάμενα προγράμματα, όπως το Eures (για αυτούς που αναζητούν εργασία) και το Solvit (για την άρση των εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών).

2.10.2. Επίσης, για τους καταναλωτές, η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς υπήρξε απογοητευτική, δεδομένου ότι δεν επωφελήθηκαν, όπως έπρεπε, από τα πλεονεκτήματά της.

2.10.3. Επειδή οι πολίτες ελάχιστα γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και τις δυνατότητες που διαθέτουν, καθώς και τη βοήθεια που μπορούν να λάβουν από τα υφιστάμενα προγράμματα, θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθεί ένα σχέδιο για την καλύτερη ενημέρωση και την ευκολότερη πρόσβαση των πολιτών στα υφιστάμενα προγράμματα. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά την ενημέρωση σχετικά με τις πρόσθετες δυνατότητες και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στους υφιστάμενους μηχανισμούς επίλυσης προβλημάτων, όπως το Solvit. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν οι σύλλογοι εργοδοτών, εργαζομένων και καταναλωτών να λειτουργήσουν ως σημεία προσφυγής για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες και να αποκατασταθεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, η σύνδεση με σχετικά κέντρα επίλυσης προβλημάτων, όπως τα όργανα του Solvit. Επειδή, όμως, αυτό δεν εμπίπτει στον τομέα αρμοδιοτήτων αυτών των οργανώσεων και θα μπορούσε να επιβαρύνει επιπρόσθετα τους χρηματοδοτικούς πόρους τους, θα έπρεπε να τους διατεθούν ενδεχομένως πρόσθετα μέσα. Πρέπει, ωστόσο, να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη όσον αφορά τις δομές και τους πόρους.

(1) Έκθεση Harbour του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, A5-0026/2003.

(2) Πίνακας αποτελεσμάτων της εσωτερικής αγοράς αριθ. 11, Νοέμβριος 1002.

2.10.4. Αν και η ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της Εσωτερικής Αγοράς, εξακολουθούν να υφίστανται εμπόδια, όπως καταδεικνύει ο αριθμός των καταγγελιών που απευθύνονται στην Επιτροπή. Τα προγράμματα για την προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών λειτουργούν με μεγάλη επιτυχία, επειδή πιθανόν η κινητικότητα δεν θεωρείται ως αυτοσκοπός. Αυτό επηρεάζει και τη γεωγραφική εξέλιξη της Εσωτερικής Αγοράς. Αντί να ζητείται από τους ανθρώπους να μετακινηθούν στους τόπους όπου υπάρχει εργασία, θα ήταν αποτελεσματικότερο και σύμφωνο με τις ανάγκες των ατόμων να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας εκεί όπου βρίσκονται οι άνθρωποι. Αυτό απαιτεί μία συνολική περιφερειακή και διαρθρωτική πολιτική ως συμπλήρωμα της Εσωτερικής Αγοράς.

2.10.5. Οι καταναλωτές θα μπορούσαν να επωφεληθούν περισσότερο από τις δυνατότητες που προσφέρουν οι αγορές στο εξωτερικό, αλλά αυτό προϋποθέτει καλύτερη ενημέρωση και άρση των υφιστάμενων εμποδίων. Ένα από τα βασικά καθήκοντα της Επιτροπής αφορά τη διασφάλιση ότι τα νομικά συστήματα των κρατών μελών είναι σε θέση να ξεετάζουν χωρίς καθυστέρηση και χωρίς μεγάλες δαπάνες τις διασυνοριακές καταγγελίες, σχετικά με την αναξιπιστία των προϊόντων και την ελλιπή παροχή υπηρεσιών. Πρέπει να επιδοκιμασθούν οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής με σκοπό την προώθηση εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών (ADR).

2.10.6. Στην Εσωτερική Αγορά, η γνώση των δικαιωμάτων των καταναλωτών είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Το ίδιο ισχύει και για τη νομολογία του ΔΕΚ και του ΠΕΚ, ακόμη και μεταξύ των νομικών. Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «PRISM 2002» (και εισηγητή τον κ. Pezzini) επέσυρε την προσοχή στις ελλείψεις αυτές, καθώς και στον τρόπο με το οποίο ορισμένοι υπάλληλοι των κρατικών διοικήσεων, εθνικών και τοπικών, επωφελούνται συχνά από αυτή την άγνοια. Τα συμπεράσματα της προαναφερθείσας γνωμοδότησης επικροτούνται.

2.10.7. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας του κ. Hernández Bataller⁽¹⁾ εξετάζεται εμπειριστικώς η ανάγκη να αναλάβει η Επιτροπή μία σειρά νέων πρωτοβουλιών στον τομέα της επιμόρφωσης των καταναλωτών. Οι συστάσεις που διατυπώνονται στη γνωμοδότηση αυτή επικροτούνται.

3. Βέλτιστη αξιοποίηση της διευρυμένης εσωτερικής αγοράς

Η ανακοίνωση της Επιτροπής αναγνωρίζει ότι η εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας θα καταστεί ακόμη δυσκολότερη με τη διεύρυνση. Προτείνει την έκδοση σύστασης που θα παραθέτει διάφορες «βέλτιστες πρακτικές» οι οποίες θα πρέπει να εφαρμόζονται συνεχώς σε ολόκληρη την Ένωση προκειμένου να εξασφαλιστεί καλύτερη και ταχύτερη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία αυτή.

3.1. Οικοδόμηση της Εσωτερικής Αγοράς σε ένα διεθνές πλαίσιο

3.1.1. Η διευρυμένη Εσωτερική Αγορά θα προσφέρει πολυάριθμα οικονομικά πλεονεκτήματα και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια αγορά, αρκεί να κατορθώσει η ΕΕ να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που διαθέτει — π.χ. μέσω της κατάλληλης αξιοποίησης του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού — και να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις προκλήσεις που συνεπάγεται η διεύρυνση της Εσωτερικής Αγοράς.

3.1.2. Στις προκλήσεις αυτές συγκαταλέγονται και τα ακόλουθα: περιορισμός των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων· μεταβατικές διατάξεις που δημιουργούν ρήγματα στην Εσωτερική Αγορά· ικανοποιητικές διοικητικές και δικαστικές δυνατότητες, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου και να αντιμετωπιστεί με επιτυχία η αύξηση των διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων· ποιοτικές διαφορές των αγαθών και των υπηρεσιών, ιδιαίτερα όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα· ιδιαίτερα προβλήματα για τις παραμεθόριες περιοχές· αυξανόμενη ανάγκη προσαρμογής των υποδομών στην εξέλιξη των αναγκών· αύξηση του όγκου των μεταφορών· προκλήσεις που αντιμετωπίζουν ορισμένες οικονομικές ζώνες· διαφορές των φορολογικών συστημάτων· πρότυπα προστασίας της υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας· περιβαλλοντικά πρότυπα· ενίσχυση των ελέγχων στα σύνορα· αύξηση του ανταγωνισμού· ανάγκη αντιμετώπισης της ανεργίας που προκαλούν οι αναδιαρθρώσεις· μεταρρύθμιση των κοινωνικών συστημάτων με βάση τις αρχές της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής· και ανάγκη ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου προκειμένου οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών να συμμετάσχουν πλήρως στην οικοδόμηση της Εσωτερικής Αγοράς του μέλλοντος.

3.1.3. Η αποτελεσματική στήριξη της διαδικασίας της αναδιάρθρωσης και η εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των σημερινών κρατών μελών και των μελλοντικών κρατών μελών (ακόμη και μετά την προσχώρησή τους) αποτελούν τις βασικότερες προϋποθέσεις για την επίτευξη συνεκτικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της νέας Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της, σύμφωνα με τους στόχους της Λισαβόνας. Απαιτείται να καταβληθούν προσπάθειες σε όλους τους τομείς των κοινοτικών πολιτικών προκειμένου να εξαλειφθούν το συντομότερο δυνατό οι διαφορές που υφίστανται μεταξύ των περιφερειών της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης και των περιφερειών της νέας Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να επιτευχθεί μία συνεκτική Εσωτερική Αγορά.

3.1.4. Η συμβολή της ΕΟΚΕ συνίσταται στη διοργάνωση σε τακτικά διαστήματα ακροάσεων τόσο στα σημερινά όσο και στα μελλοντικά κράτη μέλη, προκειμένου να διερευνηθεί με ποιο τρόπο οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες αντιμετωπίζουν την εξέλιξη της Εσωτερικής Αγοράς, ποια είναι τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν και ποια μέτρα θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της Εσωτερικής Αγοράς και στην εξάλειψη των εμποδίων αυτών. Η ΕΟΚΕ ανέπτυξε επίσης την πρωτοβουλία PRISM, η οποία συνίσταται στη συλλογή στοιχείων σχετικά με τις δραστηριότητες που αφορούν την Εσωτερική Αγορά, καθώς και στην διάδοση των πληροφοριών που συλλέγονται.

3.2. Παρακολούθηση

Η ανακοίνωση της Επιτροπής παραδέχεται ότι όσο καλή και εάν είναι η δήλωση στρατηγικής, θα αποτύχει εάν δεν αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ανεπιφύλακτα την άποψη αυτή.

(1) ΕΕ C 133 της 6.6.2003, σ. 1.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ, παρότι επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής και τις συστάσεις της, κρίνει ωστόσο ότι υπάρχουν ορισμένες σημαντικές παραλείψεις. Ιδιαίτερα, δεν δίδεται επαρκής προσοχή στη δημιουργία απασχόλησης. Μολονότι η ανακοίνωση εκφράζει γενικά την πεποίθηση ότι η Εσωτερική Αγορά θα δημιουργήσει απασχόληση, εντούτοις δεν παρέχει καμία απόδειξη ως προς τούτο.

4.2. Επιπλέον, στην ανακοίνωση της Επιτροπής παραβλέπονται σχεδόν παντελώς οι καταναλωτές και τα οφέλη τα οποία δικαιούνται να αποκομίσουν με την υλοποίηση της Εσωτερικής Αγοράς.

4.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι η δημιουργία της Εσωτερικής Αγοράς δεν θα εξαλείψει από μόνη της τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και ότι συνεπώς είναι απαραίτητο να εφαρμοσθούν δραστικά συμπληρωματικά μέτρα.

4.4. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι αγορές εργασίας είναι υπό συνεχή εξέλιξη, ότι χάνονται θέσεις απασχόλησης κατά τη διάρκεια οικονομικών αναδιαρθρώσεων, ότι επέρχονται μεταβολές στη διεθνή κατανομή της εργασίας, ότι σημειώνονται τεχνολογικές εξελίξεις, κ.λπ. Πιστεύει δε ότι, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης που θα απαιτούν νέες δεξιότητες. Νέες επιχειρήσεις ενδέχεται να απαιτήσουν διαφορετικές οικονομικές και άλλες συνθήκες (υποδομές, κ.λπ.). Η διαχείριση των μεταβολών αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ιδιαίτερα για τους κοινωνικούς εταίρους.

4.5. Η ενιαία αγορά συνεπάγεται προκλήσεις για τα κοινωνικά συστήματα και την μελλοντική τους εξέλιξη. Η συζήτηση για την μελλοντική διαμόρφωση των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων δεν πρέπει όμως να πραγματοποιείται αποκλειστικά υπό το πρίσμα της ενιαίας αγοράς και των δημοσιονομικών απαιτήσεων αλλά θα πρέπει να εξετάζει τα συστήματα στο σύνολό τους και να λαμβάνει υπόψη τους στόχους τους.

4.6. Η βραδεία πρόοδος στην διαδικασία της Λισσαβώνας αρχίζει να προκαλεί ανησυχίες. Η ανακοίνωση της Επιτροπής δεν αναφέρεται καν στο πρόβλημα αυτό.

4.7. Μια διεθνής απειλή έναντι της στρατηγικής της Εσωτερικής Αγοράς μπορεί να προκύψει από τον αντιπληθωρισμό που εξαπλώνεται στην ΕΕ προερχόμενος από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για το γεγονός αυτό, στην ανακοίνωση της Επιτροπής, όμως, δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά.

4.8. Η αύξηση της ευμάρειας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί αποκλειστικά με μέτρα φιλελευθεροποίησης των αγορών ή μέσω της ενίσχυσης του ανταγωνισμού. Χρειάζεται μία παράλληλη αναπτυξιακή μακροοικονομική πολιτική, προσανατολισμένη προς την απασχόληση, η οποία να συμβάλει στην ουσιαστική επιτυχία της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς.

4.9. Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι, στις στρατηγικές προτεραιότητες για την Εσωτερική Αγορά, δεν περιλαμβάνεται η ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών καταναλωτών και εργαζομένων και η αξιοποίηση εκ μέρους τους των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με την υλοποίησή της.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε αλλά έλαβε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων:

Σημείο 2.6.4

να διατυπωθεί ως εξής:

«Η ΕΟΚΕ αναμένει με ενδιαφέρον τις προτάσεις της Επιτροπής για την Εταιρική Διακυβέρνηση (“Corporate Governance”) και προτρέπει την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εξετάσουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (“International Accounting Standards”) και τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (“International Standards on Auditing”) ως προς την συμβατότητά τους με το ευρωπαϊκό οικονομικό πρότυπο, ενδεχομένως να προβούν σε κατάλληλες προσαρμογές και, αφού λάβουν υπόψη τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερομένων μερών, να τα υιοθετήσουν.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 44, ψήφοι κατά: 44, αποχές: 12.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή αναπτυξιακή πολιτική»

(2003/C 234/16)

Στις 17 Ιανουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικών σχέσεων», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 3 Ιουνίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση της κας Florio.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 63 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση φιλοδοξεί να συμβάλει στη συζήτηση σχετικά με τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στις διεθνείς σχέσεις και, ιδιαίτερα, στην αναπτυξιακή πολιτική που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία τα τελευταία χρόνια λαμβάνει ολοένα μεγαλύτερη σημασία. Το ζήτημα αυτό λαμβάνει δε εξαιρετικές διατάσεις, εάν ειδωθεί υπό το πρίσμα των πρόσφατων διεθνών γεγονότων, όπως ο πόλεμος του Ιράκ, και σε συνάρτηση με τον θεμελιώδη ρόλο που η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διαδραματίσει στο συγκεκριμένο τομέα με σκοπό την ανοικοδόμηση και τη δημιουργία πραγματικά δημοκρατικών διαρθρώσεων.

1.2. Πράγματι, ενώ από τη μία πλευρά η κοινωνία των πολιτών ενδιαφέρεται ολοένα περισσότερο για τις διεθνείς αναπτυξιακές

πολιτικές και τις διεθνείς ισορροπίες, από την άλλη, έχει κινηθεί μία διαδικασία αναγνώρισης της εκ μέρους των διεθνών οργανισμών οι οποίοι έχουν αρχίσει να διαπιστώνουν ότι υφίστανται μη κρατικοί φορείς οι οποίοι διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην διαμόρφωση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και πολιτικών.

1.3. Η διαπίστωση ότι η οικονομική αλληλεξάρτηση αυξάνεται και ότι οι διεθνείς ισορροπίες στηρίζονται σε μία ολοένα πιο εμφανή διάσταση μεταξύ Βορρά — Νότου, είχε ως αποτέλεσμα ευρείς τομείς της κοινωνίας των πολιτών — όπως οι μη κρατικοί φορείς (ΜΚΦ) — να ενδιαφέρονται πλέον όλο και πιο πολύ για τα θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη και τους έκανε να επιθυμούν να διαδραματίζουν ενεργότερο ρόλο στη συζήτηση γύρω από τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές ανισότητες.

Η συμμετοχική αυτή διαδικασία, η οποία ξεκίνησε την δεκαετία του '80, ενισχύθηκε κατά την επόμενη δεκαετία, δεδομένου ότι η αλλαγή της διεθνούς πολιτικής σκηνής και η εξάφaniση της διπολικότητας ήσαν τα διάφορα εμπόδια που ετίθεντο στην ελεύθερη έκφραση και στην ολοένα μεγαλύτερη συμμετοχή μη θεσμικών φορέων.

2. Οι αναπτυξιακές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης: νομικές βάσεις και εξέλιξη των βασικών αρχών

2.1. Η αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρεται για πρώτη φορά στην Συνθήκη της Ρώμης του 1957. Τα κράτη μέλη της Κοινότητας δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν δεσμούς αλληλεγγύης με τις «υπερπόντιες χώρες και εδάφη» και να συμβάλουν στην ανάπτυξή τους. Κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, όταν το μεγαλύτερο μέρος αυτών των εδαφών ανεξαρτητοποιήθηκαν, οι σχέσεις τους με την Κοινότητα διέποντο από τις Συμβάσεις της Γιαουτέ (1963, 1969). Μόνο κατά την δεκαετία του '70, και κυρίως μετά την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κοινότητα, η αναπτυξιακή πολιτική άρχισε να αποκτά πολυπλοκότερο χαρακτήρα: στην εποχή εκείνη ανάγονται η Σύμβαση της Λομέ και οι νέοι δεσμοί με ορισμένες χώρες της Βορείου Αφρικής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής.

2.2. Το 1993, νομική βάση της αναπτυξιακής πολιτικής ήταν η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα τα άρθρα 177 και 181. Στόχοι της είναι η σταθερή και διαρκής οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, η προοδευτική τους ένταξη στη διεθνή οικονομία και η καταπολέμηση της φτώχειας. Η Συνθήκη δίνει έμφαση κυρίως στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρόσδος σε ό,τι αφορά την επικύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημειώθηκε επίσης με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1999) και με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Νίκαιας (2000).

2.3. Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της χορηγούν το 55 % των επίσημα αναγνωρισμένων επιδοτήσεων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, γεγονός που καταδεικνύει πόσο σημαντικές μπορούν να είναι οι πολιτικές που αναπτύσσει η Ένωση, καθώς και το μέγεθος του αντίκτυπου που αυτές μπορούν να έχουν σε μία πραγματικά δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη. Κύριος στόχος είναι η καταπολέμηση της φτώχειας με γνώμονα τη δίκαιη, βιώσιμη και συμμετοχική ατομική και κοινωνική ανάπτυξη.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται, συνεπώς, στη διεθνή σκηνή ως ενεργός παράγοντας ο οποίος συμβάλλει στη διάδοση αναπτυξιακών πολιτικών οι οποίες σέβονται τις πολιτισμικές διαφορές και αποβλέπουν στη σύναψη εταιρικών σχέσεων με τις τρίτες χώρες, θέτοντάς τις όλες στο ίδιο επίπεδο, ανεξάρτητα από τον βαθμό ανάπτυξής τους.

2.5. Σε ό,τι αφορά ακριβώς τις πολιτικές της ΕΕ στον τομέα αυτό, σημαντική καμπή αποτέλεσε η Συμφωνία του Κοτονού, η οποία υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2000. Η συμφωνία αυτή καταδεικνύει πράγματι τη σχέση μεταξύ κοινωνικού διαλόγου,

διαλόγου των πολιτών και αναπτυξιακής βοήθειας υπέρ της ανάπτυξης, αφενός, και στήριξης του εμπορίου, αφετέρου. Για πρώτη φορά, ο διάλογος μεταξύ οργάνων και μη κρατικών φορέων καθίσταται νομικά δεσμευτική υποχρέωση. Με τον τρόπο αυτό το κράτος και η κοινωνία των πολιτών αποκτούν συμπληρωματικό ρόλο ο οποίος θα ήταν σκόπιμο να επιδιώκει την ενίσχυση του αντίκτυπου των αναπτυξιακών προγραμμάτων.

2.6. Η Συμφωνία του Κοτονού εντάσσεται σε ένα γενικό πλαίσιο αλλαγών στον τομέα της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ. Ήδη τον Νοέμβριο του 2000, η κοινή δήλωση Συμβουλίου-Επιτροπής για την αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ ενθαρρύνει την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή όλων των τμημάτων της κοινωνίας, με σκοπό τη δημιουργία συνθηκών που να ευνοούν την επικράτηση μεγαλύτερης δικαιοσύνης και την ίδια την εδραίωση των δημοκρατικών συστημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το 2001, η Λευκή Βίβλος για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση⁽¹⁾ υπογράμμιζε τη σημασία της κοινωνίας των πολιτών και του διαλόγου με τους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς εκπροσώπους των τρίτων χωρών για τη χάραξη των πολιτικών με διεθνή διάσταση.

3. Η νέα συμμετοχική προσέγγιση της αναπτυξιακής πολιτικής

3.1. Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ προσανατολίζεται συνεπώς προς μία συμμετοχική προσέγγιση, η οποία αναγνωρίζει στην κοινωνία των πολιτών ως έναν νέο παράγοντα των διεθνών σχέσεων, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις αναπτυξιακές πολιτικές, αφήνει περιθώρια σε όλους τους κοινωνικούς φορείς που υπάρχουν στο έδαφος της ΕΕ και, κυρίως, προωθεί τη συμμετοχή τους στις διάφορες φάσεις κατάρτισης και εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών εγγράφων. Στη νέα αυτή οπτική, η κοινωνία των πολιτών όχι μόνον θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να είναι αποτελεσματικότερα ενταγμένη και να συμμετέχει περισσότερο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, αλλά θα πρέπει επίσης και να αναλαμβάνει και η ίδια μέρος της ευθύνης της αναπτυξιακής διαδικασίας στο σύνολό της.

3.2. Πρέπει συνεπώς να αναγνωριστεί η πολιτική διάσταση της ανάπτυξης η οποία προϋποθέτει την συμβολή, στο ίδιο επίπεδο, του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων και της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι είναι παράγοντες που θα πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία. Μόνο μία στενή συνεργασία ανάμεσα σε αυτούς τους κοινωνικούς φορείς μπορεί να διασφαλίσει ότι οι αναπτυξιακές πολιτικές θα είναι συνεπείς και ότι θα αυξηθεί ο αντίκτυπος που θα έχει η αναπτυξιακή βοήθεια.

3.3. Η συμμετοχή και ο διάλογος με τους μη κρατικούς φορείς έχει επίσης υψηλή προστιθέμενη αξία. Πράγματι, εάν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η έννοια της ανάπτυξης δεν αντιμετωπίζεται πλέον αποκλειστικά ως έννοια οικονομική, αλλά περιλαμβάνει και μία κοινωνικοπολιτική διάσταση, η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών καθίσταται ουσιαστικό στοιχείο το οποίο συμβάλλει στη δημιουργία ή την εδραίωση δημοκρατικών συστημάτων, ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων. Προς την

⁽¹⁾ COM(2001) 428 τελικό.

κατεύθυνση αυτή βγαίνει και η ανακοίνωση της Επιτροπής «Για τη σύνδεση αρωγής, αποκατάστασης και ανάπτυξης»⁽¹⁾ στην οποία υποστηρίζεται ότι για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι κρίσιμες καταστάσεις είναι απαραίτητος ο συντονισμός μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων, εκτός των ΜΚΟ και των διεθνών οργανισμών, και των ομάδων της κοινωνίας των πολιτών.

3.4. Πολύ πιο πρόσφατα, στα πορίσματα του 5ου περιφερειακού σεμιναρίου κοινωνικο-οικονομικών κύκλων ΑΚΕ-ΕΕ, που πραγματοποιήθηκε στο Γιαουντέ από τις 21 έως τις 23 Μαΐου 2003, τονίστηκε ο βασικός ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην πρόληψη των συγκρούσεων και των κοινωνικών εντάσεων, λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου αριθμού πραξικοπημάτων και εμφυλίων πολέμων στις αναπτυσσόμενες χώρες.

4. Προς μία εφαρμογή της συμμετοχικής προσέγγισης

4.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα τη «Συμμετοχή των μη κρατικών φορέων στην αναπτυξιακή πολιτική»⁽²⁾ παρουσιάζει την δράση της ΕΕ με στόχο τη θέση σε εφαρμογή της συμμετοχικής προσέγγισης στον τομέα της αναπτυξιακής πολιτικής. Σε γενικές γραμμές φαίνεται να έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες και να έχει αναλωθεί πολλή ενέργεια για το σκοπό αυτό, μολονότι για να τεθεί αυτή πλήρως σε εφαρμογή χρειάζεται ακόμη πολύς χρόνος. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην όχι ιδιαίτερα σαφή διατύπωση κανόνων και διαδικασιών, που ενίοτε μάλιστα είναι ανεπαρκής, εκτός από τις προφανείς δυσκολίες που συνεπάγονται οι ριζικές μεταρρυθμίσεις.

4.2. Σε επίσημο επίπεδο, η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας χάραξης και εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής αναφέρεται μόνον στη Συμφωνία του Κοτονού. Με βάση την εν λόγω συμφωνία, οι μη κρατικοί φορείς πρέπει να ενημερώνονται και να ζητείται η γνώμη τους σχετικά με τις πολιτικές συνεργασίας να μπορούν να έχουν πρόσβαση στους πόρους ούτως ώστε να ενισχύονται οι διαδικασίες τοπικής ανάπτυξης να λαμβάνουν μέρος στην εκτέλεση των σχεδίων και προγραμμάτων στις ζώνες και τους τομείς που τους αφορούν να ενισχύονται και να υποστηρίζονται ώστε να αναπτύξουν το δυναμικό τους. Από την άποψη αυτή, φαίνεται σημαντικό στη χάραξη των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών να συμμετέχουν και οι μη κρατικοί φορείς. Πολλές ήταν οι μαρτυρίες που παρουσιάστηκαν στο Φόρουμ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των κρατών ΑΚΕ, που διοργάνωσε η ΕΟΚΕ τον Δεκέμβριο του 2002, και οι οποίες ανέφεραν ότι παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις από την άποψη της ενημέρωσης και της συμμετοχής, κυρίως σε ό,τι αφορά τα προγράμματα συνεργασίας.

4.3. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζει η διαδικασία της Βαρκελώνης η οποία έδωσε ώθηση, τον Νοέμβριο του 1995, στην ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση (Euromed) με σκοπό:

- τον προσδιορισμό ενός κοινού χώρου ειρήνης και σταθερότητας·
- τη δημιουργία μίας κοινής ζώνης ευημερίας·
- την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και τη διευκόλυνση της κατανόησης μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών και των ανταλλαγών μεταξύ των κοινωνιών των πολιτών.

Το πρόγραμμα έχει εξασφαλίσει τους απαιτούμενους χρηματοδοτικούς πόρους (μέσω κυρίως του MEDA) και έχει ήδη δρομολογηθεί.

4.4. Σε ό,τι αφορά αντίθετα τις άλλες συμφωνίες και προγράμματα ή τις ειδικές χρηματοδοτήσεις, δεν προβλέπεται ακόμη καμία υποχρέωση διαβούλευσης ή συμμετοχής των μη κρατικών φορέων των τρίτων χωρών, παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή πρόβη σε διαβουλεύσεις κατά το μάλλον ή ήττον ανεπίσημες με διάφορους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών.

4.5. Υπάρχουν σχετικά διάφορα παραδείγματα: κατά τον προγραμματισμό της «ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα» πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις με ΜΚΟ που ειδικεύονται στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες ΕΕ και μετά την έγκριση του εγγράφου προγραμματισμού πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες αποστολές και έγιναν επαφές με τους τοπικούς ΜΚΟ. Ακόμη, στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής βοήθειας, η υπηρεσία ανθρωπιστικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν χρηματοδοτεί απευθείας τους ΜΚΦ των τρίτων χωρών αλλά, καθώς είναι τοπικοί εταίροι, τους θεωρεί απαραίτητους για τον εντοπισμό των αναγκών σε τοπικό επίπεδο. Επίσης, σε ό,τι αφορά τη Λατινική Αμερική, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε θεσμικό διάλογο με την ομάδα του Ρίο και σε υποπεριφερειακό επίπεδο με την ομάδα του San José και του Μεξικού, με τις χώρες του Mercosur και την Κοινότητα των Άνδεων. Σε ό,τι αφορά τη Λατινική Αμερική και την Ασία, ο τελευταίος κανονισμός προβλέπει τη συνεργασία στον ανθρωπιστικό τομέα διάφορων μη κρατικών φορέων και συνιστά κυρίως την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των εταιρών της Λατινικής Αμερικής και Ασίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα με τους μη κρατικούς φορείς.

4.6. Από την Ανακοίνωση της Επιτροπής προκύπτει συνεπώς ότι κατά την κατανομή των πόρων για την υλοποίηση σχεδίων δίδεται μάλλον σημαντική έμφαση στην κοινωνία των πολιτών, εντούτοις αυτή δεν συμμετέχει ακόμη στη χάραξη των πολιτικών. Οι μη κρατικοί φορείς των τρίτων χωρών αντιμετωπίζονται κυρίως ως εταίροι και ως έμμεσοι αποδέκτες πόρων και όχι ως πρωταγωνιστές και αρμόδιοι για τη χάραξη των αναπτυξιακών πολιτικών.

4.7. Το 2001, η Επιτροπή κίνησε μία διαδικασία αποκέντρωσης του προγραμματισμού προς τις αντιπροσωπίες της Επιτροπής ούτως ώστε να μεταβιβαστούν σε αυτές πόροι και αρμοδιότητες ενόψει της θέσης σε εφαρμογή μίας προσέγγισης με, ως επί το πλείστον, συμμετοχικό χαρακτήρα.

⁽¹⁾ COM(2001) 153 τελικό.

⁽²⁾ COM(2002) 598 τελικό.

4.8. Η Επιτροπή επιδιώκει αυτή τη στιγμή την υιοθέτηση διαφόρων πρωτοβουλιών με στόχο την ουσιαστική συμμετοχή των μη κρατικών φορέων, ενισχύοντάς τους, μεταξύ άλλων, σε μεγάλο βαθμό, ούτως ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν και να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους. Πρέπει να τονιστεί σχετικά ότι από το 1976 η Επιτροπή θέσπισε μία γραμμή του προϋπολογισμού, την B7-6000, η οποία στόχο έχει τη διευκόλυνση της συμμετοχής της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών στον διάλογο με την Επιτροπή σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική, ενώ από το 1992 θεσπίστηκε η γραμμή B7-6002, με συγκεκριμένο στόχο την αξιοποίηση του δυναμικού και την κινητοποίηση των αποκεντρωμένων φορέων στις αναπτυσσόμενες χώρες.

5. Εμπόδια και προβλήματα

5.1. Όπως διαπιστώθηκε σε γενικές γραμμές, η Επιτροπή προσδοκά ότι οι μη κρατικοί φορείς θα συμμετέχουν σε όλες τις φάσεις της αναπτυξιακής διαδικασίας, από την χάραξη της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής έως την κατάρτιση της αντίστοιχης εθνικής στρατηγικής και στον πολιτικό διάλογο, μετά τον προσδιορισμό των τομέων παρέμβασης, και τέλος στις διαδικασίες υλοποίησης και αναθεώρησης.

5.2. Η στρατηγική για την ουσιαστική εφαρμογή της συμμετοχικής προσέγγισης προσκρούει όμως σε διάφορα εμπόδια:

- Διαπιστώνεται ότι προβάλλεται υπερβολική αντίσταση από το μεγαλύτερο μέρος των εθνικών κυβερνήσεων των τρίτων χωρών ως προς τη διεξαγωγή διαλόγου με τους μη κρατικούς φορείς. Ακόμη και στις περιπτώσεις όπου προβλέπεται, η πραγματική δυνατότητα των ΜΚΦ να επηρεάσουν τον καθορισμό των προγραμμάτων και των αναπτυξιακών στρατηγικών παραμένει ιδιαίτερα περιορισμένη.
- Άλλο εμπόδιο αποτελεί η υψηλή συγκέντρωση των διοικητικών υπηρεσιών στις χώρες αυτές, η οποία επειδή δεν ευνοεί τη συμμετοχή των μη κρατικών φορέων γενικώς, τείνει να καθιστά περιθωριακές τις περιφερειακές τοπικές πραγματικότητες, κυρίως τις αγροτικές που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης και είναι οι πιο φτωχές.
- Είναι εμφανής η έλλειψη σαφών κανόνων και προδιαγραφών που να διέπουν την πραγματική συμμετοχή των ΜΚΦ.
- Συχνά η κοινωνία των πολιτών των τρίτων χωρών έχει ιδιαίτερα ελλιπή οργάνωση και συχνά το κυριότερο πρόβλημα είναι η ανάπτυξη των δυνατοτήτων των ίδιων των φορέων που θα έπρεπε να συμμετέχουν στη διαδικασία.
- Άλλο πρόβλημα πάλι είναι η πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις, που συνδέεται στενά με την διάδοση και την πρόσβαση στις πληροφορίες. Πράγματι, οι ΜΚΦ των τρίτων χωρών παραπονούνται για το γεγονός ότι συχνά δεν υπάρχει κανένα σύστημα διάδοσης των πληροφοριών.
- Οι προβλεπόμενες διαδικασίες για την παροχή των χρηματοδοτήσεων είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ιδιαίτερα δαπανηρές και περίπλοκες, όπως καταδεικνύουν συχνά οι ίδιοι οι ΜΚΦ.

6. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

6.1. Στο πλαίσιο όσων προαναφέρθηκαν, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο ως ενδιάμεσος φορέας και υποστηρικτής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ρόλο τον οποίο επικύρωσε η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 και υπογράμμισε πρόσφατα η Συνθήκη της Νίκαιας.

6.2. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη Συνθήκη της Νίκαιας, το 2001 υπογράφηκε πρωτόκολλο μεταξύ της ΕΟΚΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έγγραφο έχει σκοπό να ενισχύσει τις σχέσεις μεταξύ των δύο θεσμικών οργάνων. Προς τούτο η ΕΟΚΕ αναγνωρίζεται ως προνομιούχος έδρα για τη διεξαγωγή διαλόγου μεταξύ ευρωπαϊκών οργάνων και κοινωνίας των πολιτών. Στο άρθρο 14 του πρωτοκόλλου ενθαρρύνεται ο ρόλος αυτός του ενεργού ενδιάμεσου φορέα που επιδιώκει την συμμετοχή και των φορέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών των τρίτων χωρών.

6.3. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ΕΟΚΕ αναπτύσσει δραστηριότητα προς αυτή την κατεύθυνση εδώ και καιρό. Μέχρι σήμερα, κατέβαλε διάφορες προσπάθειες για να τροφοδοτήσει τον διάλογο με τους διάφορους τομείς της κοινωνίας των πολιτών των τρίτων χωρών: μέσω περιφερειακών σεμιναρίων, συνόδων κορυφής των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων, ομάδων μελέτης ή επιτροπών παρακολούθησης. Αξίζει να υπενθυμιστούν οι πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν στο πλαίσιο του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών των χωρών ΑΚΕ — όπως συναντήσεις και διαβουλεύσεις με τους ευρωπαϊκούς οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς των ευρωπαϊκών χωρών και των χωρών ΑΚΕ (φόρουμ το οποίο συγκεκριμένα αναγνωρίστηκε από το Πρωτόκολλο της Συμφωνίας του Κοτονού), ο ευρωμεσογειακός διάλογος, η στρογγυλή τράπεζα Ινδίας — ΕΕ, ή στο πλαίσιο των σχέσεων με τις υποψήφιες χώρες των ανατολικών συνόρων της Ένωσης.

7. Προτάσεις και συστάσεις

7.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δράση της Επιτροπής που αποσκοπεί στην πλήρη εφαρμογή της συμμετοχικής προσέγγισης, δεδομένου ότι η κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στις αναπτυξιακές διαδικασίες, είτε ως «αποδέκτης» τους, είτε, κυρίως, ως «δημιουργός» τους.

7.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την κατεύθυνση που επέλεξε η Επιτροπή και προσδοκά ότι, βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα, θα συναφθεί μία συμφωνία η οποία θα διευκρινίζει τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία θα λαμβάνουν μέρος οι μη κρατικοί φορείς, έως ότου καθιερωθεί ένα κανονιστικό σύστημα και θεσμοποιηθεί ο διάλογος. Εξάλλου, είναι απαραίτητο ο εν λόγω διάλογος να ξεκινήσει με τον προσδιορισμό σαφών στόχων, προτύπων και κοινών αξιών που θα πρέπει να προωθηθούν.

7.3. Προκειμένου ακριβώς να διευκολυνθεί ο διάλογος και η συμμετοχή των ΜΚΦ, είναι απαραίτητο να γίνει μία χαρτογράφηση που να βασιστεί σε ευρύτερα και σαφέστερα συστήματα επιλογής, με σκοπό να ληφθούν υπόψη, όχι μόνον οι διαρθρώσεις που υφίστανται από καιρό στους κατά τόπους, αλλά και εκείνες που έχουν διαμορφωθεί πιο πρόσφατα, για το λόγο ότι φαίνεται να προσφέρουν την προστιθέμενη αξία μιας μεγαλύτερης ανεξαρτησίας των τοπικών αρχών. Η ανάγκη αυτή έχει γίνει αισθητή και επισημάνθηκε από τους ίδιους τους αντιπροσώπους που έλαβαν μέρος στο περιφερειακό σεμινάριο στη Γιαουντέ και ζητούν τον καθορισμό σαφών κριτηρίων επιλεξιμότητας τα οποία να ισχύουν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη, ανεξαιρέτως, όλα τα συμφέροντα της κοινωνίας των πολιτών.

7.4. Είναι απαραίτητο η διαδικασία αποκέντρωσης προς τις αντιπροσωπίες που κίνησε η Επιτροπή, η οποία προβλέπεται να ολοκληρωθεί το 2003, να περιλαμβάνει μηχανισμούς που να επιτρέπουν τη διεξαγωγή πραγματικών συναλλαγών με τους μη κρατικούς φορείς των τρίτων χωρών. Οι αντιπροσωπίες πρέπει συνεπώς να αποβούν μία ουσιαστική βάση και η έδρα του ίδιου του διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών, των εθνικών κυβερνήσεων και των ευρωπαϊκών οργάνων. Για να καταστούν καλύτερα γνωστές οι τοπικές πραγματικότητες, οι αντιπροσωπίες πρέπει να συμβάλουν στον καθορισμό των τρόπων για τη βέλτιστη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων και να υποστηρίξουν τους μη κρατικούς φορείς προκειμένου να χρησιμοποιήσουν με διαφάνεια τους ευρωπαϊκούς πόρους. Σχετικά με το θέμα αυτό, στα συμπεράσματα του 5ου περιφερειακού σεμιναρίου των οικονομικοκοινωνικών ομάδων συμφερόντων των χωρών ΑΚΕ, που πραγματοποιήθηκε στη Γιαουντέ από την 21η έως την 23η Μαΐου 2003, ζητείται ρητά να οριστεί, στο πλαίσιο όλων αντιπροσωπιών της Επιτροπής, ένα άτομο το οποίο να είναι αρμόδιο για τις σχέσεις με τους μη κρατικούς φορείς, πράγμα που κατά τα άλλα ήδη συμβαίνει σε ορισμένες αντιπροσωπίες.

7.5. Σε ό,τι αφορά την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού των ΜΚΦ στις τρίτες χώρες, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τον εξαιρετικά σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ΜΚΦ των κρατών μελών της ΕΕ, εύχεται ωστόσο αυτοί οι ΜΚΦ να μην υποκαταστήσουν αυτόματα τους τοπικούς φορείς των τρίτων χωρών. Πράγματι, έχει θεμελιώδη σημασία να αξιοποιηθεί ο ρόλος των ΜΚΦ στις χώρες της ΕΕ με σκοπό τη μεταφορά τεχνογνωσίας και να αναπτυχθεί το δυναμικό των ΜΚΦ στις τρίτες χώρες με σκοπό την ενίσχυσή τους και την προώθηση αποτελεσματικών δράσεων στο έδαφός τους. Ταυτόχρονα, ωστόσο, θα πρέπει να αποφευχθεί ο κίνδυνος να είναι οι ευρωπαϊκές ΜΚΦ εκείνες που θα έχουν την ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, υποκαθιστώντας με τον τρόπο αυτό τις ΜΚΦ των τρίτων χωρών. Συνιστάται συνεπώς να αναληφθούν οι κατάλληλες δράσεις που θα επιτρέψουν να αποφευχθεί αυτή η ανισορροπία.

7.6. Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση των δυνατοτήτων των μη κρατικών φορέων των τρίτων χωρών, η ΕΟΚΕ εκτιμά την προσέγγιση που υιοθετεί η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία υποδεικνύονται ως κυριότερα μέσα η ενημέρωση (τόσο η γενικότερη, όσο και αυτή που προορίζεται ειδικά για τους διάφορους τομείς της κοινωνίας των πολιτών), η δημιουργία ή η ενίσχυση των δικτύων, καθώς και η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών. Προσδοκά ωστόσο ότι δεν θα παραμεληθεί η σημασία ειδικών δράσεων κατάρτισης.

7.7. Σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, οι μη κρατικοί φορείς των τρίτων χωρών εκφράζουν τη λύπη τους που, ακόμη και στους τομείς όπου υφίστανται κατάλληλα διαρθρωμένες δομές με τα απαιτούμενα εχέγγυα από την άποψη της αντιπροσωπευτικότητας, της διαφάνειας και της δημοκρατίας, οι ΜΚΟ δύσκολα κατορθώνουν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση.

7.8. Από την άποψη αυτή, φαίνεται εξαιρετικά σημαντικό να καθιερωθεί μία σταθερή και αναλυτική ροή πληροφοριών, καθώς και να εδραιωθούν μηχανισμοί που να διασφαλίζουν την ευρύτερη δυνατή διάδοσή τους. Για να εξασφαλιστεί ότι τα αναπτυξιακά προγράμματα θα φέρουν απτά αποτελέσματα είναι όντως απαραίτητο οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν σε αυτά με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο.

7.9. Επίσης, η ΕΟΚΕ εύχεται να απλουστευθούν οι διαδικασίες πρόσβασης στα ευρωπαϊκά ταμεία και κυρίως να μειωθεί το κόστος υποβολής των σχετικών αιτήσεων, πάντοτε με τήρηση δημοκρατικών κανόνων και με διαφάνεια. Συχνά, η γλώσσα που χρησιμοποιείται στα επίσημα έγγραφα είναι ιδιαίτερα τεχνική και η απαιτούμενη τεκμηρίωση υπερβολικά δαπανηρή.

7.10. Σε ό,τι αφορά τη χρήση των πόρων υπέρ των αναπτυξιακών πολιτικών, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι θα ενισχυθούν επίσης και τα μέσα καταπολέμησης της διαφθοράς, ζήτημα το οποίο θα πρέπει να παραμείνει ένα από τα καθοριστικά κριτήρια με βάση τα οποία θα διατίθενται οι πόροι.

7.11. Για να έχει η συμμετοχική προσέγγιση πραγματική εφαρμογή προτείνεται, εξάλλου, να υιοθετηθεί ένα σύστημα παρακολούθησης, τόσο της από την άποψη της ποιότητας όσο και της ποσότητας, της συμμετοχής των μη κρατικών φορέων στις διαδικασίες χάραξης και αξιολόγησης των αναπτυξιακών πολιτικών στις χώρες που είναι αποδέκτες ευρωπαϊκών πόρων. Και σε αυτή την περίπτωση φαίνεται σημαντικό να εξεταστούν και να ενισχυθούν οι στρατηγικές που υιοθέτησε η ίδια η ΕΟΚΕ σχετικά με την εκτίμηση του αντίκτυπου. Οι μη κρατικοί φορείς που συναντήθηκαν στη Γιαουντέ ζήτησαν ρητά, στα συμπεράσματα του σεμιναρίου, τα όργανα ΑΚΕ-ΕΕ — στα οποία συμπεριλαμβάνονται το Συμβούλιο Υπουργών, η Κοινή Κοινοβουλευτική Συνέλευση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή — να λάβουν υπόψη, στις εκτιμήσεις τους, την παρακολούθηση αυτή.

7.12. Για τον ίδιο λόγο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικό, οι πρωτοβουλίες των μη κρατικών φορέων, όπως είναι το Φόρουμ των Ενώσεων Επιχειρηματιών ή οι Συνδικαλιστικές Επιτροπές που συμμετέχουν στην Euromed και στην ΕΕ-Mercosur, ή άλλων ανάλογων φορέων που ενδέχεται να δημιουργηθούν, να έχουν τη στήριξη της Επιτροπής όχι μόνον προκειμένου να διευκολυνθεί η ενίσχυση και ο συντονισμός των κοινωνικών και οικονομικών φορέων, αλλά και προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική συμμετοχή τους στον πολιτικό διάλογο και στις διαπραγματεύσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών σε περιφερειακό επίπεδο.

7.13. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι συχνά συναντώνται ασυνέπειες και αντιφάσεις μεταξύ των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτικών των επιμέρους κρατών μελών. Για το λόγο αυτό, θεωρεί απαραίτητο να ληφθούν μέτρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να καθιερωθούν κριτήρια-πλαίσιο, ίδια για όλα τα κράτη, με σκοπό να αυξηθεί η ίδια η αποτελεσματικότητα των πολιτικών.

7.14. Η ΕΟΚΕ κρίνει, εξάλλου, σκόπιμο να υπογραμμίσει ότι η πλήρης εφαρμογή της συμμετοχικής προσέγγισης προϋποθέτει το να ληφθεί υπόψη ο στόχος της ισότητας των φύλων. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εξαιρεί τη σημασία της ενίσχυσης του ρόλου των γυναικών στις πολιτικές συνεργασίας και παγιώνει τα δικαιώματά τους στις αναπτυξιακές διαδικασίες. Ζητεί να προωθηθούν πρωτοβουλίες που θα έχουν τον συγκεκριμένο στόχο της ισότητας των φύλων και να μπορούν οι γυναίκες να επωφελούνται από ειδικά προγράμματα κατάρτισης. Επίσης,

εκφράζεται ικανοποίηση που τίθενται σε εφαρμογή και αναβαθμίζονται θετικές δράσεις για τη διασφάλιση της συμμετοχής των γυναικείων ομάδων συμφερόντων στις αναπτυξιακές πολιτικές.

7.15. Αντίστοιχα, θα ήταν χρήσιμο, όπως έχει ήδη υποδειχθεί σε άλλες γνωμοδοτήσεις, η Διεθνής Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας να συμβάλουν, από κοινού με τους άλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, στην ενίσχυση και την αναβάθμιση των κοινωνικών εταιρών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

7.16. Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό των πόρων (περίπου το 20 %) προορίζεται απευθείας για τους μη κρατικούς φορείς των αναπτυσσόμενων χωρών και τονίζει ότι το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με την πρόσφατη συμμετοχική προσέγγιση που επελέγη ως μέθοδος για την ενίσχυση των αναπτυξιακών πολιτικών.

Βρυξέλλες 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις ΕΕ-Κίνας»

(2003/C 234/17)

Στις 17 Ιανουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Εξωτερικών σχέσεων», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ επί του θέματος, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Ety (εισηγητή), και του κ. Δημητριάδη (συνεισηγητή).

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η μεταβατική διαδικασία της κινεζικής οικονομίας είναι ένα από τα σπουδαιότερα γεγονότα του σημερινού κόσμου με πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που θα επηρεάσουν βαθύτατα την ευρύτερη παγκόσμια σκηνή. Πρόκειται για μία διττή μετάβαση: από μια κατευθυνόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς και από μια αγροτική κοινωνία σε μία αστική και βιομηχανοποιημένη κοινωνία. Η διαδικασία αυτή συνεπάγεται ένα τεράστιο δυναμικό οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και τρομακτικούς κινδύνους. Δικαιώς λοιπόν η ΕΕ παρακολουθεί

τη διαδικασία αυτή όσο στενότερα γίνεται, όχι μόνο εξαιτίας της επίδρασης που έχει — και θα εξακολουθήσει ολόένα και περισσότερο να έχει — στα συμφέροντά της, αλλά και με σκοπό να επηρεάσει την εν λόγω διαδικασία τόσο προς όφελός της όσο και προς όφελος της ίδιας της Κίνας. Στη συνεργασία της με την Κίνα, η ΕΕ δεν πρέπει άλλωστε ούτε στιγμή να παραγνωρίσει τους περιορισμούς που συνεπάγεται ο ρόλος της ως μεταβαλλόμενου εταίρου.

1.2. Με τα δεδομένα αυτά, οι βασικές αρχές που διέπουν τη στρατηγική της ΕΕ έναντι της Κίνας είναι ορθές και συνεπώς οι

στόχοι της στρατηγικής επικροτούνται. Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειωθεί ότι, ύστερα από δύο σχεδόν δεκαετίες συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας και τρία έγγραφα στρατηγικής της Επιτροπής, είναι δύσκολο να αποτιμηθούν τα αποτελέσματα των προσπαθειών που καταβλήθηκαν. Οι εκθέσεις της Επιτροπής το 1998 παρουσιάστηκαν ως ένα είδος απολογισμού του εν λόγω εγχειρήματος τεκμηριώνοντας πολυάριθμες σημαντικές δραστηριότητες, αλλά δεν επιχείρησαν να σταθμίσουν έμπρακτα και με σαφήνεια τις επιτυχίες και τις αποτυχίες. Η προσέγγιση αυτή ακολουθείται, δε, και στα πιο πρόσφατα έγγραφα.

1.3. Δεν είναι σαφές κατά πόσον οι πολιτικές της Επιτροπής και των κρατών μελών εναρμονίζονται πάντοτε, ούτε και εάν καταβάλλονται ή όχι προσπάθειες για το συντονισμό τους. Ίσως ένα παρόμοιο εγχείρημα να είναι ακόμη υπέρμετρα φιλόδοξο. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη αφενός των περιορισμένων μέσων της ΕΕ και αφετέρου των ξεχωριστών διαστάσεων της Κίνας και του μεγέθους των προβλημάτων που αντιμετωπίζει, θα ήταν ευχής έργο η πτυχή αυτή των σχέσεων της ΕΕ με την Κίνα να εξεταστεί πληρέστερα στα μελλοντικά έγγραφα της Επιτροπής.

1.4. Οι πέντε βασικοί στόχοι της στρατηγικής της ΕΕ έχουν επιλεγεί σωστά. Κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), η οποία εκφράζει τις απόψεις των ομάδων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων στην ΕΕ, τρεις από αυτούς τους πέντε στόχους έχουν ιδιαίτερη σημασία, δηλαδή:

- η υποστήριξη της μετάβασης της Κίνας προς μια ανοιχτή κοινωνία, βασισμένη στο κράτος δικαίου και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- η ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία με την πληρέστερη ένταξη της στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα και με την υποστήριξη της διαδικασίας οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων· και
- η περαιτέρω προαγωγή της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας.

Κατά την εξέταση των τριών αυτών στόχων, η ΕΟΚΕ θα επικεντρώσει την προσοχή της (όπως και στη γνωμοδότησή της για τις σχέσεις ΕΕ-Κίνας το 1997) σε ζητήματα που άπτονται περισσότερο των ενδιαφερόντων της, των αρμοδιοτήτων και της εμπειρίας της και θα προσπαθήσει να μην επαναλάβει τις θέσεις που έχουν λάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

1.5. Κατά το διάστημα των έξι ετών που παρήλθε από τότε που η ΕΟΚΕ κατήρτισε την προγενέστερη γνωμοδότησή της, συντελέστηκαν μείζονες αλλαγές όσον αφορά τα σημαντικότερα θέματα που είχαν εξετασθεί. Αναμφισβήτητα, το σημαντικότερο εξ αυτών είναι η προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ τον Νοέμβριο του 2001. Μεταξύ των ζητημάτων που παρουσίαζαν, και εξακολουθούν να παρουσιάζουν ακόμη και σήμερα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ΕΟΚΕ περιλαμβάνονται τα εξής:

- η εφαρμογή των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων της Κίνας ως μέλους του ΠΟΕ·
- οι προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση ξένων επενδύσεων στην Κίνα·

- η ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς στην Κίνα·
- η μεταφορά τόσο στη νομοθεσία όσο και στην καθημερινή πρακτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία περιλαμβάνονται στα μέσα του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν επικυρωθεί από την Κίνα (και ειδικότερα στο Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα), καθώς και στις θεμελιώδεις διεθνείς συμβάσεις εργασίας της ΔΟΕ·
- η εδραίωση στην Κίνα ενός κλίματος το οποίο να ευνοεί την ανάπτυξη και τη λειτουργία μιας πραγματικής κοινωνίας των πολιτών·
- η εκπαίδευση και η κατάρτιση και
- η κατάσταση στο Χονγκ-Κονγκ και στο Μακάο έπειτα από την «παράδοσή» τους στην Κίνα, το 1997 και το 1999 αντιστοίχως.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Στα είκοσι πέντε χρόνια της μετάβασης από μια κατευθυνόμενη οικονομία σε μία οικονομία της αγοράς η Κίνα έχει επιτελέσει εντυπωσιακή οικονομική πρόοδο μολονότι διατηρεί ακόμη ένα καθεστώς με ελλείψεις δημοκρατικές διαδικασίες. Το καθεστώς φαίνεται να είναι πεπεισμένο ότι αυτή η διαδικασία μετάβασης μπορεί να συνεχιστεί χωρίς πραγματικές αλλαγές στο πεδίο της διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου, εκτός από εκείνες που συνδέονται άμεσα με τις οικονομικές απαιτήσεις.

2.2. Μεταξύ των κύριων επιτευγμάτων της περιόδου αυτής, συγκαταλέγονται η σημαντική πρόοδος έναντι της οικονομίας της αγοράς, τα υψηλά (συχνά διψήφια) ποσοστά ανάπτυξης, και η μείωση της φτώχειας.

2.3. Ως αρνητικές συνέπειες σημειώνονται τα εξής: η διαφθορά, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η φτώχεια (παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί), η ανεργία, η ουσιαστική έλλειψη κοινωνικής ασφάλισης, οι αυξανόμενες κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες και ο συνεχής περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης και ενημέρωσης.

2.3.1. Πρόσφατο θλιβερό παράδειγμα της στασιμότητας που επικρατεί από πολιτικής πλευράς, κατ' αντιδιαστολή προς τις αλλαγές που συντελούνται στον οικονομικό τομέα, αποτελεί η άκρως ανεπιτυχής αντιμετώπιση της επιδημίας του Σοβαρού Οξέος Αναπνευστικού Συνδρόμου (SARS) στην Κίνα.

2.4. Μολονότι η Κίνα πραγματοποίησε εντυπωσιακή πρόοδο στον μετασχηματισμό της οικονομίας της κατά τη μεταρρυθμιστική περίοδο (που άρχισε το 1978) σήμερα οι σημαντικές κινητήριες δυνάμεις που οδήγησαν στην ανάπτυξη της Κίνας αρχίζουν να χάνουν το δυναμισμό τους.

2.5. Ο κύριος λόγος είναι ότι η οικονομία της Κίνας έχει κατακερματιστεί και κατατεμαχισθεί και αυτό οδήγησε στην αυξανόμενα αναποτελεσματική και ανεπαρκή χρήση των πόρων. Η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων, μολονότι θα απαιτήσει δύσκολες προσαρμογές σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, θα ενθαρρύνει άλλους τομείς και μακροπρόθεσμα θα αποφέρει καθαρά κέρδη στην οικονομία συνολικά. Ωστόσο μόνο

η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων δεν είναι πιθανό να επιλύσει τα βασικά προβλήματα που δυσχεραίνουν σήμερα την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας.

2.6. Η οικονομία της Κίνας έχει φτάσει σε ένα στάδιο που απαιτεί σημαντικότερες αλλαγές στον τρόπο υλοποίησης των οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Καθώς η οικονομία ολοένα και περισσότερο εκτίθεται στις δυνάμεις της αγοράς και τα περιθώρια αυτόνομης ανάπτυξης των επιμέρους τομέων έχει περιορισθεί, τα οικονομικά προβλήματα καθίστανται ολοένα και πιο αλληλοεξαρτώμενα. Οι συνθήκες σε επιμέρους τομείς της οικονομίας, όπως είναι η αγορά εργασίας, η βιομηχανία, το χρηματοπιστωτικό σύστημα, και η περιφερειακή ανάπτυξη εξαρτώνται ολοένα και περισσότερο από τις εξελίξεις σε άλλους τομείς της οικονομίας παρά από την εξέλιξη των πολιτικών που ακολουθούνται στο ειδικό κάθε φορά πεδίο.

2.7. Η ταχεία και συνεχής αύξηση του δημοσίου χρέους της Κίνας κατά τα τελευταία χρόνια έχει προκαλέσει στους οικονομολόγους, στους επενδυτές αλλά και στο ευρύ κοινό ανησυχία για το οικονομικό μέλλον της Κίνας. Η επιδίωξη μίας επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής, οι χαμηλές επιδόσεις των κρατικών επιχειρήσεων και η αργή αύξηση των εσόδων του τοπικού επιπέδου διακυβέρνησης θα συμβάλουν στην αύξηση του δημοσίου χρέους.

2.7.1. Μεγάλη σημασία έχει η αγροτική οικονομία της Κίνας. Το 1980, η γεωργία απασχολούσε ουσιαστικά το σύνολο της εργατικής δύναμης της υπαίθρου και παρείχε σχεδόν όλο το εισόδημά τους. Ωστόσο η αυξανόμενη παραγωγικότητα στη γεωργία συνοδεύτηκε από μεγάλης κλίμακας έξοδο των εργαζομένων από τη γεωργία προς τη βιομηχανία. Σήμερα η γεωργία απασχολεί περίπου το 50 % της εργατικής δύναμης της χώρας και χαρακτηρίζεται από σχετικά περιορισμένη γη σε σχέση με την εργασία καθώς και από μικρής κλίμακας παραγωγή με λιγιστό μηχανικό εξοπλισμό.

2.7.2. Ιδιαίτερα ανησυχητικό θεωρείται το ενδεχόμενο μείωσης των εισοδημάτων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, διότι τούτο θα επέτεινε την εισοδηματική ανισότητα τόσο μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών όσο και μεταξύ επαρχιών (κυρίως μεταξύ δυτικών και ανατολικών) και θα επιδείνωνε ενδεχομένως τη φτώχεια στην υπαίθρο. Η τάση αυτή άρχισε να διαφαίνεται από το 1998.

2.8. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με έναν πληθυσμό 1,3 δισεκατομμυρίων κατοίκων και με μία τεράστια εδαφική επικράτεια, έφεραν την Κίνα στην πρώτη θέση παγκοσμίως από πλευράς επισφαλών χρεών, ανεργίας, απολυόμενων εργαζομένων και, πιθανώς, προβλημάτων λόγω εισοδηματικού χάσματος.

2.9. Τα ανωτέρω αντικατοπτρίζονται κατά κύριο λόγο σε «τρεις ανισότητες» μεταξύ:

— του αγροτικού και του αστικού πληθυσμού·

— των δυτικών-ανατολικών περιοχών και της υπόλοιπης χώρας·

— εκείνων που εμπίπτουν στον επίσημο πυρήνα της οικονομίας (με όλες τις υφιστάμενες δυσκολίες) και εκείνων που προσπαθούν να επιζήσουν χάρη σε ασήμαντες και «ανεπίσημες» οικονομικές δραστηριότητες.

2.9.1. Από το 1978 έως το 1998, το κατά κεφαλήν εισόδημα των κατοίκων της υπαίθρου αυξήθηκε από 133,5 γιουάν (16,5 EUR) σε 2 160 γιουάν (268 EUR), ήτοι αύξηση της τάξεως του 350 % αφού ληφθεί υπόψη η αύξηση των τιμών, με μέσο ετήσιο ποσοστό ανάπτυξης υψηλότερο του 8 %. το κατά κεφαλήν εισόδημα των κατοίκων των αστικών περιοχών αυξήθηκε από 343,3 γιουάν (42,5 EUR) σε 5 425 γιουάν (670,6 EUR), ήτοι αύξηση της τάξεως του 200 % αφού ληφθεί υπόψη η αύξηση των τιμών, με μέσο ετήσιο ποσοστό ανάπτυξης υψηλότερο του 6,2 %⁽¹⁾. Για τη χώρα στο σύνολό της, η Παγκόσμια Τράπεζα ανέφερε ετήσιο ποσοστό αύξησης του ΑεγχΠ της τάξεως του 8 % για το 2002⁽²⁾.

2.9.2. Σε εθνική κλίμακα, το αγροτικό εισόδημα το 1999 ανήλθε κατά μέσον όρο σε 2 210 γιουάν (273 EUR), όμως αναλυτικότερα το εισόδημα αυτό ήταν 2 971 γιουάν (367,3 EUR) στις ανατολικές περιοχές, 2 031 γιουάν (251 EUR) στις κεντρικές περιοχές, και μόλις 1 448 γιουάν (179 EUR) στις δυτικές περιοχές. Ενώ το εισόδημα των γεωργών στις ανατολικές περιοχές αυξήθηκε ελαφρώς κατά 4,3 % το 1999, το εισόδημα των γεωργών στις κεντρικές περιοχές αυξήθηκε μόλις κατά 2,4 %, ενώ το εισόδημα των γεωργών στις δυτικές περιοχές αυξήθηκε κατά 2,7 %.

2.9.3. Η ανατολική ακτή φαίνεται ότι βρίσκεται σε καλύτερη θέση για να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που παρέχονται στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Οι ανατολικές περιοχές διαθέτουν πλεονεκτήματα από πλευράς ανθρώπινου δυναμικού, διαχείρισης, πληροφόρησης, μεταφορών και υποδομών τα οποία οι υπόλοιπες περιοχές δεν μπορούν να συναγωνιστούν και, επομένως, θα λάβουν τη μερίδα του λέοντος των νέων ξένων άμεσων επενδύσεων.

2.9.4. Η ευρέως βιομηχανοποιημένη βορειοανατολική πλευρά αναμένεται ότι θα αντιμετωπίσει μία εξαιρετικά δύσκολη πρόκληση προκειμένου να προσαρμοσθεί στα κριτήρια του ΠΟΕ. Οι μεταποιητικές βιομηχανίες δεν αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα για την Κίνα και συνεπώς θα βρεθούν αντιμέτωπες με αλληπάλληλες απολύσεις.

2.10. Η προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ θα θέσει υπό δοκιμασία τα επιτεύγματα της μετάβασης και απειλεί να επιδεινώσει τα σοβαρότερα προβλήματα. Από την άλλη πλευρά διανοίγει νέες προοπτικές για περαιτέρω άνοιγμα, διαφάνεια, ευευθυνότητα και χρηστή διακυβέρνηση. Όσον αφορά τις οικονομικές απαιτήσεις του ΠΟΕ, έχει συντελεστεί μεγάλη προκαταρκτική εργασία από τις κινεζικές αρχές και από τους εμπορικούς εταίρους τους, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η ΕΕ, και είναι βέβαιο ότι θα τύχουν της μεγαλύτερης δυνατής προσοχής κατά τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, δεν έχει ληφθεί δεόντως υπόψη η επίλυση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων λόγω της προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ. Προς το παρόν, φαίνεται να αντιμετωπίζονται μόνο υπό το πρίσμα της δυναμικής απειλής εις βάρος της σταθερότητας.

⁽¹⁾ Γραφείο Πληροφοριών του Συμβουλίου του Κράτους, «Πρόσδος των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην Κίνα από το 1998», Ημερησία του Λαού, 14 Απριλίου 1999.

⁽²⁾ [http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/\\$File/china.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/$File/china.pdf)

2.11. Η προσχώρηση στον ΠΟΕ, με την οποία η Κίνα θα καταστεί αναπόσπαστο τμήμα ενός παγκόσμιου συστήματος βασισμένου στο δίκαιο, θα δώσει παράλληλα τεράστια ώθηση στη διαδικασία οικονομικής μετάβασης και θα αποτελέσει ένα καθοριστικό βήμα προς την ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία. Η προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της μεταρρυθμιστικής πορείας που ακολουθεί η χώρα αυτή πάνω από 20 χρόνια και όχι μια νέα κατεύθυνση. Η πραγματική σημασία του ΠΟΕ έγκειται στο θεσμικό επίπεδο — νόμοι, νομικές πρακτικές και κανονιστικές πρακτικές — θα προκαλέσει θεσμική σύγκλιση με την οικονομία της αγοράς, ενώ θα διευκολύνει την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Το άνοιγμα στις διεθνείς αγορές προωθεί την πειθαρχία της αγοράς, επιτρέπει την πρόσβαση στην τεχνολογία και σε άλλους τομείς που αποτελούν σημαντικούς στόχους της εγχώριας οικονομικής μεταρρύθμισης. Με την έννοια αυτή, η προσχώρηση στον ΠΟΕ αποτελεί συμπληρωματική πτυχή της επόμενης μεταρρυθμιστικής φάσεως στη Κίνα.

2.11.1. Οι πολιτικές αλλαγές που πρέπει ακόμη να υλοποιηθούν για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ θα επηρεάσουν όλους τους τομείς της κινεζικής οικονομίας. Πολυάριθμοι αναλυτές προβλέπουν δραματικές επιπτώσεις στη γεωργία, και άρα στις αγροτικές περιοχές, δεδομένου ότι κατά τις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Κίνα εδώ και περισσότερα από 23 χρόνια αγνοήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι πολιτικές της χώρας για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Η Κίνα κλήθηκε από τους εμπορικούς εταίρους της να προβεί σε μείζονες αλλαγές των πολιτικών αυτών για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων έως το 2005 — δεσμεύσεις οι οποίες φαίνεται να είναι πολύ σημαντικότερες και ταχύτερες από τις δεσμεύσεις άλλων αναπτυσσόμενων χωρών στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης για τη Γεωργία.

2.12. Η ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ θα δώσει νέα ώθηση στην ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας και, ταυτόχρονα, παρέχει αποτελεσματικές θεσμικές και νομικές εγγυήσεις για το διμερές εμπόριο.

2.13. Οι κανόνες του ΠΟΕ ορίζουν ότι τα μέλη του τηρούν την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης και τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου κράτους· τούτο, στην περίπτωση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ ΕΕ — Κίνας, προϋποθέτει τη μείωση των δασμών, την άρση των περιοριστικών ποσοτώσεων κατά την εισαγωγή και την ελάφρυνση των κριτηρίων εισόδου στην αγορά.

2.14. Η διεύρυνση του ανοίγματος της Κίνας στις διεθνείς αγορές (λόγω της ένταξής της στον ΠΟΕ) θα απαιτήσει ευρείες προσαρμογές της βιομηχανίας και θα επιφέρει περαιτέρω αύξηση των ξένων άμεσων επενδύσεων. Μολονότι οι υψηλότερες ξένες άμεσες επενδύσεις θα ευνοήσουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας, θα ασκήσουν και ανταγωνιστική πίεση στις σημερινές εγχώριες επιχειρήσεις.

2.14.1. Σήμερα, περίπου το 10 % των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Κίνα προέρχεται από την ΕΕ. Οι επενδύσεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την Κίνα, διότι οι ευρωπαϊκές ξένες άμεσες επενδύσεις είναι γνωστό ότι είναι πολύ μεγαλύτερης έκτασης κεφαλαίου και συνδυάζονται με την εισαγωγή πιο πρόσφατων τεχνολογιών από ό,τι οι περισσότερες ξένες άμεσες επενδύσεις ασιατικής προέλευσης που εισρέουν στην Κίνα. Συνεπώς, πιστεύεται ότι η αναπτυξιακή ώθηση που δίδουν οι ευρωπαϊκές ξένες άμεσες επενδύσεις είναι τεράστια. Κατά την άποψη της ΕΕ και των κρατών μελών της, όμως, η Κίνα εξακολουθεί να θεωρείται ως χώρα περιορισμένης σημασίας για την πραγματοποίηση ευρωπαϊ-

κών ξένων άμεσων επενδύσεων. Κατά μέσον όρο, το ποσοστό των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Κίνα που εκρέουν από κράτη μέλη της ΕΕ είναι χαμηλότερο του 1 %.

2.15. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), οι εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων στην Κίνα, ενδέχεται να διπλασιαστούν και να φτάσουν σε 100 δις USD ετησίως το 2006.

2.16. Η προσχώρησή της στον ΠΟΕ θα ωθήσει την Κίνα σε περαιτέρω άνοιγμα των αγορών της και σε βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, καθώς και σε ίση μεταχείριση των ξένων επενδυτών και των υπηκόων της.

2.17. Σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, η Κίνα έχει δεσμευτεί να προβεί σε μείωση των δασμών που επιβάλλονται σε 150 είδη βιομηχανικών προϊόντων προερχόμενων από την ΕΕ. Επιπλέον, θα ανοίξει την αγορά γεωργικών προϊόντων της και θα επιτρέψει πρόσβαση της ΕΕ στον τριτογενή τομέα της.

2.18. Εν τω μεταξύ, η ΕΕ θα λάβει μέτρα για την παροχή στην Κίνα καλύτερης πρόσβασης στην αγορά της. Επίσης, η ΕΕ έχει καταργήσει εν μέρει τους περιορισμούς που παρακωλύουν την είσοδο στις αγορές της γεωργικών προϊόντων κινεζικής προέλευσης.

2.18.1. Όσον αφορά τη σημασία της ασφάλειας των τροφίμων, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι τα σχετικά διεθνή πρότυπα έχουν καθοριστεί από την Κοινή Επιτροπή του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας (FAO) και της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ) για τον Κώδικα Διατροφής.

2.18.2. Ένα κρίσιμο ζήτημα που τέθηκε νωρίς, λίγο μετά την ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ, και επηρέασε τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας αφορά την απαγόρευση που επέβαλε η ΕΕ σε ορισμένα ζωικά προϊόντα προερχόμενα από την Κίνα. Όλες οι εισαγωγές κινεζικών προϊόντων που προορίζονται για τη διατροφή των ανθρώπων ή των ζώων έχουν ανασταλεί από τα τέλη Ιανουαρίου του 2002 εφόσον αποδείχθηκε ότι περιέχουν απαράδεκτα υψηλά επίπεδα χλωραμφενικόλης. Η Κίνα διαμαρτυρήθηκε εντόνως κατά των μέτρων που έλαβαν οι Κάτω Χώρες για την καταστροφή εμπορευματοκιβωτίων που περιείχαν κινεζικά ζωικά προϊόντα και ήταν αποθηκευμένα στο λιμάνι του Ρότερνταμ και αντέδρασε κατά της απαγόρευσης που επέβαλε η ΕΕ σε ορισμένα προϊόντα εισαγόμενα από την Κίνα. Κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Επιτρόπου Lamy στο Πεκίνο, η κινεζική πλευρά αποφάσισε τη σταδιακή άρση του εμπορικού αποκλεισμού για τα ολλανδικά προϊόντα και την πραγματοποίηση τεχνικής αποστολής στην Ευρώπη, η οποία είχε αναβληθεί για ένα διάστημα λόγω της επιδημίας του Σοβαρού Οξέος Αναπνευστικού Συνδρόμου (SARS).

2.18.3. Τέλος, ο αριθμός των προσφυγών αντιντάμπινγκ κατά κινεζικών προϊόντων έχει ήδη μειωθεί σημαντικά.

2.19. Οι υποχρεώσεις της Κίνας για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που ανέλαβε στο πλαίσιο του ΠΟΕ (μείωση των δασμών, κατάργηση των διοικητικών διαδικασιών και των διαδικασιών έγκρισης των εισαγόμενων αγαθών, φιλελευθεροποίηση ευρέος φάσματος χρηματοπιστωτικών και επαγγελματικών υπηρεσιών, καθώς και του καθεστώτος που διέπει τις επενδύσεις) έλαβαν μεγάλη δημοσιότητα και επικροτήθηκαν από την Επιτροπή η οποία τις θεώρησε σημαντική διαπραγματευτική επιτυχία. Οι δεσμεύσεις της ΕΕ έχουν συζητηθεί λιγότερο (π.χ. σταδιακή άρση των ιδιαίτερων ποιοτικών περιορισμών που επιβάλλονται στα κινεζικής προέλευσης υφάσματα και είδη ένδυσης).

2.20. Πέραν της προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ, η καθιέρωση του ευρώ αποτελεί πρόσθετη κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας. Οι μέχρι στιγμής ικανοποιητικές επιδόσεις του ευρώ συνέβαλαν στην άσκηση πιέσεων επί του δολαρίου με συνακόλουθη μείωση της εξάρτησης της Κίνας από το δολάριο στο πλαίσιο των εμπορικών συμφωνιών της με ξένες χώρες. Τώρα που το ευρώ έχει ενοποιήσει το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα, οι κίνδυνοι για τις εμπορικές συναλλαγές ΕΕ — Κίνας λόγω διακύμανσης των τιμών συναλλάγματος των διαφόρων ευρωπαϊκών νομισμάτων θα περιορισθούν.

2.21. Η ενοποίηση του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος παρέχει τη δυνατότητα στους κινέζους εξαγωγείς να προσανατολίσουν τις δραστηριότητές τους σε μία ενιαία ευρωζώνη, και όχι πια σε διάφορες μεμονωμένες χώρες, με συνακόλουθη εξοικονόμηση του κόστους των συναλλαγών.

2.22. Η ΕΟΚΕ παραμένει πεπεισμένη ότι υφίσταται άμεση σύνδεση μεταξύ της σταθερότητας και του σεβασμού των διεθνών κανόνων στην Κίνα. Χαιρετίζει την επικύρωση της διεθνούς σύμβασης για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα εκ μέρους της Κίνας (μολονότι εκφράζει τη λύπη για το γεγονός ότι η Κινεζική κυβέρνηση εξεδήλωσε την επιφύλαξή της για το άρθρο 8 1(α) που προστατεύει τα συνδικαλιστικά δικαιώματα).

2.23. Έχει σημειωθεί επίσης πρόοδος στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών στην Κίνα. Ωστόσο η κυβέρνηση χρειάζεται να προβεί σε άρση πολλών περιττών περιορισμών προκειμένου να οδηγήσει την κινεζική κοινωνία των πολιτών στο επίπεδο που χαρακτηρίζει τη διεθνή κοινότητα.

2.24. Οι μέχρι σήμερα εμπειρίες στο Χονγκ-Κονγκ και στο Μακάο με «μία χώρα, δύο συστήματα» δεν υπήρξαν πλήρως ικανοποιητικές. Ορισμένες εξελίξεις στο πεδίο της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων προκαλούν μάλιστα ανησυχία.

2.25. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι μπορεί να συμβάλει ειδικά στην ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ — Κίνας και ότι διαθέτει έναν ενδιαφερόμενο συνομιλητή που είναι το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Κίνας. Τονίζει τη σημαντική συμβολή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη που μπορεί να έχουν και θα συνεχίσουν να έχουν στην Κίνα οι ανεξάρτητες και αντιπροσωπευτικές ομάδες συμφερόντων των εργοδοτών, των εργαζομένων, των γεωργών, κ.λπ.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Στη συζήτηση για την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ, καθώς και για την περαιτέρω ενσωμάτωσή της στην παγκόσμια οικονομία, η κύρια έμφαση έχει δοθεί στην ευθυγράμμιση των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών κανόνων και επιδόσεων με τον ΠΟΕ. Όσο σημαντικές και αν είναι οι προσπάθειες αυτές κατά την άποψη της ΕΟΚΕ θα πρέπει να συνδυαστούν με την τήρηση άλλων διεθνών σχετικών προδιαγραφών όσον αφορά την ασφάλεια των προϊόντων, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τα θεμελιώδη εργασιακά δικαιώματα.

3.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά τα σχέδια συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Κίνα στο πλαίσιο του ΠΟΕ, καθώς και την παρακολούθηση της προόδου που σημείωσε η Κίνα για την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ένταξή της στον ΠΟΕ.

3.3. Κατά την επίσκεψη που πραγματοποίησαν στην Κίνα τον Ιούλιο του 2002, τα μέλη της ΕΟΚΕ εξέπληγησαν από τη βεβαιότητα των κινέζων ομολόγων τους ότι η χώρα τους θα κατόρθωνε να συμμορφωθεί προς τους κανόνες του ΠΟΕ πριν από το 2005. Δόθηκε έμφαση τόσο στη μακρά και διεξοδική προετοιμασία όσο και στην κατάρτιση που παρασχέθηκε στους δημοσίους υπαλλήλους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι καλά πληροφορημένοι παρατηρητές επεσήμαναν ότι τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζει η Κίνα τοποθετούνται στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο, καθώς και ότι το Υπουργείο Εμπορίου — το οποίο είναι αρμόδιο για την εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ στην Κίνα — δεν είναι σε θέση να επιβληθεί στα άλλα υπουργεία ή στις επαρχιακές αρχές. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ ζήτησε την καθιέρωση ειδικού μηχανισμού για την εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ στην Κίνα.

3.4. Η διαφθορά είναι ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα στην οικονομική ανάπτυξη της Κίνας. Σύμφωνα με πρόσφατη εκτίμηση τα ποσά που κατασχέθηκαν από κυβερνητικούς υπαλλήλους και προσωπικό δημόσιων επιχειρήσεων ανέρχονται σε 48 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2001. Πρόκειται για ελαφρώς υψηλότερο ποσό σε σχέση με το σύνολο των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Κίνα, τον ίδιο χρόνο. Το οργανωμένο έγκλημα και η ανάμιξη των τριάδων σε μεγάλης κλίμακας διαφθορά σημαντικών κυβερνητικών υπαλλήλων έχει αναγνωριστεί ως σοβαρό πρόβλημα.

3.4.1. Ορισμένα από τα μείζονα προβλήματα του λογιστικού και τραπεζικού συστήματος της Κίνας συνδέονται στενά με το φαινόμενο αυτό.

3.4.2. Οι αθέμιτες πρακτικές, η διαφθορά και η κατάχρηση εξουσίας συγκαταλέγονται στους κυριότερους λόγους δυσαρέσκειας του πληθυσμού έναντι της κυβέρνησης. Μία ικανοποιητική λύση για την αντιμετώπιση αυτών των σημαντικών κυβερνητικών ελλείψεων θα ήταν ο πραγματικός έλεγχος, καθώς και οι μηχανισμοί εξισορρόπησης και παρακολούθησης που μπορούν να βοηθήσουν στο να καταστούν υπεύθυνοι οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων, οι διαχειριστές και οι υπάλληλοι. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, ως βασικός συντελεστής της δημοκρατίας, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στους μηχανισμούς αυτούς. Η ελευθερία της ενημέρωσης και η ελευθερία του τύπου είναι εξαιρετικής σημασίας σε αυτό το πλαίσιο.

3.4.3. Εάν ρίξει κανείς μία ματιά στη βιομηχανία της Κίνας, κατανοεί ότι το σοβαρότερο πρόβλημα που δυσχεραίνει την απόδοση της βιομηχανίας είναι η ευρείας κλίμακας αναποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών λειτουργιών. Σε αυτό θα πρέπει να προστεθεί η ανεπαρκής τεχνολογία καθώς και η περιορισμένη ικανότητα καινοτομίας που αποτελούν ιδιαίτερη αδυναμία των περισσότερων κινεζικών βιομηχανιών.

3.4.4. Ορισμένα βασικά εμπόδια που παρακωλύουν τη βελτίωση της απόδοσης της βιομηχανίας είναι η συνεχής κυβερνητική παρέμβαση στη διαχείριση των επιχειρήσεων, η περιορισμένη δημοσιονομική πειθαρχία, οι περιορισμοί όσον αφορά την παύση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων και άλλες διαδικασίες ανακατανομής των πόρων.

3.4.5. Το τεχνολογικό επίπεδο ενός μεγάλου τμήματος των εγχώριων επιχειρήσεων υπολείπεται αισθητά διεθνών προδιαγραφών. Επιπλέον η μεταφορά τεχνολογίας από τις ξένες επιχειρήσεις προς τις κινεζικές φαίνεται να είναι περιορισμένη, τόσο ως προς την ποσότητα όσο και ως προς την εμβέλεια.

3.4.6. Μεσοπρόθεσμα, ο κινεζικός χρηματοπιστωτικός τομέας θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, διότι η απόκτηση της καλύτερης δυνατής χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχή ένταξη στον ΠΟΕ και για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, λαμβανομένου υπόψη ότι:

- η διεθνής ανταγωνιστικότητα του τομέα των επιχειρήσεων εξαρτάται από τη δυνατότητα πρόσβασης σε σύγχρονες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες·
- η προσέλκυση κεφαλαίων από την παγκόσμια κεφαλαιαγορά — με λογικό κόστος — προϋποθέτει σύγχρονους χρηματοπιστωτικούς θεσμούς·
- η μακροοικονομική σταθερότητα σε μία οικονομία της αγοράς βασίζεται σε υγιείς χρηματοπιστωτικές αγορές.

3.4.7. Οι ανάγκες αυτές θα επιταχύνουν τον εκσυγχρονισμό του κινεζικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και θα δημιουργήσουν, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις προϋποθέσεις για πλήρη μετατρέψιμότητα.

3.5. Μολονότι η καταπολέμηση της φτώχειας αποτελεί προτεραιότητα της κινεζικής κυβέρνησης επί σειρά ετών, τα αριθμητικά στοιχεία παραμένουν ανησυχητικά. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι παρά τις βελτιώσεις που έχουν επιτευχθεί, 130 εκατομμύρια άτομα εξακολουθούν να ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Οι μαζικές απολύσεις σε κρατικές επιχειρήσεις, χωρίς δίκτυα κοινωνικής ασφάλισης, συνεχίζονται στις βιομηχανικές ζώνες της χώρας και τα σημαντικά προβλήματα στις αγροτικές περιοχές της Κίνας θα εξακολουθήσουν να θέτουν το ζήτημα στο επίκεντρο του προβληματισμού. Βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, οι συνέπειες της προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ πιθανότατα θα επιδεινώσουν αυτή την ήδη πολύ δύσκολη κατάσταση.

3.5.1. Εκείνο που πρέπει να επισημανθεί σε αυτό το πλαίσιο είναι η γυναικεία διάσταση της φτώχειας. Η ευρείας κλίμακας μετανάστευση (ανδρικού) «πλεονασματικού εργατικού δυναμικού» από την ύπαιθρο αφήνει στις γυναίκες την ευθύνη της καλλιέργειας στις αγροτικές περιοχές. Σε μεγάλο βαθμό εξακολουθούν να ζουν στα όρια της φτώχειας. Οι γυναίκες παραγωγοί συχνά στερούνται του δικαιώματος ιδιοκτησίας της γης. Πρόσφατα πολλοί εργοδότες στη βιομηχανία καθώς και στις δημόσιες υπηρεσίες διακηρύσσουν ότι μόνο οι άνδρες υποψήφιοι θα λαμβάνονται υπόψη για τις κενές θέσεις.

3.6. Η ανεργία στη σημερινή Κίνα είναι πιθανότατα πιο κοντά στο 15-20 % του εθνικού εργατικού δυναμικού των 730 εκατομμυρίων από ό,τι το επίσημο ποσοστό του 4 %. Περίπου οι μισοί από τους 100 εκατομμύρια εργαζόμενους στον κρατικό τομέα έχουν απολυθεί τα τελευταία χρόνια και δεν διαφαίνεται τέλος στην απειλή αυτή. Βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, η ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ θα επηρεάσει αρνητικά και μάλιστα ενδέχεται να απειλήσει άμεσα το βιοτικό επίπεδο των 400 εκατομμυρίων που εργάζονται στο τομέα της γεωργίας (μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται ήδη περίπου 150 εκατομμύρια πλεονασματικοί εργαζόμενοι). Πάρα πολλοί από αυτούς τους εργαζομένους, οι οποίοι υπολογίζονται περίπου σε 100 εκατομμύρια, αναζητούν επί του παρόντος εργασία εκτός της περιοχής από την οποία κατάγονται.

3.7. Για την απασχόληση των εργαζομένων που προέρχονται από τη γεωργία, οι τοπικές αρχές κλήθηκαν να ενθαρρύνουν τη δημιουργία μη γεωργικών αγροτικών επιχειρήσεων, γνωστών και ως TVE. Πρόκειται για μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε αγροτικές περιοχές οι οποίες ειδικεύονται σε προϊόντα που απαιτούν πολυάριθμο εργατικό δυναμικό και παράγουν — μαζί με τις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί από αλλοδαπούς — το μεγαλύτερο μέρος των κινεζικών εξαγωγών.

3.8. Οι εν λόγω αγροτικές επιχειρήσεις αποτέλεσαν ένα από τα κυριότερα μέσα για την απορρόφηση των εργαζομένων του γεωργικού τομέα και μία βασική συνιστώσα της κινεζικής ανάπτυξης, όπως συνέβη κατά το παρελθόν και σε άλλες ταχέως αναπτυσσόμενες χώρες. Σήμερα, οι αγροτικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και πλήττονται από λειτουργική αναποτελεσματικότητα σχεδόν εξίσου σοβαρή με εκείνη που παρατηρείται στον τομέα των κρατικών επιχειρήσεων.

3.9. Πολύ σωστά η Επιτροπή προσδιορίζει τη θέσπιση ενός δικτύου κοινωνικής ασφάλισης ως κρίσιμη αποστολή της κινεζικής κυβέρνησης. Η πλειοψηφία του πληθυσμού δεν καλύπτεται σήμερα από ρυθμίσεις κοινωνικής ασφάλισης. Πολλοί που στο παρελθόν ήταν ασφαλισμένοι ως εργάτες σε δημόσιες επιχειρήσεις ανακάλυψαν ότι τα χρήματά τους εξαφανίστηκαν στη διάρκεια της «αναδιάρθρωσης». Ένα σημαντικό πρόβλημα στη διατήρηση ή θέσπιση διατάξεων κοινωνικής ασφάλισης είναι η έλλειψη ορθών μηχανισμών παρακολούθησης. Αυτό οδηγεί σε αθέμιτες πρακτικές και καταχρήσεις των πιστώσεων. Συχνά άλλωστε αυτό ήταν μία από τις σημαντικότερες αιτίες των πρόσφατων κοινωνικών αναταραχών. Η κοινωνική ασφάλιση είναι τυπικώς ένα πεδίο στο οποίο είναι περισσότερο αισθητή η έλλειψη πραγματικών ανεξάρτητων οργανώσεων που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των εργαζομένων και των εργοδοτών.

3.10. Η αυξανόμενη κοινωνική δυσαρέσκεια και αναταραχή αντιπροσωπεύει πραγματική απειλή για τη σταθερότητα. Είναι ευρύτατα διαδεδομένη στις πόλεις και ίσως ακόμη περισσότερο στην ύπαιθρο. Στις αιτίες που αναφέρθηκαν προηγούμενα θα πρέπει να προστεθούν επίσης και οι αυξανόμενες ανισότητες εισοδήματος και η μαζική οικολογική καταστροφή. Παρατηρείται σαφής αύξηση των εκδηλώσεων αντίδρασης από την άποψη του αριθμού, της κλίμακας και της στράτευσης, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίστηκαν με αστυνομική καταστολή. Φαίνεται να υπάρχει επείγουσα ανάγκη συμβιβαστικού μηχανισμού.

3.11. Στο πλαίσιο αυτό, προκαλεί μεγάλη ανησυχία το γεγονός ότι τα θεμελιώδη συνδικαλιστικά δικαιώματα (ελευθερία του συνέρχεσθαι, δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων) συνεχίζουν να παραβιάζονται. Η τροποποίηση το 2001 της συνδικαλιστικής νομοθεσίας δεν ικανοποιεί τις συμβάσεις 87 και 98 του ΔΟΕ καθώς και το διεθνές σύμφωνο οικονομικών κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων. Η μονοπωλιακή κατάσταση της πανκινεζικής ομοσπονδίας συνδικάτων όχι μόνο έχει επιβεβαιωθεί αλλά επίσης έχει ενισχυθεί η λειτουργία της ως όργανο του κομμουνιστικού κόμματος.

3.11.1. Η κυβέρνηση θα πρέπει να επιδιώξει συμβιβασμό με τις δεκάδες χιλιάδες διαμαρτυρούμενων εργαζομένων μέσω τριμερών διαπραγματεύσεων και όχι με την καταστολή ή (σε ορισμένες περιπτώσεις) με την εξαγορά τους. Οι οργανωτές των αυτόνομων συνδικάτων ή μη βίαιων εργατικών αντιδράσεων δεν θα πρέπει να υφίστανται αντίποινα. Η αυθαίρετη φυλάκιση των οργανωτών θα πρέπει να σταματήσει σύμφωνα με τις συμβάσεις 87 και 98 του ΔΟΕ (τις οποίες η Κίνα, ως μέλος του ΔΟΕ, υποχρεώνεται να σεβαστεί και εφαρμόσει ακόμη και αν δεν τις έχει ακόμη επικυρώσει) και οι συστάσεις της διοικητικής επιτροπής του ΔΟΕ για την ελευθερία του συνέρχεσθαι στις πρόσφατες διενέξεις θα πρέπει να υιοθετηθούν.

3.12. Η οικονομική και πολιτική αναδιάρθρωση που ξεκίνησαν στην Κίνα από το 1978 δημιούργησαν το βασικό πολιτικό, οικονομικό και νομικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών. Ταυτόχρονα, εν καιρώ, η εμφάνιση της κοινωνίας των πολιτών θα επηρεάσει σημαντικά την κοινωνική πολιτική και τις οικονομικές δραστηριότητες, θα τροποποιήσει ευρέως τον τρόπο διακυβέρνησης και θα προωθήσει αποτελεσματικά τη χρηστή διακυβέρνηση.

3.13. Όσον αφορά την αποκέντρωση, η κυβέρνηση και το κόμμα έχουν διευρύνει το πεδίο ορισμένων μη κυβερνητικών οργανισμών (ΜΚΟ) προκειμένου να προβαίνουν στην παροχή υπηρεσιών (όπως π.χ. στον τομέα της υγείας) και στην κινητοποίηση πόρων, αρμοδιότητες που προηγουμένως ανήκαν στο κράτος ή οι οποίες έχουν θεσπιστεί για πρώτη φορά. Ωστόσο, θα πρέπει να επιτραπεί στους ΜΚΟ να αναλάβουν άλλες ουσιαστικές λειτουργίες όπως παροχή συμβουλών, παρακολούθηση των κρατικών πολιτικών, οργάνωση των κοινοτήτων και εκπροσώπηση συμφερόντων. Προκειμένου να συμβιβαστούν οι αυξανόμενες κοινωνικές και οικονομικές εντάσεις, πρέπει να θεσπιστεί επειγόντως διαδικασία πολιτικού διάλογου και διαβουλεύσεων. Η εκπροσώπηση συμφερόντων μπορεί να πραγματοποιηθεί επιτυχώς στη βάση της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και οι ΜΚΟ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή. Η ΕΟΚΕ εντυπωσιάστηκε από την ειλικρίνεια ορισμένων ΜΚΟ, που τήρησαν αποφασιστική στάση έναντι των φιλοκυβερνητικών οιονεί ΜΚΟ κατά τη διάρκεια των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την επίσκεψη της ΕΟΚΕ τον Ιούλιο του 2002.

3.14. Μεταξύ των ΜΚΟ της Κίνας και εκείνων της ΕΕ υφίστανται προφανείς διαφορές. Εν συγκρίσει προς τους ΜΚΟ της ΕΕ, οι κινεζικοί ΜΚΟ διακρίνονται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- η κινεζική κοινωνία των πολιτών τελεί, εν γένει, υπό στενό κρατικό έλεγχο και έχει σαφώς διττή υπόσταση: επίσημη, αφενός, και αντιπροσωπευτική της κοινωνίας των πολιτών, αφετέρου. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση κατευθύνει σημαντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί ιδιαίτερο γνώρισμα της κινεζικής κοινωνίας των πολιτών·
- οι κινεζικοί ΜΚΟ δημιουργήθηκαν κατά τη μεταβατική περίοδο. Δεν φαίνεται να υπάρχουν βασικές συνιστώσες, όπως η αυτονομία, η εθελοντική δράση, οι στενές επαφές με τον πληθυσμό και η απουσία κυβερνητικής ανάμειξης. Οι ΜΚΟ βρίσκονται ακόμη σε ένα αρχικό στάδιο της ανάπτυξής τους και εξακολουθούν να αγωνίζονται για τον καθορισμό των δομών και των αρμοδιοτήτων τους·

— όπως συνάγεται και από τα προαναφερθέντα γνωρίσματα, πολλοί κινεζικοί ΜΚΟ δεν είναι ρητά θεσμοθετημένοι. Παρότι το Υπουργείο Αστικών Υποθέσεων αναθεώρησε και κοινοποίησε το 1998 τις νέες κανονιστικές ρυθμίσεις για τη λειτουργία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, η διαδικασία θεσμοθέτησής τους έχει μόλις ξεκινήσει και βρίσκεται σε εξέλιξη. Εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη πολλοί περιορισμοί ως προς τη λειτουργία τους, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής λογοκρισίας.

3.15. Εντούτοις, υφίσταται ένα αυξανόμενο σύνολο πιο ανεξάρτητων ΜΚΟ.

3.16. Η ανάπτυξη των ΜΚΟ στην Κίνα είναι επί του παρόντος ανομοιογενής. Παρατηρούνται σημαντικότερες διαφορές μεταξύ των διαφόρων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από πλευράς κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής επιρροής και γοήτρου, γεγονός το οποίο συχνά εξαρτάται από το βαθμό κυβερνητικής υποστήριξης και ελέγχου.

3.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι σοβαρές δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπες οι ξένοι ΜΚΟ που επιθυμούν να αναλάβουν δράση στην Κίνα παραμένουν ουσιαστικά απαράλλακτες.

3.18. Η διεξαγωγή ενδεδειγμένης συζήτησης μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας σχετικά με τον σημαντικό ρόλο των ΜΚΟ κατά τη διαδικασία μετάβασης θα μπορούσε να ευνοήσει τη διεύρυνση της ακτίνας δράσης των ανεξάρτητων ΜΚΟ, γεγονός το οποίο θα συντελούσε ενδεχομένως και στη βελτίωση των συνθηκών για τη δημιουργία ελεύθερων και ανεξάρτητων οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών.

3.19. Τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη της συνεργασίας με την Κίνα επικεντρώνονται σε ορισμένα από τα πιο πιεστικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Κίνα και στην παροχή ενθάρρυνσης και αρωγής για την επικύρωση από τη χώρα αυτή των σημαντικότερων διεθνών Συμβάσεων. Ένα μείζον πρόβλημα το οποίο δεν έχει ακόμη αντιμετωπιστεί με συγκροτημένο τρόπο κατά τις συζητήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις κινεζικές αρχές έγκειται στη φύση και στη μελλοντική εξέλιξη του ζητήματος της κοινωνικής αστάθειας. Η Επιτροπή συνεργάζεται σε μεγάλο βαθμό με τα ημικυβερνητικά όργανα και όχι με τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό ανεξάρτητων ΜΚΟ στην Κίνα. Μόλις πρόσφατα άρχισε μία περιορισμένη έκτακτης συνεργασία με αυτούς τους ανεξάρτητους ΜΚΟ.

3.20. Το Χονγκ-Κονγκ προσδιορίστηκε από την ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της του 1997 ως περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος, κυρίως σε σχέση με την ανάπτυξη στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσον αφορά την οργάνωση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μετά την «παράδοση» στην Κίνα, τον Ιούλιο του 1997.

3.20.1. Σήμερα, πέντε χρόνια αργότερα η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Κυβέρνηση του Χονγκ-Κονγκ δεν επιδεικνύει πειστικά τη δέσμευσή της να διατηρήσει τις διεθνώς αναγνωρισμένες προδιαγραφές ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς και συνολικότερα το κράτος δικαίου. Ορισμένα πολιτικά και αστικά δικαιώματα, καθώς και οικονομικά και κοινωνικά — τα οποία υπόκειντο σε περιορισμούς ήδη πριν από το 1997 — βρίσκονται σαφώς υπό πίεση (ελευθερία του συνέρχεσθαι, ελευθερία έκφρασης, ελευθερία του τύπου, βασικά συνδικαλιστικά δικαιώματα). Μία πρόσφατη αιτία ιδιαίτερης ανησυχίας είναι οι πρόσφατες προτάσεις της κυβέρνησης να εφαρμόσει το άρθρο 23 του βασικού νόμου, που μεταξύ των άλλων σχετίζεται με τη στάση και την εξέγερση.

3.20.2. Ένα από τα κεκτημένα του Χονγκ-Κονγκ είναι η δραστήρια κοινωνία των πολιτών του. Διαδραματίζει απαραίτητο ρόλο στην υποστήριξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Επίσης αποτελεί σημαντική πηγή έμπνευσης και αρωγής για την ανερχόμενη κοινωνία των πολιτών στη μητροπολιτική Κίνα.

3.20.3. Οι θυγατρικές εταιρείες του Χονγκ-Κονγκ (όπως επίσης οι επιχειρήσεις της Ταϊβάν και της Κορέας) καθώς και οι συνεργαζόμενες εταιρείες συγκαταλέγονται στους ξένους επενδυτές με τη χειρότερη φήμη όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις στη μητροπολιτική Κίνα. Οι τοπικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι ΜΚΟ έχουν αναλάβει εκστρατείες για τη βελτίωση της κατάστασης. Η κυβέρνηση και η επιχειρηματική κοινότητα καλό θα ήταν να λάβουν υπόψη τους τις εκστρατείες αυτές.

3.20.4. Επί σειρά δεκαετιών, ο επικεντρωμένος στα τυχερά παιχνίδια τουρισμός υπήρξε στυλοβάτης της οικονομικής δραστηριότητας του Μακάο, το οποίο «παραδόθηκε» στην Κίνα το 1999. Η κυβέρνηση του Μακάο προσδιόρισε τη μελλοντική πορεία για την οικονομική ανάπτυξη της Ειδικής Διοικητικής Περιοχής κατά την επόμενη δεκαετία ως εξής: ο επικεντρωμένος στα τυχερά παιχνίδια τουρισμός θα λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη και ο τομέας των υπηρεσιών θα χρησιμοποιήσει ως υποστήριγμα για τη συντονισμένη ανάπτυξη των υπολοίπων τομέων. Στόχος είναι να γίνει το Μακάο διεθνές κέντρο του τουρισμού για τυχερά παιχνίδια και επίκεντρο της διοργάνωσης διαλέξεων και εκθέσεων διεθνούς εμβέλειας. Η στρατηγική αυτή, σε συνδυασμό με την αναμενόμενη ισχυρή τουριστική ανάπτυξη παγκοσμίως, θα μπορούσε να αποβεί προς όφελος πολυάριθμων κλάδων και τομέων δραστηριότητας του Μακάο. Εκφράζονται, ωστόσο, ανησυχίες σχετικά με την υπερβολική εξάρτηση της οικονομίας από ελάχιστους τομείς και, συνεπώς, κάθε προσπάθεια για τον περιορισμό της εξάρτησης αυτής και για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων χρήζει υποστήριξης.

3.20.5. Στο Μακάο, όπου η «παράδοση» έγινε το 1999, οι εργασιακές σχέσεις, οι τριμερείς διαβουλεύσεις και η εκπροσώπηση των κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων υπολείπονται σαφέστατα των περιορισμένων ήδη προδιαγραφών του Χονγκ-Κονγκ. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την κοινωνία των πολιτών του. Προς το παρόν, το κλίμα δεν φαίνεται να οδηγεί σε σημαντικές βελτιώσεις.

3.21. Στη διάρκεια της επισκέψεως του Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Κίνας αποφάσισαν να ξεκινήσουν διαβουλεύσεις, διάλογο και έρευνα για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος καθώς και για θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, όπως επίσης να προωθήσουν την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο.

4. Συμπεράσματα και υποδείξεις

4.1. Ένα σημαντικό ζήτημα δεν έχει σχεδόν διχτεί καθόλου στο διάλογο ΕΕ-Κίνας έως τώρα: εάν, δηλαδή, η επιτυχής μετάβαση στην οικονομία της αγοράς μπορεί να συντελεστεί χωρίς την ταυτόχρονη ανάληψη πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, το βασικό ζήτημα (τόσο για την Κίνα όσο για τους εταίρους της στο εμπόριο και τις επενδύσεις) της σταθερότητας είναι στενά συνδεδεμένο με την ένταση μεταξύ των δύο και, κατά συνέπεια, απαιτείται να προσεχθεί ιδιαίτερα στο πλαίσιο των μελλοντικών επαφών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου της Κίνας.

4.1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το καθοριστικότερο ζήτημα που αντιμετωπίζει η Κίνα συνίσταται στην περαιτέρω προώθηση της πολιτικής πολυφωνίας, του κράτους δικαίου και της ιδιωτικοποίησης. Τούτο θα έδινε ένα τέλος στην ουσιαστικά διαρκή κρατική παρέμβαση επί οικονομικών θεμάτων και θα συνέβαλε στην προσέγγιση του ρόλου του κράτους με τον ρόλο που διαδραματίζει το κράτος σε μία κοινωνική οικονομία της αγοράς.

4.2. Η παρακολούθηση της έμπρακτης εφαρμογής των κανόνων του ΠΟΕ δεν θα είναι εύκολη υπόθεση και, ειδικότερα, στα επίπεδα διακυβέρνησης στα οποία ενδέχεται να ανακύψουν τα κυριότερα προβλήματα: στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ανεπιφύλακτα να εξακολουθήσει η ΕΕ να υποστηρίζει τις προσπάθειες που καταβάλει η Κίνα για την κατάρτιση των μελών του νομοθετικού και του δικαστικού σώματος που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ στο εκάστοτε επίπεδο. Η Επιτροπή θα μπορούσε να προτείνει στις κινεζικές αρχές τη σύσταση ενός δημόσιου φορέα εποπτείας.

4.2.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη στενή συνεργασία της Επιτροπής με το Εμπορικό Επιμελητήριο της ΕΕ στην Κίνα το οποίο, αξιοποιώντας την εμπειρία των 200 μελών του, είναι σε θέση να χορηγήσει πληροφορίες από «πρώτο χέρι» σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ θα επικοινωνήσει με τους εκπροσώπους της ευρωπαϊκής πλευράς του Επιχειρηματικού Διαλόγου ΕΕ — Κίνας για να τους επισημάνει το συγκεκριμένο πρόβλημα και για να τους προτείνει να συμπεριλάβουν το θέμα αυτό στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεών τους με τους κινέζους ομολόγους τους.

4.3. Για την αντιμετώπιση των αρνητικών πτυχών της μετάβασης — και της πιθανής επιδείνωσης ορισμένων από αυτές ως συνέπεια της ένταξης της Κίνας στον ΠΟΕ — η πραγματική και πλήρης συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών φαίνεται άκρως επιθυμητή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επίγνωση του σημαντικού ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν οι ΜΚΟ. Δυστυχώς, μέχρι στιγμής, η Επιτροπή πολύ λίγη προσοχή έχει επιδείξει στον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ελεύθερες και ανεξάρτητες ομάδες οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων.

4.4. Λαμβανομένου υπόψη του ολοένα και ζωτικότερου ρόλου που διαδραματίζουν οι ΜΚΟ για την προώθηση των εξελίξεων στην Κίνα και για την προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας, η ΕΟΚΕ προτίθεται να συνεργαστεί στενά με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Κίνας όσον αφορά τα ακόλουθα θέματα:

- τη βελτίωση της διαφάνειας και της σαφήνειας των κανονιστικών ρυθμίσεων, μέσω της διευκρίνισης των διαδικασιών και των προϋποθέσεων εγγραφής των ξένων ΜΚΟ και του προσδιορισμού των αρμόδιων υπουργείων για την διακυβέρνηση και την επιδότησή τους·
- την εξάλειψη των ασαφειών των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο οι ΜΚΟ μπορούν να αποκτήσουν ανεξάρτητο νομικό καθεστώς, να προσλάβουν υπαλλήλους και να αποκτήσουν πρόσβαση σε συνάλλαγμα.

4.5. Η Κίνα, ως εξέχον μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, θα πρέπει να επικυρώσει και τις οκτώ συμβάσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΔΟΕ και να τις εφαρμόσει στη νομοθεσία και στην πράξη. Ως κράτος μέλος της ΔΟΕ η Κίνα αναμένεται επίσης να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις των συμβάσεων 87 και 98 για τα βασικά δικαιώματα των εργαζομένων και των εργοδοτών ανεξάρτητα από την επικύρωσή τους. Η Κίνα θα πρέπει επίσης να άρει την επιφύλαξη της για το άρθρο 8:1 (α) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά Πολιτικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.

4.6. Στο διάλογο της με την Κίνα όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επιδείξει ακόμη μεγαλύτερη προσοχή στη συνεχή παραβίαση εκ μέρους της Κίνας του δικαιώματος οργάνωσης και του δικαιώματος συλλογικών διαπραγματεύσεων, να ενημερώνεται συστηματικά για την τύχη των κρατούμενων και φυλακισμένων συνδικαλιστικών στελεχών και να τονίσει τη σημασία της πλήρους συμμετοχής των ελεύθερων, ανεξάρτητων και δημοκρατικών ομάδων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων κατά τη μετάβαση προς μία οικονομία της αγοράς, των ΜΚΟ και της ελευθερίας της ενημέρωσης και του Τύπου.

4.7. Η ΕΕ θα πρέπει να υποστηρίξει και να ενθαρρύνει το διάλογο μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, των δημοκρατικών ομάδων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων στην Κίνα και στην ΕΕ επί θεμάτων όπως η κοινωνική δικαιοσύνη (μείωση της φτώχειας, ισότητα ευκαιριών, μεγαλύτερη συμμετοχή, περιβαλλοντική προστασία, κ.λπ.) και να διευρύνει το διάλογο σε θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη χρηστή διακυβέρνηση και τις πολιτικές για τις μειονότητες.

4.7.1. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες που θα διεξαχθούν το 2008 στο Πεκίνο, καθώς και η EXPO 2010 που θα πραγματοποιηθεί στη Σαγκάη θα μπορούσαν να αποτελέσουν μοναδική ευκαιρία για την εμβάθυνση της συνεργασίας σε όλους τους τομείς, εάν η Κίνα θέσει ένα τέλος στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σημειώσει ουσιαστική πρόοδο για τον εκδημοκρατισμό του πολιτικού συστήματος.

4.8. Η ανάπτυξη των πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων, καθώς και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων στα πλαίσια του «μία αγορά, δύο συστήματα», στο Χονγκ-Κονγκ και στο Μακάο θα παρακολουθείται στενά από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4.8.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενδέχεται να επιστήσει την προσοχή των αρχών του Χονγκ-Κονγκ και της επιχειρηματικής κοινότητας στη δυνατότητα χρήσης των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις ως σημείο αναφοράς για τις δραστηριότητες των εταιρειών που έχουν την έδρα τους στο Χονγκ-Κονγκ καθώς και των συνεργαζομένων επιχειρήσεων στη μητροπολιτική Κίνα. Η Επιτροπή θα πρέπει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ, να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις με έδρα στην ΕΕ οι οποίες πραγματοποιούν σημαντικές επενδύσεις στην Κίνα και έχουν εμπορικούς δεσμούς με τη χώρα αυτή να τηρούν τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ και να προτρέπουν τους κινέζους εμπορικούς εταίρους τους να κάνουν και αυτοί το ίδιο. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θα πρέπει να εστιάσει ειδικότερα την προσοχή της στις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας που επικρατούν στις Ζώνες Διαχείρισης Εξαγωγών (ζώνες ελεύθερων συναλλαγών) της Κίνας.

4.9. Η αντιπροσωπεία της ΕΟΚΕ που μετέβη στο Χονγκ-Κονγκ και στο Μακάο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του Χονγκ-Κονγκ, καθώς και μεταξύ της ΕΕ και του Μακάο, παραμένουν εξαιρετικές παρά την «παράδοσή» τους στην Κίνα, αλλά ίσως είναι πια καιρός οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των δύο Ειδικών Διοικητικών Περιοχών να ενταχθούν σε ένα συστηματικότερο πλαίσιο. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στη διαφοροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας του Μακάο και στην προαγωγή της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων των πολιτών, καθώς και των βασικών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων τόσο στη νομοθεσία όσο και στην πράξη.

4.10. Στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτούνται ορισμένες δράσεις όσον αφορά τα εξής:

- 1) βελτίωση των συνθηκών ζωής και κοινωνικής δικαιοσύνης, διατήρηση ή αποκατάσταση του φυσιολογικού τρόπου ζωής δια μέσου, παραδείγματος χάρη, των εξής: μείωσης της φτώχειας, βελτίωσης των περιβαλλοντικών συνθηκών και της ασφάλειας των τροφίμων, ενίσχυσης των δυνατοτήτων που παρέχονται στις γυναίκες·
- 2) θέματα που άπτονται της απασχόλησης και της κοινωνικής ασφάλισης: λόγου χάρη, δημιουργία ή βελτίωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στις αστικές και στις αγροτικές περιοχές, προαγωγή της αυτοαπασχόλησης για δραστηριότητες περιορισμένης κλίμακας· αναδιάρθρωση του αγροτικού χρηματοπιστωτικού συστήματος (πιστωτικοί συνεταιρισμοί, κυρίως για τους αυτοαπασχούμενους και τις γυναίκες)·
- 3) υποστήριξη της επαγγελματικής κατάρτισης, ιδίως στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και της δημιουργίας ανεξάρτητων επιχειρηματικών ενώσεων στον εν λόγω τομέα.

4.11. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η ΕΕ πρέπει να ενθαρρύνει περισσότερο τη μεταφορά τεχνολογίας, τεχνολογίας ή εμπειριών πολιτικής μέσω κοινών επιχειρήσεων και άλλων μορφών κοινοπραξίας είτε μεταξύ των επιχειρήσεων, είτε μεταξύ δήμων/περιφερειών ή δημόσιων οργανισμών. Οι συμβάσεις αυτές, ενισχύουν τις διασυνδέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας και μπορεί επίσης να δώσουν πρόσθετη ώθηση στη μεταρρυθμιστική διαδικασία. Η επιτυχία των προγραμμάτων Asia Invest και «Local Authorities» στην Κίνα δείχνουν το πραγματικό δυναμικό που υπάρχει στο τομέα αυτό, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις διασυνδέσεις των ΜΜΕ.

4.11.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για να αξιοποιηθεί πλήρως η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων, η οικονομία της Κίνας θα χρειασθεί εκτεταμένη αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, βελτίωση στη διαχείρισή τους και ανακατανομή των πόρων. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί στις ΜΜΕ (παραγωγή προϊόντων εντάσεως εργασίας) που θα χρειαστεί να ενσωματωθούν στις αλυσίδες διεθνούς παραγωγής εάν επιθυμούν να καταστούν επιτυχείς στις παγκόσμιες αγορές.

4.12. Τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κίνα θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν περισσότερο τη σημασία που αποδίδει στη διακυβέρνηση, στην κοινωνία των πολιτών, στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι τακτικές και συστηματικές αναθεωρήσεις θα βοηθήσουν τη βελτίωση της σημασίας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων της ΕΕ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αυτές αρχές.

4.12.1. Χρειάζεται να υπάρξει μια ειδικά επικεντρωμένη στις γυναίκες ατζέντα και στρατηγική σε όλα τα προγράμματα μείωσης της φτώχειας στην Κίνα.

4.13. Η ΕΟΚΕ και το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Κίνας αποφάσισαν να καθιερώσουν, σε περιοδική και θεσμολογική βάση, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων, διαλόγου και έρευνας επί οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος, καθώς και επί θεμάτων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα και με το κράτος δικαίου. Θα ήταν επίσης σκόπιμο οι επαφές αυτές να χρησιμεύσουν για την αντιμετώπιση συναφών θεμάτων που προκύπτουν στο Χονγκ-Κονγκ και στο Μακάο.

4.14. Οι μελλοντικές επισκέψεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στην Κίνα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν μόνο για την ενίσχυση των επαφών με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Κίνας, αλλά και για την ανανέωση και τη διεύρυνση των επαφών με το σύνολο των ΜΚΟ στην Κίνα (και, ειδικότερα με τις ελεύθερες και ανεξάρτητες εξ αυτών) που δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως η υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος, όπως ακριβώς έγινε κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Ιουλίου 2002.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η βιομηχανική πολιτική σε μία διευρυμένη Ευρώπη»

(COM(2002) 714 τελικό)

(2003/C 234/18)

Στις 12 Δεκεμβρίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Simpson.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 113 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία που ανέλαβε η Επιτροπή με την προετοιμασία και τη δημοσίευση της ανακοίνωσης αυτής για τη βιομηχανική πολιτική σε μια διευρυμένη Ευρώπη.

1.2. Υπάρχουν δύο αλληλοεξαρτώμενες τάσεις στα θέματα που θίγονται στην εν λόγω ανακοίνωση. Πρώτον, γίνεται μια έγκαιρη ανασκόπηση των θεμάτων που ενδιαφέρουν τη βιομηχανία στην ΕΕ. Δεύτερον, η προετοιμασία για τη διεύρυνση καθιστά σκόπιμη τη συνθεώρηση ορισμένων απόψεων για τις επιδράσεις της διεύρυνσης στη βιομηχανία (τόσο εντός της ΕΕ όσο και στις χώρες που πρόκειται να προσχωρήσουν στην ΕΕ).

1.3. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ανακοίνωση αυτή συνιστά κατά κύριο λόγο μια γενική παρουσίαση του φάσματος των σχετικών θεμάτων. Δεν αποσκοπεί αυτή καθεαυτή στην παρουσίαση λεπτομερών εφαρμογών πολιτικής. Ωστόσο, η λογική συνέπεια είναι ότι η Επιτροπή οφείλει τώρα να δώσει συνέχεια στο θέμα των επιπτώσεων πολιτικής και να υιοθετήσει πρωτοβουλίες πολιτικές για τη στήριξη της βιομηχανικής ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ θα συμβάλει τότε παρέχοντας την εμπειρία της και τις απόψεις της στην Επιτροπή.

1.4. Ενώ επιδοκιμάζει τη θετική συμβολή της ανακοίνωσης αυτής, η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως η μετάβαση σε μια διευρυμένη Ευρώπη θα είναι πιο δύσκολη από ό,τι αναμένει η Επιτροπή. Συνεπώς, η τελευταία θα πρέπει να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις αναμενόμενες συνέπειες της διεύρυνσης και να επανεξετάζει τα μέτρα που ενδέχεται να είναι σκόπιμα για την εξουδετέρωση τυχόν απaráδεκτων συνεπειών.

1.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα εργαλεία της βιομηχανικής πολιτικής θα πρέπει να προσαρμοστούν λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες των υποψηφίων χωρών. Ο εντοπισμός των

εν λόγω συγκεκριμένων αναγκών και η απάντηση της Επιτροπής παραμένουν μία άκρως σημαντική διαδικασία για τα επόμενα χρόνια.

1.6. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως έχει υποτιμηθεί η επίδραση της διεύρυνσης σε ορισμένους τομείς.

1.7. Ένα χαρακτηριστικό που έχει καθοριστική σημασία για την επέκταση της ενιαίας αγοράς είναι ότι οι υποδομές πολλών από τα νέα κράτη μέλη εξακολουθούν να υστερούν εκείνων της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνιστάται μια αξιολόγηση των προτεραιοτήτων και των μηχανισμών χρηματοδότησης (με καθορισμένη συμβολή από κοινοτικούς πόρους) για τον εκσυγχρονισμό μεγάλου μέρους των υποδομών, συμπεριλαμβανομένου του εκσυγχρονισμού των διευρωπαϊκών δικτύων.

1.8. Μολονότι αυτό έχει επισημανθεί επανειλημμένα, ένα από τα βασικά στοιχεία ενός βελτιωμένου πλαισίου για τη βιομηχανική πολιτική είναι να εφαρμοσθούν, εντός της ΕΕ των 15, πολλά από τα ημιτελή μέτρα για τον προσδιορισμό μίας ενιαίας αγοράς.

1.9. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προθυμία της Επιτροπής, να εξετάσει τους τομείς που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες οικονομικές δυσκολίες για να διαπιστώσει τα οφέλη (εάν υπάρχουν) από άλλες συμπληρωματικές πολιτικές για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.10. Ενώ η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, στις παραμεθόριες περιοχές της διευρυμένης Κοινότητας είναι πιθανό να υπάρξουν συγκεκριμένες διασυνοριακές στρεβλώσεις ή διαταραχές στα πλαίσια της διαδικασίας προσαρμογής, οι αντιδράσεις στις εξελίξεις αυτές αποτελούν, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, κοινή ευθύνη. Η Κοινότητα πρέπει να αξιοποιήσει τον εξορθολογισμό και την τεχνολογία που έχουν αναπτυχθεί από τα προγράμματα Interreg (και άλλες ειδικές πρωτοβουλίες του είδους αυτού) και να ορίσει τα περιθώρια δράσης από τους πιο τοπικούς κυβερνητικούς φορείς.

1.11. Η αξία της ανακοίνωσης της Επιτροπής συνίσταται στο ότι χαράσσει ένα πλαίσιο για την καλύτερη κατανόηση των πιέσεων που επηρεάζουν την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Κοινότητα. Το βασικό θέμα της ανακοίνωσης αυτής, που υποστηρίζεται από την ΕΟΚΕ, είναι ότι οι συνδυασμένες προσπάθειες της ίδιας της βιομηχανίας, των βιομηχανικών ενώσεων, των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων, των εθνικών κυβερνήσεων και της Κοινότητας πρέπει να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται στην ανάγκη διατήρησης και ενίσχυσης της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας εντός ενός πλαισίου που υπόσχεται ένα βιώσιμο μέλλον.

1.12. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση αυτή για την έναρξη μιας συνεχούς επανεξέτασης όλων των πολιτικών της ΕΕ που επηρεάζουν τη βιομηχανία. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τον θετικό αυτόν επαναπροσανατολισμό της χάραξης πολιτικής και επικροτεί την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι αξιολόγησης βάσει αναλύσεων της αξιολόγησης των επιπτώσεων.

1.13. Ο διάλογος με την ΕΟΚΕ, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών εταίρων, θα αποτελεί βασικό στοιχείο της αυξημένης και επαναπροσανατολισμένης έμφασης στη συμβολή της βιομηχανικής πολιτικής.

1.14. Ο Επίτροπος, κ. Liikanen, χαρακτήρισε την ανακοίνωση αυτή της Επιτροπής ως πρώτο βήμα για μία ευρύτερη διαδικασία που θα επαναφέρει τη βιομηχανία στην πολιτική ημερήσια διάταξη, πράγμα που επιδοκιμάζει η ΕΟΚΕ.

2. Εισαγωγή

2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την ισχύ και τη ζωτικότητα του βιομηχανικού της τομέα, ως μείζονος σημασίας παράγοντα που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Ένωσης. Η δυναμικότητα και η ανάπτυξη του τομέα εξαρτάται επίσης από την ανταγωνιστικότητά του, η οποία, με τη σειρά της, εξαρτάται από τις δράσεις εκείνων που ελέγχουν και συμβάλλουν στις μεμονωμένες επιχειρήσεις καθώς και τα μέτρα στήριξης των επίσημων φορέων, των κυβερνήσεων των κρατών μελών και των οργάνων της Κοινότητας.

2.2. Μία επιτυχημένη βιομηχανική διάρθρωση ήταν, είναι και θα συνεχίσει να είναι καθοριστικό χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής οικονομίας. Συνεπώς, δεν επιδέχεται σχεδόν καμία αμφιβολία το γεγονός ότι η ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει μία συναφή ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη των βιομηχανικών τομέων ώστε να γίνεται με ενημερωμένο τρόπο η χάραξη πολιτικής και η λήψη αποφάσεων τόσο στην Κοινότητα ως σύνολο, μέσω των κοινοτικών οργάνων, όσο και εντός των κρατών μελών.

2.3. Όπως τονίζεται στην εισαγωγή της ανακοίνωσης της Επιτροπής «Η βιομηχανική πολιτική έχει να διαδραματίσει ένα κεντρικό ρόλο για να βοηθήσει την ΕΕ να επιτύχει τους στόχους της Λισαβόνας και του Γκέτεμποργκ ... επιβάλλεται η επανεξέταση αυτής της πολιτικής, ούτως ώστε να διασφαλισθεί ότι η ΕΕ θα έχει στη διάθεσή της τα μέσα με τα οποία θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες της διευρυμένης Ευρώπης»⁽¹⁾.

2.4. Η βιομηχανική πολιτική είναι πολυδιάστατη. Πολλές άλλες πτυχές της οικονομικής πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και εθνικό επίπεδο συμβάλλουν στη διαμόρφωση της βιομηχανικής πολιτικής. Ορισμένα θέματα της βιομηχανικής πολιτικής συνυπάρχουν ή επικαλύπτονται με άλλες πολιτικές. Εύγλωττα παραδείγματα αποτελούν οι προσπάθειες για τη δημιουργία μίας γνήσιας ενιαίας αγοράς, οι εξελίξεις για τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και ισότιμου καθεστώτος όσον αφορά την ανταγωνιστική πολιτική, η ενίσχυση των κατάλληλων πολιτικών εξωτερικού εμπορίου (ιδίως επειδή επηρεάζουν παραδοσιακούς τομείς όπως η κλωστοϋφαντουργία, η χαλυβουργία και οι ναυπηγικές εργασίες) οι προσπάθειες για την αύξηση της εφαρμογής ενισχυμένων πολιτικών έρευνας και ανάπτυξης, το άνοιγμα της αγοράς μέσω αυξημένων ευκαιριών στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και οι πτυχές της περιβαλλοντικής και της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης.

2.5. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να διατυπωθεί το επιχείρημα ότι η καλύτερη βάση για μία επιτυχή βιομηχανική πολιτική εντός της ΕΕ είναι μία αποτελεσματική και επεκτεινόμενη ενιαία αγορά που θα είναι σύντομα η μεγαλύτερη εσωτερική αγορά στον κόσμο και προσφέρει πλεονεκτήματα κλίμακας σε όλους τους παραγωγούς και διατηρεί ισότιμους όρους ανταγωνισμού άσχετα από τα εθνικά σύνορα.

2.6. Η βιομηχανική πολιτική δεν είναι τόσο σημαντική και συνυφασμένη με τη μεταποιητική βιομηχανία. Πολλές από τις πολιτικές, για να είναι επιτυχείς, πρέπει να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις αυτές σε άλλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών, και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον όλο και αυξανόμενο βαθμό αλληλεξάρτησης των μεταποιητικών και συναφών υπηρεσιών.

2.7. Επομένως, για να ομαλοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες που προσφέρει η εσωτερική αγορά, η οικονομική πολιτική θα πρέπει να προσανατολισθεί προς την προώθηση της μεγέθυνσης των οικονομιών της ΕΕ ώστε να υπάρξει, μεταξύ άλλων, και μια επεκτεινόμενη αγορά βιομηχανικών προϊόντων.

2.8. Οι βιομηχανικές πολιτικές θα πρέπει να αποσκοπούν (1) στη δημιουργία μίας ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς στρεβλώσεις και διαταραχές που κατακερματίζουν την αγορά, (2) στην ενθάρρυνση ευνοϊκών όρων αύξησης της παραγωγικότητας με την ενίσχυση και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των νέων μορφών βιομηχανικής οργάνωσης και (3) στην αύξηση της ανταγωνιστικής ισχύος των επιχειρήσεων στην ΕΕ.

⁽¹⁾ COM(2002) 714 τελικό.

2.9. Υπάρχουν ορισμένες πολυποικίλες διαπαφές μεταξύ των βιομηχανικών πολιτικών και άλλων δράσεων της ΕΕ, ως σύνολο, των δράσεων των εθνικών κυβερνήσεων και των θεσμικών ρυθμίσεων των κρατών μελών. Μία ορθολογική και συντονισμένη προσέγγιση για την άρση κάθε έντασης στα πλαίσια και μεταξύ των διαπαφών αυτών, έχει συνεπώς ζωτική σημασία για την αποτελεσματική ανάπτυξη της βιομηχανίας.

2.10. Προϋπόθεση για να καταστεί η ΕΕ η «πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο» είναι να υπάρχει μία ενιαία οικονομία με την άρση των υπόλοιπων φραγμών στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και να συμβάλει η βιομηχανία στη διαδικασία αυτή.

2.11. Από το συνδυασμό των συμπερασμάτων της Λισαβόνας και του Γκέτεμποργκ προκύπτει η φιλοδοξία να συμβάλουν οι βιομηχανικές πολιτικές στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση στην κοινωνική συνοχή και συμβάλλοντας στην καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος.

3. Η ανασκόπηση της Επιτροπής

3.1. Στην επανεξέταση της βιομηχανικής πολιτικής από την Επιτροπή αναγνωρίζεται σαφώς ότι η ανταγωνιστικότητα αποτελεί κεντρικό στοιχείο των στόχων της ΕΕ που αναφέρονται στα συμπεράσματα, όσον αφορά την ανάγκη για μία δυναμική οικονομία της γνώσης, όπως συμφωνήθηκε στη σύνοδο κορυφής της Λισαβόνας. Επίσης, αναγνωρίζεται ότι αυτό εξαρτάται από την ικανότητα διατήρησης και ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας του βιομηχανικού τομέα.

3.2. Ένας από τους λόγους για τους οποίους η ανακοίνωση προέβη στην ανασκόπηση αυτή είναι για να διαπιστωθεί κατά πόσο η βιομηχανική πολιτική που θεσπίστηκε και αναπτύχθηκε από το 1990 είναι ικανή να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την έντονη παγκοσμιοποίηση, τη διεύρυνση και το στόχο της αειφόρου ανάπτυξης.

3.3. Αν και η ανακοίνωση δεν το αναφέρει σαφώς, το συμπέρασμα της ανάλυσης είναι ότι υπάρχουν περιθώρια για επανεξέταση των βασικών στοιχείων της βιομηχανικής πολιτικής και παρέχεται τώρα η ευκαιρία για μεγαλύτερη δυναμική συμβολή από τη διευρυμένη Κοινότητα.

3.4. Όσον αφορά το στόχο της βελτιωμένης βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας, η Επιτροπή προσδιορίζει τέσσερις βασικούς τομείς που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής: γνώση, καινοτομία, επιχειρηματικότητα και προσανατολισμός που είναι απαραίτητος για τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης. Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή συσχετίζει τις κυριότερες εξελίξεις όσον αφορά τις επενδύσεις σε γνώσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της

επαγγελματικής κατάρτισης και της έρευνας. Όσον αφορά την καινοτομία, η Επιτροπή τονίζει την ανάγκη για καινοτόμες δράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας και θεωρεί απαραίτητο να υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την τόνωση της καινοτομίας. Εξετάζοντας το ρόλο της επιχειρηματικότητας, η Επιτροπή σημειώνει (αυτό που θεωρεί ως) την απροθυμία πάρα πολύ μεγάλου αριθμού ευρωπαίων να αναλάβουν επιχειρηματικούς κινδύνους. Η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει κατά πόσο η έμφαση που δίδεται στη δυνατότητα ενίσχυσης του επιχειρηματικού πνεύματος θα πρέπει να εκφράζεται ως γενικός στόχος και όχι ως μια σημαντική δυνατότητα μιας μικρής μόνο ομάδας ατόμων από τα οποία ελάχιστα απλώς ήταν προηγούμενως άνεργα. Για να αναγνωρισθεί η σημασία της αιφρορίας της βιομηχανικής παραγωγής, η Επιτροπή ενθαρρύνει κατάλληλες πρωτοβουλίες για τον επηρεασμό της παραγωγής και της κατανάλωσης με τρόπους συμβατούς προς την αειφόρο ανάπτυξη.

3.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι στην ανάλυση φαίνεται να δίδεται έμφαση στο γεγονός ότι η βιομηχανική πολιτική θα πρέπει συνήθως να έχει κατά βάση οριζόντιο χαρακτήρα και να αποσκοπεί στην εξασφάλιση των πλέον ευνοϊκών βασικών προϋποθέσεων για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα. Αυτό εξαρτάται από τα μέσα της επιχειρηματικής πολιτικής που παρέχουν στους επιχειρηματίες και τις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να εκμεταλλεύονται ιδέες και να βασίζονται στις ευκαιρίες.

3.6. Η οριζόντια αυτή ταξινόμηση περιλαμβάνει όλες οι συναφείς κοινοτικές προοπτικές για τον ανταγωνισμό, την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, την ενθάρρυνση της Ε&Α, της εκπαίδευσης και των επενδύσεων στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς τα θέματα που αφορούν τις εμπορικές ρυθμίσεις και την αειφόρο ανάπτυξη. Επομένως, οι κοινοτικοί στόχοι της Λισαβόνας αποτελούν τέλειο πλαίσιο για την υλοποίηση των στόχων μιας οριζόντιας βιομηχανικής πολιτικής, προσανατολισμένης προς το μέλλον, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

3.7. Σε μία δυναμικά σημαντική δήλωση, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι πιθανόν να είναι απαραίτητη η εφαρμογή της βιομηχανικής πολιτικής για την ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών μεμονωμένων τομέων. Η οριζόντια βάση θα προσαρμόζεται για ειδικώς επιλεχθείσες τομειακές εφαρμογές. Η αποδοχή των κατά περίπτωση ειδικών αναγκών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κάθετη εφαρμογή ειδικών μέτρων ανά τομέα. Ενώ τα ειδικά μέτρα δεν θα πρέπει να ευνοούν αδικαιολόγητα ορισμένους τομείς σε σχέση με άλλους (πιθανόν επειδή οι οικονομικές δυνάμεις αλλάζουν με αντιδημοφιλείς τρόπους), η λογική τους εξήγηση εξαρτάται από την έκταση στην οποία οι βασικές προϋποθέσεις πρέπει, σε ορισμένο βαθμό, να αφορούν ένα συγκεκριμένο τομέα, πράγμα που πρέπει να αντικατοπτρίζεται στη χάραξη πολιτικής που καθιστά δυνατή την κατάλληλη υποστήριξη σε αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα για τη διευκόλυνση των απαιτούμενων αλλαγών.

3.8. Η Επιτροπή θεωρεί την ανακοίνωση ως «την αφετηρία μίας διαδικασίας εξέτασης της καταλληλότητας και της ισορροπίας με την οποία εφαρμόζεται η βιομηχανική πολιτική της». Ωστόσο, αυτό συνδέεται με μία έκκληση προς τα κράτη μέλη να εξετάσουν και αυτά τη βιομηχανική τους πολιτική, ιδίως στα πλαίσια των αρχών που εκτίθενται στην ανακοίνωση αυτή.

3.9. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δυνατότητα αυτή συμβολής στην εν λόγω εξέταση.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις βασικές αρχές μίας βιομηχανικής πολιτικής που βασίζεται σε ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο όπου οι προοδευτικές επιχειρήσεις μπορούν να ανταγωνίζονται επιτυχώς στις παγκόσμιες αγορές. Επίσης, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την επιτευχθείσα πρόοδος όσον αφορά τη δημιουργία ενός πλαισίου για μία ενιαία ευρωπαϊκή αγορά όπου η βιομηχανία έχει ευκολότερη (αλλά όχι ακόμη τελείως απεριόριστη) πρόσβαση στις αγορές των σημερινών 15 κρατών μελών, τα οποία θα είναι σύντομα 25 και αργότερα πιθανόν 27 (ή και πλέον). Το ανταγωνιστικό αυτό πλαίσιο που έχει σχέση με την προτιμησιακή πρόσβαση στην εσωτερική αγορά και τις βελτιωμένες αγορές στον κόσμο, δημιουργεί επίσης ευκαιρίες και κινδύνους που μπορεί να προκύψουν όταν η εσωτερική αγορά επιλεγεί ως έδρα εταιρειών ξένης ιδιοκτησίας.

4.1.1. Φυσικά, η διεύρυνση της ΕΕ δεν καθιστά μόνο αναγκαία την εξέταση των επιδράσεων της βιομηχανικής πολιτικής στα 25 (ή 27) κράτη μέλη αντί των 15. Δημιουργεί επίσης μεγαλύτερο φάσμα ανισοτήτων, διαρθρωτικών διαφορών και κοινωνικών και πολιτιστικών αποκλίσεων που καθιστούν δυσκολότερη την αναζήτηση πολιτικών κατόπιν συναίνεσης. Κατά την τελευταία δεκαετία οι υπό ένταξη χώρες αύξησαν τον ανταγωνισμό μεταξύ των χωρών, ιδίως μέσω των διάφορων φορολογικών πλεονεκτημάτων που παρασχέθηκαν στις επιχειρήσεις. Υπάρχουν παραδείγματα μετακίνησης εταιρειών από το ένα κράτος στο άλλο για πολλούς και διάφορους λόγους ορισμένοι από τους οποίους έχουν σχέση με το δυσμενή ανταγωνισμό σε κρατικές ενισχύσεις.

4.1.2. Η θέσπιση μιας νέας σειράς μέτρων για τη στήριξη της βιομηχανικής ανάπτυξης απαιτεί μια προσεκτική ανάλυση και αξιολόγηση των επιτυχιών και αποτυχιών των μέτρων που υιοθετήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια. Η αξιολόγηση αυτή θα χρησιμεύει για να θέσει η Επιτροπή τις μελλοντικές συστάσεις σε πιο στέρεα βάση.

4.2. Ο ρόλος της Κοινότητας είναι πράγματι να ενισχύσει την επίδραση της ενιαίας αγοράς μέσω της ανάπτυξης και της εφαρμογής σειράς μέτρων οριζοντίου χαρακτήρα. Η ΕΕ δεν διαστέλλει να αναγνωρίσει τη σημασία των κύριων κατηγοριών βασικών συνθηκών⁽¹⁾. Οι κατηγορίες αυτές περιλαμβάνουν τους κανόνες οι οποίοι προσδιορίζουν το γενικό πλαίσιο της αγοράς (όπως το εμπορικό δίκαιο, τους κανόνες ανταγωνισμού, τους φορολογικούς και εργασιακούς κανόνες και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας), τους κανόνες που ορίζουν τα πρότυπα για

συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες, τα όργανα που διευκολύνουν τις συναλλαγές στην αγορά και τις συνθήκες εκείνες που ορίζουν ένα βασικό μακροοικονομικό πλαίσιο ή διασφαλίζουν την πολιτική σταθερότητα.

4.3. Στα παραδείγματα βασικών οριζόντιων πολιτικών περιλαμβάνονται και τα εξής:

- α) η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς·
- β) η ενίσχυση της πολιτικής για την καινοτομία γενικά ή σε συγκεκριμένους τομείς όπου αυτό ενδείκνυται, και των σχετικών κινήτρων στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης·
- γ) η ενθάρρυνση των κερδών των ομίλων επιχειρήσεων·
- δ) οι προσπάθειες για την ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής·
- ε) τα μέσα για τη διευκόλυνση του κοινωνικού διαλόγου·
- στ) η ενισχυμένη κοινωνική συνοχή, ιδίως μέσω κατάρτισης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων·
- ζ) η ενίσχυση των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος·
- η) η βελτίωση των ειδικών υποδομών·
- θ) οι προσπάθειες για την αύξηση του αριθμού των σπουδαστών στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των επιχειρήσεων·
- ι) η ενίσχυση της χρηματοδότησης επιχειρήσεων.

4.4. Εντός της Κοινότητας, η επιτυχία των τελευταίων πενήντα ετών ήταν ο βαθμός στον οποίο οι συνθήκες αυτές έγιναν αποδεκτές σε ολόκληρη την Κοινότητα. Υπάρχουν φυσικά και άλλοι προς επίτευξη στόχοι. Ένα μεγάλο μέρος των μέτρων που είναι αναγκαίο για την πλήρη υιοθέτηση όλων αυτών των συνθηκών εμπίπτει επίσης και στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (π.χ. η ενσωμάτωση νομοθεσίας) ή στα κράτη μέλη που δρουν μέσω του Συμβουλίου της ΕΕ (κατά την υιοθέτηση κατάλληλων κοινοτικών πολιτικών).

4.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει (αλλά εκφράζει τις ανησυχίες της σχετικά με τις κοινωνικές συνέπειες της απώλειας θέσεων εργασίας) το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι «αν και η βιομηχανία στα μελλοντικά κράτη μέλη είναι σε γενικές γραμμές σε θέση να ανταγωνισθεί σε μία διευρυμένη ΕΕ, η μεγαλύτερη ολοκλήρωση θα έχει αναπόφευκτα ως αποτέλεσμα ορισμένα συγκεκριμένα προβλήματα. Θα χρειασθεί περαιτέρω αναδιάρθρωση, ιδίως στον τομέα της χαλυβουργίας ...». Επίσης, η Επιτροπή παραδέχεται ότι το κόστος της συμμόρφωσης με το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως όσον αφορά την περιβαλλοντική νομοθεσία, ενδέχεται βραχυπρόθεσμα να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη διάρθρωση του κόστους των επιχειρήσεων.

(1) Όπως αναφέρονται στο Μέρος 2, σελίδα 21 και μετά του αγγλικού κειμένου.

4.6. Οι κίνδυνοι αυτοί επισημαίνουν την ανάγκη για προσεκτικά στοχοθετημένες δέσμες μέτρων σε συγκεκριμένους τομείς της ΕΕ με στόχο την ενθάρρυνση της εμφάνισης πιο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη την πιθανότητα να εφαρμοσθούν επώδυνες διαδικασίες προσαρμογής που θα επηρεάσουν ορισμένες επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους σε αυτές.

4.6.1. Η χρηματοδότηση επιχειρήσεων και η ύπαρξη μιας λειτουργικής ευρωπαϊκής αγοράς κεφαλαίων είναι θέματα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ευρωπαϊκή βιομηχανία ενόψει των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας και της συζήτησης για την αναθεώρηση της Συμφωνίας της Βασιλείας, αλλά και γενικά ενόψει της αυξανόμενης σημασίας της χρηματοδότησης των κεφαλαιαγορών· συνεπώς, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα αυτό και χρειάζεται να προωθηθούν τα μέσα για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων.

4.7. Ένα βασικής σημασίας χαρακτηριστικό της διεύρυνσης είναι ο βαθμός στον οποίο βασικές υποθέσεις για τη φύση των οικονομιών της αγοράς δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι ισχύουν εξίσου και για τα νέα κράτη μέλη. Η πολιτιστική κληρονομιά μιας ώριμης οικονομίας της αγοράς προσφέρει χαρακτηριστικά όπως ένα νομοθετικό πλαίσιο για σύγχρονες επιχειρήσεις, μια αποδοχή του ρόλου και της ανάγκης για ισχυρό επιχειρηματικό πνεύμα και μια προσέγγιση των επιχειρήσεων που εμπεριέχει την αποδοχή προσαρμοσμένης ανάληψης κινδύνων.

4.8. Τα όργανα της ΕΕ πρέπει να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά αυτά και τις εντάσεις που προκαλούν.

4.9. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ δεν είναι απολύτως βέβαιη ότι, για τα νέα κράτη μέλη, «η διεύρυνση αποτελεί πραγματικότητα για τη βιομηχανία και έχει διανοίξει νέες ευκαιρίες». Έστω και μόνον επειδή τα νέα αυτά κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη απορροφήσει πλήρως το κοινοτικό κεκτημένο, η βάση του επιχειρήματος ότι η διεύρυνση αποτελεί πραγματικότητα, φαίνεται σαθρή. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί περισσότερο με την Επιτροπή ως προς το ότι τα εργαλεία της βιομηχανικής πολιτικής θα πρέπει να προσαρμοσθούν λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες των μελλοντικών κρατών μελών. Ο εντοπισμός των εν λόγω συγκεκριμένων αναγκών και η απάντηση της Επιτροπής παραμένουν μία άκρως σημαντική διαδικασία για τα επόμενα χρόνια. Στις συγκεκριμένες αυτές ανάγκες συγκαταλέγονται οι επενδύσεις, οι προσαρμογές και ο εκσυγχρονισμός για να αντιμετωπισθούν οι μεταβαλλόμενες συνθήκες και να ξεπερασθούν τα αμιγώς βραχυπρόθεσμα ανταγωνιστικά κριτήρια.

4.10. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα για το γεγονός ότι, σε ορισμένους τομείς, η διεύρυνση της Κοινότητας θα έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίσουν σοβαρές απώλειες στην αγορά ή οικονομικές απώλειες οι λιγότερο παραγωγικές επιχειρήσεις με διαρθρώσεις υψηλότερου κόστους όταν εκτεθούν στον ανταγωνισμό από καθιερωμένες επιχειρήσεις της ΕΕ. Αντίστροφα, ορισμέ-

νοι τομείς στις ΜΜΕ πιθανόν να εκτεθούν σε ανταγωνισμό χαμηλότερου κόστους εντός της διευρυμένης Κοινότητας. Τα όργανα της ΕΕ θα πρέπει να προσπαθήσουν να χαράξουν πολιτικές κατάλληλες για ολοκληρή την ΕΕ ώστε να γίνει άριστη χρήση των ανθρώπινων πόρων της Κοινότητας των 25, για να αντιμετωπισθούν οι τυχόν ανησυχίες ότι οι βραχυπρόθεσμες πολιτικές μπορεί να οδηγήσουν σε υπερβολικά έξοδα λόγω της ανάγκης επιμόρφωσης και αποφυγής της κοινωνικής υποβάθμισης.

4.11. Από την άλλη πλευρά, η διεύρυνση μπορεί να προσφέρει σε ορισμένες επιχειρήσεις της ΕΕ αυξημένες πιθανότητες επιβίωσης σε ένα κλίμα εντονότερου (εσωτερικού και εξωτερικού) ανταγωνισμού εάν αυτές κατορθώσουν να βασισθούν σε ένα σύνολο σχετικά φθηνού και καλά εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού στα νέα κράτη μέλη.

5. Ειδικές παρατηρήσεις για την ανακοίνωση

5.1. Ορισμένες πτυχές της ανακοίνωσης χρήζουν πιο ουσιαστικής εξέτασης.

5.2. Στις πτυχές αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι εξής:

- 1) οι συνέπειες της διεύρυνσης για τη βιομηχανία
- 2) η ανάγκη ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης του εναπομένου ελλείμματος οριζόντιων μέτρων
- 3) οι συνθήκες υπό τις οποίες δικαιολογείται η λήψη κάθετων μέτρων που επηρεάζουν συγκεκριμένους τομείς
- 4) οι προσαρμογές που επηρεάζουν τη βιομηχανία στις παραμεθόριες περιοχές
- 5) ορισμένες βασικές προκλήσεις της βιομηχανικής πολιτικής.

Στη γνωμοδότηση αυτή εξετάζονται διαδοχικά οι εν λόγω διαφορετικές πτυχές στις ακόλουθες παραγράφους.

5.2.1. Συνέπειες της διεύρυνσης

5.2.1.1. Η Επιτροπή παραδέχεται ότι, σε θεσμικό επίπεδο και σε επίπεδο πλαισίων, οι υποψήφιες χώρες έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την προετοιμασία της ένταξής τους. Αναγνωρίζει επίσης ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές σε ορισμένους τομείς που μπορούν να δώσουν το έναυσμα για καταγγελίες περί ανταγωνισμού χαμηλού κόστους ή, αντίστροφα, για ανικανότητα ανταγωνισμού στη διευρυμένη αγορά.

5.2.1.2. Ενόψει της διεύρυνσης η Επιτροπή έχει διαπραγματευθεί μια σειρά από ειδικά μεταβατικά μέτρα που ενδείκνυνται για την περίοδο αλλαγών. Οι διάφορες Συνθήκες Προσχώρησης έχουν προσδιορίσει σαφώς τα ειδικά αυτά μέτρα, η δε ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα εν λόγω μέτρα παρέχουν ένα αποδεκτό θεσμικό πλαίσιο.

5.2.1.3. Μεταξύ των κυριότερων θεμάτων συγκαταλέγεται η επίδραση των διαφορών της τεχνολογίας και της παραγωγικότητας, καθώς και των διαφορών του κόστους εργασίας.

5.2.1.4. Η εκτίμηση της ΕΟΚΕ είναι ότι η Επιτροπή έχει υποτιμήσει το βαθμό προσαρμογών που θα χρειασθεί να γίνουν. Επίσης, έχει υπερτιμήσει, ίσως με υπερβολικά αισιόδοξο τρόπο, τα πιθανά οφέλη από την αναδιοργάνωση του ανταγωνισμού στη διευρυμένη Κοινότητα. Μολονότι η συνεργία από μία διευρυμένη αγορά θα πρέπει να είναι θετική, ενδέχεται να υπάρξουν ορισμένες απώλειες κατά τα πρώτα χρόνια μετά την ένταξη.

5.2.1.5. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναγνωρίσει η Επιτροπή τους κινδύνους αυτούς και να δείξει ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες και τα προβλήματα των μελλοντικών κρατών μελών κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των βιομηχανικών πολιτικών.

5.2.1.6. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως έχει υποτιμηθεί η επίδραση της διεύρυνσης σε ορισμένους ή σε όλους τους ακόλουθους τομείς:

- τις ιδιαίτερες ανάγκες των ΜΜΕ που καθίστανται πιο ευάλωτες στον ανταγωνισμό σε ορισμένους τομείς και περιφέρειες
- την επίδραση της διεύρυνσης στα κίνητρα ορισμένων επιχειρήσεων να επανεγκατασταθούν σε άλλες περιοχές
- την κλίμακα πιθανής μετακίνησης ατόμων που αναζητούν απασχόληση
- το νέο προσανατολισμό που είναι απαραίτητος για την επιβολή δασμών στα νέα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας και ο οποίος συνδέεται με τα μέτρα καταπολέμησης του λαθρεμπορίου και της παραποίησης εμπορευμάτων.

5.2.1.7. Ένα χαρακτηριστικό που έχει καθοριστική σημασία για την επέκταση της ενιαίας αγοράς είναι ότι οι υποδομές πολλών από τα νέα κράτη μέλη εξακολουθούν να υστερούν εκείνων της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνιστάται μια αξιολόγηση των προτεραιοτήτων και των μηχανισμών χρηματοδότησης (με καθορισμένη συμβολή από κοινοτικούς πόρους) για τον εκσυγχρονισμό μεγάλου μέρους των υποδομών, συμπεριλαμβανομένου του εκσυγχρονισμού των διευρωπαϊκών δικτύων. Επίσης, τα μείζονα εθνικά δίκτυα αξίζει να εκσυγχρονισθούν και αυτά, οι δε υπηρεσίες γενικού συμφέροντος που παρέχουν, να διατηρηθούν.

5.2.1.8. Παράλληλα με την πιθανή μετακίνηση ατόμων που αναζητούν απασχόληση από τα νέα κράτη μέλη (5.2.1.6), δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η δημογραφική εξέλιξη σε ορισμένα κράτη μέλη θα δημιουργήσει έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Αυτό έχει ευρύτερες και σοβαρότερες επιπτώσεις για τις πολιτικές της ΕΕ, επηρεάζοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

5.2.2. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς

5.2.2.1. Μολονότι αυτό έχει επισημανθεί επανειλημμένα, ένα από τα βασικά στοιχεία ενός βελτιωμένου πλαισίου για τη βιομηχανική πολιτική είναι να εφαρμοσθούν, εντός της ΕΕ των 15, πολλά από τα ημιτελή μέτρα για να καταστεί η ενιαία αγορά αποτελεσματική.

5.2.2.2. Αυτό αφορά μεταξύ άλλων και τα εξής:

- i) την καθιέρωση ενός κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας⁽¹⁾
- ii) μια αποτελεσματική πολιτική ανταγωνισμού
- iii) τη μείωση ή την κατάργηση των αδικαιολόγητων κρατικών ενισχύσεων
- iv) τη συμφωνία για την πρόοδο προς μια ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών
- v) την εναρμόνιση των φόρων
- vi) κατάλληλες πολιτικές για την ενθάρρυνση της έρευνας και ανάπτυξης
- vii) μέσα για το άνοιγμα της αγοράς μέσω αποτελεσματικών πολιτικών στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και συνεργατικές πολιτικές για την προμήθεια αμυντικού εξοπλισμού
- viii) τη συμπεφωνημένη εφαρμογή περιβαλλοντικών πολιτικών
- ix) τη βελτιωμένη αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων
- x) κοινές τελωνειακές υπηρεσίες στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

5.2.2.3. Επίσης, η υποστήριξη μίας αποτελεσματικής, ανοικτής και εγγυημένης αγοράς ενέργειας και υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών είναι απαραίτητη. Οι εν λόγω ανάγκες σε υποδομές θα πρέπει να υποστηριχθούν με τη δημιουργία κατάλληλων διευρωπαϊκών δικτύων για την ικανοποίηση των αναγκών της διευρυμένης Ένωσης.

5.2.2.4. Για τα νέα κράτη μέλη, η ώθηση για τη δημιουργία ενός πλαισίου για τις βιομηχανικές εξελίξεις έγκειται στην ανάγκη να υιοθετηθεί και να εφαρμοσθεί το ήδη υπάρχον κοινοτικό κεκτημένο και, στη συνέχεια, να αντιμετωπισθούν οι εξελισσόμενες πολιτικές και πιέσεις.

5.2.2.5. Για πολλά από τα κράτη αυτά η Επιτροπή έχει σημειώσει ότι πρέπει να αναλάβουν δράσεις όσον αφορά:

- a) τα πρότυπα και τις τεχνικές ρυθμίσεις
- β) τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (FDI)

⁽¹⁾ Το Συμβούλιο ενέκρινε το πλαίσιο για την καθιέρωση ενός κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας στις 3 Μαρτίου 2003.

- γ) εναρμόνιση της εφαρμογής του εταιρικού δικαίου
- δ) την ελευθέρωση των αγορών ενέργειας
- ε) τη δημιουργία ανταγωνιστικών συνθηκών για τις ιδιωτικοποιηθείσες επιχειρήσεις
- στ) την κατάργηση ορισμένων μορφών κρατικών ενισχύσεων
- ζ) την εξασφάλιση πρόσβασης στο Ταμείο Βιομηχανικής Ανάπτυξης
- η) την προώθηση των συνθηκών που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία και ανάπτυξη ΜΜΕ.

5.2.2.6. Το αρχικό, βραχυπρόθεσμο, κόστος συμμόρφωσης με τις περιβαλλοντικές ρυθμίσεις προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία επειδή το κόστος αναλαμβάνεται σε αρχικό στάδιο.

5.2.2.7. Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει ότι έχουν εκφραστεί φόβοι μήπως υπάρξει ορισμένη μετατόπιση της παραγωγής όταν η μετακατάσταση δικαιολογείται από το χαμηλότερο κόστος και τους χαμηλότερους μισθούς σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, ιδίως στους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης. Από την άλλη πλευρά, ενδέχεται να υπάρξει μετατόπιση της παραγωγής επειδή οι επιχειρήσεις μεταγκαθίστανται σε περιοχές άλλων χωρών με χαμηλότερο κόστος. Η Επιτροπή κρίνει ότι οι φόβοι αυτοί δεν είναι απόλυτα δικαιολογημένοι επειδή οι περισσότερες μετατοπίσεις της παραγωγής εξαιτίας των λόγων αυτών έχουν ήδη πραγματοποιηθεί⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως αυτό αποδειχθεί μια υπερβολικά αισιόδοξη ερμηνεία.

5.2.2.8. Ωστόσο, οι διαδικασίες αυτές αποτελούν εγγενή συνέπεια της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης της αγοράς βιομηχανικών προϊόντων.

5.2.3. Κάθετες ανάγκες που επηρεάζουν συγκεκριμένους τομείς

5.2.3.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει τα οφέλη από την καθιέρωση πολιτικών υποστήριξης της περαιτέρω και ταχύτερης ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ θα υπεστήριζε μια διαδικασία με την οποία η Επιτροπή θα θέσπιζε συγκεκριμένες στρατηγικές για βασικούς τομείς όπου θα προσδιορίζονταν τα οφέλη από περαιτέρω επενδύσεις και την εφαρμογή τομεακών πολιτικών έρευνας και κατάρτισης.

5.2.3.2. Η πιο δύσκολη πτυχή της βιομηχανικής πολιτικής είναι η συμμόρφωση με τις συγκεκριμένες συνθήκες στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι προσπάθειες για την εξασφάλιση του ανταγωνισμού στην αγορά μπορούν να οδηγήσουν σε βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα που θεωρούνται ανεπιθύμητα.

5.2.3.3. Η αιτιολόγηση των ειδικών προσωρινών μέτρων ενδέχεται να απαιτήσει θεωρήσεις σε εθνικό ή όπως είναι τώρα συνηθέστερο, σε κοινοτικό επίπεδο, που να έχουν περίπλοκο

χαρακτήρα. Διάφορες βιομηχανίες πρέπει να προσαρμόζονται συνεχώς σε μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, στις αλλαγές των διαδικασιών τεχνολογίας και παραγωγής, στις αλλαγές χρήσης των βασικών προσόντων και στις αλλαγές της διάρθρωσης του κόστους. Πολλές δύσκολες αποφάσεις, που συνήθως δικαιολογούνται από τη φιλοδοξία να διατίθενται τα προϊόντα σε μια πιο ανταγωνιστική βάση στον τελικό ή τον ενδιάμεσο καταναλωτή, και ο οποίες ενδείκνυται για τη διατήρηση των πόρων για τις μελλοντικές γενεές, θα είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων συνθηκών. Είναι σχεδόν αναπόφευκτο οι αντιδράσεις στην αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης να εμπειρέχουν τον κίνδυνο απώλειας επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή/και θέσεων εργασίας για εκείνους που δεν μπορούν να προσαρμοσθούν ή δεν προσαρμόζονται γρήγορα μέσω διαβουλεύσεων, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου. Η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη τον παράγοντα αυτό στις βιομηχανικές πολιτικές ώστε να έχει η βιομηχανία μεσοπρόθεσμη ασφάλεια προγραμματισμού και ορισμένο βαθμό προβλεψιμότητας.

5.2.3.4. Συνεπώς, έχει ζωτική σημασία για τις ενέργειες της Επιτροπής των κυβερνήσεων των κρατών μελών και των άλλων φορέων βιομηχανικής πολιτικής, η προετοιμασία θετικών αντιδράσεων για την ενίσχυση των οφελών από τις αλλαγές, παρά η παροχή βοήθειας για τη διατήρηση μιας μη βιώσιμης κατάστασης.

5.2.3.5. Η Επιτροπή έχει πολυετή πείρα συνδιαλλαγής με τους εκπροσώπους των διάφορων τομέων συμπεριλαμβανομένης της ναυπηγικής βιομηχανίας, της χαλυβουργίας, της βιομηχανίας άνθρακα, της κλωστοϋφαντουργίας και της βιομηχανίας ειδών ένδυσης (αλλά χωρίς να συμφωνεί αναγκαστικά με αυτούς).

5.2.3.6. Η Επιτροπή αναφέρει στην ανακοίνωσή της ότι η ενίσχυση στη χαλυβουργία επιτρεπόταν μόνο στο βαθμό που συνοδευόταν από μείωση της παραγωγικής ικανότητας και όχι από τη διατήρηση της υφιστάμενης παραγωγικής ικανότητας. Επετράπη η λήψη έκτακτων μέτρων για να μετριασθεί ο κοινωνικός αντίκτυπος της αναδιάρθρωσης και για να υποστηριχθεί η Ε&Α. Η έμφαση στην Ε&Α και τις στοχοθετημένες πολιτικές επαγγελματικής κατάρτισης θεωρείται ως επαρκής, και η Επιτροπή προσθέτει ότι θα χρειασθούν προσπάθειες για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. Χωρίς να είναι απόλυτα πειστική, η Επιτροπή παραδέχεται την ανάγκη να διασφαλισθεί ο κατάλληλος συντονισμός όλων των μέσων αυτών. Δεν διατυπώνονται περαιτέρω προτάσεις.

5.2.3.7. Ενώ η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι οι προσαρμογές στη βιομηχανία, όπως στη χαλυβουργία, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις νέες εμπορικές πραγματικότητες και δεν μπορούν ή δεν θα πρέπει να βασίζονται στις κρατικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού, το πλαίσιο πολιτικής της Επιτροπής φαίνεται να μην περιέχει μέτρα για την επαρκή διευκόλυνση της μετάβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά μία τομεακή ανασκόπηση των ευάλωτων βιομηχανιών που επηρεάζονται ιδιαίτερα από τη διεύρυνση (όπως η χαλυβουργία), για να αξιολογηθεί η διαδικασία αναδιάρθρωσης και να προταθούν μεταβατικά μέτρα για τη διευκόλυνση των αλλαγών.

(1) Βλέπε έγγραφο εργασίας της Επιτροπής για την επίδραση της διεύρυνσης στη βιομηχανία, SEC(2003) 234, σημείο 2.2.

5.2.3.8. Στον τομέα της ναυπηγικής βιομηχανίας, το διαχρονικό επιχείρημα υπέρ των παρεμβατικών πληρωμών απόνισσε σημαντικά και είχε σχέση με τη μερική αντιστάθμιση των ουσιαστικών επιδοτήσεων των τιμών που παρείχαν οι τρίτες χώρες.

5.2.3.9. Σε κάθε μία από τις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή έπρεπε, αναγκαστικά και λογικά, να πεισθεί ότι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, υπήρχε «αδυναμία της αγοράς».

5.2.3.10. Ένας άλλος λόγος για τη λήψη ειδικών μέτρων συντρέχει όταν οι δυνάμεις της αγοράς λειτουργούν με τρόπο που οδηγεί σε μη βιώσιμη ανάπτυξη. Σχετικά παραδείγματα αποτελούν η ανάγκη ενθάρρυνσης των νέων καθαρών τεχνολογιών και οι επιβαρύνσεις που έχουν σχέση με την περιβαλλοντική ζημία ή τον έλεγχο των αποβλήτων σε σχέση με την εγγύηση ασφαλών προμηθειών ενέργειας.

5.2.3.11. Τα οφέλη από την καθιέρωση στοχοθετημένων μέτρων σε συγκεκριμένους τομείς αφορούν τόσο τα νυν όσο και τα νέα κράτη μέλη.

5.2.3.12. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι η Επιτροπή εντοπίζει επίσης συγκεκριμένες ανάγκες για πιο σύγχρονους τομείς όπως η βιομηχανία χημικών προϊόντων, η διαστημική και η αεροναυπηγική, η βιοτεχνολογία και οι τηλεπικοινωνίες.

5.2.3.13. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προθυμία της Επιτροπής, να εξετάσει τους τομείς αυτούς για να διαπιστώσει τα οφέλη (εάν υπάρχουν) από άλλες συμπληρωματικές πολιτικές για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.2.3.14. Οι συγκεκριμένες τομεακές πολιτικές δεν αποτελούν οπωσδήποτε λόγο για τη χορήγηση επιδοτήσεων. Οι πολιτικές αυτές μπορούν μεταξύ άλλων να αφορούν την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την ενέργεια, το εμπόριο και την εφαρμογή των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Επίσης οι εν λόγω κλαδικές πολιτικές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τυχόν εξωτερικές τεχνητές στρεβλώσεις που επηρεάζουν τις γενικές εμπορικές συνθήκες.

5.2.4. Παραμεθόριες περιοχές

5.2.4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι ενδέχεται να προκύψουν συγκεκριμένα προβλήματα ή διαταραχή του εμπορίου και της βιομηχανίας ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις⁽¹⁾, στις περιοχές που βρίσκονται πλησίον των συνόρων μεταξύ των νέων και των παλαιών κρατών μελών, καθώς επίσης και σε περιοχές που συνορεύουν με άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

5.2.4.2. Ενώ η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι συγκεκριμένες διασυνοριακές στρεβλώσεις ή διαταραχές στα πλαίσια της διαδικασίας προσαρμογής σε μια διευρυμένη Κοινότητα είναι πιθανές, οι αντιδράσεις στις εξελίξεις αυτές αποτελούν, κατά τη γνώμη της

ΕΟΚΕ, κοινή ευθύνη. Η Κοινότητα πρέπει να αξιοποιήσει τον εξορθολογισμό και την τεχνονομία που έχουν αναπτυχθεί από τα προγράμματα Interreg (και άλλες ειδικές πρωτοβουλίες του είδους αυτού). Αυτό μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικό εάν χαραχθεί από την Επιτροπή ένα πλαίσιο διασυνοριακής πολιτικής με στόχο τη διευκόλυνση της λήψης αποδεκτών τοπικών μέτρων από τις τοπικές κυβερνήσεις ή τους περιφερειακούς φορείς στις εν λόγω παραμεθόριες περιοχές.

5.2.4.3. Το κρίσιμο σημείο εκκίνησης των αντιδράσεων αυτών πρέπει να είναι η παροχή βοήθειας για τη μετάβαση σε νέες συνθήκες, παρά η ανάληψη μιας προσπάθειας διατήρησης ενός μακροπρόθεσμου προστατευτισμού.

5.2.5. Οι κυριότερες προκλήσεις

5.2.5.1. Οι σημερινές κυριότερες προκλήσεις της βιομηχανικής πολιτικής που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα είναι οι εξής:

- η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης·
- οι τεχνολογικές και οργανωτικές αλλαγές·
- η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα·
- η βιωσιμότητα και τα νέα κοινωνικά αιτήματα·
- η αποκατάσταση της πλήρους απασχόλησης·
- οι προμήθειες αμυντικού εξοπλισμού·
- η επαγγελματική κατάρτιση και η δια βίου μάθηση·
- η ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών ζημιών (συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης στο περιβάλλον των σχετικών εξελίξεων στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών)·
- η διαθεσιμότητα επαρκών και κατάλληλων χρηματοδοτικών πόρων για επενδύσεις.

Οι πρώτες τέσσερις εξ' αυτών εξετάζονται συγκεκριμένα από την Επιτροπή στην ανασκόπηση της βιομηχανικής πολιτικής.

5.2.5.2. Οι προκλήσεις αυτές αντικατοπτρίζουν τους βασικούς παράγοντες που στηρίζουν και επηρεάζουν τις τρέχουσες διαδικασίες οικονομικών μεταβολών. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρώτη από αυτές οφείλεται στο άνοιγμα των αγορών ανά τον κόσμο και στην πρόοδο της τεχνολογίας και της επιστήμης. Όσον αφορά τις άλλες προκλήσεις, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, ενώ δεν υπάρχει καμία ενιαία «συνταγή» για την εξέλιξή τους, «η βιομηχανική πολιτική πρέπει να μεριμνήσει ιδιαίτερα για την υποστήριξη και την περαιτέρω ενίσχυση αυτών των πλεονεκτημάτων»⁽²⁾.

(1) Το εξετάζεται λεπτομερέστερα στο έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στη βιομηχανία» SEC(2003) 234, τμήμα 2.2.

(2) Όπως αναφέρεται στο Μέρος V.1, σελίδα 18 του αγγλικού κειμένου.

5.2.5.3. Η αξία της ανακοίνωσης της Επιτροπής συνίσταται στο ότι χαράσσει ένα πλαίσιο για την καλύτερη κατανόηση των πιέσεων που επηρεάζουν την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Κοινότητα. Το βασικό θέμα της ανακοίνωσης αυτής, που υποστηρίζεται από την ΕΟΚΕ, είναι ότι οι συνδυασμένες προσπάθειες της ίδιας της βιομηχανίας, των βιομηχανικών ενώσεων, των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων, των εθνικών κυβερνήσεων και της Κοινότητας πρέπει να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται στην ανάγκη διατήρησης και ενίσχυσης της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας εντός ενός πλαισίου που υπόσχεται ένα βιώσιμο μέλλον. Η ευρωπαϊκή πολιτική πρέπει, από την πλευρά της, να μεριμνήσει ώστε, σύμφωνα με το πνεύμα της στρατηγικής της Λισαβόνας, να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας μέσω του περιορισμού του κόστους και της μείωσης της γραφειοκρατίας.

5.2.5.4. Η επίδραση της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης σημαίνει ότι οι διάφοροι βιομηχανικοί τομείς θα πρέπει να προσαρμοσθούν σε ένα πιο ανταγωνιστικό εμπορικό περιβάλλον όπου η συνεργασία και η αλληλεπίδραση θα πρέπει να αυξήσουν τη συμμετοχή των εργαζομένων, των αναδόχων, των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ιδρυμάτων.

5.2.5.5. Ζωτική σημασία για τη διαδικασία προσαρμογής θα έχει η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και η αποδοχή οργανωτικών αλλαγών. Αυτό έχει σημαντικές επιδόσεις στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και καταδεικνύει την ανάγκη αύξησης των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ώστε να ανακοπεί η προφανής υποβάθμιση της τελευταίας δεκαετίας. Οι εργοδότες έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στο χώρο εργασίας ώστε να καταστεί η δια βίου μάθηση πραγματικότητα για όλους τους εργαζομένους τους. Τα κατάλληλα προσόντα καθιστούν τις αλλαγές ευκολότερα αποδεκτές και μπορούν μάλιστα να θεωρηθούν τόσο ως ευκαιρίες όσο και ως απειλές.

5.2.5.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει να βελτιώνει τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης ώστε να προωθηθεί η κατανόηση και η γνώση εκ μέρους των δημόσιων υπηρεσιών των νέων κρατών μελών όχι μόνο της κοινοτικής νομοθεσίας αλλά και, ειδικότερα, των επιδράσεων αυτής στην οικονομία. Επίσης, χρειάζονται συνεκτικά προγράμματα κατάρτισης μεταξύ επιχειρηματιών και κοινωνικών εταίρων. Στα νέα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ύπαρξη εύρυθμα λειτουργουσών ενώσεων εργοδοτών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, καθώς και η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για την ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας της αγοράς.

6. Επανεξέταση της πολιτικής

6.1. Η βάση της κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής βρίσκεται στο άρθρο 157 των Συνθηκών. Η εξέλιξη της βιομηχανικής

πολιτικής στην Κοινότητα κατά τα προσεχή έτη θα βασίζεται, σύμφωνα με την Ανακοίνωση, στις ακόλουθες συνδεδεμένες προσεγγίσεις:

- στη διασφάλιση πιο κατάλληλων βασικών συνθηκών·
- σε μία πιο συστηματική προσέγγιση της ΕΕ για τη βελτίωση των βασικών συνθηκών·
- στη βελτίωση της ολοκλήρωσης των πολιτικών της ΕΕ που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας·
- στην ανταπόκριση στις συγκεκριμένες ανάγκες της βιομηχανίας των υπό ένταξη χωρών·
- σε προσπάθειες για τη βελτίωση της συνολικής διακυβέρνησης·
- στην εξακρίβωση της τομεακής σημασίας της προσέγγισης αυτής.

6.2. Η ΕΟΚΕ παραδέχεται τη λογική της προσέγγισης αυτής, αλλά τονίζει ότι θα απαιτήσει σαφείς εξελίξεις πολιτικής σε επίπεδο Κοινότητας και, μερικές φορές, σε επίπεδο κρατών μελών. Ωστόσο, θα επρόκειτο για χρήσιμη προσέγγιση εάν συνέβαλε στον εντοπισμό των κατάλληλων μέτρων.

6.3. Η ανακοίνωση αυτή δεν αποτελεί μέσο για την κατάρτιση λεπτομερών προτάσεων με στόχο τη βελτίωση της βιομηχανικής πολιτικής. Ωστόσο, συνιστά μιας ζωτικής σημασίας επισκόπηση η οποία, όταν υποστηριχθεί, μπορεί να ορίσει τις αρχές για τις δράσεις οι οποίες θα πρέπει να ακολουθήσουν. Τα επόμενα βήματα τα οποία έχουν τώρα επιτακτική προτεραιότητα, πρέπει να επικεντρώνονται στα θέματα που αναφέρονται στο παραπάνω σημείο 6.1.

6.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση που περιέχεται στην ανακοίνωση αυτή για μια συνεχή επανεξέταση όλων των πολιτικών της ΕΕ που επηρεάζουν τη βιομηχανία. Αυτό θα αφορά αναγκαστικά ένα ευρύ φάσμα πολιτικών και τη χάραξη πολιτικής.

6.5. Η συνεχής αυτή επανεξέταση θα ενισχυθεί επίσης από την εφαρμογή των νέων μέτρων που υιοθέτησε η Επιτροπή για την απλούστευση των οικείων μηχανισμών διακυβέρνησης και την καθιέρωση σαφώς προσδιορισμένων υποχρεώσεων διαβούλευσης και συναφών αξιολογήσεων των επιδράσεων των προτάσεων πολιτικής που θα περιλαμβάνουν αξιολογήσεις των οικονομικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η ανασκόπηση αυτή θα πρέπει να εμπεριέχει μια συστηματική παρακολούθηση της επίδρασης του κόστους των διάφορων νέων σχεδίων κανονισμών στη βιομηχανία. Εκτός από τη συγκεκριμένη αξιολόγηση των επιπτώσεων των μεμονωμένων μέτρων, η Επιτροπή θα πρέπει να κληθεί να δημοσιεύει σε περιοδική βάση την αξιολόγησή της όσον αφορά τις σωρευτικές επιδράσεις των διάφορων αποφάσεων της ΕΕ στο κόστος και στην απόδοση της βιομηχανίας τόσο γενικά όσο και για τους επιμέρους ευάλωτους τομείς.

6.6. Μια πιο συστηματική διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων θα εξασφάλιζε μια πιο διαφανή διαδικασία και θα παρείχε επίσης τη βάση για ευρύτερο διάλογο με τους ενδιαφερόμενους σχετικά με την αποδοχή των πολιτικών και τη συζήτηση για τις επιπτώσεις τους. Αυτό θα έχει ιδιαίτερη συμβολή στην περαιτέρω προώθηση των εργασιών της ΕΟΚΕ.

6.7. Για να μη συναφθεί το συμπέρασμα ότι η βιομηχανική πολιτική εξαρτάται αποκλειστικά από επίσημες δράσεις, η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης το ρόλο της βιομηχανίας, των κλαδικών βιομηχανικών ενώσεων και των βιομηχανικών οργανώσεων στην ενεργό συμμετοχή, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, στη διασφάλιση του ότι η βιομηχανία θα συνεχίσει να συμβάλει στις οικονομίες της ΕΕ.

6.8. Κατά την ομιλία του σε επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ⁽¹⁾ ο Επίτροπος, κ. Liikanen, χαρακτήρισε την ανακοίνωση αυτή της Επιτροπής ως πρώτο βήμα για μία ευρύτερη διαδικασία που θα επαναφέρει τη βιομηχανία στην πολιτική ημερήσια διάταξη. Θα σημάνει επίσης την έναρξη ερευνών για τον τρόπο με τον οποίο

(¹) Ομιλία της 22ας Ιανουαρίου 2003.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

οι διάφορες πολιτικές της ΕΕ έχουν σχέση με την απόδοση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, και θα καταστήσει δυνατή την εξέταση των μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ.

6.9. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την επανεξέταση αυτή των άκρως σημαντικών πτυχών της χάραξης πολιτικής στην ΕΕ και θα επικροτήσει τη δυνατότητα περαιτέρω συμβολής στη συζήτηση που εξελίσσεται.

6.10. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης την αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε με μια κατάλληλη ανασύνθεση να υπάρχει ένα Συμβούλιο αρμόδιο για την ανταγωνιστικότητα με πολλές από τις σχετικές αρμοδιότητες για τη βιομηχανική πολιτική.

6.11. Ωστόσο η ΕΟΚΕ δεν χρειάζεται να υπενθυμίσει στο Συμβούλιο ή την Επιτροπή ότι, ενώ η βιομηχανική πολιτική πρέπει να εστιάσει το ενδιαφέρον της σε παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα την ανταγωνιστικότητα, η επιτυχής και νόμιμη ενθάρρυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης απαιτεί την καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η βιομηχανία επηρεάζεται και επηρεάζει πολλές άλλες κοινοτικές δράσεις.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση γενικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση κοινοτικών ενεργειών υπέρ της πολιτικής για τους καταναλωτές για τα έτη 2004-2007»

(COM(2003) 44 τελικό — 2003/0020 (COD))

(2003/C 234/19)

Στις 12 Φεβρουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 308 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 94 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 1 αποχή.

1. Εισαγωγή

1.1. Με την απόφαση αριθ. 283/1999/ΕΚ της 25ης Ιανουαρίου 1999 ⁽¹⁾, θεσπίστηκε ένα γενικό πλαίσιο για τις κοινοτικές δραστηριότητες υπέρ των καταναλωτών, ο κύριος στόχος του οποίου ήταν να συγκεντρώσει τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται υπέρ των καταναλωτών, προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η επίδρασή τους για τους ίδιους τους καταναλωτές, με παράλληλη συνεκτίμηση των πρωτοβουλιών που υιοθετούνται από την Κοινότητα και των δράσεων στήριξης των οργανώσεων και των φορέων που ενεργούν, σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο, προς όφελος των καταναλωτών. Το εν λόγω πλαίσιο υιοθετήθηκε για να καλύψει την άμεση ανάγκη ύπαρξης ενός νομικού πλαισίου για τις δαπάνες που αναλαμβάνονται για την προστασία των καταναλωτών, μετά από την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου του 1998 (υπόθεση 106/96) ⁽²⁾.

1.2. Η απόφαση αυτή επιχειρούσε να ενισχύσει την ικανότητα των οργανώσεων και φορέων προστασίας των καταναλωτών, ώστε να μπορούν να επιτελούν μια αποτελεσματικότερη λειτουργία προώθησης της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών. Διευκρινίζονταν σ' αυτήν οι πρακτικές λεπτομέρειες της χρηματοδοτικής στήριξης που παρέχει η Κοινότητα στις οργανώσεις και φορείς που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών, με στόχο να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και αποδοτικότητα κατά την αξιοποίηση των πόρων που χορηγεί η Κοινότητα.

1.3. Η απόφαση αυτή καθόρισε το πρώτο νομικό πλαίσιο για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων σε διάφορους τομείς που άπτονται της υγείας και της προστασίας των καταναλωτών. Η ισχύς της εν λόγω απόφασης εκπνέει στις 31 Δεκεμβρίου του 2003.

1.4. Η ΕΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση για την προηγούμενη πρόταση ⁽³⁾, στην οποία εξέφραζε τη συμφωνία της με το σκεπτικό της Επιτροπής. Στη γνωμοδότηση υποστήριξε το προτεινόμενο πλαίσιο, υπό τον όρο ότι το πλαίσιο που υποβαλλόταν για υιοθέτηση θα περιελάμβανε μια σαφή αναφορά στο πρόγραμμα δράσης. Όσον αφορά το θέμα της ευελιξίας, η ΕΟΚΕ πρότεινε να υπάρχουν επαρκή περιθώρια για τη θέσπιση νέας βασικής πράξης για την εκχώρηση νέων χρηματοδοτικών πόρων, προκειμένου να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για το ενδεχόμενο να παρουσιαστούν περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από το εν λόγω πλαίσιο.

1.5. Η Επιτροπή εκτόνησε, το 2001 ⁽⁴⁾, Έκθεση στην οποία, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τα τελευταία έτη, συνήγαγε συμπεράσματα σχετικά με τα εξής τρία κύρια στοιχεία:

- τα πλεονεκτήματα της ευελιξίας κατά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης·
- την ανάγκη να υιοθετηθεί μια πιο στρατηγική προσέγγιση της πολιτικής της ΕΕ υπέρ των καταναλωτών·
- τη σημασία της αποτελεσματικής ενσωμάτωσης της διάστασης του καταναλωτή σε όλες τις συναφείς πολιτικές της ΕΕ.

1.5.1. Η Επιτροπή εξέδωσε πρόσφατα έκθεση αξιολόγησης ⁽⁵⁾, στην οποία συμπεραίνει ότι οποιοδήποτε μελλοντικό νομικό πλαίσιο σχετικό με τις δαπάνες υπέρ των καταναλωτών θα πρέπει να περιλαμβάνει μια καλύτερη ευθυγράμμιση του νομικού και του

⁽³⁾ ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

⁽⁴⁾ Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το «Σχέδιο Δράσης για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 1999-2001» και το «Γενικό Πλαίσιο για τις κοινοτικές δραστηριότητες υπέρ των καταναλωτών 1999-2003» — COM(2001) 486 τελικό.

⁽⁵⁾ Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή και την αξιολόγηση των κοινοτικών δραστηριοτήτων υπέρ των καταναλωτών κατά την περίοδο 1999-2001 σύμφωνα με το γενικό πλαίσιο που θεσπίστηκε με την απόφαση αριθ. 283/1999/ΕΚ. COM(2003) 42 τελικό.

⁽¹⁾ Απόφαση αριθ. 283/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Ιανουαρίου 1999 για τη θέσπιση ενός γενικού πλαισίου για τις κοινοτικές δραστηριότητες υπέρ των καταναλωτών. ΕΕ L 34 της 9.2.1999.

⁽²⁾ Στην απόφαση αυτή επισημαίνεται η ανάγκη να θεσπιστεί, προηγουμένως, βασική πράξη για την εκτέλεση των πιστώσεων που εγγράφονται στον προϋπολογισμό για οποιαδήποτε κοινοτική δράση.

χρηματοδοτικού πλαισίου και να λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές αλλαγές της πολιτικής συγκυρίας, όπως η διεύρυνση και η νέα διακυβέρνηση, καθώς και την υιοθέτηση της νέας στρατηγικής για την προστασία των καταναλωτών.

1.6. Το Μάιο του 2002, η Επιτροπή υπέβαλε την «Στρατηγική για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002-2006»⁽¹⁾, στην οποία όρισε τους τρεις νέους στόχους της πολιτικής αυτής: υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών σε ολόκληρη την ΕΕ, αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων για την προστασία των καταναλωτών και ορθή συμμετοχή των οργανώσεων των καταναλωτών στη χάραξη των πολιτικών της ΕΕ. Μεταξύ των βασικών παραγόντων της εν λόγω στρατηγικής συμπεριλαμβάνονται οι εξής: να προωθηθεί η ενσωμάτωση των προβληματισμών των καταναλωτών σε άλλες πολιτικές της ΕΕ, να βελτιστοποιηθούν τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς για τους καταναλωτές και να προετοιμαστεί η διεύρυνση. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει γνωμοδότηση⁽²⁾ για τη στρατηγική αυτή, όπου εκφράζει την ικανοποίησή της και τάσσεται υπέρ μίας πιο αποτελεσματικής εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας, υποστηρίζοντας την ενσωμάτωση της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών σε άλλα συναφή πολιτικά πεδία, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης. Το Συμβούλιο⁽³⁾, από την πλευρά του, κάλεσε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι η πρόταση για μελλοντική νομοθετική πράξη για τις κοινοτικές δραστηριότητες υπέρ των καταναλωτών θα αντικατοπτρίζει και θα υποστηρίζει τους στόχους που διαγράφονται στη στρατηγική της Επιτροπής.

2. Περιεχόμενο της Πρότασης

2.1. Στόχος της πρότασης είναι η δημιουργία ενός γενικού πλαισίου που θα παρέχει τη δυνατότητα ανάληψης κοινοτικών δράσεων για την υποστήριξη της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών, έτσι όπως αυτή θεσπίζεται στη «Στρατηγική για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002-2006», που υιοθέτησε η Επιτροπή το Μάιο, με τους ακόλουθους στόχους:

- Υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων προστασίας του καταναλωτή.
- Ορθή συμμετοχή των οργανώσεων των καταναλωτών στις πολιτικές της ΕΕ.

2.2. Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν μέσω ενεργειών οι οποίες περιλαμβάνονται στο κυλιόμενο πρόγραμμα (που έχει προσαρτηθεί στη στρατηγική) και θα επανεξετάζονται τακτικά από την Επιτροπή. Η παρούσα πρόταση καθιερώνει μία άμεση σχέση μεταξύ αφενός

των στόχων και των προτεραιοτήτων της στρατηγικής για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών για την περίοδο 2002-2006 και αφετέρου των δραστηριοτήτων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν δυνάμει της προτεινόμενης απόφασης. Η νομική βάση της πρότασης είναι το άρθρο 153 της Συνθήκης της ΕΚ.

2.3. Το πεδίο της παρούσας πρότασης καλύπτει θέματα ασφάλειας των καταναλωτών που αφορούν τα προϊόντα πλην των τροφίμων, τα οικονομικά συμφέροντα των καταναλωτών, την ενημέρωση και επιμόρφωσή τους, την προώθηση των οργανώσεων τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και τη συμβολή τους στις κοινοτικές πολιτικές που άπτονται των συμφερόντων των καταναλωτών.

2.4. Η πρόταση καλύπτει την τετραετία 2004-2007. Ο συνολικός προτεινόμενος προϋπολογισμός για αυτή την τετραετή περίοδο ανέρχεται σε 72 εκατομμύρια EUR, ή 18 εκατ. EUR ετησίως, για επιχειρησιακές πιστώσεις και σε 32 εκατ. EUR, ή 8 εκατ. EUR ετησίως, για ανθρώπινους πόρους και άλλες διοικητικές δαπάνες. Με την κατανομή αυτή, επιχειρείται να εξασφαλιστεί η δημοσιονομική σταθερότητα για τις ενέργειες στον τομέα της πολιτικής για τους καταναλωτές.

2.5. Τα επιλέξιμα για συγχρηματοδότηση ειδικά σχέδια πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών, και ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς:

- προστασία της υγείας και της ασφάλειας των καταναλωτών όσον αφορά τις υπηρεσίες και τα προϊόντα, εξαιρουμένων των τροφίμων·
- προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών·
- προώθηση της ενημέρωσης και της επιμόρφωσης των καταναλωτών·
- προώθηση των οργανώσεων των καταναλωτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επίσης, προκειμένου να προωθηθεί η μεγαλύτερη δυνατή εμβέλεια και διάρκεια των χρηματοδοτούμενων σχεδίων, προβλέπεται η δημοσίευση, ανά διετία τουλάχιστον, πρόσκλησης για υποβολή προτάσεων.

2.6. Η πρόταση δεν περιλαμβάνει κριτήρια επιλογής και ανάθεσης για την οικονομική ενίσχυση συγκεκριμένων σχεδίων. Αυτά θα καθορίζονται βάσει ετήσιου προγράμματος εργασίας, το οποίο θα υποβάλλεται στη «συμβουλευτική επιτροπή» που θα αναλάβει να επικουρεί την Επιτροπή κατά την εκτέλεση της προτεινόμενης απόφασης. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η συγχρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων δεν θα χρησιμοποιείται πλέον ως μέσο για την παροχή υποστήριξης σε μικρής εμβέλειας εθνικές οργανώσεις καταναλωτών, παρότι, κατά περίπτωση, η Επιτροπή θα χρηματοδοτεί άμεσα δράσεις στήριξης και ενίσχυσης των οργανώσεων καταναλωτών που προωθούν την κατάρτιση του προσωπικού τους και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. COM(2002) 208 τελικό.

(2) ΕΕ C 95 της 23.4.2003.

(3) Ψήφισμα του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2002 για την κοινοτική στρατηγική στον τομέα της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών, 2002-2006. ΕΕ C 11 της 17.1.2003.

2.7. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τη χρηματοδοτική συνδρομή σε ευρωπαϊκές οργανώσεις καταναλωτών τροποποιούνται, έτσι ώστε να διασαφηνίζεται ότι οι φορείς αυτοί πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τη βιομηχανία, το εμπόριο και άλλα επιχειρηματικά συμφέροντα και ότι ο πρωτεύων στόχος τους πρέπει να είναι η προώθηση της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των ευρωπαίων καταναλωτών.

2.7.1. Η πρόταση προβλέπει διαφορών ειδών ρυθμίσεις για τη δημοσιονομική παρέμβαση, με διαφορετικό κάθε φορά βαθμό συμμετοχής εκ μέρους της Επιτροπής και διαφορετικά ποσοστά χρηματοδότησης.

2.7.2. Δράσεις τις οποίες δρομολογεί η ίδια η Επιτροπή, που αναλαμβάνει το 100 % της χρηματοδότησης τους, και οι οποίες υλοποιούνται μέσω σύναψης συμβάσεων. Οι δράσεις αυτές αφορούν πτυχές όπως:

- παροχή συμβουλών, διεξαγωγή αναλύσεων, εκπόνηση μελετών και κατάρτιση προτάσεων τεχνικής, νομικής και κοινωνικοοικονομικής φύσεως, για την προστασία των καταναλωτών·
- εποπτεία, παρακολούθηση και αξιολόγηση της νομοθεσίας περί προστασίας των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένης και της ανάπτυξης βάσεων δεδομένων και άλλων εργαλείων της τεχνολογίας των πληροφοριών·
- υποστήριξη προς τις οργανώσεις καταναλωτών μέσω της παροχής τεχνικών και νομικών συμβουλών, της κατάρτισης του προσωπικού τους και της εκπαίδευσης και πληροφόρησης των ίδιων των καταναλωτών, με ανάπτυξη των πρωτοβουλιών στον τομέα αυτόν.

2.8. Συγχρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων κοινοτικής ή εθνικής κλίμακας, που θα μπορεί να παρέχεται σε οιοδήποτε νομικό πρόσωπο ή ένωση νομικών προσώπων ανεξάρτητων από τη βιομηχανία και το εμπόριο. Προβλέπεται δυνατότητα οικονομικής ενίσχυσης που θα ανέρχεται μεταξύ του 50 % και του 70 % των δαπανών υλοποίησης του σχεδίου.

2.8.1. Οικονομικές ενισχύσεις για τη λειτουργία των ευρωπαϊκών οργανώσεων καταναλωτών, έτσι όπως αυτές ορίζονται από την ίδια την πρόταση Απόφασης. Η χρηματοδοτική στήριξη προς τις ευρωπαϊκές οργανώσεις καταναλωτών καθορίζεται οριστικά σε ποσοστό 50 % των δαπανών λειτουργίας κατά ανώτατο όριο. Θα μπορούν όμως να χρηματοδοτούνται έως και κατά 95 % οι δαπάνες των οργανώσεων που προασπίζουν τα συμφέροντα των καταναλωτών στη διαδικασία διαμόρφωσης προτύπων για προϊόντα και υπηρεσίες σε κοινοτικό επίπεδο (τυποποίηση), δεδομένου ότι στο έργο αυτό αποδίδεται ιδιαίτερη πολιτική σημασία και θεωρείται ότι παρουσιάζει «γενικό ευρωπαϊκό ενδιαφέρον».

2.8.2. Θεσπίζονται επίσης ειδικές διατάξεις σχετικές με τις δράσεις που αναλαμβάνουν και χρηματοδοτούν από κοινού η Επιτροπή και τα κράτη μέλη και αφορούν:

- χρηματοδοτική συνδρομή σε φορείς που αποτελούν μέρος υφιστάμενων κοινοτικών δικτύων για την παροχή πληροφοριών και βοήθειας στους καταναλωτές, ώστε αυτοί να είναι

σε θέση να ασκήσουν τα δικαιώματά τους και να έχουν πρόσβαση στους κατάλληλους μηχανισμούς επίλυσης των καταναλωτικών τους διαφορών·

- ενέργειες για τη συνεργασία με τα κράτη μέλη σε θέματα διοίκησης, καθώς και επιβολής της νομοθεσίας.

2.9. Η πρόταση περιλαμβάνει επίσης ρυθμίσεις για τη δημοσίευση, την παρακολούθηση και αξιολόγηση, την εφαρμογή των μέτρων και τη συνδρομή που θα παράσχει στην Επιτροπή μία συμβουλευτική «επιτροπή».

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς την αναγκαιότητα ύπαρξης γενικού νομικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση κοινοτικών ενεργειών υπέρ της πολιτικής για τους καταναλωτές, το οποίο θα στηρίζεται στις αρχές της ενότητας, της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και της διαφάνειας του προϋπολογισμού.

3.2. Αξιολογείται θετικά η βούληση της Επιτροπής να αυξήσει το επίπεδο της αποδοτικότητας των ενεργειών αυτών καθώς και την αντιστοιχία τους με τους στόχους, και τούτο τόσο με την εκ των προτέρων αξιολόγηση της Στρατηγικής για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002-2006, όσο και με την εκ των υστέρων αξιολόγηση της εφαρμογής της προηγούμενης απόφασης αριθ. 283/1999/ΕΚ. Μία χρηστή δημοσιονομική διαχείριση πρέπει να στηρίζεται στις αρχές της οικονομίας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας και η υλοποίησή της πρέπει να διασφαλίζεται μέσω μετρήσιμων δεικτών αποδοτικότητας, που θα καθοριστούν για κάθε δραστηριότητα, ούτως ώστε να αξιολογούνται τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα θεσμικά όργανα πρέπει να προβαίνουν σε εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου γενικού δημοσιονομικού πλαισίου.

3.3. Κρίνεται λογικό το να μην περιλαμβάνονται στο πεδίο της υπό εξέταση Πρότασης οι δράσεις που αφορούν τα τρόφιμα, δεδομένου ότι, όπως θεσπίζεται στη Λευκή Βίβλο για την Ασφάλεια των Τροφίμων και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002, οι δαπάνες που σχετίζονται με την ασφάλεια των τροφίμων θα χρηματοδοτούνται ανεξάρτητα.

3.4. Η Επιτροπή, στα πλαίσια της επιδίωξης μεγαλύτερης αποδοτικότητας, φρονεί ότι ο ετήσιος κύκλος των σχεδίων αποδείχθηκε υπερβολικά δαπανηρός για την Επιτροπή και για τους αιτούντες και μειώνει την κοινοτική προστιθέμενη αξία και τη μακροχρόνια επίδραση των χρηματοδοτούμενων σχεδίων. Από το σκεπτικό αυτό απορρέει η απόφαση να δημοσιευτεί πρόσκληση για υποβολή προτάσεων ανά διετία τουλάχιστον. Εντούτοις, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η θέσπιση — κατ' αρχήν — διετούς «κύκλου σχεδίων» και η ανά διετία — τουλάχιστον — «πρόσκληση για υποβολή προτάσεων», δεν σημαίνει ότι τα χρηματοδοτούμενα σχέδια πρέπει αναγκαστικά να είναι διετή. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε υπερβολική δυσκαμψία σε μία αγορά συνεχώς μεταβαλλόμενη.

3.5. Η Επιτροπή προτείνει συνολικό προϋπολογισμό για την περίοδο 2004-2007 ύψους 72 εκατ. EUR για επιχειρησιακές πιστώσεις και 32 εκατ. EUR για ανθρωπίνους πόρους και λοιπές διοικητικές δαπάνες. Αυτό σημαίνει προϋπολογισμό 18 εκατ. ετησίως και 8 εκατ. ετησίως, αντίστοιχα, για τον κάθε τομέα. Η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, κατά την εκ των προτέρων αξιολόγηση, τονίστηκε η ανησυχία των ερωτηθέντων εμπειρογνομόνων όσον αφορά την επάρκεια του προτεινόμενου προγράμματος δράσης. Από την άποψη αυτή, θα ήταν σκόπιμο, όχι μόνο να επιτυγχάνεται μια καλύτερη σχέση αποτελεσματικότητας-μέσου, αλλά και να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για τη χορήγηση δημοσιονομικών και ανθρωπίνων πόρων, ιδιαίτερα δε εάν ληφθεί υπόψη ότι, κατά την περίοδο αυτήν, θα είναι επίσης δικαιούχοι των ενισχύσεων τα νέα κράτη μέλη που περιλαμβάνονται στη διεύρυνση. Οι τρίτες χώρες ΕΖΕΣ/ΕΟΧ όσο και άλλες χώρες συνδεδεμένες βάσει διμερών συμφωνιών με την ΕΕ θα μπορούν επίσης να είναι δικαιούχοι στα πλαίσια των ενεργειών αυτών στο βαθμό που συμμετέχουν και συνεισφέρουν στον προϋπολογισμό. Όσον αφορά τη συμμετοχή των νέων κρατών μελών, η προσαρμογή των χρηματοδοτικών προοπτικών της υπό εξέλιξη διεύρυνσης θα αυξήσει τους πόρους του εν λόγω χρηματοδοτικού πλαισίου με 2,5 περίπου εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

3.6. Η Επιτροπή στην πρότασή της, ευνοεί τις ευρωπαϊκές ενώσεις στο βαθμό που είναι οι μόνες δικαιούχοι των επιδοτήσεων λειτουργίας. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, στην πραγματικότητα, μόνο μία οργάνωση θα επωφεληθεί από αυτό τον τύπο επιδοτήσεων, και για το λόγο αυτό φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να επιδείξει μεγαλύτερη ευελιξία και να τροποποιήσει τον ορισμό αυτό κατά τρόπο ώστε να μπορούν να συνεχίσουν να επωφελούνται από τις επιδοτήσεις λειτουργίας και άλλες καθιερωμένες οργανώσεις που έχουν ως αντικείμενο την προστασία των καταναλωτών, λαμβάνοντας συγχρόνως τα κατάλληλα μέτρα ώστε, στην πράξη, να μην επωφελούνται από τις ενέργειες του εν λόγω χρηματοδοτικού πλαισίου ακριβώς οι πιο ισχυρές και διεκδικητικές ενώσεις.

3.6.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει τον ακόλουθο ορισμό της «ευρωπαϊκής οργάνωσης καταναλωτών»: «Κάθε μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση, της οποίας οι πρωτεύοντες στόχοι συνίστανται στην προώθηση και την προστασία των συμφερόντων και της υγείας των καταναλωτών μέσω εργασίας για την υπεράσπιση, το συμφέρον και την εκπροσώπησή τους, καθώς και στην παροχή ενημέρωσης, επιμόρφωσης και συμβουλών και στην ανάληψη πρωτοβουλιών προς όφελός τους. Θα πρέπει να έχει οργανώσεις μέλη στα περισσότερα κράτη μέλη, οι οποίες την εξουσιοδοτούν να εκπροσωπεί τα συμφέροντα των καταναλωτών σε κοινοτικό επίπεδο».

3.6.2. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή τα κριτήρια για τη χορήγηση των ενισχύσεων να μην θίγουν τα κριτήρια εκπροσώπησης στην επιτροπή των καταναλωτών.

3.7. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πιστεύει ότι η προσέγγιση αυτή των λειτουργικών επιδοτήσεων θα πρέπει να μετριασθεί, παρότι συμφωνεί με το στόχο να προωθηθεί η ενίσχυση του ευρωπαϊκού πλαισίου προστασίας των καταναλωτών

και δράσης των οργανώσεων που ασχολούνται με την προστασία αυτήν. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει σχετικά ότι, σε θέματα προϋπολογισμού, ισχύει η αρχή της αποδοτικότητας, που αναφέρεται στον βέλτιστο συσχετισμό μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται. Αυτό δεν πρέπει να το λησμονά η Επιτροπή, δεδομένου ότι σ' αυτήν ανήκει η τελική ευθύνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού, σύμφωνα με το άρθρο 274 της Συνθήκης.

3.7.1. Είναι σημαντικό να διακρίνεται το μέγεθος και οι πόροι των οργανώσεων, η κοινοτική ή εθνική τους εμβέλεια και η εμβέλεια και «κοινοτικό ενδιαφέρον» των προτάσεών τους. Υπάρχουν διάφορα πεδία μεγάλης στρατηγικής σημασίας για τους ευρωπαίους καταναλωτές — όπως εκείνα που αφορούν τις νέες τεχνολογίες, τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, την αυτορύθμιση και την από κοινού ρύθμιση, τις συλλογικές δράσεις, τις νέες προσφορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών κ.λπ. — στα οποία οι ειδικευμένες οργανώσεις προστασίας των καταναλωτών μπορούν να προσδώσουν σημαντική προστιθέμενη αξία, ανεξάρτητα από την οργανωτική τους δύναμη ή ακόμη και από την έκταση του πεδίου δραστηριοποίησής τους.

3.7.2. Επίσης, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να παραιτηθεί από τις ενέργειες της που αφορούν το συντονισμό κοινοτικών σχεδίων που αναπτύσσονται στο επίπεδο των διαφόρων κρατών μελών· αντίθετα, θα πρέπει να τις διατηρήσει και να τις ενισχύσει. Υπάρχουν παραδείγματα, πέρα από την συγκεκριμένη αξιολόγηση των περιστάσεων και των αποτελεσμάτων τους, που καταδεικνύουν ότι η δράση των εθνικών οργανώσεων δεν είναι ασυμβίβαστη με την ανάπτυξη μιας δραστηριότητας με ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, αρκεί να επιτελείται όντως το συντονιστικό αυτό έργο της Επιτροπής.

3.7.3. Στο άρθρο 7, η πρόταση καθορίζει τους δικαιούχους, ενώ ορίζει τις «ευρωπαϊκές οργανώσεις καταναλωτών» κατά διαφορετικό τρόπο στις παραγράφους 2 και 3. Παρότι αυτό σχετίζεται με τους διαφορετικούς στόχους των ενισχύσεων και με τη στρατηγική σημασία των δράσεων τυποποίησης, ο διαφορετικός ορισμός μπορεί να αποβεί προβληματικός· θα ήταν επομένως καλό να χρησιμοποιείται μια ενιαία έννοια, όπως διατυπώνεται στο σημείο 3.6.1.

3.7.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις οργανώσεις καταναλωτών να μεριμνήσουν ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στη χάραξη της πολιτικής καταναλωτών.

3.7.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει περιεργό το γεγονός ότι, στην παρούσα συγκυρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, δεν απαιτείται, ως προϋπόθεση που να τις ορίζει, η «δημοκρατική» και διαφανής λειτουργία των οργανώσεων αυτών και η πρόσβαση του κοινού στα στοιχεία τους ως οργανώσεων.

3.7.6. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση Απόφασης καλύπτει την περίοδο 2004-2007, ενώ η στρατηγική για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών, με την οποία η Απόφαση συνδέεται, αφορά την περίοδο 2002-2006. Παρότι είναι κατανοητοί οι εσωτερικοί λόγοι της Επιτροπής, ενδέχεται η έλλειψη αυτή χρονικής συνάφειας να δημιουργήσει προβλήματα στο μέλλον.

3.8. Όσον αφορά τις επιδοτήσεις που προορίζονται για τη συγχρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων, οι οποίες παρέχονται σε νομικά πρόσωπα ή ενώσεις που δρουν ανεξάρτητα «σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο» και επιδιώκουν τους στόχους της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών, όπως αναλύονται στην παράγραφο 2.1, θεωρείται σαφές ότι τα σχέδια αυτά μπορούν να αναπτυχθούν είτε σε κοινοτικό είτε σε εθνικό επίπεδο και ότι οι ενισχύσεις μπορούν να εκχωρηθούν σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή ένωση πληροί την προϋπόθεση της ανεξαρτησίας, ακόμη και εάν δεν διαθέτει καμία εκπροσώπηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.8.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα έπρεπε να δίνεται προτεραιότητα στον διασυνοριακό χαρακτήρα ή τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων οργανώσεων από διαφορετικά κράτη μέλη, για την εκχώρηση των επιδοτήσεων. Δεδομένου ότι η συνεργασία μεταξύ οργανώσεων καταναλωτών διαφόρων κρατών μελών είναι προβληματική, η Επιτροπή θα πρέπει να αναζητήσει τα κατάλληλα μέσα.

3.8.2. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ φρονεί επίσης ότι τα σχέδια που αφορούν την ενημέρωση των καταναλωτών πρέπει να κατέχουν σημαντική θέση μεταξύ των επιλέξιμων για συγχρηματοδότηση σχεδίων.

3.8.3. Η Επιτροπή θα πρέπει να υποστηρίξει τα πλεονεκτήματα χρηματοδότησης συγκεκριμένων σχεδίων, που να έχουν στρατηγική σημασία και να ανταποκρίνονται στους στόχους της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα σχέδια συνιστούν, σε πολλές περιπτώσεις, εντελώς νέα δραστηριότητα, που απαιτεί τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους ιδιαίτερους και συμπληρωματικούς προς τους συνήθεις της οργάνωσης.

3.8.4. Γενικά, η ΕΟΚΕ θεωρεί συζητήσιμο το να μην μπορούν οι οικονομικές ενισχύσεις που αφορούν τη συγχρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων να ανέρχονται επίσης έως το 95 % των επιλέξιμων δαπανών που σχετίζονται με την υλοποίηση του σχεδίου, εάν το απαιτεί το ενδιαφέρον του και η εμβέλειά του. Η εμπειρία έχει δείξει ότι η μερική χρηματοδότηση αναγκάζει τις οργανώσεις καταναλωτών να αναζητούν άλλες πηγές χρηματοδότησης για τα σχέδια και ότι οι πηγές αυτές τους επιβάλλουν σημαντικούς περιορισμούς, γεγονός που αποβαίνει εις βάρος της υποβολής πρωτοβουλιών.

3.9. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την εφαρμογή, εκ μέρους της Επιτροπής, της αρχής της διαφάνειας όσον αφορά τα προβλεπόμενα μέτρα δημοσίευσης, παρακολούθησης και αξιολόγησης. Φρονεί επομένως ότι πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για την αποστολή των προτάσεων και του καταλόγου των δικαιούχων στις οργανώσεις καταναλωτών, με χρήση όλων των μέσων που διαθέτει η Επιτροπή, τόσο των ηλεκτρονικών όσο και της Επίσημης Εφημερίδας.

3.10. Η πρόταση προβλέπει τη δημιουργία επιτροπής, συμβουλευτικού χαρακτήρα, η οποία θα επικουρεί την Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υπενθυμίζει στην Επιτροπή την υποχρέωση να αιτιολογεί δεόντως την επιλογή του είδους της εν λόγω επιτροπής⁽¹⁾ και τη σύνθεσή της.

3.11. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει στην Επιτροπή ότι είναι αναγκαίο να διατεθούν δημόσια κονδύλια, στα πλαίσια των νέων δημοσιονομικών προοπτικών μετά το 2006, για την ίδρυση ενός ευρωπαϊκού ερευνητικού οργανισμού για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Για το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ αναμένει με ενδιαφέρον τη σχετική πρόταση της Επιτροπής.

⁽¹⁾ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 21ης Ιανουαρίου 2003, υπόθεση C-378, Επιτροπή έναντι Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου. Παράγραφος 63.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/96/ΕΚ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού»

(COM(2003) 219 τελικό — 2003/0084 (COD))

(2003/C 234/20)

Στις 13 Μαΐου 2003, το Συμβούλιο αποφάσισε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέδωσε στις 13 Μαΐου 2003 στο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η 401η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου) όρισε την κα Cassina ως γενική εισηγήτρια και υιοθέτησε με 65 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή και περιεχόμενο της πρότασης

1.1. Η οδηγία 2002/96/ΕΚ για τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού ρυθμίζει τη συλλογή και την χρηστή, από περιβαλλοντική σκοπιά, επεξεργασία προϊόντων που κυμαίνονται από τις μεγάλες βιομηχανικές μηχανές έως τα μικρά οικιακά ηλεκτρικά σκεύη (πλυντήρια, ψυγεία, τοστιέρες, στεγνωτήρες μαλλιών κ.λπ.), από σκεύη πληροφορικής και τηλεπικοινωνίας (προσωπικοί υπολογιστές, εκτυπωτές, τηλέφωνα) έως κινητά τηλέφωνα. Νομική βάση είναι το άρθρο 175, παράγραφος 1 της Συνθήκης, και βάσει της αρχής της πρόληψης, η οδηγία επιδιώκει το στόχο της τελικής διάθεσης ή επαναχρησιμοποίησης, με οικολογικά ασφαλή τρόπο, των εν λόγω συσκευών και των εξαρτημάτων τους.

1.2. Στις 29.4.3⁽¹⁾, η Επιτροπή πρότεινε τροποποίηση στην Οδηγία αυτή που υιοθετήθηκε λίγους μήνες μετά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο⁽²⁾. Μια πρόταση τροποποίησης σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα μετά την υιοθέτηση της οδηγίας οφείλεται στους ακόλουθους λόγους:

1.2.1. Κατά την οριστική έγκριση, έγινε κατανοητό ότι η τροποποίηση του άρθρου 9 — που εγκρίθηκε σε πρώτη ανάγνωση, απέδιδε την ευθύνη μόνο στους παραγωγούς⁽³⁾ ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΗΗΕ) για τα απόβλητα που προέρχονται από μη οικιακούς χρήστες είτε ο εξοπλισμός αυτός αντικαθίσταται είτε όχι από νέα προϊόντα.

1.2.2. Στο επίπεδο της διαδικασίας, δεδομένου ότι δεν υποβλήθηκε καμία τροποποίηση στο τελευταίο αυτό στάδιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, δεν κατέστη δυνατόν να τροποποιηθεί το άρθρο 9 κατά την έγκριση της οδηγίας.

1.2.3. Ως αναγνώριση των προβλημάτων που συνδέονται με την εφαρμογή του άρθρου 9, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή αναγνώρισαν, με κοινή δήλωση⁽⁴⁾, τη σκοπιμότητα εισαγωγής της αντίστοιχης τροποποίησης της οδηγίας, πριν αρχίσει να ισχύει η υποχρέωση μεταφοράς στις νομοθεσίες των κρατών μελών στις 13.8.2004.

1.3. Η τροποποίηση αφορά αποκλειστικώς τα απόβλητα ΗΗΕ (ΑΗΗΕ) από χρήστες πλην των ιδιωτικών νοικοκυριών.

1.3.1. Η πρόταση τροποποίησης μεταφέρει την ευθύνη χρηματοδότησης της απόσυρσης, επεξεργασίας, ανάκτησης και τελικής διάθεσης των ΑΗΗΕ που έχουν διατεθεί στην αγορά πριν από τις 13.8.2005 (ιστορικά απόβλητα) από τους παραγωγούς εξοπλισμού που μετατράπηκε σε απόβλητα στους παραγωγούς νέων προϊόντων κατά τη στιγμή προμήθειας των νέων αυτών προϊόντων. Εναλλακτικώς, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους χρήστες να είναι επίσης μερικώς ή ολικώς υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση αυτή.

1.3.2. Σε περίπτωση μη αντικατάστασης, οι χρήστες είναι υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση του κόστους.

2. Παρατηρήσεις

2.1. Η οδηγία 2002/96/ΕΚ πρέπει να θεωρηθεί μεγάλης σημασίας ακριβώς επειδή επιδιώκει να αντιμετωπίσει με συνεκτικό και ολοκληρωμένο τρόπο, σε σχέση με τους άλλους περιβαλλοντικούς κανόνες, τους κινδύνους που οφείλονται σε προϊόντα που όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό υπεισέρχονται στην καθημερινή ζωή ιδιωτών και επιχειρήσεων. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι πριν από την οδηγία αυτή πάνω από το 90 % των

⁽¹⁾ COM(2003) 219 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ L 37 της 13.3.2003, σ. 24, ΕΕ C 116 της 20.4.2001.

⁽³⁾ Το άρθρο 9, πράγματι αναφέρει: «Για τα ΑΗΗΕ προϊόντων που διατέθηκαν στην αγορά πριν από τις 13 Αυγούστου 2005 (ιστορικά απόβλητα) η χρηματοδότηση του κόστους διαχείρισης διασφαλίζεται από τους παραγωγούς».

⁽⁴⁾ Επισυνάπτεται στο κείμενο της οδηγίας.

ΑΗΗΕ διατίθεντο σε χωματερές και χώρους ταφής αποβλήτων ή αποτελούσαν το αντικείμενο ανάκτησης χωρίς προκαταρκτική επεξεργασία, ικανή να μειώσει τον κίνδυνο ρύπανσης. Η ΕΟΚΕ επιμένει συνεπώς στο γεγονός ότι ο πρωταρχικός περιβαλλοντικός στόχος της οδηγίας θα πρέπει να αποτελέσει το θεμελιώδες κριτήριο για την αξιολόγηση της τροποποίησης ⁽¹⁾.

2.2. Η πρόταση τροποποίησης είναι λογική επειδή επιδιώκει να αποφύγει το ενδεχόμενο να επιφορτισθούν με το σχετικό κόστος μόνο οι παραγωγοί ΗΗΕ, πράγμα που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τις οικονομικές δυνατότητες επιχειρήσεων που έχασαν διαχρονικώς μερίδια της αγοράς και συνεπώς συναντούν οικονομικές δυσκολίες. Ωστόσο, πρόκειται για λογική που επιβάλλεται από την αγορά και όχι από περιβαλλοντικούς στόχους.

2.3. Επί της ουσίας, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι σε περίπτωση μη αντικατάστασης, το σύνολο του κόστους θα επιβαρύνει τους χρήστες και συνεπώς ενδέχεται να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα, για παράδειγμα εάν η μη αντικατάσταση έχει προκληθεί από την πτώχευση της επιχείρησης ή από την εγκατάλειψη της παραγωγής για λόγους ανωτέρας βίας ή από τη μη ανάληψη των δεσμεύσεων από τον ιδιοκτήτη κ.λπ.

2.3.1. Στην ειδική περίπτωση εγκατάλειψης της παραγωγής ή της δραστηριότητας για λόγους ανωτέρας βίας και συνεπώς λόγω αδυναμίας να απαιτηθεί η χρηματοδότηση από τον χρήστη, όχι μόνο θα ήταν άδικο να επιβαρυνθεί με πρόσθετο κόστος ένας οικονομικός παράγοντας που συναντά ήδη δυσκολίες, αλλά μπορεί να υπάρξουν και σημαντικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, όσο άλλοι, μη ακόμη προσδιορισμένοι, παράγοντες δεν αναλαμβάνουν τη διάθεση των εν λόγω ΑΗΗΕ. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρόκειται για περίπτωση που εμπίπτει στο είδος εκείνο που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν οπωσδήποτε την περιβαλλοντική βιωσιμότητα της τελικής διάθεσης.

⁽¹⁾ Για την οδηγία 2002/96/ΕΚ η ΕΟΚΕ είχε εκφράσει στη γνωμοδότησή της ΕΕ C 116 της 20.4.2001, σ. 38-43, στην οποία παραπέμπουμε για τις παρατηρήσεις και την αξιολόγηση με την οποία συμφωνούμε ευρύτατα.

2.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι επαφίεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να προβλέψουν ότι στην περίπτωση της αντικατάστασης οι χρήστες θα είναι πλήρως ή μερικώς υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση της επεξεργασίας των ΑΗΗΕ, και παρατηρεί ότι οι διαφορετικές διατάξεις από κράτος σε κράτος μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού (μπορεί να δημιουργηθεί μία κατάσταση όπου σε ένα κράτος ο χρήστης είναι πλήρως απαλλαγμένος από το κόστος και σε άλλα πλήρως υπεύθυνος για το κόστος αυτό!).

2.5. Οι παραγωγοί και οι χρήστες έχουν επίσης τη δυνατότητα, σεβόμενοι την οδηγία, να προσδιορίσουν μέσω συμφωνιών άλλες μορφές χρηματοδότησης, διαφορετικές από τις προβλεπόμενες ⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί συνεπώς ότι η οδηγία φαίνεται να επιδιώκει να προσδιορίσει άλλες διαδικασίες προκειμένου να προσδιορισθούν οι υπεύθυνοι παράγοντες και οι αντίστοιχοι βαθμοί ευθύνης.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΕΟΚΕ, βάσει των παρατηρήσεων αυτών, θεωρεί ότι θα ήταν καλύτερα να μην επιτραπούν πάρα πολλές επιλογές και να προσδιορισθεί μόνο η μέθοδος συνυπευθυνότητας παραγωγών και χρηστών, υπό την προϋπόθεση ότι το ποσοστό της αντίστοιχης συμμετοχής μπορεί να ποικίλλει. Η ΕΟΚΕ κρίνει για το λόγο αυτό ότι θα ήταν πιο δίκαιο, διαφανές και «οικολογικώς ορθό» να προσδιορίσει απλώς η τροποποίηση τη συνυπευθυνότητα παραγωγού και χρήστη, ακόμα και στην περίπτωση των ιστορικών αποβλήτων, δεδομένου ότι για τα προϊόντα που πωλήθηκαν μετά τις 13.8.2005, οι διαδικασίες εφαρμογής αυτού του διαχωρισμού της ευθύνης έχουν προσδιορισθεί σαφώς στα πλαίσια των συμβάσεων πώλησης, τη στιγμή της αγοράς.

3.2. Εν πάση περιπτώσει, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν, στα πλαίσια της εφαρμογής της οδηγίας, ότι οι ευθύνες έχουν σαφώς προσδιορισθεί και διαχωριστεί δικαίως, δεδομένου ότι με καλώς προσδιορισμένες και αποδεκτές συνθήκες συνυπευθυνότητας, η επιδίωξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας θα αποδειχθεί πιο εύκολη.

⁽²⁾ Άρθρο 9, παράγραφος 2 της πρότασης οδηγίας.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση αγοράς του ακατέργαστου καπνού (κωδικοποιημένη έκδοση)»

(COM(2003) 243 τελικό — 2003/0096 (CNS))

(2003/C 234/21)

Στις 27 Μαΐου 2003 και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 36 και 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Στις 17 Ιουνίου 2003, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Δεδομένου του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Moraleda Quilez και υιοθέτησε με 26 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Αντικείμενο της παρούσας πρότασης είναι η κωδικοποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2075/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, για τη θέσπιση Κοινής Οργάνωσης Αγοράς στον τομέα του ακατέργαστου καπνού⁽¹⁾. Ο νέος κανονισμός θα αντικαταστήσει τους κανονισμούς που αποτελούν το αντικείμενο της πράξεως της κωδικοποίησης. Η πρόταση στο σύνολό της δεν θίγει το περιεχόμενο των κωδικοποιούμενων κειμένων και περιορίζεται στην ενοποίησή τους, προβαίνοντας αποκλειστικά στις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτεί η ίδια η ενέργεια της κωδικοποίησης.

(¹) Η οποία υλοποιήθηκε βάσει της ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο — Κωδικοποίηση του κοινοτικού κεκτημένου, COM(2001) 645 τελικό.

2. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα χρήσιμη τη συγκέντρωση όλων των κειμένων σε έναν κανονισμό. Στο πλαίσιο της «Ευρώπης των πολιτών», η ΕΟΚΕ, από κοινού με την Επιτροπή, αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην απλοποίηση και τη διασαφήνιση του κοινοτικού δικαίου, το οποίο, κατ'αυτόν τον τρόπο, καθίσταται περισσότερο βατό και κατανοητό από τους πολίτες, διανοίγοντας νέες δυνατότητες και αναγνωρίζοντας συγκεκριμένα δικαιώματα, των οποίων θα ήταν δυνατόν να γίνει επίκληση.

Εφόσον διασφαλίζεται ότι η εν λόγω κωδικοποίηση κανόνων δεν επιφέρει οποιαδήποτε τροποποίηση του περιεχομένου τους, εξυπηρετώντας αποκλειστικά την πρόθεση παρουσίας του κοινοτικού δικαίου κατά τρόπο σαφή και διαφανή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη υποστήριξή της στον εν λόγω στόχο και, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εγγυών, επιδοκιμάζει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος»

(COM(2003) 297 τελικό — 2003/0104 (CNS))

(2003/C 234/22)

Στις 7 Ιουλίου 2003, και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 36 και 37 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Στις 17 Ιουνίου 2003, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ευρωπαϊκής ανέθεσε τις προπαρασκευαστικές εργασίες στο ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον».

Λόγω της επείγουσας φύσης των εργασιών, κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Caball i Subirana και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 26 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή.

1. Η υπό εξέταση πρόταση αποβλέπει στην κωδικοποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2759/75 του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 1975 περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος⁽¹⁾. Ο νέος κανονισμός θα αντικαταστήσει τους διάφορους κανονισμούς που αποτελούν αντικείμενο της κωδικοποίησης. Σέβεται πλήρως την ουσία των κωδικοποιούμενων κειμένων και αρκείται απλώς στη συγκέντρωση τους επιφέροντας μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης.

(1) Πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο — Κωδικοποίηση του κοινοτικού κεκτημένου, COM(2001) 645 τελικό.

2. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα χρήσιμη τη συγκέντρωση όλων των κειμένων σε έναν κανονισμό. Στα πλαίσια της «Ευρώπης των πολιτών», η ΕΟΚΕ, όπως και η Επιτροπή, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην απλούστευση και τη σαφήνεια του κοινοτικού δικαίου, ώστε τούτο να καταστεί περισσότερο προσιτό και κατανοητό στον πολίτη, προσφέροντας του, με τον τρόπο αυτό, νέες δυνατότητες και αναγνωρίζοντας τα συγκεκριμένα δικαιώματα που κάθε πολίτης είναι δυνατόν να απολαύει.

Επιβεβαιώθηκε ότι το κωδικοποιούμενο κείμενο δεν περιλαμβάνει τροποποιήσεις όσον αφορά την ουσία και αποκλείει αποκλειστικά στη σαφήνεια και διαφάνεια του κοινοτικού δικαίου. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τον εν λόγω στόχο και, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εχεγγύων, επιδοκιμάζει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η προετοιμασία της 5ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ»

(2003/C 234/23)

Στις 18 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Vever.

Κατά την 401η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 46 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 26 αποχές την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Περίληψη

1.1. Η 5η υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ, στις 10 και 14 Σεπτεμβρίου 2003 στο Capcun του Μεξικού, αποτελεί τον ενδιάμεσο σταθμό προς την εφαρμογή της ατζέντα της Doha για την ανάπτυξη. Θα διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο για την ευόδωση των διαπραγματεύσεων μέχρι το τέλος του 2004, των οποίων η ολοκλήρωση δεν μπορεί να περιοριστεί σε μικρότερο κοινό παρονομαστή των κρατών μελών, αλλά πρέπει να στηριχθεί σε σταθερή συναίνεση στο ύψος των διακυβευμάτων. Στις σημερινές συνθήκες η επιτυχία της Διασκέψεως είναι ιδιαίτερα αναγκαία προκειμένου:

- να ανακάμψει η οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζεται ιδιαίτερα εξασθενημένη μετά την Doha,
- να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, που επηρεάστηκε από την επίμονη χρηματιστηριακή και οικονομική κρίση,
- να βελτιωθεί το γενικό κλίμα που χαρακτηρίζεται πάντα από τις ανησυχίες για την διεθνή ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας,
- να αποκτηθεί ενισχυμένη εγκάρσια εικόνα των διακυβευμάτων και της προόδου του οικονομικού ανοίγματος και της ανάπτυξης, που στηρίζονται σε τεχνικές και έγκαιρες διαπραγματευτικές προσεγγίσεις,
- να σημειωθεί πιο αποτελεσματική πρόοδος στην στήριξη προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ τα οικονομικά, δημοσιονομικά και κοινωνικά προβλήματα συνέχισαν να επιδεινώνονται σε πολλές από αυτές.

1.2. Καθώς πλησιάζει η Διάσκεψη, η κατάσταση των πραγμάτων παραμένει αντιφατική: η συμμετοχή των κρατών μελών στις προπαρασκευαστικές εργασίες υπήρξε μάλλον δραστήρια και ορισμένα από τα ενδιάμεσα στάδια που προβλέπονται στην ατζέντα της Doha οδήγησαν στην υποβολή προγραμμάτων εργασίας (π.χ. διαφορετική μεταχείριση, εφαρμογή), ενώ άλλα δεν υπήρξαν καρποφόρα (π.χ. υγεία και πνευματική ιδιοκτησία). Οι αναβολές ανέτρεψαν το αρχικό σχέδιο για εξισορρόπηση των τριών μεγάλων διαπραγματεύσεων μέσω αμοιβαίων παραχωρήσεων στις αρχές του 2003 (υπηρεσίες, αγαθά και γεωργία). Υπό τις συνθήκες αυτές, για πολλά θέματα δεν παρατηρείται σύγκλιση θέσεων.

1.3. Για να δώσει η Διάσκεψη του Κανκούν για μια νέα αποφασιστική ώθηση στις διαπραγματεύσεις, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πρέπει όλοι να έχουν την αίσθηση ότι η πρόσβαση στις αγορές χαρακτηρίζεται από σφαιρική ισορροπία και δυναμικότητα — που στηρίζεται σε αναλύσεις αντικτύπου και ελέγχους της αναλογικότητας — και συγκεκριμένα από:

- προοδευτική ελευθέρωση των υπηρεσιών, ενώ οι δημόσιες υπηρεσίες εξακολουθούν να βρίσκονται εκτός του πεδίου των διαπραγματεύσεων,
- προοδευτικό άνοιγμα των γεωργικών αγορών, κάτω από συνθήκες που συμβιβάζονται με τις τρέχουσες και προγραμματισμένες εξελίξεις της μεταρρύθμισης της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΕ,
- έναν ισορροπημένο και δίκαιο μηχανισμό για τη μείωση των δασμών στα βιομηχανικά προϊόντα, που να περιλαμβάνει την κατάργηση των μέγιστων τιμών και να αφορά όλα τα κράτη μέλη.

1.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι η Διάσκεψη αυτή έχει σημασία να συμβάλει:

- σε αισθητή μείωση των μη δασμολογικών εμποδίων και μεγαλύτερη διαφάνεια των δημόσιων αγορών,
- στην επίτευξη συμφωνίας για τις άμεσες αλλοδαπές επενδύσεις που να συμβάλει στην έναρξη διαδικασίας εναρμόνισης για τις διάφορες διμερείς συμφωνίες,
- στη θέσπιση καλύτερα προσαρμοσμένων και πιο αποτελεσματικών διατάξεων στους τομείς antidumping και κατά των επιδοτήσεων,
- στην επίτευξη προόδου ως προς την προστασία του περιβάλλοντος και στην καθιέρωση αποτελεσματικών δεικτών ως προς τον αντίκτυπο.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τον σημαντικό στόχο της ανάπτυξεως για την επιτυχία της ατζέντα της Doha, πράγμα που προϋποθέτει:

- πραγματική πρόοδο στην εκκίνηση του προγράμματος εργασίας που αποφασίστηκε για την διευκόλυνση της τήρησης των υποχρεώσεων, μέσω ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών,

- διασάφηση των καταστάσεων και των κατηγοριών στις αναπτυσσόμενες χώρες κάνοντας διάκριση μεταξύ εκείνων που σημειώνουν επίμονες καθυστερήσεις και εκείνων που χαρακτηρίζονται ήδη από αναδυόμενη οικονομία,
- ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων των λιγότερο ανεπτυγμένων αναπτυσσόμενων χωρών.

1.6. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει εξάλλου τη σημασία που αποδίδει στα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα που δεν μπορούν να αντιτίθενται στο στόχο της ανάπτυξης. Ακόμη και αν τα θέματα αυτά παραμένουν εκτός του προγράμματος διαπραγματεύσεων της Doha, η ΕΟΚΕ

- στηρίζει τις σχετικές πρωτοβουλίες της ΔΟΕ κυρίως στο πλαίσιο της εξέτασης των κοινωνικών πτυχών της παγκοσμιοποίησης,
- υπογραμμίζει ότι πρέπει να δοθεί στην ΔΟΕ καθεστώς μόνιμου παρατηρητή στον ΠΟΕ.

1.7. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι επιθυμεί τη βελτίωση των διαδικασιών του ΠΟΕ, όπως πρότεινε στην πρόσφατη γνωμοδότησή της «για έναν ΠΟΕ με ανθρώπινο πρόσωπο» και ότι θεωρεί αναγκαίο να αναζητηθούν εναλλακτικές λύσεις για τη διευθέτηση των διαφορών, ενώ αποφεύγεται η επιβολή κυρώσεων στις επιχειρήσεις και σε τρίτους.

1.8. Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί τους διάφορους φορείς της κοινωνίας των πολιτών (επιχειρηματίες, κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικούς εταίρους, ΜΚΟ) να αναλάβουν πρωτοβουλία με σκοπό:

- να συμμετάσχουν στις ενημερωτικές εκστρατείες για τα θέματα του προγράμματος της Doha,
- να διοργανώνουν διεθνείς συναντήσεις, σε διεπαγγελματικό επίπεδο ή στο πλαίσιο τομέων δραστηριότητας,
- να συμβάλουν μέσω αναλύσεων, μέσω προτάσεων και με την συμμετοχή τους, στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα.

1.9. Η ΕΟΚΕ θα συμμετάσχει στις πρωτοβουλίες αυτές υποβάλλοντας, προτού ολοκληρωθεί ο Κύκλος της Doha στα τέλη του 2004, λειτουργικές προτάσεις για τη βελτίωση της συμμετοχικής δημοκρατίας που συνδέει την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών με τις δραστηριότητες του ΠΟΕ, επί τη βάση κοινών προβληματισμών με τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις τρίτες χώρες.

2. Οι προοπτικές του προγράμματος της Doha για την ανάπτυξη

2.1. Η τέταρτη συνεδρίαση της υπουργικής διάσκεψης που πραγματοποιήθηκε στην Doha από 9 έως 14 Νοεμβρίου 2001 κατέληξε σε υπουργική δήλωση στην οποία θεσπίζεται πρόγραμμα εργασίας που προβλέπεται να ολοκληρωθεί το αργότερο έως την

1η Ιανουαρίου 2005. Ωστόσο, σημαντικό ενδιάμεσο σταθμό θα αποτελέσει η 5η Υπουργική Διάσκεψη στην πόλη Cancun (Μεξικό) που θα πραγματοποιηθεί από 10 έως 14 Σεπτεμβρίου 2003. Με την ευκαιρία αυτή θα αποφασισθεί αν είναι δυνατόν να συνεχισθούν οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις, και να αρχίσει η δέση της Σιγκαπούρης. Πρόκειται δηλαδή για μια πραγματική καμπή.

2.2. Η υπουργική δήλωση της Doha προσπαθεί να ενοποιήσει σε ένα μόνο μέσο την δέση των αιτημάτων των κρατών (ή ομάδων κρατών) που ζητούν από τον ΠΟΕ να ακολουθήσει διαφορετικές κατευθύνσεις. Όλοι θα συμφωνήσουν ωστόσο ότι το κείμενο αυτό δίδει προτεραιότητα στο θέμα της ανάπτυξης, που προβάλλεται ως απαίτηση από μια ομάδα χωρών, τις αναπτυσσόμενες χώρες μεταξύ των οποίων την πρώτη θέση κατέχουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Η εν λόγω προτεραιότητα διευρύνθηκε περισσότερο από την εποχή των διασκέψεων του Monterrey και του Γιοχάνεσμπουργκ που τόνισαν περισσότερο την διάσταση της ανάπτυξης στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης.

2.3. Παρά ταύτα, το θέμα αυτό μπορεί να εξεταστεί κατά διαφόρους λίγο πολύ αποδεκτούς τρόπους εκ μέρους των άλλων μελών και ομάδων κρατών μελών όπως οι βιομηχανικές χώρες:

2.3.1. κατ' αρχάς από την άποψη ότι επιβάλλεται αναδιαπραγμάτευση του συνόλου ή μεμονωμένων τμημάτων των κλάδων που εγκρίθηκαν κατά τον προηγούμενο κύκλο διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης, με το σκεπτικό ότι οι εν λόγω διαπραγματεύσεις αποβαίνουν σε βάρος των αναπτυσσόμενων χωρών·

2.3.2. κατά δεύτερο λόγο, από την άποψη ότι απαιτείται τεχνική βοήθεια και συνεργασία καθώς και κατοχύρωση των διοικητικών ικανοτήτων των χωρών αυτών για να βοηθηθούν προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους έναντι του ΠΟΕ·

2.3.3. κατά τρίτο λόγο, από την άποψη ότι απαιτείται ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση ή ένα είδος ασυμμετρίας των υποχρεώσεων όσον αφορά όλους τους τομείς που εξετάζονται από την DDA (Αναπτυξιακή Ατζέντα της Doha) αρχής γενομένης από την πρόσβαση στις αγορές βιομηχανικών προϊόντων, γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών και χωρίς να λησμονούνται οι κανόνες και οι παλαιές πειθαρχίες (που πρέπει όμως να βελτιωθούν) ή νεότερες (επενδύσεις, ανταγωνισμός κ.λπ.).

2.4. Παράλληλα με τις απαιτήσεις που προβάλλουν οι αναπτυσσόμενες χώρες, η DDA έχει καθήκον να κάνει δεκτά επίσης τα κύρια αιτήματα που έχουν υποβάλει άλλες κατηγορίες χωρών:

2.4.1. Πρόσβαση στην αγορά γεωργικών και βιομηχανικών εμπορευμάτων καθώς και υπηρεσιών (ΗΠΑ-Cairns-Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς ωστόσο οι αναπτυσσόμενες χώρες να απουσιάζουν από την προβληματική αυτή)·

2.4.2. οι νέες ρυθμίσεις που διέπουν τις διεθνείς συναλλαγές και χρηματοοικονομικές μεταφορές (η Ευρωπαϊκή Ένωση βεβαίως, αλλά επίσης και πολλά άλλα κράτη, όπως έδειξε η Υπουργική Διάσκεψη στο Τόκιο τον Φεβρουάριο 2003).

2.4.3. ο συνυπολογισμός της διάστασης εκτός συναλλαγών του διεθνούς εμπορίου π.χ. περιβάλλον (Ευρωπαϊκή Ένωση και κοινωνία των πολιτών).

2.5. Προκειμένου να ικανοποιηθούν όλες αυτές οι αιτήσεις οι οποίες αν δεν είναι αντιφατικές μεταξύ τους, εντούτοις είναι ετερογενείς είχαν οριστεί πολλαπλές περιοδικές αναθεωρήσεις:

2.5.1. τέλη 2002: εφαρμογή και δημόσια υγεία σε σχέση με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας·

2.5.2. άνοιξη 2003: τα διάφορα είδη πρόσβασης στις αγορές·

2.5.3. Σεπτέμβριος 2003: Υπουργική Διάσκεψη του Cancun στο Μεξικό, αναζήτηση συναίνεσης για τα θέματα της Σιγκαπούρης (επενδύσεις, ανταγωνισμός, διευκόλυνση των συναλλαγών, δημόσιες αγορές).

2.6. Στο πλαίσιο των προγενέστερων γνωμοδοτήσεων της ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ δεν έπαψε να συνηγορεί υπέρ μιας ισορροπημένης προσέγγισης των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Έως τις διαπραγματεύσεις του Cancun, έχει καθήκον να επισημάνει στους διαπραγματευτές την αντίληψή της για μια ισορροπημένη και συγχρόνως γενική και εμπεριστατωμένη διαπραγμάτευση που θα κάνει δεκτά:

2.6.1. τα θέματα προτιμήσεως των μεν και των δε·

2.6.2. τα συμφέροντα των διαφόρων κατηγοριών των μελών στην πρώτη τάξη των οποίων ανήκουν οι πραγματικά αναπτυσσόμενες χώρες και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες·

2.6.3. τις βελτιώσεις των εμπορικών και χρηματοπιστωτικών ροών οι οποίες είναι επιθυμητές όχι μόνο μεταξύ Βορρά και Νότου αλλά επίσης και μεταξύ Νότου και Νότου.

2.7. Η σημερινή κατάσταση που χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητες, περιφερειακές οικονομικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις, πτώσεις των εμπορικών ροών και των επενδύσεων στο εξωτερικό, απαιτεί όσο ποτέ άλλοτε σταθεροποίηση του διεθνούς περιβάλλοντος. Αυτό είναι και πάλι το διακύβευμα του Cancun.

2.8. Επιπλέον, οι διασκέψεις της Doha, του Monterrey και του Johannesburg κατέδειξαν ότι είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η ανάπτυξη της οποίας η βιώσιμη και κοινωνική διάσταση είναι όσο ποτέ άλλοτε στην ημερήσια διάταξη. Πρέπει λοιπόν να αποτιμηθούν οι εξελίξεις και η πρόοδος, πράγμα που δεν έγινε επαρκώς μετά την Doha, και η αξιολόγηση αυτή να γίνει στα πλαίσια του ΠΟΕ ή ενός άλλου διεθνούς οργάνου. Αυτός ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος ενισχύει και το ενδιαφέρον να ολοκληρωθεί ο κύκλος της Doha, και στην προοπτική αυτή να ξεπεραστούν οι αντιθέσεις συμφερόντων μεταξύ των κρατών που συχνά είναι βραχυπρόθεσμες, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των μεν και των δε.

2.9. Προς τούτο όμως χρειάζονται παραχωρήσεις και συμβιβασμοί. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπερασπίζεται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ:

— όχι μόνον το μέλλον της οικονομικής της ανάπτυξης, τις επιθετικές στρατηγικές προς κατάκτηση εξωτερικών αγορών, την τεχνολογική της εξέλιξη, την προστασία των καταναλωτών καθώς και την απασχόληση των υπηκόων της,

— αλλά επίσης και μία διαδικασία βιώσιμης ανάπτυξης που θα κάνει αποδεκτές τις αιτιολογημένες αιτήσεις οι οποίες προέρχονται τόσο από τις αναπτυσσόμενες χώρες όσο και από τις βιομηχανικές χώρες, και όλως ιδιαίτερος την κοινωνία των πολιτών μιας εκάστης.

2.10. Βεβαίως το συνολικό πλαίσιο όπως έχει οριοθετηθεί από το πλαίσιο του ΠΟΕ — όσο εξισορροπημένο και εάν είναι — δεν επαρκεί για να ανταποκριθεί σε όλες τις νόμιμες προσδοκίες των μεν και των δε. Γι' αυτό χρειάζεται να αναπτυχθεί ο διάλογος παράλληλα και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς: διεθνείς χρηματοδοτικοί οργανισμοί, πρόγραμμα Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη, ΔΟΕ, έτσι ώστε να εξευρεθούν εκ παραλλήλου λύσεις στα περισσότερα βασικά προβλήματα που αφορούν το περιβάλλον, τους όρους διαβίωσης και τις συνθήκες εργασίας καθώς και την καταπολέμηση της υπανάπτυξης. Προς τούτο η Ένωση προτείνει μία μέση οδό σε κάθε τομέα διαπραγματεύσεων με την οποία, να συμφωνούν τα περισσότερα μέλη του ΠΟΕ καθώς και μια εκτεταμένη πτυχή για την ανάπτυξη.

2.11. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει και εδώ επίσης να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη παρόμοιων δράσεων και εν ανάγκη να δώσει το παράδειγμα πριν από τους άλλους. Οι σημερινές διεθνείς πολιτικές εντάσεις καθιστούν απαραίτητες τις εν λόγω διεργασίες. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή οφείλει να διατυπώσει τις βασικές γραμμές των διεργασιών αυτών και να τις θέσει υπόψη στους εθνικούς κοινοτικούς και διεθνείς φορείς λήψεως αποφάσεων.

2.12. Η επιτυχία του προγράμματος της Doha για την ανάπτυξη προϋποθέτει την επιτυχία της Διάσκεψης του Cancun η οποία είναι ιδιαίτερα αναγκαία στις σημερινές συνθήκες, προκειμένου:

— να ανακάμψει η διεθνής οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζεται ιδιαίτερα εξασθενημένη μετά την Doha,

(1) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ «Προετοιμασία της 4ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ», (EE C 36 της 8.2.2002).

Ενημερωτική έκθεση ΕΟΚΕ 326/2001 «Ο έλεγχος της παγκοσμιοποίησης: μία αναγκαιότητα για τους πιο αδύναμους», της 7ης Ιουνίου 2001.

Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ «Τα δικαιώματα του ανθρώπου στην εργασία», της 11ης Ιουλίου 2001, (EE C 260 της 17.9.2001).

- να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, που επηρεάστηκε αισθητά από την επίμονη χρηματιστηριακή και οικονομική κρίση,
- να βελτιωθεί το γενικό κλίμα που χαρακτηρίζεται πάντα, μετά τις απόπειρες της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, από τις ανησυχίες για την διεθνή ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας,
- να αποκτηθεί ενισχυμένη εγκάρσια εικόνα των διακυβευμάτων και της προόδου του οικονομικού ανοίγματος και της ανάπτυξης, που στηρίζονται σε τεχνικές και έγκαιρες διαπραγματευτικές προσεγγίσεις,
- να σημειωθεί πιο αποτελεσματική πρόοδος στην στήριξη προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ τα οικονομικά, δημοσιονομικά και κοινωνικά προβλήματα συνέχισαν να επιδεινώνονται σε πολλές από αυτές.

3. Η κατάσταση ενόψει της Υπουργικής Διάσκεψης του Cancun

3.1. Το 2003 αποκτά καίρια σημασία για την επιτυχία του κύκλου διαπραγματεύσεων.

3.1.1. Αφ' ενός, οι προπαρασκευαστικές εργασίες εκτελέστηκαν έως σήμερα σε αποδεκτές συνθήκες με τη μάλλον δραστήρια συμμετοχή των κρατών μελών. Το πρόγραμμα Doha για την ανάπτυξη προκαλεί έκδηλο ενδιαφέρον εκ μέρους τόσο διαφορετικών φορέων όσο η Κίνα, η Βραζιλία, η Ινδία, η Αφρική και οι χώρες ΑΚΕ και βεβαίως από πλευράς ΗΠΑ. Επιπλέον, σήμερα, οι Πρόεδροι των διαφόρων διαπραγματευτικών ομάδων έχουν λάβει σημαντικό αριθμό συμβολών που θα τους επιτρέψουν να επεξεργαστούν την κατάλληλη στιγμή ενιαία κείμενα διαπραγμάτευσης.

3.1.1.1. Οι ΗΠΑ από την εποχή που το Κογκρέσο έδωσε ρητή εντολή στην Υπηρεσία για την Προώθηση του Εμπορίου, γνωστοποιούν τις βλέψεις τους κατά τρόπο συχνά φιλόδοξο, τόσο σε ότι αφορά την επίθεση (πρόσβαση στις αγορές) όσο και την άμυνα (τα διάφορα μέσα εμπορικής πολιτικής).

3.1.1.2. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, η Βραζιλία και η Ινδία διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο σε όλα τα θέματα της διαπραγμάτευσης, συνηγορώντας συχνότερα υπέρ των συμφερόντων των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών, καλύπτοντας επιδέξια τις διαφορές τους.

3.1.1.3. Οι αφρικανικές χώρες και οι χώρες ΑΚΕ διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο διαπραγματεύσεων, και προτάσσουν μία σειρά θεμάτων στα οποία αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία: εφαρμογή, ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση, βασικά φαρμακευτικά προϊόντα, πρόσβαση στις διάφορες αγορές.

3.1.1.4. Σε γενικές γραμμές, η δυναμική δραστηριότητα των αναπτυσσόμενων χωρών στους κόλπους της DDA δεν συνεπάγεται απόλυτη ομοφωνία: Σε ορισμένα θέματα στα οποία οι βιομηχανικές χώρες αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία, μπορούν να παράσχουν επιλεκτική υποστήριξη και έτσι να συμβάλουν στην απεμπλοκή μιας κατάστασης. Επιπλέον, σε ορισμένα κεφάλαια της διαπραγμάτευσης είναι πιθανόν να υπάρξει «συμβιβασμός», όπως π.χ. στον τομέα του διεθνούς εμπορίου υπηρεσιών, στις δημόσιες αγορές έναντι ασφαλιστικής ρήτηρας.

3.1.1.5. Άλλα και πιο κλασικά θέματα αποτελούν εξίσου αντικείμενο σκληρών διαπραγματεύσεων: γεωργία — που φαίνεται ότι αποτελεί το κλειδί του προγράμματος της Doha —, τελωνειακοί δασμοί, antidumping.

3.1.2. Παραμένουν ωστόσο ορισμένα θέματα τα οποία, λόγω μη ενεργού συμμετοχής των μελών, κινδυνεύουν να μην εξεταστούν κατά τις διαπραγματεύσεις, όπως π.χ. η διαφάνεια των δημόσιων αγορών ή γενικότερα τα αποκαλούμενα θέματα της Σιγκαπούρης (επενδύσεις, ανταγωνισμός, διευκόλυνση των συναλλαγών, δημόσιες αγορές).

3.1.3. Εξάλλου, οι δισημίες στις οποίες βασίστηκε ο συμβιβασμός της Doha θα προκύψουν και πάλι καθ' όλη την διάρκεια του έτους και γι' αυτό επείγει η επίλυση τους ει δυνατόν πριν από την διάσκεψη του Cancun, χωρίς όμως να αποκλείεται και το ενδεχόμενο η ίδια η διάσκεψη του Cancun να αφιερώσει στα ζητήματα αυτά όλη την ημερήσια διάταξή της. Στην περίπτωση αυτή θα θεωρηθεί ότι η διάσκεψη του Cancun θεσπίζει εκ νέου το σύμφωνο της Doha. Έτσι, διαγράφεται σήμερα μία δέσμη θέσεων που είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβιβαστούν, και οι οποίες έχουν απομακρυνθεί από το δίκαιο συμβιβασμό των διαφορών που φαινόταν να εδραιώνει η συμφωνία της Doha, στους εξής τομείς:

- γεωργία,
- πρόσβαση στις αγορές αγαθών,
- εφαρμογή (προς όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών),
- μέσα εμπορικής πολιτικής,
- τα αποκαλούμενα θέματα της Σιγκαπούρης.

3.2. Όμως αυτό που φαίνεται να συμβαίνει σήμερα είναι ότι τα κράτη μέλη πλειοδοτούν ολοένα και περισσότερο για τα θέματα της προτιμησης τους και καθυστερούν αναλόγως τις συμφωνημένες προθεσμίες.

3.2.1. Έτσι δεν στάθηκε δυνατόν να τηρηθεί η σημαντική προθεσμία του Δεκεμβρίου 2002. Κανονικά, είχε συμφωνηθεί πράγματι ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες θα λάμβαναν ικανοποίηση κατά προτεραιότητα την ημερομηνία αυτή σε ό,τι αφορά τα δύο εκ των βασικών τους αιτημάτων:

- βασικά φαρμακευτικά προϊόντα και πνευματική ιδιοκτησία·

— εφαρμογή, δηλαδή παροχή κατάλληλων λύσεων ανάλογα προς το επίπεδο ανάπτυξης τους, όσον αφορά εκατό περίπου κεφάλαια.

3.2.2. Όμως, στην πρώτη περίπτωση, οι Ηνωμένες Πολιτείες υιοθέτησαν αδιάλλακτη στάση με αποτέλεσμα να μην υπάρξει ισορροπημένη λύση. Φαίνεται ότι στην περίπτωση αυτή οι ανταγωνιστές θέλησαν να πλειοδοτήσουν περισσότερο και να αναβάλουν την στιγμή κατά την οποία θα μπορούσαν να γίνουν οι παραχωρήσεις των μεν και των δε υπό τους καλύτερους δυνατούς όρους.

3.2.3. Στη δεύτερη περίπτωση, προτάθηκε τελικά ένα πρόγραμμα εργασίας ως προς τα θέματα της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης με εκατό περίπου προτάσεις.

3.2.4. Η μεταφορά των θεμάτων της υγείας αντιτίθεται στην ιδέα των αρμόδιων της Υπουργικής Διάσκεψης της Doha που ήταν να τοποθετήσουν ταυτόχρονα, δηλαδή για την άνοιξη του 2003, την συζήτηση για τον προσδιορισμό των όρων διαπραγματεύσεως των τριών προσβάσεων στις αγορές (αγαθά, υπηρεσίες και εμπορεύματα), κατά τρόπον ώστε να εξισορροπείται η συνολική αξία των παραχωρήσεων.

3.2.5. Είναι σαφές όμως ότι τα σημερινά στάδια διαπραγματεύσεως των τριών αυτών κατηγοριών δεν έχουν φτάσει στο αυτό επίπεδο:

— ως προς τις υπηρεσίες, η κοινοτική προσφορά δεν βρίσκει πραγματικό αντιστάθμισμα από τους εταίρους της,

— ως προς τα εμπορεύματα, μία μέση οδός είναι πιθανή επί τη βάση ενός γενικού πακέτου για όλα τα προϊόντα και όλες τις χώρες που θα προσαρμόζεται εν ανάγκη με συμπληρωματικές διαπραγματεύσεις ανά τομέα και παράλληλα από προσφορές και αιτήματα· η πρόταση Girard ακολουθεί την κατεύθυνση αυτή, αλλά η ασύμμετρη διατήρηση μόνιμης και υψηλής προστασίας προς όφελος ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών είναι προβληματική,

— ως προς την γεωργία, σημειώθηκε κάποια πρόοδος στις διαπραγματεύσεις αλλά η πρόσβαση στην αγορά αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα· η πρόταση Habbinsον δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις προσδοκίες διαφόρων κρατών για την εξεύρεση κάποιας ομοφωνίας.

3.2.6. Αυτό οπωσδήποτε θα έχει ως συνέπεια την επιβράδυνση της συνολικής διαπραγματεύσεως, διότι τα μέλη που δεν είναι ικανοποιημένα όσον αφορά τον γεωργικό τομέα θα παύσουν να προτείνουν παραχωρήσεις στους τομείς των υπηρεσιών και/ή των εμπορευμάτων εν αναμονή συμπληρωματικών γεωργικών παραχωρήσεων, ενώ αντιθέτως η ΕΕ θα μείνει ανικανοποίητη, στο θέμα υπηρεσιών γεγονός που δεν θα την βοηθήσει να κάνει σημαντική πρόοδο στον γεωργικό τομέα.

3.3. Είναι αναγκαίο επομένως να αποτελέσει η Διάσκεψη του Cancun ευκαιρία για μία νέα και αποφασιστική αφετηρία των διαπραγματεύσεων σε μία βάση που όλοι θα θεωρούν ισορροπημένη. Οι αναλύσεις αντικτύπου και οι έλεγχοι της αναλογικότητας θα διευκόλυναν την κατάσταση.

4. Οι συστάσεις της ΕΟΚΕ για την Υπουργική Διάσκεψη

4.1. Οι συστάσεις της ΕΟΚΕ λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τις συζητήσεις κατά δύο ακροάσεις που οργάνωσε για την προετοιμασία της Διάσκεψης του Cancun στις 9 Απριλίου και στις 26 Μαΐου με εκπροσώπους ευρωπαϊκών κοινωνικοεπαγγελματικών οργανώσεων και ΜΚΟ. Υποβάλλοντας τις συστάσεις αυτές, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ο ΠΟΕ πρέπει να εξακολουθήσει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο μακροπρόθεσμα στην παγκόσμια διακυβέρνηση των διεθνών οικονομικών σχέσεων, λόγω των θετικών επιδράσεων του όσον αφορά την διεργασία της βιώσιμης ανάπτυξης.

4.2. Τίποτε δεν μπορεί να επιτευχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος της Doha για την ανάπτυξη όπως συνέβη με τον κύκλο της Ουρουγουάης χωρίς την υιοθέτηση μιας ενιαίας δέσμευσης («single undertaking»), που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πλήρως από όλους τους συμμετέχοντες. Η αρχή αυτή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των διαπραγματεύσεων. Η συνολική πρόοδος για όλα τα εξεταζόμενα θέματα θα καταστήσει δυνατή επίσης και την εξισορρόπηση κάθε θέματος που αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεως.

Η συνολική εξισορρόπηση της πρόσβασης στις αγορές

4.3. Από την εποχή του κύκλου της Ουρουγουάης, ο ΠΟΕ έχει διαμορφώσει μια συνολική αντίληψη ανοίγματος των αγορών και ρυθμίσεως των συναλλαγών. Η μακροπρόθεσμη ανάλυση των εργασιών του θεσμού αυτού, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο ΠΟΕ προσανατολίζεται προς μία ενιαία αντίληψη των συναλλαγών. Η προοπτική του είναι η διατύπωση σχεδόν ταυτόσημων κανόνων που θα ισχύουν για το εμπόριο των αγαθών, των υπηρεσιών και των γεωργικών προϊόντων με την διατήρηση των ελάχιστων δυνατών ιδιαιτεροτήτων για κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές. Εδώ όμως έγκειται το οξύτερο πολιτικό πρόβλημα της DDA, διότι υψώνονται φωνές οι οποίες δικαίως διεκδικούν την διατήρηση των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων των κρατών. Για το λόγο αυτό η ΕΟΚΕ συνιστά στον ΠΟΕ να μην αγνοήσει την προβληματική αυτή.

4.3.1. Και αυτό ισχύει κατ' αρχάς για τις υπηρεσίες, για τις οποίες απαιτείται μία προοδευτική ελευθέρωση που συγχρόνως θα λαμβάνει υπόψη τα εξής:

— τις δυνατότητες των χωρών που είναι εισαγωγείς ή αποδέκτες των επενδύσεων στο εξωτερικό·

— τις αναπτυξιακές ανάγκες στην ικανοποίηση των οποίων μπορεί να βοηθήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό το άνοιγμα της διεθνούς εμπορίας υπηρεσιών·

- ανάγκες διεθνούς επέκτασης των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών (εξαγωγές, επενδύσεις και μετακινήσεις προσωπικού).
- τις δυσχέρειες που ενδέχεται να προκύψουν προς στιγμή σε διάφορους τομείς ενός κράτους μέλους του ΠΟΕ.
- τα ζητήματα που αφορούν την προσωρινή παροχή υπηρεσιών σε ένα άλλο κράτος μέλος του ΠΟΕ («τρόπος 4»), που ήδη πλαισιώνονται από κοινές διατάξεις στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, και σχετικά με τις οποίες η ΕΟΚΕ προετοιμάζει ιδιαίτερη διερευνητική γνωμοδότηση μετά από αίτηση της Επιτροπής,
- σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τα θέματα ασφάλειας, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και ενέργειες κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,
- το γεγονός ότι οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να παραμείνουν εκτός του διαπραγματευτικού πεδίου, σύμφωνα με την εντολή επί της οποίας συμφώνησαν τα κράτη μέλη του ΠΟΕ. Ωστόσο, ο αποκλεισμός αυτός δεν θα πρέπει να αποτρέψει την ΕΕ από την συνέχιση των ενδοκοινοτικών ανοιγμάτων που βρίσκονται εν εξελίξει στον τομέα αυτό, και μάλιστα να προβλέψει μακροπρόθεσμα και στους τομείς που κρίνεται κατάλληλο, την προοπτική να παρέχονται δημόσιες υπηρεσίες πραγματικά ευρωπαϊκών διαστάσεων.

4.3.2. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την ΕΕ, η επιθετική της στρατηγική υπαγορεύεται από την ήδη προωθημένη κατάσταση της ελευθέρωσης της κοινής αγοράς υπηρεσιών, (ακόμη και αν παραμένουν πολλές καθυστερήσεις ως προς το ενδοκοινοτικό άνοιγμα παρά το στρατηγικό πρόγραμμα που επιδιώκει να προωθήσει η Επιτροπή): η πρόοδος που ήδη σημειώθηκε απαιτεί οι κοινοτικοί οικονομικοί φορείς να επωφελούνται, ιδίως από πλευράς βιομηχανικών χωρών και ενδιάμεσων, ενός ανοίγματος που να συγκρίνεται όσο το δυνατόν περισσότερο με το άνοιγμα που εφαρμόζεται στην ΕΕ.

4.3.3. Εξάλλου, είναι προφανές ότι για λόγους ισότητας του ανταγωνισμού και τελειοποίησης του εν λόγω ανοίγματος καθίσταται απαραίτητη η κατάρτιση ενός συστήματος κανόνων που θα βασίζεται στην προσέγγιση των εσωτερικών ρυθμίσεων, στον ανταγωνισμό, στις επενδύσεις, στις δημόσιες αγορές και στα ενδεχόμενα μέσα προσωρινής και προοδευτικής ρύθμισης των εισαγωγών.

4.3.4. Τέλος, για λόγους που αφορούν τις ιδιαιτερότητες του πανευρωπαϊκού πολιτισμού χρειάζεται:

- να μην πραγματοποιηθεί άνοιγμα της κοινοτικής αγοράς προς τις αλλοδαπές υπηρεσίες στον τομέα των μη κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων,
- να αναζητηθεί ένας συνετός τρόπος προσωρινής διακίνησης των φυσικών προσώπων, δηλαδή που να αποκλείει την στρέβλωση των μέτρων που έλαβε η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη μετανάστευση.

4.4. Σε ό,τι αφορά τη γεωργία, η φιλοδοξία του ΠΟΕ παρόλο ότι τονώνει μέχρι ενός βαθμού την ελευθέρωση των αγορών δεν θα πρέπει σύμφωνα με την γνώμη της ΕΟΚΕ

- να υπερβεί το ρυθμό των συντελούμενων και προγραμματισμένων εξελίξεων σχετικά με τη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΕ,
- να θέσει σε αμφισβήτηση την ανταγωνιστική ικανότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας, που συμβάλει σθεναρά στις παγκόσμιες ανάγκες τόσο ως πρώτος εισαγωγέας όσο και ως πρώτος εξαγωγέας στην κλίμακα αυτή,
- να αντιγράψει αυτό που αποτελεί το αντικείμενο της διαπραγμάτευσης της DDA επί τη βάση του μοντέλου των χωρών εκείνων που κατέχουν ιδιαίτερη θέση σε παγκόσμια κλίμακα (Cairns: Αυστραλία και Ν. Ζηλανδία).
- να παραβλέψει την ανάγκη να διατηρήσει ειδικούς κανόνες στον γεωργικό τομέα, συγκεκριμένα να του παράσχει τα μέσα να εξασφαλίσει τον πολυλειτουργικό του ρόλο και να συμβάλει στη διασφάλιση της ισορροπίας των εσωτερικών αγορών των κρατών μελών του ΠΟΕ,
- να αγνοήσει θέματα μη εμπορικής τάξεως κατά την διαπραγμάτευση των εμπορικών παραχωρήσεων.

Κατά το περαιτέρω άνοιγμα των γεωργικών αγορών, πρέπει επίσης να επιτευχθεί δυναμική ισορροπία που να λαμβάνει υπόψη, τόσο τις ανάγκες για αύξηση των εξαγωγών των αναπτυσσομένων χωρών όσο και τον στόχο για μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΕ, συνδέοντας την αυξημένη ανταγωνιστικότητα στις παγκόσμιες αγορές με την διατήρηση ενός ευρωπαϊκού γεωργικού υποδείγματος που να βασίζεται στην πολυλειτουργική γεωργία.

4.4.1. Αφ' ής στιγμής ο συνετός στόχος της απάλειψης των πλέον έκδηλων στρεβλώσεων στις συναλλαγές θα έχει επιτευχθεί σφαιρικά εντός λογικών προθεσμιών, και αφού ληφθεί υπόψη η πολιτική και κοινωνική δυνατότητα εφαρμογής των πολιτικών αυτών στα κράτη μέλη, φαίνεται αναγκαίο να υιοθετήσει ο ΠΟΕ αναλογική προσέγγιση στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης και στον κοινωνικό, οικονομικό και γεωργικό τομέα.

4.4.2. Το έργο του ΠΟΕ είναι αρκετά φιλόδοξο όσον αφορά την στρεβλωτική πτυχή ορισμένων γεωργικών πολιτικών ώστε δεν χρειάζεται να αφιερωθεί εξ ολοκλήρου σε αυτό. Οι στόχοι του ΠΟΕ είναι:

- εξίσωση των όρων εξαγωγής και όλων των ενισχύσεων στον τομέα αυτό,

- προσδιορισμός χρονοδιαγράμματος και ρεαλιστικών όρων για την πρόσβαση στις αγορές γεωργικών προϊόντων,
- επιλογή των μέσων για τις εσωτερικές ενισχύσεις, με τη διευκρίνιση ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν θα πρέπει να στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό σε διεθνές επίπεδο.

4.5. Σε ό,τι αφορά τα εμπορεύματα, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν να επιλυθούν μεταξύ των διαφόρων εταίρων. Κατ' αρχάς επί τη βάσει μιας μέσης θέσεως που θα βασίζεται στις εξής απαιτήσεις:

- ένα ισορροπημένο και δίκαιο μηχανισμό δασμολογικής μείωσης που να αφορά όλα τα κράτη μέλη,
- στον οποίο θα προστίθενται συμπληρωματικές προσεγγίσεις που θα επιτρέπουν να λαμβάνονται αποφάσεις για τους ευαίσθητους τομείς και ένα αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών στον τομέα αυτό,
- νομοθεσία σε έναν ορισμένο αριθμό τομέων που είναι προηγμένοι όσον αφορά την ελευθέρωση και οι οποίοι τομείς θα μπορούν να προωθούνται ακόμη περισσότερο από τον προβλεπόμενο τύπο εφόσον μία κριτική μάζα (80 % των παγκόσμιων συναλλαγών π.χ.) θα μπορούσε να επιτευχθεί (χημεία, φαρμακευτικά προϊόντα).

4.5.1. Η κατάσταση των αναπτυσσόμενων χωρών μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά πολλαπλό τρόπο:

- αυξημένο άνοιγμα των αγορών των χωρών του Βορρά,
- αύξηση των συναλλαγών μεταξύ Νότου και Νότου,
- εγγύηση της διαρκείας των προτιμησιακών συστημάτων ώστε να καθίσταται δυνατή η δημιουργία συνεταιρισμών Βορρά/Νότου που προσιδιάζουν ιδιαίτερος στην από κοινού ανάπτυξη,
- διαφορετικοί συντελεστές μείωσης των δασμών όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις βιομηχανικές χώρες (η μέθοδος αυτή μπορεί ωστόσο να παρουσιάσει μειονεκτικότητα),
- ή ακόμα επιλογή μεγαλύτερων περιόδων για την εφαρμογή των εν λόγω μειώσεων.

4.5.2. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την ΕΕ, η διεθνής ανάπτυξη της κοινοτικής βιομηχανίας προϋποθέτει τα εξής:

- εξάλειψη των δασμολογικών μέγιστων τιμών,
- μαζική αύξηση της εμβέλειας των δασμολογικών παραχωρήσεων με στόχο να μειωθεί σημαντικά η απόκλιση μεταξύ δασμολογικών παραχωρήσεων και εφαρμοζόμενων συντελεστών και να εξασφαλισθεί για τις αναπτυσσόμενες χώρες η δυνατότητα καθορισμού μεγαλύτερων μεταβατικών περιόδων.

4.5.3. Επιπλέον, είναι επιτακτική ανάγκη για την ΕΕ και την βιομηχανία της να μειωθεί ο αριθμός και το εύρος των μη δασμολογικών εμποδίων με όλα τα δυνατά μέσα:

- βελτίωση των υφιστάμενων μη δασμολογικών κωδικών,
- επιτυχής διαπραγμάτευση σε ό,τι αφορά τη διαφάνεια των δημόσιων αγορών και τη διευκόλυνση των συναλλαγών (απαγορεύσεις στις εξαγωγές, φόροι στις εξαγωγές, διπλές τιμές, εμπορικός αποκλεισμός των ξένων προϊόντων),
- διαπραγμάτευση της προσφοράς και ζήτησης ανά πακέτο,
- ποσοτική αποτίμηση των μέτρων αυτών και μείωση της σημασίας τους, όπως συμβαίνει για τους βιομηχανικούς δασμούς, όπου αυτό είναι δυνατόν,
- ελευθέρωση των προϊόντων που ευνοούν τη διαδικασία περιβαλλοντικής ανάπτυξης στις βιομηχανικές χώρες καθώς επίσης και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.6. Εφόσον η βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά αποτελεί ιστορικά την βασική αποστολή του ΠΟΕ, είναι απολύτως θεμιτό σήμερα να ζητηθεί από το ίδρυμα της Γενεύης η κατάρτιση ενός κορμού κανόνων που θα επιτρέπουν την σταθεροποίηση του διεθνούς εμπορικού συστήματος και το οποίο ταυτοχρόνως θα ευνοεί την αναπτυξιακή διεργασία.

4.6.1. Κατ' αρχάς είναι άκρως απαραίτητη η σύναψη συμφωνίας για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, έστω και σε εμβρυακή μορφή, και τούτο για δύο λόγους:

- για να δοθεί η δυνατότητα στις περισσότερες επιχειρήσεις να πραγματοποιούν επενδύσεις υπό καλύτερους όρους (διαφάνεια και προβλεψιμότητα καθώς και μη διακριτική μεταχείριση, επαναπατρισμός των κεφαλαίων, κανόνες σχετικά με τις απαλλοτριώσεις, επίλυση διαφορών)
- για να ευνοηθούν οι χώρες υποδοχής και ειδικότερα οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες επιπλέον θα έχουν την δυνατότητα να κατευθύνουν αφ' εαυτών και άνευ περιορισμών τη διαδικασία αυτή με βάση την αποκαλούμενη μέθοδο των «θετικών καταλόγων»,
- να ρυθμίζουν το άνοιγμα των αγορών μέσω εξαιρέσεων και διασφαλίσεων, υπό τον όρο ότι θα είναι προσωρινές και φθίνουσες.

4.6.2. Καθώς τα θετικά αποτελέσματα των επενδύσεων στο εξωτερικό για τις βιομηχανικές χώρες όπως και για τις αναπτυσσόμενες χώρες αποτελούν ένα θέμα που κερδίζει έδαφος μεταξύ των διαπραγματευτών της DDA, έστω και αν πρέπει να προσαρμοστούν κατά τρόπον ώστε να συνυπολογίζονται οι ανησυχίες των αναπτυσσόμενων χωρών, ο ανταγωνισμός αρχίζει δικαίως να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Πράγματι, όλοι συμφωνούν ότι χρειάζεται πλέον μία εμβρυακή συμφωνία που θα μπορεί να εξελισσεται προοδευτικά με την υποστήριξη όλων των

κρατών μελών του ΠΟΕ, ενώ ταυτόχρονα θα συμβάλει στην έναρξη διαδικασίας εναρμόνισης όσον αφορά τις διμερείς συμφωνίες για την προστασία των επενδύσεων.

4.6.3. Απεναντίας, καλό θα ήταν ίσως να κατοχυρωθούν εντός της DDA ορισμένες από τις εξελίξεις, όπως η διαφάνεια και ορισμένες βασικές αρχές: η δημιουργία εθνικών αρχών για τον ανταγωνισμό, η μη διακριτική μεταχείριση, η διαδικαστική ισονομία έχουν ως αποτέλεσμα αφενός να διευκολύνεται η διείσδυση στις αγορές με την άρση των εμποδίων και άλλων εμπορικών πρακτικών που τις περιορίζουν (βλ. π.χ. Ιαπωνία, Νότιος Κορέα), και αφετέρου να προστατεύουν τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από αδικαιολόγητες ή αρπακτικές πρακτικές ανταγωνισμού.

4.6.4. Τέλος, η DDA πρέπει επίσης να αποτελέσει ευκαιρία για την ρύθμιση των συναλλαγών μέσω νέων ή βελτιωμένων κανόνων για την εξάλειψη των προστατευτικών πολιτικών και άλλων στρεβλωτικών πολιτικών του ανταγωνισμού. Ας αναφερθούν εδώ οι πρακτικές antidumping και αντεπιδοτήσεων που χρειάζεται και αυτές επίσης να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

4.6.4.1. Οι πολιτικές antidumping έχουν κατά κυριολεξία ανθίσει από την εποχή του κύκλου της Ουρουγουάης σε πολλές από τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις αναδυόμενες χώρες και εξακολουθούν να εφαρμόζονται πάντοτε σε άλλες όπως π.χ. στις ΗΠΑ. Με την πάροδο του χρόνου, διερωτάται κανείς μήπως, χωρίς να τίθεται σε αμφισβήτηση η νομιμότητα των αμυντικών μέτρων κατά των πρακτικών ντάμπινγκ και του αθέμιτου ανταγωνισμού, πρέπει να αποτραπούν ορισμένες προστατευτικές καταχρήσεις, όπως π.χ. η ενόχληση συγκεκριμένων επιχειρήσεων, τα υπερβολικά περιθώρια αντισταθμιστικών εισφορών, που στην περίπτωση αυτή ξεπερνούν τις απαιτήσεις για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν και τον συνυπολογισμό των συμφερόντων των βιομηχανικών και τελικών καταναλωτών.

4.6.4.2. Σε ό,τι αφορά τις εισφορές, χρειάζεται εξίσου επανεξέταση: έχουν προκύψει νέα προβλήματα όπως π.χ. οι ενισχύσεις στην εξαγωγή και το οικονομικό επίπεδο των κρατών που τις χορηγούν, με συνέπεια να προκαλείται αδικαιολόγητος παραγκωνισμός των οικονομικών φορέων από τις αγορές όπως π.χ. της ΕΕ (βλ. την υπόθεση Proex-Βραζιλία-αεροσκάφη).

4.6.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι καλό θα ήταν να προβλεφθεί μεγαλύτερο άνοιγμα και διαφάνεια στις δημόσιες αγορές, πράγμα που θα επέτρεπε την προσθήκη ορισμένων κοινών διατάξεων για την αποτροπή των πρακτικών διαφθοράς.

4.6.6. Εξάλλου, θα ήταν σκόπιμο να επιτευχθεί πρόοδος στα θέματα εμπορίου και περιβάλλοντος, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τους δείκτες αντικτύπου που εγκαινίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αυτό να γίνει σε συνδυασμό με τις διάφορες ενδιαφερόμενες διεθνείς αρχές.

Νέες εξελίξεις του προγράμματος της Doha

4.7. Ένα από τα βασικά στοιχεία της αποτυχίας του Seattle και κατ' αντίθεση της επιτυχίας της Doha είναι το γεγονός ότι τα κράτη μέλη δέχτηκαν ότι είναι απαραίτητο να αντιμετωπισθούν τα

αναπτυξιακά προβλήματα. Πρέπει ευθύς εξαρχής να επισημανθεί ότι ο ΠΟΕ οφείλει να συμβάλλει μεταξύ άλλων και στην επίλυση των προβλημάτων του είδους αυτού. Πράγματι, πρέπει να χρησιμοποιηθεί δεόντως και η δράση των διεθνών οργάνων εκτός του ΠΟΕ καθώς και ορισμένων εθνικών και μάλιστα περιφερειακών αρχών.

4.7.1. Από την άποψη αυτή, θα ήταν άκρως επικίνδυνη η παγίωση της υπάρχουσας κατάστασης η οποία και αποτελεί μία από τις μείζονες ανεπάρκειες του ΠΟΕ. Το ανησυχητικό πρόβλημα εδώ είναι η μονιμοποίηση στη λέσχη των αναπτυσσόμενων χωρών ορισμένων αναδυόμενων χωρών οι οποίες συνολικώς ή εν μέρει παρουσιάζουν όσον αφορά ένα τμήμα πληθυσμού το υψηλό επίπεδο ζωής που χαρακτηρίζει τις βιομηχανικές χώρες και όσον αφορά την βιομηχανική τους δύναμη, την ίδια ισχύ που έχουν και οι δικές μας χώρες. Υπ' αυτές τις συνθήκες δεν είναι φυσικό να απολαμβάνουν καθεστώς εξαιρέσεων από το κοινό δίκαιο. Η κατάσταση θα πρέπει να εξελιχθεί ιδίως στα πλαίσια του καίριου μέσου του ΠΟΕ που αποτελεί ο κανόνας της ενιαίας δέσμευσης (single undertaking). Με την προϋπόθεση αυτή, είναι αναμφισβήτητο ότι πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες εκ μέρους των βιομηχανικών χωρών, τόσο σε επίπεδο κυβερνήσεων, όσο και στο επίπεδο των σχετικών επιχειρήσεων.

4.7.2. Επίσης, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι διαδικασίες του ΠΟΕ πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν πιο διαφανείς (πράγμα που θα είναι υπέρ των καλώς εννοούμενων συμφερόντων όλων των αναπτυσσόμενων χωρών), και να γίνεται συστηματικότερη προσφυγή στα μέσα που επιτρέπουν να μετρηθεί καλύτερα ο αντίκτυπος των υπό διαπραγμάτευση θεμάτων, όπως:

- οι αναλύσεις αντικτύπου που αφορούν τα κύρια διακυβευόμενα των διαπραγματεύσεων, ανάλογα με τις διαφορετικές καταστάσεις·
- οι έλεγχοι αναλογικότητας σχετικά με την κατάσταση και τις εξελίξεις ως προς τα διάφορα δασμολογικά και μη δασμολογικά εμπόδια·
- η αξιολόγηση του πραγματικού επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ των διαφόρων αναπτυσσόμενων χωρών, συγκεκριμένα για να γίνει καλύτερη διάκριση μεταξύ των νέων βιομηχανοποιημένων οικονομιών και των αναδυόμενων, των χωρών που παραμένουν υπό ανάπτυξη και των χωρών που παραμένουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες.

4.7.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση των εσωτερικών μεταρρυθμίσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες που συνεπάγονται οι κανόνες του ΠΟΕ. Η εφαρμογή αποτελεί μία άλλη πτυχή αντιμετώπισης των ειδικών προβλημάτων των αναπτυσσόμενων χωρών, τα δε αιτήματα των χωρών της αφρικανικής ομάδας που διατυπώθηκαν κατά το 2002 πρέπει ως επί το πλείστον να ληφθούν υπόψη. Η υγεία πρέπει να εξεταστεί το αργότερο στα πλαίσια της διάσκεψης του Cancun. Οπωσδήποτε, και εδώ επίσης ο ΠΟΕ δεν μπορεί να κάνει τα πάντα. Διότι δεν εξαρτώνται όλα από το πρόβλημα και μόνο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των υποχρεωτικών αδειών. Οι φαρμακευτικές

εταιρείες επιθυμούν να αναπτυχθεί εταιρική σχέση μεταξύ βιομηχανιών και αναπτυσσόμενων χωρών. Επίσης πρέπει να αντιμετωπισθούν τα νέα προβλήματα που προέκυψαν έκτοτε, όπως η χορήγηση φαρμακευτικών αδειών σε ό,τι αφορά τα χημικά συστατικά. Τα φαρμακευτικά προϊόντα δεν είναι το παν. Έχουν σημασία εξίσου ο ιατρικός εξοπλισμός και τα νοσοκομειακά ιδρύματα. Όπως και να έχει όμως, ο ΠΟΕ είναι υποχρεωμένος να καταλήξει σε μία παρεμφερή λύση με αυτήν που διατυπώθηκε στα τέλη του παρασμένου έτους από τον πρόεδρο κ. Motta δηλαδή:

- γενεσιουργά αίτια: καταστάσεις έκτακτης εθνικής ανάγκης ή εξαιρετικά έκτακτης ανάγκης,
- έλεγχος από τις εισαγωγικές και εξαγωγικές χώρες ορισμένων ελάχιστων προϋποθέσεων όσον αφορά την επιλεξιμότητα των υποχρεωτικών αδειών, με την απαιτούμενη προσφυγή σε μία ουδέτερη αρχή του τύπου ΠΟΥ,
- καταπολέμηση της παράκαμψης ή κατάχρησης των μηχανισμών αυτών από πλευράς ορισμένων προσφάτως βιομηχανοποιημένων χωρών (Ινδία, Βραζιλία), ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις επανεξαγωγές των προϊόντων αυτών άνευ αδειάς σε άλλες αγορές.

Σε ό,τι αφορά την πνευματική ιδιοκτησία, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να κάνει αποδεκτό στους κανόνες του ΠΟΕ το δικαίωμα αναπαραγωγής όπως συμφωνήθηκε στην διεθνή σύμβαση για την προστασία νέων φυτικών ποικιλιών (σύμβαση UPOV), σαν ένα σύστημα ειδικής φύσεως.

4.7.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ακόμα ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η διαχείριση των εμπορικών διαφορών, αποφεύγοντας όσο το δυνατόν τις ζημίες που προκαλούνται από εμπορικές κυρώσεις σε τρίτους, και προτιμώντας το επιπρόσθετο άνοιγμα αντισταθμίσεων.

4.8. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει εξάλλου ότι δίνει μεγάλη σημασία στην καλύτερη συνεκτίμηση της κοινωνικής διάστασης του διεθνούς εμπορίου. Ακόμη και αν το θέμα αυτό δεν συνδέεται απευθείας με το πρόγραμμα που αποφασίστηκε στην Doha, η επίτευξη προόδου στον τομέα αυτό θα ενισχύσει οπωσδήποτε την ανάπτυξη του βιώσιμου εμπορίου⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις απόψεις που εξέφρασε η ΔΟΕ μέσω μιας ομάδας υψηλού επιπέδου πάνω στις κοινωνικές πτυχές της παγκοσμιοποίησης. Εύχεται όπως η παρουσία της ΔΟΕ στις εργασίες του ΠΟΕ γίνει περισσότερο αισθητή, συγκεκριμένα με την απόκτηση επίσημου καθεστώτος μόνιμου παρατηρητή. Σύμφωνα με τον τύπο πινάκων ανακοινώσεων που δημοσιεύει η

(1) ΕΕ C 133 της 6.6.2003 «Για έναν ΠΟΕ με ανθρώπινο πρόσωπο», εισηγητής ο κ. Δημητριάδης. Διάσκεψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εργασία που οργάνωσε η ΕΟΚΕ στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 2002 στις Βρυξέλλες.

Επιτροπή για την κατάσταση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, η ΕΟΚΕ προτείνει να δημοσιεύει η ΔΟΕ κάθε χρόνο μια συγκριτική κοινωνική κατάσταση του κόσμου, που θα αποτελούσε έγγραφο αναφοράς για όλους: διεθνή όργανα — μεταξύ των οποίων ο ΠΟΕ —, κράτη και κοινοβούλια, οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια, επιχειρήσεις, κοινωνικοί εταίροι και ΜΚΟ.

4.9. Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί τους επιχειρηματίες, τις κοινωνικο-παγγελματικές οργανώσεις, τους κοινωνικούς εταίρους, τους ΜΚΟ και τους άλλους φορείς της κοινωνίας των πολιτών να αναλάβουν πρωτοβουλίες:

- να συμμετέχουν στις ενημερωτικές εκστρατείες ως προς τα επιτεύγματα του προγράμματος της Doha·
- να συμβάλουν σε αναλύσεις καταστάσεων σχετικά με θέματα που πρέπει να δρομολογηθούν στις αναπτυσσόμενες χώρες·
- να οργανώνουν διεθνείς συναντήσεις μεταξύ βιομηχάνων και/ή κοινωνικών εταίρων, σε ενδοεπαγγελματικό επίπεδο καθώς και στο πλαίσιο τομεακών δραστηριοτήτων, για να συμβάλουν στη διασάφηση των διακυβευμάτων, στη σαφή παρουσίαση των αναλύσεων και στην εξεύρεση σημείων συμφωνίας στις διαπραγματεύσεις με μεγαλύτερη ευκολία·
- να στηρίζουν την υλοποίηση των προγραμμάτων ανοίγματος και αναπτύξεως που ενθαρρύνει ο ΠΟΕ·
- να υποβάλουν προτάσεις για να συμβάλουν στην πρόοδο των αλληλεπιδράσεων μεταξύ διεθνούς εμπορίου και βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα.

4.10. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ έχει την πρόθεση να ενισχύσει το διάλογο για το διεθνές εμπόριο που άρχισε με τους κοινωνικοεπαγγελματικούς της εταίρους και συγκεκριμένα τους εκπροσώπους άλλων οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών, τόσο από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από τρίτες χώρες — όπως οι χώρες της Mercosur, οι χώρες ΑΚΕ, ή άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Κατά το πρότυπο της διεθνικής πρωτοβουλίας που ανάλαβε στο πεδίο της συμμετοχικής δημοκρατίας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί ομοίως να συμβάλει στην ανάπτυξη συμμετοχικής δημοκρατίας που να συνδέει καλύτερα τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών με την παρακολούθηση των διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων και τη γενική λειτουργία του ΠΟΕ.

4.11. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ έχει την πρόθεση να υποβάλει, προτού ολοκληρωθούν στα τέλη του 2004 οι διαπραγματεύσεις του Κύκλου του αναπτυξιακού προγράμματος της Doha, λειτουργικές προτάσεις προς την κατεύθυνση αυτή, με βάση κοινό προβληματισμό που θα εξακολουθήσει να αναπτύσσει με τους εταίρους της στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις τρίτες χώρες.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH